JOSIP ANTOLOVIĆ

S DUHOVNIM VELIKANIMA KROZ SVIBANJ

28012

100

S DUHOVNIM VELIKANIMA KROZ SVIBANJ

JOSIP ANTOLOVIĆ

S DUHOVNIM VELIKANIMA KROZ SVIBANJ

Zagreb, 1978.

Slika na naslovnoj strani (detalj) i na str. 309.: Bruno Bulić, Kraljica apostola, oltarna slika, ulje na platnu

S dopuštenjem redovničkih poglavara
Izdao i odgovara: Josip Antolović, Zagreb, Fratrovac 38
Tisak: IBG — Tiskara »ZAGREB«, Zagreb, Preradovićeva 21

PRVI PETAK — »Kod Isusova križa stajala njegova majka« (Iv 19, 25)

Mislim da ćemo prvi petak u Gospinu mjesecu svibnju najbolje proslaviti ako malo razmislimo o navedenom veoma značajnom tekstu. Uopće je korisno zamisliti se nad pojedinim svetopisamskim tekstovima. Oni bi čak i morali hraniti i podržavati našu pobožnost, pa tako i obavljanje prvih petaka.

Veliki crkveni naučitelj i teolog sv. Augustin uči: »Bog koji te je stvorio bez tebe, neće te spasiti bez tebe.« To jednako vrijedi za spasenje pojedinaca kao i čovječanstva uopće. Istina je, doduše, da bez Boga ne možemo za svoje spasenje učiniti ništa te da naše spasenje započinje, nastavlja se i dovršuje Božjom pomoću i milošću. No, istina je i to da u ostvarivanju spasenja po Božjoj milosti čovjek nije nikakva stvar, već posve slobodno biće, kojemu se Bog svojim svjetlom, riječju i milošću obraća i od kojega očekuje svjesnu i slobodnu odluku. Spasenje se, dakle, ostvaruje i Božjom milošću i čovjekovom slobodnom suradnjom. Tako je na djelu spasenja sudjelovala i Marija izrekavši kod utjelovljenja Sina Božjega svoj slobodni »Neka mi bude po tvojoj riječi!« — kojemu ostade vjerna sve do podnožja križa svoga Sina.

»Kod Isusova križa stajale njegova majka i sestra njegove majke, Marija Kleofina i Marija iz Magdale. Kad Isus opazi majku i blizu nje učenika kojega je osobito ljubio, reče majci svojoj: 'Ženo, evo ti sina!' Zatim reče učeniku: 'Evo ti majke!' I od toga je časa učenik uze u svoju kuću« (Iv 19, 25—27).

Kao i uvijek u Ivanovu Evanđelju tako se i ovdje iza prvotnog smisla i sadržaja navedenog teksta, koji je odmah na prvi pogled jasan, krije jedan dublji smisao. Pokušajmo ga odgonetnuti! Sigurno je da u tom odlomku u prvi plan izbija Isusova sinovska ljubav prema majci, koju povjerava ljubljenom učeniku i na taj način daje nam potresno svjedočanstvo svoje ljudskosti. Stvarnost njegove ljudske naravi uvijek dolazi do izražaja pa tako i ovdje. No iza te stvarnosti krije se i jedna druga stvarnost, na koju nas želi upozoriti čitava 19. glava Ivanova Evanđelja, koja četiri puta ponavlja: »To se dogodi da se ispuni Pismo« (24, 28, 36, 37).

Koje se Pismo imalo ispuniti kad je riječ o Mariji pod križem? — Pismo o Mariji kao ženi knjige Postanka, za koju se ondje nalaze zapisane ove riječi: »Neprijateljstvo ja zamećem između tebe i žene, između roda tvoga i roda njezina: on će ti glavu satirati, a ti ćeš mu vrebati petu« (3, 15). »Marija je bezgrešna zaručnica Pjesme nad pjesmama, Marija je savršen plod Staroga saveza, sionska kćerka, u kojoj povijesnospasenjska zadaća izabranog naroda nalazi svoje ispunjenje« (P. Julius Knichel, ss. cc.).

Dokaz da je Isus na križu mislio baš na sve to, jest njegova riječ kojom naziva svoju majku: »Ženo!« To je bilo za tadašnji način izražavanja pa i za onu stvarnu situaciju na Kalvariji nešto posve neobično. Tako svečano Isus je svoju majku već jednom nazvao. A bilo je to na početku njegova javnoga života na svadbi u Kani Galilejskoj. »Što hoćeš ti od mene, ženo?« — kad njegov čas još nije došao, ali je prvim Isusovim čudom-znakom ipak započeo. »Tim poče Isus svoja čudesa u Kani Galilejskoj te objavi slavu svoju, i učenici njegovi povjerovaše u njega« (Iv 2, 11).

A sada kad se Isus nalazi na križu, njegov je čas došao do vrhunca. Pa kao što je na početku toga časa uz Isusa bila njegova majka, tako je i sada. Tada je počelo Isusovo naviještanje spasenja, a sada se to spasenje izvršava. Marija je uz Isusa u tome djelu vrlo djelotvoran sudionik. Ona govori slugama, a preko njih i svima nama: »Što vam god (Isus) rekne, učinite!« (Iv 2, 5). A na Kalvariji, pod žrtvenikom križa, skupa s Isusom trpi i žrtvuje. Ona je u tom poslu i u tom trenutku drugarica novoga Adama, koji postaje glava otkupljenoga i obnovljenoga čovječanstva. Ona je uz njega kao nova Eva, majka svih živih u Kristu i po Kristu.

Vratimo se opet Augustinovoj misli da Bog naše spasenje neće izvesti bez našeg sudjelovanja. Zato je Isus preko sv. Margarete Alacoque pozvao na aktivno sudjelovanje u svome spasenju. »Svima, koji se budu pričestili na prvi petak kroz devet mjeseci uzastopce, obećajem milost pokore na samrti: oni neće umrijeti u nemilosti ni bez sakramenata. Moje će im Srce biti sigurno utočište

u posljednjem času.« Vrijednost je toga obećanja kao i obavljanja prvih petaka i u tome što ljude aktivira u djelu spasenja. Lijenost i pasivnost na svakom, pa tako i na duhovnom području, donosi smrt. Bog hoće da budemo njegovi partneri i suradnici u djelu spasenja. Marija u Kani i pod križem stoji pred nama kao prototip, prauzor takvog partnerstva i suradnje.

Obavljati prve petke znači biti aktivan, nešto određeno činiti i na taj se način pomalo vježbati u onome što mora biti naše trajno životno zanimanje: sudjelovanje sa Spasiteljem u djelu spasenja. I kad nas Crkva na II. vatikanskom saboru poziva da nasljedujemo Marijinu krepost, onda pod tim misli ovo: »Dok je Crkva u Blaženoj Djevici već došla do savršenosti, po kojoj je bez ljage i nabora, kršćani se još trude da rastu u svetosti pobjeđujući grijeh; i zato dižu svoje oči k Mariji, koja sja kao uzor kreposti pred svom zajednicom odabranih. Crkva pobožno misleći o njoj i promatrajući je u svjetlu Riječi, koja je postala čovjekom, s poštovanjem dublje prodire u veliki misterij utjelovljenja i sve više postaje slična svome Zaručniku. Marija, koja po svom tijesnom učestvovanju u povijesti spasenja, u sebi na neki način sjedinjuje i odrazuje najveće istine vjere, i dok se o njoj propovijeda i dok joj se iskazuje štovanje, ona vjernike zove k svom Sinu, k Njegovoj žrtvi, i k ljubavi Oca. Crkva pak, dok širi Kristovu slavu, postaje sličnija svome uzvišenom Uzoru, neprestano napredujući u vjeri, ufanju i ljubavi, i u svemu tražeći i vršeći Božju volju. Zato i u svom apostolskom radu Crkva opravdano gleda na Onu koja je

rodila Krista, začeta po Duhu Svetom i rođena od Djevice, da se on po Crkvi rađa i raste i u srcima vjernika. Ta je Djevica u svom životu bila uzor onoga materinskog osjećaja kojim treba da budu prožeti svi koji rade u apostolskoj misiji Crkve na preporodu ljudi« (»Svjetlo naroda« 65).

Obavljanje prvih petaka jedna je od vježbi pobožnosti Srcu Isusovu. Želimo li ih obavljati u pravom duhu kao i pravo štovati Srce Isusovo, dobro je da uvijek imamo na pameti što reče sv. Margareta Alacoque: »Pobožnost Srcu Isusovu ima kao svrhu da obnavlja u dušama učinke otkupljenja, čineći od ovoga Svetoga Srca kao nekog drugog posrednika između Boga i ljudi.« To je ljudski jezik koji želi naglasiti onu temeljnu istinu u povijesti spasenja, a ta je da je Isus jedini posrednik između Boga i ljudi. No on u to svoje posredništvo želi sve uvući. Mariju je prvu i u najvećoj mjeri uvukao, a onda za njom sv. Josipa, svete apostole, svetu Margaretu Alacoque, glasnicu pobožnosti Srcu Isusovu, sve svece i svetice, sve kršćane, svakoga od nas. I zato svatko od nas kao i Marija mora stajati, biti, nalaziti se uz Isusa, ne pasivno, već aktivno i djelotvorno.

S DUHOVNIM VELIKANIMA

MOTTO

»Ja sam s vama u sve vrijeme do svršetka svijeta« (Mt 28, 20).

»Isus je svoje obećanje na povratku k Ocu održao preko svetaca. Zamislimo što bi bilo od povijesti naše civilizacije, kad bi iz nje nestalo svih onih svetaca, svih onih svetica, kojih su imena tako bliska našim uspomenama, a da i ne govorimo o nebrojenom mnoštvu koje smo zaboravili, a ipak je svaki iz njega aktivno pomagao promicanje Božjega kraljevstva? Pravo govoreći ta bi povijest bila nepojmljiva ili još bolje rečeno: nje uopće ne bi bilo.

U dijalektici povijesti uloga se svetosti pokazuje kao dvostruka. S jedne strane, daleko od toga da se odijele od svijeta, da odbace svoje vrijeme, kako to misli šuplja čeljad, sveci o svome razdoblju, o društvu u kome žive, o njegovim duhovnim potrebama i nedostacima — i o njegovim grijesima, da sve kažemo — imaju izuzetnu spoznaju, čak i potresnu. I tako i onaj isusovac iz Claudelove drame 'Cipelica od satena' zna do dna svoga bolesnoga tijela koji su ti grijesi što ih on umirući iskupljuje. Time se sveci pokazuju kao suci svoga vremena i svoga društva.

Ali u isto vrijeme jer svojim primjerom, svojom riječju, katkada samo svojim molitvama, pru-

žaju svjedočanstvo istine koja je put i život, oni su postavljeni kao vođe čovječanstva u kojem im je dano živjeti. U toj dvostrukoj funkciji nijedan svetac nije zatajio. A koliko ih je između onih najvećih tu dvostruku ulogu preuzelo s nečuvenim sjajem!«

(Daniel Rops,
član Francuske akademije)

1. svibnja

SVETI JOSIP RADNIK

Godine 1955. uveo je u crkvenu godinu blagdan sv. Josipa Radnika veliki papa Pijo XII. Odredio je da se taj blagdan slavi 1. svibnja, na dan »koji si je svijet rada izabrao kao svoj praznik«. Godine 1889. takozvana Druga internacionala odlučila je da će 1. svibnja slaviti kao svjetski praznik radništva. Iste godine papa Leon XIII. izdaje svoju encikliku o svetom Josipu »Quamquam pluries« te u njoj »radnike i sve ljude skromnih životnih prilika »upućuje na sv. Josipa« kao uzor i primjer za nasljedovanje«.

Sveto Pismo Novog zavjeta samo na jednom mjestu spominje Josipovo zanimanje. To je u Matejevu Evanđelju, gdje se opisuje Isusov povratak u Nazaret. »Dođe u svoj zavičaj te je tako učio svijet u njihovoj sinagogi da su se divili i govorili: 'Odakle ovom tolika mudrost i čudesna moć? Zar on nije **tesarov** sin'« (13, 54). Sveto Pismo spominje Josipa poimence više od 12 puta, a samo jedanput govorio o njegovu zanimanju. Ne navodi nam također ni jednu jedinu njegovu riječ niti što kaže o svršetku njegova života. Jer je bio tesar, na prvi pogled može se činiti da je posve opravdano njegovo patronatstvo nad radnicima. Kažem na prvi pogled, jer se, na primjer, u Svetom Pismu o sv. Pavlu govori kao o manuelnom radniku na 7 mjesta. On sam piše »da se mučio dan i noć« (Usp. I Sol 2, 9). Pa ipak Crkva ne postavlja svetog Pavla već sv. Josipa za uzor radnikâ. A dok to čini,

onda želi reći da Josipovo svakidašnje poslovanje i njegov rad nije bio samo čisto naprezanje, već spremnost služenja u vjernoj poslušnosti tajni utjelovljenja Sina Božjega i djela otkupljenja. A to bi morao biti smisao rada svakoga kršćanskoga djelatnika. Rad bi morao biti apostolska služba, suradnja s Kristom na djelu spasenja.

I ako je jedan stari kršćanski pisac — Pseudo-Dionizije — zapisao »da je od svih božanskih djela najbožanskije surađivanje s Bogom na spasenju duša«, onda i rad kršćanskog radnika, stavljen u službu spasenja, poprima božanske razmjere. Kad je, dakle, Pijo XII. uvodio blagdan sv. Josipa Radnika, mislio je na »tiho i vjerno posvećivanje svakidašnjega rada«, kako je to činio taj najveći šutljivac sveti Josip, a ujedno svetac koga jedino nadvisuje Bogomajka Marija. Njega Pijo XII. nije oklijevao nazvati »najčistijim, najsvetijim, najuzvišenijim od svih Božjih stvorova.« Taj, dakle, div među svecima i duhovnim velikanima bijaše po zanimanju samo »tesar« — drvodjelja, radnik.

Marksistička ideologija uzdiže radnika te misli da ona jedina promiče njegovo uzdignuće. No, davno prije Marxa radnik u kršćanstvu bio častan ponajprije po Kristu koji je radio i tako posvetio rad, a onda po onima koji su njemu bili najbliže: Marija i Josip, a bijahu radnici, ljudi koji su u trudu pribavljali svakidašnji skroman kruh. Opravdano je boriti se za radnikova prava, ali ne samo za njegova, već za prava svakoga čovjeka. Uvođenjem blagdana sv. Josipa Radnika Crkva želi upozoriti na onu božansku odrednicu koja kršćanskoga radnika najviše uzdiže i usavršuje. On

radeći »pridonosi povijesnom ostvarenju Božje zamisli« (Usp. Pastoralnu uredbu II. vatikanskog sabora »Radost i nada«, broj 34).

Jedna je od velikih zasluga pokojnoga đakovačkoga biskupa Stjepana Bäuerleina bila osnivanje novih župa po gradovima koji su rasli. Zanimljivo je da je u radničkim centrima svoje biskupije osnovao 4 nove župe i posvetio ih sv. Josipu Radniku. To su župe u Belišću, Borovu, Osijeku i Slavonskom Brodu. U Zagrebačkoj nadbiskupiji u Novome Virju posvećena je župska crkva sv. Josipu Radniku. Kod posvete te crkve nadbiskup Kuharić je rekao:

»Sveta ova crkva posvećena je sv. Josipu Radniku, hranitelju Isusovu, koji je imao tu čast i tu milost da je Bog, kada je postao čovjekom, našim subratom, i kad je Bog htio živjeti naš ljudski život, rodivši se kao čovjek od djevičanske majke, presvete Djevice Marije, da je htio živjeti taj ljudski život uz svoga poočima, hranitelja, radnika, koji ga je othranjivao žuljevima svojih ruku i blagoslovom svoga rada. Stoga ja, draga moja braćo i sestre, na ovaj oltar donosim vaš rad, vaše žuljeve, vaš znoj, koji zalijeva ova polja da bi iz njih izniknuo svagdašnji kruh. Stavljam na ovaj oltar i patnje svih onih koji imaju bilo kakvu patnju. Nju stavljam da bude sjedinjena s Kristovom žrtvom i tako iz ljubavi i sa strpljivošću podnesena da bi dala blagoslov za duhovni rad ove župe, za duhovni rad ove župske obitelji u vjeri, nadi i ljubavi.«

U Karlovcu-Dubovcu zaslugom revnog župnika Marijana Radanovića podignuta je također no-

va moderna crkva sv. Josipu. I tako je sveti Josip ušao među naš radni svijet. On tome svijetu svojim primjerom može mnogo toga reći, može mu služiti kao trajno nadahnuće kako da se odnosi prema obitelji, prema svojim svakidašnjim dužnostima.

MOLITVA

Bože, stvoritelju svega svijeta, ti si ljudskom rodu dao zakon rada. Podaj dobrostivo da po uzoru i zagovoru svetog Josipa izvršujemo poslove koje naređuješ i primimo nagrade koje obećavaš! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

Radniče marljivi, Josipe, tesaru,
Radom što posveti ponizni Nazaret,
Pjesmom te radosnom slavi sav Božji puk,
Slaveć spomen tvoj zahvalno.

Tesaru radini, uzore radnika,
Uresu predivni domaćeg ognjišta,
Znojem ti radničkim ljudski rad posveti
Radeć pošteno, marljivo.

za svibanjsko čitanje:

SVEČANI ZAKLJUČAK HRVATSKE MARIJANSKE GODINE

Naša je Marijanska godina od Male Gospe 1975. do Imena Marijina 1976. u Splitu i Solinu imala veoma svečan, ali i sadržajan zaključak. Vjerski

nas je tisak o tome potanko izvješćivao. Ja želim svojim čitateljima pružiti prikaz koji će se zaustaviti najprije na I. hrvatskom mariološkom kongresu simpozijskog značaja, a onda na zaključnim svečanostima više ekumensko-liturgijskoga i pučkoga značaja. Kao sudionik svih tih zbivanja iznijet ću ono što je meni najviše upalo u oči, te o tome svoje poglede i dojmove.

Mariološki kongres

Jedan od trajnih plodova VI. međunarodnog mariološkog kongresa u Zagrebu god. 1971. bilo je osnivanje Hrvatskog mariološkog instituta pri Teološkom fakultetu u Zagrebu. Institut je, premda vremenski veoma mlad, svojim radom i aktivnošću već postao poznat. Bilo je to godine 1975. na VII. međunarodnom mariološkom kongresu u Rimu, a godinu dana kasnije održavanjem i vođenjem I. hrvatskog mariološkog kongresa u Splitu, s osnovnom temom »Bogorodica u Hrvata«. Tema je obrađena pod tri vida: povijesnim, teološkim i pastoralnim. Svaki je sadržavao po 8 predavanja.

Prvi potpredsjednik Hrvatskog mariološkog instituta Dr Adalbert Rebić u lijepom, preglednom i sažetom predavanju obradio je »Dosadašnje poruke mariologije u Hrvata«. Spomenuo je mnoga imena, kao što su Lovro Grizogon, Juraj Habdelić, Antun Kanižlić i drugi. Posebno se zaustavio na prvoj hrvatskoj znanstvenoj i sustavnoj mariologiji od Ivana Bujanovića, koja je tiskana koncem prošloga stoljeća, a sadrži sve oznake neoskolastičke teologije. Od novijih mariologa spomenuo je

Karla Balića i Stjepana Bakšića kao najznačajnije, no kako su o njima u programu bila dva predavanja, nije zalazio toliko u pojedinosti.

Josip Ante Soldo, franjevac, u veoma zanimljivom predavanju iznio je kult Bogorodice u hrvatskoj historiografiji. O tome se kod nas mnogo pisalo, no više pučki i nekritički nego znanstveno i kritički. Najbolju sintezu Marijina kulta u srednjovjekovnoj Hrvatskoj napisao je g. 1958. isusovac Stjepan Sakač. No i njegovo djelo nije savršeno, jer u njemu neke pojave nisu dostatno protumačene, a ima i nekih netočnih podataka.

Veći zamah proučavanja Marijina kulta kod nas dala je Međunarodna marijanska akademija u Rimu s Karlom Balićem na čelu, jer na njezinim kongresima sudjeluju i naši znanstveni radnici, pogotovo na posljednja dva kongresa u Zagrebu i u Rimu. U proučavanju Marijina štovanja kod nas valja iskoristiti i rezultate povjesničara umjetnosti, književnosti i arheologije. I tu je mnogo učinjeno, ali smo još daleko od toga da je sve učinjeno. Na koncu svoga predavanja predavač dolazi do zaključka da nam je potrebno još mnogo sistematskog proučavanja, i to ne samo povijesti naših marijanskih svetišta, na čemu uglavnom ostajemo, ili uočavanja povezanosti kulta s ključnim događajima iz naše povijesti, nego još više širenja pobožnosti i njena utjecaja na oblikovanje kršćanskoga života našega naroda.

Eduard Peričić je već svojim trećim nastupom na mariološkim kongresima dao opet vrijedan povijesni prilog našoj mariologiji. Ovaj put se zaustavio na hrvatskom kršćanstvu u doba kraljice Jelene. Obradio ga je, doista, svestrano, a onda prešao na hrvatsku kraljicu Jelenu i njezinu zadužbinu u Solinu.

»Pobožna Jelena Madijevka, iz već gotovo kroatiziranog Zadra, postavši hrvatskom kraljicom i ostavši udovicom, kao dobra majka i zaštitnica slabih i udovica, napušta sjaj kraljevskog dvora da bi obogatila svoj život djelima ljubavi. Tijek svog zemaljskog života završava pobožna kraljica uz crkvu Gospe od otoka u Solinu, koju je dala sama sagraditi i u čijem je atriju pokopana.

Ta je crkva postala ne samo ugledno Marijino, najstarije hrvatsko, svetište, nego i mauzolej hrvatskih kraljeva i njihova krunidbena bazilika. I tako se ne možemo oteti dojmu da je kraljica Jelena podižući Gospi na čast tu crkvu, jednu od najvećih u tadašnjoj Hrvatskoj, htjela Njoj predati brigu nad prošlošću, sadašnjošću i budućnošću svega hrvatskog naroda. S vremenom će se spomen na dobru kraljicu gotovo i izgubiti, ali ne i pobožnost prema Bogorodici, pobožnost koja će postati jednom od bitnih karakteristika čitavog Jelenina naroda.«

Vladimir Zagorac, profesor liturgike na Teološkom fakultetu u Zagrebu, već je po drugi put govorio o štovanju Bogorodice u zagrebačkoj Crkvi na temelju zagrebačkih liturgijskih kodeksa. Od njega u skoroj budućnosti očekujemo o toj temi opsežnu monografiju. On je na to i najpozvaniji, jer se nakon radova Dr Kniewalda tim vrijednim zagrebačkim liturgijskim kodeksima najviše i bavi.

Provincijal franjevaca konventualaca Nikola Mate Roščić s mnogo je topline dao lijep prikaz

štovanja Bogorodice u svojoj drevnoj Provinciji. Naši su se konventualci istakli i kao teolozi mariolozi, ali još više kao pastoralci, propovjednici i pisci. Roščićev referat daje priličan uvid u to, makar da je tema tako zamašita i vrijedna da bi zaslužila monografiju. Za hrvatsku mariologiju bio bi to lijep prinos. Vjerujem da će se od naših konventualaca naći netko i iskupiti taj dug prema Bogorodici, a i našoj katoličkoj javnosti.

Karlo Kosor, profesor hrvatskog jezika i književnosti, lijepom školskom metodom, s mnogo preciznosti, obradio je Bogorodicu u stihovima oca hrvatske književnosti Splićanina Marka Marulića. Marulić je veliko ime naše književnosti, koje prelazi naše narodne granice i postaje duhovna svojina Evrope. Svaki rad o njemu, pa tako i taj Kosorov, otkriva bar nešto od njegove veličine.

Karlo Jurišić, profesor crkvene povijesti u Makarskoj, obradio je naivnu arhitekturu u čast Gospe na području srednje Dalmacije. Riječ je o kapelicama, tj. malim zgradicama od kamena sa slikom ili reljefom Majke Božje. Neke su od njih prava remek-djela naše minijaturne pučke arhitekture. U tome je njihova umjetnička vrijednost, a u religioznom pogledu i one su trajni svjedoci pobožnosti našega puka prema Bogorodici.

Gabrijel Jurišić, marljivi sakupljač hrvatske religiozne bibliografije, pozabavio se problematikom mariološko-marijanske bibliografije u nas. Za taj važan i zamašit posao postavio je jasne i odmjerene odrednice. Kad bi se prema njima počelo skupljati, obavio bi se za razvoj mariologije velik posao, izradila bi se neophodna infrastruktura,

bez koje na nijednom području nema napretka. Gabrijel Jurišić je za taj veliki posao dao vrijedan i ostvariv prijedlog. Neka profesori naših bogoslovnih učilišta zaposle u tom svoje studente! Time bi se bar nešto učinilo. Prijedlog treba pozdraviti i trebalo bi ga što prije započeti ostvarivati.

Iz svega dosada navedenoga vidi se da je već u povijesnom vidiku naš prvi mariološki kongres obavio veoma vrijedan, koristan i pozamašit posao. Kod svih se predavača osjećao upravo neki zanos, koji je uvijek vlastit svim prvinama, pa tako i mladenačkim koracima našega Mariološkoga instituta.

Teološki vid sačinjavao je drugi dio rada na Mariološkom kongresu.

Tomislav Šagi Bunić prikazao je nauku o Marijinu posredništvu u misli našega poznatog teologa dogmatičara Stjepana Bakšića. Ta je tema nakon I. svjetskog rata bila veoma suvremena, pa ju je uočio i znanstveno obradio i tada mladi profesor dogmatike u Zagrebu. Bakšićev je rad po svojoj solidnosti bio vrijedan prilog našoj teologiji.

Jeronim Šetka, koji se već dugi niz godina bavi hrvatskom kršćanskom terminologijom, iznio je marijansku terminologiju u nas.

Marin Mandac iznio je neka mariološka mjesta Novog zavjeta u našoj biblijskoj prevodilačkoj tradiciji.

Ratko Perić obradio je Marijino materinstvo i majčinstvo Crkve. Njegov rad rese mnoge odlike, a jedna je od najljepših odlika ljepota njegova jezika i stvaranje izvorne hrvatske teološke termino-

logije. Perić je dosadašnjim svojim teološkim napisima i proučavanjem pokazao ne samo teološku ozbiljnost i dubinu, već i sposobnost da mnoge teološke pojmove izrazi našim lijepim jezikom. On ima sposobnosti da stvori dobru hrvatsku teološku terminologiju. Kad bi samo to učinio, za razvoj teološke misli kod nas bilo bi mnogo. Pomogao bi svim teološkim stvaraocima da teološke pojmove izriču standardnim hrvatskim jezikom.

Leonard Oreč, na temelju podataka što ih je sam sakupio, prikazao je Gospu u pučkoj pobožnosti katolika u Bosni i Hercegovini.

Mladi teolog Dinko Aračić, koji se, kako to duhovito reče otac Melada, »sprema za Balića«, prikazao je ulogu našega najvećega mariologa Karla Balića u izradbi VIII. poglavlja dogmatske uredbe II. vatikanskog sabora o Crkvi »Svjetlo narodâ«. Kako je poznato, to poglavlje govori o Mariji, pa je i nešto najljepše što je o njoj jedan opći sabor rekao. Balić je sudjelovao kao aktivni član i u pripravnoj teološkoj komisiji te u istoj komisiji i za vrijeme zasjedanja samoga sabora. Iako nije bila prihvaćena prva shema koju je izradio, ne može se zanijekati njegov udio u slaganju konačnoga teksta. Svi povjesničari II. vatikanskog sabora spominju Balića i njegov udio na njemu.

Mato Zovkić je trebao održati predavanje o Mariji u Stadlerovim pastirskim poslanicama. Šteta je što ga nije održao. Stadler je veliko ime u našoj crkvenoj povijesti i njegov rad zaslužuje da ga se prouči.

Stručnjak za islam, bosanski franjevac Fra Marko Oršolić iznio je u svome predavanju za-

nimljivih i konkretnih podataka o štovanju Majke Božje kod muslimana u nekim dijelovima Bosne i Hercegovine.

Vrijednost je I. hrvatskog mariološkog kongresa što je na njemu došla do izražaja i pastva, pastoralni vidovi, dakle, život i praksa, a ne samo teorija i znanost. Pastoralni vid otvorio je Živan Bezić svojim predavanjem »Bogorodica u hrvatskom narodu«. On je dao lijepu sintezu Bogorodičina kulta u nas. Govorio je toplinom svećenika koji voli Gospu i svoj narod. Nadahnut jubilarnom poslanicom naših biskupa i pismom Pavla VI. kardinalu Šeperu, suočio se i s našim ranama: psovkom, bijelom kugom i predložio kako da nam ova naša marijanska proslava postane polazna točka kako za borbu protiv tih zala, tako i za pozitivan pastoralni rad, osobito u našim marijanskim svetištima, a i na drugim razinama.

Srećko Bezić, svećenik Splitske nadbiskupije, ima kao glavnu dužnost brigu za marijansko svetište Vepric kod Makarske. On je svojim predavanjem dao vrijedan prilog katalogizaciji i kategorizaciji hrvatskih marijanskih svetišta.

Pisac ovoga prikaza prikazao je u svom predavanju hodočasništvo i pučku pobožnost. Hodočašća su općereligijska pojava. Nalaze se u većini religija, a starija su i od redakcije Biblije.

Hodočašća susrećemo kao živu i čestu pojavu u povijesti Božjega naroda u Starom savjetu. O njoj svjedoče gotovo sve starozavjetne knjige. Lijep broj psalama prave su hodočasničke pjesme.

Starozavjetna hodočašća Božjega naroda imala su i eshatološko obilježje. Ona su eshatološkoj nadi pružala uzbudljiv izraz.

Hodočašća su prisutna i u Novom zavjetu, kako svjedoče Evanđelja. Hodočasnik je bio i sam Isus Krist. Prema tome, hodočašća su biblijski utemeljena te imaju i svoju teološku vrijednost. Ona su prigodna zajedništvovanja u vjeri i molitvi, ona nas podsjećaju da smo u životu na proputovanju prema Gospodinu.

Pojava hodočašća na hrvatskom tlu naročito je živa u marijanskim svetištima. Ona su, možda, najjači i najproživljeniji izražaj naše marijanske pobožnosti, ali i kršćanske pobožnosti uopće, osobito u slavljenju Euharistije i pokore te u doživljavanju crkvenog zajedništva.

Budući da nam se na hodočasničkim mjestima spontano skuplja velik broj vjernika, osjeća se silna potreba hodočasničkog pastorala. Laurentin je stvorio istinsku povijest, teologiju i pastoral Lurda. Nešto slično bi bilo poželjno i za naša svetišta.

Hodočašća bi valjalo dobro pripremiti i organizirati. Na mjestima hodočašća naročito je važno smišljeno slavljenje Božje riječi, sakramenta pokore, Euharistije, pa bi hodočasnička mjesta postala i uzori kako i kod kuće u župi valja slaviti kršćanske tajne.

Hodočašće je i pokornički čin i kao takvo također ima svoju veliku vrijednost. U pokoru se mora uklopiti i sakramenat pomirenja. On se u mjestima hodočašća mora što brižljivije i dublje slaviti. Na hodočašćima neka dođe do izražaja i zdrava pučka pobožnost!

Kako su za hrvatski religiozni mentalitet hodočašća nešto veoma značajno, kako je onda nužna pretpostavka hodočasničkog pastorala, a taj opet pretpostavlja nužno poznavanje našega narodnoga mentaliteta, duše i srca našega čovjeka, zato su i pastoralni teolozi krvava potreba naše Crkve. Pastoralni dio našega mariološkoga kongresa i »okruglog stola«, koji ga je slijedio, mogao bi biti dobra polazna točka za veliki zadatak koji pred nama stoji.

Profesor Mato Lešćan doveo je na pastoralnu marijansku pozornicu hrvatsku pučku marijansku popijevku. Kao oduševljeni cecilijanac pokazao je s mnogo topline »Citharu octocordu«. No, dobro je da se nije samo na njoj zaustavio, jer je hrvatsko pučko glazbeno blago bogato još mnogim vrijednim popijevkama, koje se ne nalaze u Cithari, makar da njima glazbeni stručnjaci, osobito cecilijanci, daju i prednost i veću glazbenu ocjenu. O ukusu se ne raspravlja. Bila bi, svakako, ako ne baš ograničenost, a ono uistinu šteta ograničiti se samo na jednu pjesmaricu, pa zvala se ona i Cithara octocorda ili cecilijanski Kantual. Dobro je da u tom pogledu naši glazbenici iz još do nedavna preusko shvaćenoga cecilijanizma nešto nauče i rašire svoje srce prema svemu što je vrijedno i pozitivno u našoj glazbenoj baštini. To vrijedi osobito za marijanske popijevke, koje su brojne i u kojima se hrvatska marijanska pobožnost sva raspjevala. O. Bonaventura Duda žali što se kod nas malo pjeva Gospin Magnificat. Žalba je opravdana. Bilo bi lijepo da pod Gospine riječi koji naš glazbenik stavi melodiju, koja će odgovarati našem puku pa će je on odmah prihvatiti i pjevati.

Dok sam slušao predavanje Jure Radića o marijanskom nazivlju bilja kod nas, stalno mi se u pamet vraćao sveti Franjo, pjesnik i ljubitelj Božje prirode. To je bilo i predavanje oca Jure, koje se ograničilo samo na floru.

Augustin Akrap dao je lijep prikaz Bogorodice u hrvatskoj srednjovjekovnoj književnosti. I njegovo je predavanje lijepa cjelina naše stare mariologije.

Ante Škobalj prikazao je Marijino ime u toponimiji otoka Šolte.

I hrvatski mariološki kongres u Splitu dokazao je da nas je Gospa oko sebe skupila u zajedničkom veoma pozitivnom i konstruktivnom radu. Dosadašnji uspješni radovi daju nam naslućivati da ćemo biti aktivni i ubuduće. U tome je i vrijednost ovoga kongresa.

U diskusijama su se čule i mnoge kritičke primjedbe i pitanja, od kojih je možda najvažnije pitanje: A što je s našim mladima? Kako oni gledaju na naša marijanska svetišta i na našu marijansku pobožnost?

Dobro je da su se čula i ta pitanja, osobito radi stvaranja novoga, suvremenog marijanskog pastorala, kako na hodočašćima i u marijanskim svetištima tako i uopće, koji će biti bliz, razumljiv pa i privlačiv i mladoj generaciji. To će biti težak i upravo krvav posao, no jer je neophodan, moramo pokušati učiniti i ono što nam danas izgleda možda ne samo kao utopija, već upravo kao nešto nemoguće.

Kruna mariološkoga kongresa bio je »okrugli stol« s temom »Marijina svetišta u Hrvata — žarišta pobožnosti i duhovne obnove«. Stol je uspješno vodio Dr Antun Benvin. Sudjelovali su upravitelji svetišta: Škrpjela, Olova, Širokog Brijega, Marije Bistrice, Veprica, Sinja, Trsata, Trškog Vrha, Remeta i Tekija. Oni su iznijeli specifičnosti pojedinih svetišta i perspektive za budućnost. Uz bistričkog župnika, upravitelja našega narodnoga svetišta, sudjelovao je i teolog o. Duda. Valja priznati da su njih dvojica dostojno prikazali ono što se zbiva u našem najvećem svetištu, koje nam je kao narodno svima zajedničko, pa na neki način treba i da bude naša zajednička briga. Slušajući izlaganja upravitelja naših glavnijih marijanskih svetišta, osjetili smo upravo njihov dah i uvjerili se da su ona, doista, žarišta pobožnosti i duhovne obnove. Ona će to biti još i više, ako budemo neprestano usavršavali hodočasnički i proštenjarski pastoral. To je velika potreba sadašnjega trenutka, a još veća šansa koja nam se daje. Ljudi nam u svetišta dolaze. To je činjenica. Učinimo da dolaze još i više, i to ne samo sa sela, već i iz grada, a još više da nam dolaze i mladi! Za njih bi valjalo osposobiti posebne dušobrižnike. Svako naše veće svetište moralo bi imati barem jednog takva dušobrižnika.

Kad smo na koncu mariološkog kongresa pjevali »Tebe Boga hvalimo« i »Zdravo Djevo«, imali smo i zašto pjevati. Bio je obavljen velik posao, obavljen s posebnim radnim zanosom, koji bi morao prožimati sve naše slične skupove i sav naš rad kako znanstveni tako i pastoralni.

Završne svečanosti u Splitu i Solinu

Naša je marijanska godina imala svoj lijep završetak. Čovjek bi poželio da je bio još ljepši, jer je jedna ili druga stvar bacila ipak na sve neku sjenu. Tako sam bar ja doživio. Poželio sam više mira, tišine, šutnje i ozbiljnosti i u splitskoj katedrali i u crkvi Gospe od Zdravlja i u Solinu za vrijeme svete mise završnice slavlja. Znam da je u stisci za prostor, u masi koja je nagrnula na svečanosti nadasve teško sačuvati potpunu disciplinu. To je još teže našim južnjacima, koji su po svom temperamentu vrlo živi i razgovorljivi. No unutarnja se kultura jednog naroda mjeri i po smislu za red, tišinu, po dostojanstvenoj pobožnosti za vrijeme svečanosti i svetih obreda. Ne obazirući se na navedene slabosti, možemo reći da je konačno slavlje naše marijanske godine bilo pozitivno, sadržajem bogato i raznoliko te svojom porukom trajno. Nanizat ću stvarnosti koje su doista bile umješne, dobro pogođene i vrijedne.

Prva je od njih prisutnost papina legata, dvojice kurijalnih i četvorice drugih kardinala, rezidencijalnih biskupa i ostalih biskupa iz mjesnih crkava Evrope. Po svome legatu među nama je bio prisutan Papa. On je u našoj povijesti prisutan od njezinih početaka, od Ivana IV., pa je pravo da je to i danas. Hrvatska Crkva bila je uvijek usko povezana s papom. To je njezina časna značajka, to je njezina slava. Na toj liniji valja ustrajati i dalje i s nje nikad ne skretati. Drago nam je bilo što već po drugi put u našim marijanskim slavljima Svetoga Oca zastupa naš čovjek, kardinal Šeper, sin ovoga naroda, koji mu je mogao i znao

progovoriti materinjim jezikom. Kardinalova je poruka, koju je donijela naša štampa uz biskupsku poslanicu, dokumenat trajne vrijednosti, jasan putokaz za budućnost. Ima u nas još uvijek i žalosnih pojava. Dužnost nam je da se s njima suočavamo i trajno i sistematski svim sredstvima protiv njih borimo.

Prisutnost kardinala Bertolia i Oddia uvijek nam je draga, jer u njima gledamo i susrećemo visoke crkvene službenike koji su nam iskreni prijatelji, koji nas razumiju, s nama suosjećaju. Oni su to pokazali kad su u našoj Crkvi živjeli i djelovali, a i kasnije kad su otišli na druge dužnosti. Prisutnost mletačkog, bečkog i madžarskog kardinala mogla nas je sjetiti i naše prošlosti te njezinih opterećenja. To je uvijek napast, ali koju danas valja odlučno otkloniti. Oni su nam došli kao prijatelji, kao nosioci sadašnjosti i budućnosti, kao graditelji mostova za bolje međusobno razumijevanje i vedriju budućnost. Svojim su iskrenim govorima rekli što o nama misle i što nam žele, a na nama je da s njima i njihovim narodima razvijamo što bolje međucrkvene odnose. Vrijeme je da jednom pređemo u više razdoblje crkvenoga života, a to je razdoblje međusobne iskrene bratske ljubavi, one vrline koju Krist želi u svih svojih sljedbenika. Odsada neka ljubav Kristova bude vrhovno mjerilo svih naših odnosa!

Prisutnost pariskog kardinala, marsejskog nadbiskupa, delegacije poljskih biskupa, biskupa iz Pescare, Leirie i Fatime, Eisenstadta, pomoćnog biskupa iz Paderborna, označavala je sudjelovanje Evrope u slavlju jednoga malog evropskog kršćan-

skog naroda. Svi smo mi baštinici evropske kršćanske kulture. Kao takvi treba da se što više razumijemo te u duhu II. vatikanskog sabora gradimo novu vjersku, kulturnu i socijalnu budućnost. To je danas u doba poplave sekularizacije i nadiranja borbenoga bezboštva i materijalizma veoma značajno. Ne bih želio svojim stavom biti antidijaloški, jer je dijalog danas zadatak. No, dijalog nas nikako ne obvezuje da s fronte čuvanja i obrane zajedničke nam kršćanske baštine uzmaknemo i da bespomoćno ustuknemo pred onim što nam se često puta silom želi nametnuti.

Govoriti o prisutnosti u Splitu i Solinu većine naših domaćih biskupa i slovenskog nadbiskupa-metropolite jedva da je i potrebno. Biskupi su zamislili, pokrenuli i vodili našu marijansku godinu, oni su nam dali pastirsko pismo, u kojem je zacrtan program za budućnost, oni su u svemu aktivno sudjelovali; s njima ćemo i dalje i pod njihovim vodstvom surađivati. Pravda ipak traži da dvojicu od njih istaknemo, a to su zagrebački i splitski nadbiskup: prvi kao predsjednik naše Biskupske konferencije, a drugi kao domaćin proslava. Jedna će Crkva to bolje napredovati što više bude sklada između biskupa s jedne te svećenika, redovnika, redovnica i Božjega naroda s druge strane. Čini se, na žalost, iz nekih pojava da tu lekciju nismo još dosta naučili i da za nju nismo još dosta dozreli. Bez te lekcije nema uspjeha u budućem radu i nastojanju. Ako ovakve proslave kao ova u Splitu i Solinu približe biskupe k nama, a nas k njima, onda su učinile veliko djelo.

Ekumenizam je potreba vremena, a na našem području zbog mnogih prošlih i sadašnjih nesporazuma ipak težak i trnovit zadatak. Prisutnost predstavnika Pravoslavne crkve, koji je u Splitu progovorio veoma ekumenski, i vrhovnog poglavara Islamske zajednice kod nas bio je za daljnji razvoj ekumenizma, sigurno, jedan uistinu pozitivan korak naprijed. Dobro je da je taj ekumenski susret bio pred prisutnim predstavnicima iz drugih zemalja, da se opovrgne ono prilično prošireno uvjerenje da su Hrvati zbog svoje uskogrudnosti za ekumenizam nesposobni i zapreka za nj. Valja priznati da i na području ekumenizma moramo još mnogo toga naučiti, no za sretan razvoj ekumenizma potrebni smo ne samo mi Hrvati katolici, već i drugi narodi i vjere. Svi mi kao kršćani, slijedeći Evanđelje i njegovu poruku o ljubavi i jedinstvu, a muslimani slijedeći svoj časni Kuran, treba da naučimo susretati i promatrati jedni druge kao braću u jednome Bogu, svedržitelju i sucu svih ljudi. Kad si u zajedničkom susretu to i kažemo i zato se i pomolimo, onda smo na najboljem putu ekumenizma, koji neće ostati bez dobrih plodova i pozitivnih posljedica.

U ovom prikazu nisam želio biti novinar-reporter, već sam ga želio iznijeti u jednom drugom svjetlu: crkvenom i pastoralnom. To promatranje želi biti mali prilog da se ono što smo u Splitu i Solinu doživjeli nastavi u drugim, suvremenim i perspektivnim oblicima. Marijanska godina, kongresi u Splitu i Solinu, velebni zaključak našega svetogodišnjeg slavlja pokazuju nam što sve možemo uz Božju pomoć i međusobnu suradnju. Stoga valja u duhu biskupske poslanice misliti na nove pothvate te ne dopustiti da se uspavamo niti

umorimo. Crkva je, pa i naša mjesna, po svojoj biti živ, dinamičan organizam, koji mora neprestano raditi. A budući da ta Crkva nije nikakva apstrakcija, nego smo to mi živi ljudi, od biskupa do vjernika, mi smo ti koji se moramo još više uključiti u tijekove naše marijanske bliže i daljnje prošlosti te svaki na svome području činiti što možemo da bismo Crkvu u našem narodu neprestano unapređivali. U tome neka nam pomaže presveta Bogorodica Marija!

2. svibnja

SVETI ATANAZIJE, BISKUP I CRKVENI NAUČITELJ

Teško je dostojno, a u isto vrijeme i iscrpno, prikazati jednu duhovnu veličinu. To pogotovo vrijedi za sv. Atanazija, prvoborca pravovjerja u doba arijanizma, kad je aleksandrijski svećenik Arije zanijekao Kristovo božanstvo i time dirnuo u srž i žilu kucavicu kršćanske nauke. S Kristovim božanstvom kršćanstvo stoji ili bez njega pada. Ako Krist nije Bog, onda je i kršćanstvo, kakogod bilo lijepo i uzvišeno, samo ljudskoga, a ne božanskoga podrijetla. To je dobro shvatio sv. Atanazije, a posljedica je bila onakva neusporediva borbenost za istobitnost Kristove s Očevom naravi. Upoznajmo toga borca za Kristovo božanstvo, koga mnogi pisci nazivaju »stupom Crkve«, a popularni Hünermann »aleksandrijskim svjetionikom«.

Atanazije se rodio u Egiptu, veoma vjerojatno u tadašnjem glavnom egipatskom gradu Aleksandriji, i to oko g. 295., dakle, dok su još trajala progonstva kršćana i dok se borba za Krista bila mučeničkom krvlju. Njegovo grčko ime svjedoči da su mu roditelji bili grčkoga podrijetla. Iz jednog govora sv. Grgura Nazijanskoga »u pohvalu blaženoga Atanazija«, doznajemo da je bio brižno odgajan. Izobražen u bogatoj helenističkoj kulturi, koju je spojio s elementima egipatske — dobro je govorio i pisao i koptski, dakle, egipatski — postat će nosiocem kršćanske teologije vrhunskog dometa, osobito na području Kristologije.

Zanesen kršćanskim asketskim idealima Atanazije je još kao mladić otišao u pustinju, gdje je bio učenik sv. Antuna, pustinjaka, čiji će životopis kasnije napisati i tako postati jednim od prvih i najslavnijih hagiografa. Vjerojatno je već u to vrijeme napisao dva svoja značajna djela: »Govor protiv pogana« i »O utjelovljenju Riječi«. U prvom podvrgava oštroj kritici mnogoboštvo te pobija idolopoklonstvo. U drugom, većem i značajnijem djelu, razvija već visoku teologiju dokazujući mogućnost i nužnost Božjeg utjelovljenja te smrti Isusa Krista, pobijajući razne prigovore toj nauci, koji su ponajviše dolazili od Židova.

Atanazijev će se teološki talent razviti za arijanske krize. Kad je aleksandrijski svećenik Arije u svojoj crkvi Baucalis počeo naučavati svoju protutrojstvenu herezu, koja Božju Riječ svodi na puko stvorenje, koje je Otac pobožanstvenio, Atanazije, još đakon i tajnik biskupa Aleksandra, upozorava na opasnu herezu i hvata se s njome u koštac. Vjerojatno je on sam bio sastavljač pisma svoga biskupa, u kojem taj sve biskupe Istoka i papu, svetog Silvestra, obavještava o Arijevoj zabludi i osudi njegove nauke.

Atanazije prati svoga biskupa na I. opći sabor u Niceju, gdje je bilo osuđeno arijanstvo i proglašena pravovjerna nauka o istobitnosti Sina s Ocem. Arijeva osuda na saboru nije još značila i kraj arijanstva, jer će se glavna borba tek kasnije voditi. U tu će borbu Atanazije uložiti sve svoje sile, svu svoju energiju, dosljednost, nepomirljivost sa zabludom i tako postati jednim od najsjajnijih likova crkvene povijesti.

Aleksandrijski biskup Aleksandar umro je 17. travnja 328., a naslijedit će ga u službi Atanazije. Puk ga je primio s oduševljenjem veličajući ga kao »vjerodostojnog kršćanina, asketu i pravog biskupa«. On je obilazio svoju prostranu biskupiju, koja je obuhvaćala golemi prostor sve do Assuana u Tebaidi.

Kao biskup morao je mnogo trpjeti. Bio je klevetan, proganjan: četiri puta prognan iz svoje biskupije. No, svojim je spisima i govorima branio pravovjernu nauku spreman za nju sve žrtvovati pa ako ustreba i život. Umro je ipak u noći između 2. i 3. svibnja 373. naravnom smrću predavši svoju »veliku i apostolsku dušu« Bogu, kako o njemu reče sv. Bazilije.

Od pisanih su mu djela naročito spomena vrijedna još ova: »Govori protiv arijanaca«, »Izlaganje vjere«, »O dekretima Nicejskoga sabora«, »Povijest arijanstva«. Njegov pak životopis sv. Antuna, pustinjaka, postade uzorom srednjovjekovne hagiografije.

Da od Atanazijeve misli okusimo bar nešto, evo jedan mali izvadak iz njegova Govora protiv arijanaca: »Jednostavno stvoreno biće ne može združiti s Bogom druga stvorena bića, jer samo upotrebljava pomoć da bi se s njim združilo. Dio stvorenja ne može donijeti spasenje ostalim dijelovima, kad je i samo potrebno otkupljenja. Zato je Bog poslao svoga vlastitoga Sina. Taj Sin postade Sin čovječji te uze stvoreno tijelo. Svi su ljudi bili podvrgnuti zakonu smrti. Odsada je odluka o osudi izvršena, jer su u Kristu svi umrli. Ali u isto vrijeme po njemu svi odriješeni od grijeha i njegova prokletstva . . . «

Sv. Atanazije, vatreni borac božanske naravi u Kristu, silno naglašava i ulogu njegove ljudske naravi, njegova tijela kao sastavnoga dijela one sudbonosne uzajamnosti između Krista i nas. Mi smo s njim »sutjelesni« i »sustvarni«. Tijelo je bilo u prvom redu prostor, u kojem se u čovjeku nastanio grijeh. Božja Riječ, uzevši tijelo, iskorijenit će grijeh. »Kad je odstranio tjelesna djela, sve nas je oslobodio, jer smo s njim u istom tijelu. I od tada smo združeni i s Riječju.«

Sv. Atanazije smatra da na vezu između Krista i nas valja gledati kao na nešto fizičko, a ne samo moralno. »Riječ je postala čovjek, da bi pridobila sebi jednake. Uzela si je tijelo slično našemu. Tako se sa svime što je u njoj ljudsko postavila kao temelj, na koji smo mi postavljeni kao neki dragocjeni kamenovi, da sačinjavamo hram u kojem prebiva Duh Sveti . . . «

Sveti Atanazije često ponavlja tvrdnju da smo Božji hram, a time želi izraziti onu uzanu nazočnost »božanskoga« u nama, što je posljedica utjelovljenja Sina Božjega i pashalne tajne. Mi smo ipak samo pobožanstvenjeni, a ne Božje naravi kao što je Sin. Mi smo dionici Božje naravi, a on je sama božanska narav.

»Atanazije je sam sebe stopio s Božjom stvari tako snažno da je sve žrtvovao, sve pretrpio. Kušnje su ga pročišćavale i poučavale da šuteći trpi. Atanazije je svoje ljudske nedostatke iskupio svojim životom, jer čitav njegov život bijaše ispovijedanje vjere« (A. Hamman). Dobro je da od toga diva vjere i mi što naučimo. A to neka bude svestrano životno, svakidašnje zalaganje za ono što

vjerujemo. Našu vjeru mora pratiti čitav naš život, jer vjera traži čitava čovjeka.

MOLITVA

Svemogući vječni Bože, podigao si svetog Atanazija, biskupa, da bude neustrašiv branitelj Kristova božanstva. Daj da i mi po njegovu nauku i zagovoru bez prestanka rastemo u Tvojoj spoznaji i ljubavi! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

MARIOLOGIJA U OTAČKO DOBA

Kako smo u svibnju, bacimo letimičan pogled na nauku o Mariji u otačko doba, to zlatno razdoblje kršćanske književnosti! Sveti Oci i kršćanski pisci prvih stoljeća pišući, raspravljajući o velikim istinama naše vjere, nisu mogli mimoići Onu koja je kao Kristova Majka s Kristom i njegovim djelom tako usko povezana.

Sveti Justin († 165.) prvi je Mariju usporedio s Evom i njoj je suprotstavio. Eva je, zapravo, prva od trinaest starozavjetnih Marijinih slika ili tipova. Eva bijaše Adamova družica u našoj propasti, a Marija Isusova u našem spasenju.

Svetoga Ireneja († 202.) nazivaju prvim marijanskim teologom. On u III. dijelu svoga djela »Protiv hereza« tumači Anđelovu riječ Mariji: »On će vladati kućom Jakovljevom dovijeka« (Lk 1, 33) te piše da se tu zapravo radi o proročkoj ri-

jeći o kraljevstvu Crkve što dolazi. »A tko drugi negoli Krist Isus, naš Gospodin, Sin Svevišnjega neprestano i uvijek vlada u kući Jakovljevoj? On je po svome Zakonu i Prorocima obećao da će svoje spasenje učiniti vidljivim svakome čovjeku, i zbog toga je postao čovječjim Sinom, da bi i čovjek postao Božji sin. Zbog toga je i Marija u radosti klicala te umjesto Crkve zapjevala: 'Veliča duša moja Gospodina'. Sve je, naime, postalo novo kad je Riječ i na novi način ostvarila svoj dolazak u tijelu, da bi čovjek natrag za Boga pridobio onoga koji je od Boga pobjegao«. Irenejeva teološka misao, kako to umješno ističe Hugo Rahner, ima veliko značenje, jer ju je crpio od Ivanova učenika Polikarpa, a sam Ivan iz najčistijeg i neposrednog izvora, iz Gospodinova Srca.

Prema sv. Ireneju Krist, sin velike, na početku ljudske povijesti, Bogom obećane žene pobijedit će zavodnicu zmiju, simbol sotone. »I zato je Bog postavio neprijateljstvo između zmije i žene sve dok ne dođe obećano sjeme, Marijin izdanak, da je satre.«

Origen († 254.) je prvi od crkvenih pisaca koji Mariju naziva »posve svetom«. To je već natuknica za buduću nauku o Marijinoj potpunoj bezgrešnosti i slobodi od grijeha.

Sv. Efrem Sirski († 373.) bio je prvi marijanski pjesnik, jer ju je prvi slavio pjesmom, da ga onda nebrojeni sve do danas slijede.

Sv. Epifanije († 402.) bio je prvi naučitelj marijanskoga kulta. Ono što danas o štovanju Bogorodice imamo od II. vatikanskog sabora te iz apostolske pobudnice Pavla VI. »Marijanski kult«, vuče svoje korijenje još od svetoga Epifanija. On je svojim kršćanima dovikivao: »Vi ste sinovi one mudre i jake žene, koje hvalu Salomon naviješta riječima: 'Tko će naći jaku ženu?' Upoznajte sa mnom kao tu jaku ženu Božju Crkvu, vašu majku! Jer od nje nema ništa hrabrije. Ona je, naime, u svakom, protiv nje podignutom progonstvu, išla u smrt za njoj povjerenoga muža.« Kako je pak prema izlaganju Huge Rahnera u otačkoj teologiji Marija slika i tip Crkve, a Crkva slika Marije, to se mnoge istine izrečene o Crkvi primjenjuju na Mariju, a i obratno. To izričito vrijedi i za teologiju i mariologiju sv. Epifanija.

Sveti Adbrozije († 397.), otac latinske mariologije na Zapadu, uči da je Marija zato slika, uzor, tip Crkve, jer su obje jedna bezgrešna djevica.

Sv. Ćiril Aleksandrijski († 444.) bio je g. 431. na Efeškom saboru i poslije njega prvoborac za istinu o Marijinu bogomajčinstvu.

Sveti Jeronim brani Marijino djevičanstvo, a **sveti Augustin** naučava Marijinu svetost i bezgrešnost te tjelesno uznesenje na nebo.

I sveci su, o kojima je riječ u ovoj knjizi, najodličniji članovi i udovi Crkve, otajstvenoga Kristova tijela, s Isusom, s Marijom i s nama organski povezani u jedan duhovni tajanstveni organi-

zam. Zato je posve opravdano da tu međusobnu životvornu povezanost što više upoznajemo i doživljujemo. Nijedan ud mističnog Krista ne smije nam biti tuđ i stran, pogotovo ne Marija i oni koji su nju, Krista i Crkvu, svojim životom, naukom i djelima najviše proslavili. Duhovna povezanost s njima jačat će nas neprestano u vjeri, podržavati u nadi, raspaljivati u ljubavi.

3. svibnja

SVETI FILIP I JAKOV, APOSTOLI

Kadgod slavimo blagdan kojeg apostola, zahvati nas želja da o njegovu životu što više saznamo. No, toj se želji na ovome svijetu može samo skromno udovoljiti, jer su nam podaci o većini apostola prilično škrti. To vrijedi i za sv. Filipa i Jakova mlađega, koje danas zajedno slavimo. Obojicu apostola nalazimo na sve četiri apostolske liste u Matejevu, Markovu i Lukinu Evanđelju te u Djelima apostolskim. Filip se nalazi na petom, a Jakov mlađi, sin Alfejev, na devetom mjestu.

Prema podacima iz Ivanova Evanđelja znamo da je Filip kao i Andrija i Petar potjecao iz Betsaide na Genezaretskom jezeru. Njega Ivanovo Evanđelje spominje na pet mjesta.

»Sutradan Isus odluči poći u Galileju. Međutim, susrete Filipa pa mu reče: 'Hajde za mnom!' Filip je bio iz Betsaide, iz Petrova i Andrijina grada. Filip sretne Natanaela i rekne mu: 'Našli smo onoga o kome je Mojsije pisao u Zakonu, i Proroci također! To je Isus, sin Josipa iz Nazareta.' — 'Iz Nazareta može li što dobro izići?' reče mu Natanael. 'Dođi i vidi!' odvrati mu Filip« (Iv 1, 43—46).

Filip je bio mladenački prijatelj pisca četvrtog Evanđelja, s kojim je skupa pripadao učeničkom krugu Ivana Krstitelja. Zato mu je u svom Evanđelju i postavio ovaj divni spomenik, koji govori o prvom Filipovom susretu s Isusom, kao i o njegovoj revnosti da za Isusa kao obećanog Mesiju pridobije još jednog revnog učenika.

Ivan u svome Evanđelju dovodi Filipa na pozornicu i kod opisa kako Isus čudesno nahrani pet tisuća ljudi. »Tada Isus podiže oči te, kako vidje da veliko mnoštvo naroda dolazi k njemu, reče Filipu: 'Gdje da kupimo kruha da jedu ovi ljudi?' To reče da ga kuša. Sam je naime znao što će učiniti. Filip mu odgovori: 'Za dvjesta denara kruha ne bi bilo dosta da svaki nešto malo dobije'« (Iv 6, 5—7).

Također je veoma lijepa scena u Evanđelju kad Nežidovi traže Isusa. »Među hodočasnicima što su došli da se klanjaju na blagdan bijaše i nekih Grka. Oni pristupiše k Filipu, koji bijaše iz Betsaide u Galileji, te mu rekoše: 'Gospodine, htjeli bismo vidjeti Isusa.' Filip ode da to kaže Andriji. Andrija i Filip odoše da kažu Isusu« (Iv 12, 20—30).

I napokon na rastanku s učenicima, eto opet Filip dolazi do izražaja. Isus govori: »Nitko ne dolazi k Ocu osim po meni. Kad biste mene poznavali, poznavali biste i Oca mog. Vi ga već sada poznajete i vidjeli ste ga!

Filip mu reče: 'Gospodine, pokaži nam Oca, i dosta nam je!' Toliko sam vremena s vama — odgovori mu Isus — i ti me, Filipe, nisi upoznao? Tko je vidio mene, vidio je i Oca. Pa kako veliš: Pokaži nam Oca! Zar ne vjeruješ da sam ja u Ocu i da je Otac u meni? Ja ne govorim sam od sebe riječi koje vam kažem: Otac koji boravi u meni čini svoja djela. Vjerujte mi: ja sam u Ocu i Otac je u meni! Ako ne inače, vjerujte zbog samih djela...« (Iv 14, 6—11).

Prema kasnijoj tradiciji Filip je sa svojim trima kćerima živio u Hierapolisu u Maloj Aziji,

gdje je i umro. Arheolozi misle čak da su pronašli ondje i njegov grob. Prema crkvenim piscima Polikratu i Papiji, koje navodi Euzebije, Filipove su kćeri imale dar proroštva. Relikvije se svetog Filipa apostola štuju u Rimu u bazilici Dvanaestorice apostola, gdje je danas generalna kurija franjevaca-konventualaca. Nalazeći se g. 1974. baš na blagdan sv. Filipa i Jakova u Rimu, imao sam sreću da sam misio na oltaru gdje se nalaze njihove relikvije. — Može izgledati nevažno to spominjati. Za mene je ipak važno, jer je to bila prilika dublje i življe doživjeti apostolski blagdan i povezanost s njima. Općinstvo svetih je veliki dar i milost naše vjere. Proživljavati je i spominjati znači izricati zahvalnost onomu koji nam je taj dar dao.

Dok još nije bilo tvornica ni industrije, već cvao samo obrt, kršćanski su zanatlije u svojim cehovima slavili pojedine svece kao svoje zaštitnike. Tako su sv. Filipa kao svoga zaštitnika štovali kipari i šeširdžije.

Sveti Jakov mlađi, sin Alfejev, sâm pisac jednog novozavjetnog spisa, osim u listi apostola, nigdje se u Evanđeljima naročito ne spominje. Sv. Pavao u Poslanici Galaćanima spominje ga kao jednu od najuglednijih ličnosti prve Crkve, dok se u Djelima apostolskim ističe kao jeruzalemski biskup. Njegova je poslanica veoma ozbiljna. Puna je opomena, ukora i prijetnja. U njezinih 108 redaka nalazimo 60 imperativa. Može nam protiv otvrdnuća savjesti uvijek služiti kao veoma korisno i spasonosno duhovno štivo. Ovdje ćemo navesti samo ono o obuzdavanju jezika. Jezikom se mnogo griješi. Zato će biti spasonosno čitati i pamtiti ovo:

»Neka vas, braćo moja, ne bude mnogo učitelja! Znajte da ćemo za to strože biti suđeni! Uistinu, svi često griješimo.

Ako tko u govoru ne griješi, on je savršen čovjek, sposoban je zauzdati i cijelu svoju osobu. Ako stavimo konjima uzde u usta da nam se pokoravaju, možemo upravljati cijelim njihovim tijelom. Pogledajte i lađe! Njima, iako su velike i premda ih gone silni vjetrovi, upravlja vrlo malo kormilo kamo god kormilarova volja hoće. Tako je i jezik malen ud, ali se može ponositi velikim stvarima. Pazite, kakve li male vatre, a koliku šumu zapali! I jezik je vatra. On postaje cio opaki svijet među našim udovima. Kalja svu našu osobu i, zapaljen od pakla, zapaljuje sav naš život. Uistinu, svakovrsne zvijeri i ptice, gmazovi i morske životinje mogu se ukrotiti — i ukroćene su od ljudi — ali jezika nitko od ljudi ne može konačno ukrotiti. On je zlo koje ne poznaje mira. Pun je smrtonosnog otrova.

Njim blagoslivljamo Gospodina i Oca, i njim proklinjemo ljude koji su stvoreni 'na sliku Božju'. Iz istih usta izlazi blagoslov i prokletstvo. To ne smije, braćo moja, tako biti. Zar izvor na isti otvor toči slatko i gorko? Zar može, braćo moja, smokva roditi maslinama ili trs smokvama? Tako ni slan izvor ne može dati slatke vode« (Jakov 3, 1—12).

MOLITVA

Bože, Ti nas svake godine razveseljuješ blagdanom apostola Filipa i Jakova. Po njihovim molitvama daj nam udio u otajstvu muke i uskrsnuća

Tvoga Jedinorođenca da Te zauvijek mognemo gledati licem u lice! Po Kristu Gospodinu našem! Amen.

O apostolski muževi
Svjedoci Krista krvavi,
Pomozite da u nebo
U nadi, vjeri hrlimo!

Izmolite nam milost tu
Da nakon boja zemaljskog
U stanu s vama Očevu
Kroz vječnost Trojstvo slavimo! Amen!

BLAŽENI STANISLAV KAZIMIERCZYK

Blaženi Stanislav se rodio 27. rujna 1433. u Kazimierzu u Poljskoj. Svršivši uspješno prve nauke na župskoj školi svoga rodnoga gradića, pođe u Krakov i ondje se upiše na slavno Jagelovsko sveučilište. G. 1461. postigao je na tom visokom učilištu akademski stupanj bakalaureata. Vjerojatno god. 1483. postade članom lateranskih regularnih kanonika te na koncu jedne godine novicijata sav sretan položi zavjete, kojima se još više posveti Gospodinu.

Postavši svećenik, neobičnim se žarom dade na obavljanje svih svećeničkih dužnosti, a osobito propovijedanja. Propovijedi je brižno spremao i učio, pa je ubrzo izišao na glas kao odličan propovjednik, na sve strane tražen i cijenjen. Proslavio se u svojoj redovničkoj družbi i kao revan učitelj novaka, vice-prior i profesor. Njegovi životopisci

tvrde da je svaka, povjerena mu služba bila snažan zov na svetost. Znao je da je svetost ono što naše djelovanje čini vjerodostojnim i uvjerljivim. Želeći svojim dobrim primjerom svijetliti i obogaćivati, trudio se oko svih kreposti. Nijednu nije zanemario. Bio je neobično i duboko pobožan prema Majci Božjoj i sv. Stanislavu, krakovskom biskupu i mučeniku. Na njegov je grob često išao na molitvu. I tu je doživljavao snažan zov na svetost.

Iscrpljen radom i pokorama, završio je u bolnici svoj plodni život 3. svibnja 1489. Ušao je u veselje svoga Gospodara, kome je tako vjerno, tako revno služio. Tijelo mu je bilo sahranjeno u Krakovu u crkvi Corpus Domini. Na njegov grob počeše ljudi dolaziti na molitvu, pa se na njegov zagovor događiše i brojna uslišanja. Ekshumacija njegovih tjelesnih ostataka izvršena je 3. kolovoza 1639. Sačuvane relikvije bile su položene u novi dragocjeni lijes.

Već od XVI. stoljeća životopisci su uz njegovo ime stavljali naslov »blaženi«. Bilo je to s dopuštenjem crkvenih vlasti. Iako službeno nije nikad proglašen blaženim, ipak uživa veliko poštovanje. Zastoj u postupku za njegovu beatifikaciju nastade naročito u prošlom stoljeću zbog političkih nemira u njegovoj domovini Poljskoj. Iako ga Enciklopedija svetaca navodi kao blaženika, nema ga u službenom popisu Kongregacije za beatifikacije Božjih slugu i kanonizacije svetaca. Ono što znamo iz njegova života, govori jasno u prilog njegove svetosti. On nam može poslužiti kao lijep primjer svijesti da smo kao kršćani pozvani na svetost te da je svetost za nas velika obveza.

PAULINA JARICOT, ČASNA BOŽJA SLUŽBENICA

Prvi put se 3. svibnja 1822. sastala grupa laika, koji su sačinjavali »Vijeće proširenja vjere«. Društvo za širenje vjere slijedeće godine potvrdi sam papa Pijo VII. Osnovala ga je Paulina Jaricot u želji da molitvom i novčanim prilozima potpomaže misijski rad Crkve. Društvo je danas uključeno u takozvana »Papinska misijska djela«. U nj se može učlaniti svaki vjernik. Papinsko misijsko djelo za širenje vjere brine se za najpotrebnija sredstva za život pojedinih misija. Suradnici u tom djelu mole: Oče naš, Zdravo Marijo i Slava Ocu sa zazivom: »Sveti Franjo Ksaverski, moli za nas!« Godišnje žrtvuju za misije 50,00 dinara, a kod nas dobivaju misijski informativni list »Radosna vijest« — besplatno, ako žele pratiti misijske vijesti i informacije.

Upoznajmo začetnicu i osnovateljicu velikog misijskog Djela za širenje vjere, Paulinu Jaricot! Ona se rodila 22. srpnja 1799. kao sedma kćerka u bogatoj uglednoj građanskoj obitelji u Lyonu. Njezin je otac vodio upravu, ili kako bismo se danas izrazili, bio direktor jedne tvornice svile. Svojoj darovitoj kćerki Paulini pružio je odličan odgoj i tako je osposobio za život. Plod je toga odgoja bila izrazito naglašena metodičnost njezina značaja. Ona je sve što je radila i poduzimala činila planski, sređeno, po metodi.

Na Paulinu je prilično utjecao i njezin stariji brat Fileas, koji se spremao na svećeništvo i pokazivao veliko zanimanje za misijske probleme i po-

trebe Crkve. Od g. 1816. Paulina doživljava pravo obraćenje u svom životu, jer je od toga vremena počela provoditi veoma ozbiljan duhovni život. G. 1819. slušajući propovijed oca Würtza, još se više zagrijala za misije i tako se u njoj rodila misao o osnutku jedne organizacije za širenje vjere.

U svome pismu velečasnom Girodonu 1858. pisala je o tome ovo: »Jedne večeri, dok su se moji roditelji zabavljali, sjedila sam uz kamin i molila za Božju pomoć. Radilo se o planu što sam ga željela ostvariti. Misao o osnutku Društva za širenje vjere bila mi je u duši posve jasna i shvatila sam kako mi je očito s kakvom bi lakoćom svaki član moje okoline mogao skupiti svake sedmice po novčić od 10 osoba uključivši i sebe, a sve to za proširenje vjere. S vremenom sam shvatila shodnost da se između osoba izabiru prikladnije, koje ulijevaju veće poudanje, a mogle bi stajati na čelu pojedinih grupa za skupljanje priloga. Sve njih bi se moglo organizirati u jednu zajedničku središnjicu. U strahu da ne bih zaboravila taj sistem organizacije, odmah sam ga zapisala. Čudila sam se kako je lak i jednostavan i kako ta misao nije došla prije svima drugima na pamet negoli meni.«

Paulina Jaricot nije začetnica samo Društva za širenje vjere. God. 1826. organizirala je društvo »Žive krunice«, a god. 1831. bacila je u svijet ideju o »Marijinim kćerima«, to jest redovnicama, bez uniforme, koje će se posvema predati apostolskim i karitativnim djelima. Na taj je način gotovo 100 godina prije postala prethodnica takozvanih svjetovnih instituta.

Paulina Jaricot, tvorničarova kćerka, bila je uistinu osjetljiva i za probleme radničkoga svijeta, proletarijata, koji se baš tada razvojem industrije sve više umnažao. U želji da mu pomogne, osnovala je godine 1845. »Djelo radnicâ«. Čak joj je pošlo za r u k o m organizirati tvornicu, koja doskora postade uzorom ostalima. Sva dobit od tvornice morala je ići radnicima i djelima njima posvećenima. Takvo nešto u ono doba bilo je nečuveno, a prelazilo je i njezine sile, pa ju je neki poslovni čovjek grdno prevario i djelo propade. No s njim ne propade njezina zasluga i želja da pomogne onima koji su bili izrabljivani.

Doživjevši razočaranje i nerazumijevanje u tom društvenom pothvatu, napuštena od ljudi, još se više utjecala Bogu i kod njega nalazila okrepu i utočište. Neusporedivog vođu imala je u svetom arskom župniku Ivanu Vianneyu, koji je bio kućni prijatelj obitelji Jaricot i zalazio k njoj u Lyon. Za vrijeme jednog hodačašća u Ars g. 1859. — bila je to godina svečeve smrti — dobila je od njega na dar malo raspelo, na kojem bijahu urezane ove riječi: »Imaj Boga za svjedoka, Isusa Krista kao uzor, Mariju kao pomoćnicu, a zatim ništa drugo osim ljubavi i žrtve!« Paulina je mnogo držala do tog lijepog dara i još ljepše njegove poruke.

Nekoć bogata, umrla je siromašna, nalazeći se na popisu gradskih siromaha. No, svi su je zbog njezina života i djelâ poštivali. Dan smrti pao je na 9. siječnja u osmini Bogojavljenja g. 1862. Postupak za njezino proglašenje blaženom uveden je 10. lipnja 1930., a 25. veljače 1963. proglašen je službeno herojski stupanj njezinih kreposti.

U Lyonu bila je god. 1972. svečana proslava 150. obljetnice postanka Društva za širenje vjere. Predsjedao joj kardinal prefekt Zbora za evangelizaciju narodâ. Za tu značajnu proslavu izabran je rodni grad Pauline Jaricot, u kojem ona osnova veliko djelo za proširenje Božjega kraljevstva, što i danas plodonosno djeluje. Današnji dan smatra se rođendanom toga velikoga djela, a to je i razlog što njegovu utemeljiteljicu baš danas uvrstismo u niz duhovnih velikana s kojima želimo provesti mjesec svibanj.

Papinska su misijska djela: Djelo za širenje vjere, Djelo sv. Petra apostola za domaći kler, službeni organizam Crkve, koji potiče katolike cijelog svijeta na svestranu misijsku suradnju i skuplja prinose koje Papa dijeli prema potrebama svih misija. »Papinska misijska djela ostvaruju jedinstvenu suradnju s Vrhovnim svećenikom, odgovornim Ocem cijele misijske Crkve« (Pavao VI.).

4. svibnja

SVETI FLORIJAN, MUČENIK

Pod stručnim vodstvom mjesnog kapelana u gradiću Enns-Lorch u Gornjoj Austriji razgledao sam g. 1969. s grupicom sjemeništaraca kulturno-povijesni spomenik evropskog značenja. Na temelju arheoloških iskapanja (izvršenih 1960—1966.) utvrđena je ondje graditeljska i kulturna tradicija, koja seže od poganske starine pa sve do Novog vijeka. Silne ruševine pod današnjom župskom crkvom sv. Lovre povijesni su dokument što priča o 1700 godina zapadne povijesti i duhovnosti. U svojoj vrsti nešto jedinstveno. Na tom je mjestu oko god. 200. nastao rimsko-keltski hram, poganško svetište grada Lauriacuma. Oko g. 350. podignuta je nad njegovim ruševinama prva ranokršćanska bazilika, koja je god. 800. pregrađena, u X. stoljeću nadograđena, te oko g. 1300. nastade na istom mjestu gotska crkva, lijepo sačuvana sve do danas.

Svako je od tih svetišta usko povezano s velikim povijesnim ličnostima. U pogansko svetište bio je za Dioklecijanova progonstva predveden sv. Florijan, i to pred suca Akvilina. Florijan je bio veteran rimske vojske, a tada u obližnjem gradu Cetium (danas Zeiselmaur) visoki državni činovnik. U poganski je hram doveden da ondje na žrtveniku, koji se i danas može vidjeti, žrtvuje bogovima. Okrivljen je što je kršćanin, što je u Lauriacumu posjećivao i bodrio na ustrajnost u vjeri tamošnje pozatvarane kršćane. Pozvan je da se i sam odrekne svoga kršćanskoga uvjerenja. Florijan o to-

me nije htio ni čuti, a kamoli izvršiti otpad od vjere. Stoga je stavljen na muke i nemilo izbijen. Napokon je osuđen na smrt i bačen u rijeku Enns te tako slavno završio svoje mučeništvo. Bilo je to 4. svibnja 304. Tijelo mu je kasnije pronađeno, a pokopala ga je neka udovica, po imenu Valerija.

Dok smo se nalazili uz ostatke poganskoga oltara, kapelan nam je tumačio Florijanovo mučeništvo. Tu je na tom mjestu bio nukan da žrtvuje bogovima, tu je to najenergičnije odbio i svoju kršćansku vjeru hrabro ispovjedio. Saznavši naš tumač da smo iz Zagreba, reče nam odmah da je sv. Florijan drugotni zaštitnik Zagrebačke nadbiskupije. Imao je pravo, jer tako i jest.

Mučenikovo je tijelo pokopano nedaleko Lauriacuma, današnjega Ennsa, a nad grobom mu nastade slavna opatija St. Florian. Počeci opatije sežu u VIII. stoljeće. Prvo je pripadala benediktincima, a kasnije prijeđe u ruke augustinaca. Posjetili smo i tu opatiju do koje iz Linza preko poljâ vodi električni tramvaj.

Opisati divote St. Floriana tražilo bi čitavu knjigu. Današnja barokna crkva kao i cijela opatija jedan je od najljepših i najraskošnijih spomenika austrijskog baroka. Zapadno pročelje opatije dugačko je 204 metra. Crkva je dugačka 77,5 m, široka 14 m, visoka 25 m, dok je kupola visoka 36 m, a tornjevi 84 metra. U njima ima 7 zvona. Najveće je teško 8643 kilograma. Izvode veličanstvenu zvonjavu. Unutrašnjost je crkve divotna i raskošna. Bogati oltari, namještaj i svjetski poznate orgulje biseri su te crkve. Orgulje imadu 7343 svirale i 103 registra. Na njima je muzicirao slavni glazbenik Anton Bruckner, čiji se grob nalazi u kripti te crkve. U veličanstvenoj svečanoj dvorani opatije još se i danas održavaju koncerti.

I tako sveti mučenik Florijan, nekadašnji časnik u rimskoj vojsci i visoki državni činovnik, ima dostojan nadgrobni spomenik. Njegovo je štovanje silno rašireno po Austriji, Bavarskoj, a i po našim krajevima. Narod zaziva njegovu zaštitu protiv požara i poplava, a kao svoga zaštitnika štuju ga i vatrogasci. Njegovi kipovi rese mnoge crkve, a nije rijetkost da se nalaze i na kućama ili po gradskim trgovima.

MOLITVA

Gospodine, veličamo Tvoju moć i usrdno Te molimo: kao što je sveti Florijan bio nasljedovatelj Gospodnje muke, nek tako bude i pomoćnik našoj slabosti! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

BLAŽENI ENGLESKI KARTUZIJANCI, MUČENICI

Kad je engleski kralj Henrik VIII. zbog svoga brakolomstva prekinuo s Rimom i sebe proglasio glavom Engleske Crkve, mnogi mučenici posvjedočiše krvlju svoju vjernost papi kao Kristovu namjesniku na zemlji, Petrovu nasljedniku i vrhovnom poglavaru Katoličke Crkve. Najslavniji su između njih sv. Toma More i John Fisher. Žrtve toga progonstva bili su i kartuzijanci kartuzije zvane Kuća pozdrava Blažene Djevice Marije kod

Londona. Kraljevi emisari tražili su i od redovnika kartuzijanaca, kao uostalom od svih punoljetnih građana, da priznaju opravdanom Henrikovu rastavu braka od njegove prve žene Katarine Aragonske, a da kao englesku kraljicu prihvate Anu Boleyn.

Prior samostana John Houghton i prokurator Umfred Middlemore odgovoriše emisarima da ne mogu shvatiti kako može kraljev brak s prvom ženom biti nevaljan. Zbog te izjave bili su odmah pozatvarani u zloglasni londonski Tower. Nasilnik takvo slobodno izjašnjavanje mišljenja nije mogao mirno podnijeti. U tome su silnici svih vremena i svih boja uvijek isti. Oni poštuju jedino svoje mišljenje. Tuđe gaze bez milosrđa i najmanjih skrupula. Nakon mjesec dana u zatvoru i nakon mnogog razmišljanja dva su se kartuzijanca uvjerila da se tu ipak ne radi o stvari vjere, za koju bi svakako, ako ustreba, valjalo i poginuti, pa su se podložili kraljevoj odredbi i bili pušteni na slobodu.

Vrativši se u samostan, nađoše prilično zbunjenu redovničku zajednicu. Redovnici nisu znali što im je činiti i kako se u toj neugodnoj kraljevoj aferi držati. Prior im je savjetovao da se svi pokore kraljevoj naredbi te žive u miru i nadi da time ipak nisu uvrijedili Boga. Nisu morali dugo čekati jer brzo opet dođoše u samostan kraljevi emisari i od svih ostalih redovnika zatražiše da polože istu zakletvu kao i njihov prior i ekonom. Redovnici su ih dvaput odbili, no silnici dođoše i po treći put, i to u pratnji gradske uprave i njihovih vojnika. Tada, to jest 25. svibnja 1534., svi položiše traženu

zakletvu. Bilo je to popuštanje koje im je donijelo samo kratkotrajan mir.

Već koncem g. 1534. kao odgovor na papino odbijanje kraljeve rastave braka s Katarinom kralj izda novi dekret, u kojem od svih svojih podanika bezuvjetno traži da se odreknu poslušnosti papi, a njega pod zakletvom priznaju glavom engleske Crkve kako u duhovnim tako i u vremenitim stvarima, osuđujući sve one koji to ne bi učinili kao buntovnike, izdajnike i uvreditelje kraljevskoga veličanstva. Čovjeku opijenu vlašću nikada dosta vlasti; on je uvijek žedan baš kao i pijanac za vinom.

Vijest je došla i u spomenuti kartuzijanski samostan. Prior je sazvao sve redovnike na vijećanje. Ishod je bio da je sada posve jasno o čemu se radi. I jer se radi o stvarima vjere, svi jednodušno zaključiše da su spremni prije žrtvovati život negoli se ocijepiti od prave Crkve. Drugog izbora za njih tada više nije bilo.

U međuvremenu dođoše u londonsku kartuziju zbog poslova svojih kuća o. Robert Laurence, prior samostana Beauvale i otac Augustin Webster, zavjetovani redovnik iz samostana Sheen te prior samostana od Pohođenja Marije Djevice kod Axholma. U zajedničkom razgovoru doznadoše o opasnosti koja im novim kraljevim dekretom prijeti, pa odlučiše poći Tomi Cromwellu, kraljevom namjesniku, te ga zamoliti da njegovim posredovanjem kralj sve kartuzijance izuzme od polaganja nove zakletve. Silnikov pomoćnik Cromwell se razgnjevi na kartuzijance te im zapovjedi da dođu opet sutra i onda će sve saznati. Sutradan

dođoše Laurence i Webster te ponoviše svoju molbu, no odmah ih kao buntovnike i izdajice zatvoriše u Tower.

Nakon sedmice tamnovanja predvedoše ih u veliku dvoranu u Westminsteru te u prisutnosti brojnih plemića sam ih Cromwell upita da li će se pokoriti novom kraljevu dekretu? Redovnici su to odbili pa ih vratiše u zatvor, a ondje im se pridruži i otac Reginald Reynolds iz kuće Sion, reda svete Brigite te jedan svjetovni svećenik, župnik crkve u Isleworthu, koji se također nisu htjeli podložiti samovoljnoj kraljevoj odredbi. Pravnici su ispočetka optužene proglasili nevinima, no kasnije pod Cromwellovim pritiskom pogaziše glas savjesti i pravde te dadoše negativan sud o njima. I tada je njihova sudbina bila zapečaćena. »Pravno« ih proglasiše krivcima povrijeđenoga kraljeva veličanstva i prema tome vrijednima smrti. Takva je obično »pravda« svih nasilnika. Oni u svojoj zaslijepljenosti bolje ne poznaju.

Okrivljeni obukoše redovničko i svećeničko odijelo 4. svibnja 1535. Povezaše ih i položiše na hasure pa ih po kamenom i blatnjavom putu odvukoše do Tyburna, tri kilometra daleko od Towera, i tamo budu smaknuti. Ta okrutnost imala je svrhu da katolicima natjera strah u kosti. Neka znaju što ih čeka ako Henrika ne priznaju glavom engleske Crkve.

Mučenici su se sjajno držali. O. John Haughton, prvi bi odriješen i predveden pred krvnika, koji ga zamoli za oproštenje. Mučenik ga u znak praštanja zagrli. Zatim se pun vedrine uspne na kola koja ga odvedoše do ispod pripremljenih vješala. Još

su mu jednom upravili poziv da se pokori kralju i parlamentu, no on je mirno ali odlučno to odbio. Na glas je ponavljao Isusove riječi s križa: »U ruke tvoje, Gospodine, predajem duh svoj!« Bio je tada već na vješalima. Čuvši te riječi jedan je od prisutnih odmah prerezao uže i mučenik još živ pade na zemlju. Krvnik ga je svukao, izvadio mu utrobu i dok se spremao da zahvati i srce, mučenik je još smogao snage da izrekne svoj posljednji zaziv: »Preblagi Gospodine Isuse, budi mi milostiv u ovome času!« Na istom mjestu, isti dan poginuše i druga dva kartuzijanca: Robert Laurence i Augustin Webster te župnik iz Islewortha. Tjelesa su im isjekli na komade te izložili po londonskim trgovima, želeći na taj način što više zaplašiti papiste, kako su nazivali katolike vjerne papi.

Slična je sudbina čekala i ostale kartuzijance. Prvi dođoše na red Umfred Middlemore, vikar, Vilim Exmew, veoma učen u latinskom i grčkom jeziku, te Sebastijan Newdigate, plemić, koji je prije stupanja u red bio odgojen na kraljevskom dvoru. Sva su trojica bili poznati kao redovnici sveta, kreposna i stroga života. Mučeni najprije najokrutnije u zatvoru, smaknuti su napokon 19. lipnja iste godine.

Nakon tih žalosnih događaja preostali kartuzijanci, bojeći se da im ne sruše samostan, odlučiše ipak položiti zakletvu. No ne svi: desetorica od njih ne htjedoše izgubiti vječni za vremeniti život. Osamnaestorica, koja položiše zakletvu, nisu ipak spasili samostan, jer su iz njega bili protjerani, a samostan prodan strancima.

Godine 1886. kartuzijanski su mučenici proglašeni blaženima. U Londonu je obnovljena kartu-

zija, koja svoju subraću mučenike svake godine 4. svibnja najsvečanije slavi kao uzore vjernosti glasu savjesti i hrabre svjedoke vjernosti Crkvi i papi. I pravo je da ih slave, i mi skupa s njima, jer su časno i slavno završili svoj zemaljski vijek. Nisu se dali zastrašiti prijetnjama i za svoje su ideale pošli hrabro u smrt. Njihova je uspomena zauvijek blagoslovljena.

BLAŽENA ALIX LE CLERC, REDOVNICA

Po svršetku II. svjetskog rata papa Pijo XII. 4. svibnja 1947. uvrstio je u red blaženih Alix Le Clerc, osnivateljicu regularnih kanonikinja sv. Augustina, poznatijih pod imenom Notre Dame ili Sestre naše Gospe. Jedan njihov ogranak s kućom maticom u Zagrebu djeluje i kod nas. U proljeće 1976. naše sestre notrdamke u kući novicijata u Remetama svečano proslaviše 400. obljetnicu rođenja svoje utemeljiteljice svečanim blagoslovom i otvorenjem nove lijepe kapelice.

Alix se rodila na Svijećnicu 1576. u Remiremontu u francuskoj pokrajini Loreni. Otac joj se zvao Ivan, a majka Ana, rođena Sagay. Djevojčica je bila izvanredno živa značaja, bistre pameti, veoma ugodna u društvu, pa su je zato mnogi voljeli. Mladost je ipak provela predana ispraznim stvarnostima ovoga svijeta. Bila bi vječna šteta da se u tome i izgubila. Djelitelj milosti to nije dopustio, jer je za nju čuvao jednu važnu zadaću. Bez njegova zahvata ne možemo shvatiti silnu promjenu koja nasta u njoj u 20. godini života. Tada ju je Bog svojom milošću nadahnuo da promijeni svoj život i da mu se po zavjetu čistoće posve preda.

Bog se u ostvarenju svojih planova služi ljudima, pa kao što se kod sv. Pavla poslužio Ananijom, tako je Alixi Le Clerc dao milost da se srela sa svetim svećenikom Petrom Fourierom, koji je tada bio župnik u Maittaincourtu, također u Loreni. Taj »dobri otac iz Lorene« preuze vodstvo njezine duše. I njemu je za jedan pothvat, koji mu je toliko ležao na duši, bila potrebna velikodušna duša. Našao ju je u Alixi. I ona pod njegovim vodstvom u samoj svetoj božićnoj noći 1597. s još četiri seoske družice započe svoj blagotvorni apostolat, kršćanski i socijalni u najodličnijem smislu riječi. Bio je to apostolat besplatnog poučavanja siromašnih djevojčica. Ženski je svijet tada na polju školstva bio jako prikraćen. Alix će tome nedostatku nastojati doskočiti.

Već naredne godine mogla je u Poussayu otvoriti svoju prvu školu, dok je u isto vrijeme biskup iz Toula odobrio prvi nacrt pravila za novu ustanovu, koji je sastavio sveti Petar Fourier. God. 1599. pet redovnica dođe u Maittaincourt, svečevu župu, gdje je njihov požrtvovni i nesebični školski rad imao tako velik uspjeh, da se razna mjesta i gradovi počeše otimati za te nove učiteljice.

Novu je redovničku ustanovu Sestara naše Gospe odobrio god. 1603. kardinal-legat Lorene, a g. 1615. i 1616. i sam papa Pavao V. Ta brzina najvišeg priznanja bila je znak da se u Crkvi rodilo, zaista, nešto vrijedno i zamašno. U studenom 1617.

osnovan je prvi službeni samostan Družbe s klauzurom, a Alix le Clerc s drugim susestrama započe kanonsku godinu novicijata uzevši kao redovničko ime Marija Terezija od Isusa. Slijedeće godine položi zavjete, a malo zatim bi izabrana za generalnu poglavaricu i u toj službi ostade sve do prosinca 1621.

Alix je bila duboka duša. Neka o tome posvjedoče neke njezine misli:

»Uvijek me nešto vuklo da sve naše planove stavim pod zaštitu blažene Djevice Marije. Moje je pouzdanje u njezinu moć bez granica. Ona je vaša dobra Majka. Idite k njoj s pouzdanjem!

Ne mogu ništa propustiti što Bog traži od mene. Kad više nisam mogla izdržati, obratila sam se Blaženoj Djevici, Majci žalosnih. Molila sam je da mi izmoli zasluge svoga Sina da operem svoju dušu i ukrasim je njegovim milostima.

Pogrde smatram kao pripuštenje Božje koje će me predati milostima, a patnje božanstvenije vuku čovjeka Bogu.

Sve se moje nade i pouzdanje oslanjaju na Providnost i dobrotu Božju.

Shvatila sam u duši da će Družba, koju ću osnovati, pretrpjeti mnogo progona, ali se neće raspasti.

Više držim do zrna poniznosti nego do sto ekstaza. Tražimo uvijek svoje poništenje, to će nam više vrijediti nego veliki zanosi. Sjećam se uvijek svog ništavila. To je istina koja daje mir u svim prilikama, a on počiva u beskrajnoj strpljivosti.

Klanjala sam se Trojstvu u jedinstvu, a osobito sam razumjela ljubav i jedinstvo triju božanskih osoba.

Daj, Gospodine, da ti budeš uvijek u meni i ja u tebi i da tako sjedinjeni ostanemo zajedno!

Ako mi Bog u svojoj dobroti oprosti grijehe, sjetit ću se pred njim sviju vas i molit ću ga da vam udijeli milost da savršeno obdržavate svoja pravila u duhu našega reda.

Što se vas tiče ostanite uvijek u najtješnjem jedinstvu i međusobnoj ljubavi, jer ljubav i jedinstvo jedina su sredstva po kojima će se vaš red održati . . . «

Alix je umrla 9. siječnja 1622., oplakaše je svi koji su je poznavali. Štovali su je kao pravu sveticu. No, zbog mnogih političkih događaja i zbivanja istom je u prošlom stoljeću bilo moguće započeti kanonski postupak za njezino proglašenje blaženom. A do same beatifikacije došlo je tek u našem stoljeću, i to na današnji dan g. 1947. Djelo blažene Alix Le Clerc živi i djeluje i danas i u nas. Nadživjelo je mnoge nedaće, što je znak njegove životne snage. Sestre naše Gospe u nas sve se više uključuju u župski apostolat, osobito kao vrsne katehistice i voditeljice crkvenog pjevanja. Želimo im porast, da bi mogle još i više učiniti. To neka im izmoli njihova blažena Majka, kojoj su duše bile toliko na srcu.

BLAŽENI IVAN MARTIN MOYË

Brojne, dobre i zdrave obitelji kolijevka su duhovnih zvanja, a isto tako i svetaca. To isto vrijedi i za seljačku obitelj Moyë u Cuttingu, biskupije Metz, danas u Francuskoj. U njoj se 27. siječnja

1730. rodio naš blaženik. Obitelj je imala trinaestero djece. Ivan Martin je započeo svoje naukovanje u isusovačkom kolegiju u Pont-à-Mousson-eu, nastavio ga u Strassbourgu, a zatim ušao u sjemenište u Metzu, gdje je 9. ožujka 1754. zaređen za svećenika.

Već je kao mladić bio poznat po svojoj pobožnosti i ozbiljnosti života, koja bi se čak mogla nazvati strogost. Od samoga sebe zahtijevao je mnogo, a isto tako i od drugih, a to mu je često puta stvralo neugodnosti.

U njegovoj svećeničkoj djelatnosti razlikujemo tri razdoblja: župnička služba (1754—1767.), apostolat u Kini (1771—1783.) i župske misije.

Ivan Martin je bio nadaren umnim sposobnostima, pa su ga njegovi crkveni poglavari htjeli učiniti profesorom, no on je želio raditi kao pastoralni radnik i tako je radio na više župa. Vođen svojom velikom revnošću, počeo je propovijedati i izvan grada Metza, gdje je bio na službi, i to u najrazličitijim sredinama. Ne mogavši uspostaviti dijalog s protestantima onoga kraja, napisao je za njih »Raspravu o milosti« u dva sveska. Djelo je g. 1774. i tiskano u Nancyu.

Obilazeći kao propovjednik mnoga mjesta, upoznao je svu materijalnu i moralnu zapuštenost francuskih sela. Tada mu je došla na pamet misao na koji bi način mogao pomoći seoskim dušobrižnicima. Po selima bi za siromašnu djecu valjalo otvarati škole i povjeriti ih redovnicama. One bi svojim radom pružale odlično kršćansko svjedočanstvo, a ujedno bi pomogle evangelizaciji, naviještanju. I mora se priznati da je u tome razmišljanju

bio veoma moderan. Želio je ostvariti ono što danas ostvaruju redovnice-katehistice po župama. Njegova misao zapravo i nije bila nova, jer ju je pola stoljeća prije njega ostvarivao baš u Francuskoj sv. Ivan de la Salle, osnivač Školske braće i prvih pučkih škola. Isto je sa sestrama ostvarivao kanonik Vatelot, ali siromašnija sela nisu mogla dobiti njegove sestre učiteljice. Ivan Martin je htio pomoći baš takvima, pa je u prvim konstitucijama svoga reda silno naglasio siromaštvo i rad za siromašnu djecu. I u tome je bio uistinu moderan, jer je davno prije kardinala Lercara i II. vatikanskoga sabora počeo naglašavati »Crkvu siromaha«, ali tako da je nešto stvarno za njih i učinio. On je želio da njegove učiteljice budu »žene pune revnosti, kojima će biti mnogo na srcu spasenje siromašne povjerene im djece i koje će zato morati biti spremne da se suoče s naporima svake vrste.«

G. 1763. Ivan Martin je uz dopuštenje kapitularnog vikara mogao otvoriti dvije škole, i to u Vigyu i Befeyu kod Metza. Uvjeti za rad tražili su pravi heroizam i stoga se djelo nije baš razvilo ni proširilo. Tako je bilo barem u početku, no kasnije se stanje znatno popravilo pa se djelo i proširilo. Utemeljitelj je svoje sestre nazvao »Setrama od Providnosti«. Time je htio naglasiti da sve svoje pouzdanje stavlja u Boga, a ne u ljudska sredstva. Takvi su, eto, pravi sveci. Oni u prvom redu računaju s Bogom. Za svoje sestre utemeljitelj je napisao dva djela: »Nacrt škola za sela Kćeri od Providnosti« te »Pravila i pouke za vladanje sestara«.

Ivan Martin je u svome radu nailazio na mnoge kušnje, jedanput je bio čak udaren i crkvenom

kaznom. Sve je to u njemu stvaralo uvjerenje da su to znakovi Providnosti, koja ga želi imati negdje drugdje. I tako mu se rodila misao da pođe u vanjske misije. Želeći je ostvariti, nekoliko je mjeseci proveo u Sjemeništu za vanjske misije u Parizu. Dobio je 7. rujna 1771. naredbu da otputuje u Macao. Svoje djelo u Francuskoj povjerio je dvojici svećenika, svojih velikih prijatelja.

Novi je misionar napustio Francusku 30. prosinca 1771. i krenuo oko Afrike na daleki Istok. Zaustavio se na otoku Mauriciju, zatim preko Malake stigao u Macao. Ondje bi određen da bude pomoćnik apostolskog vikara, monsignora Pottiera u pokrajini Se-Tchuan. Tada je još uvijek strancima bio zabranjen ulaz u Kinu. Ivan Martin se uz velike poteškoće i opasnosti kroz šest mjeseci probijao dok nije napokon stigao do polja svoga rada. Prvo što je morao učiniti, bilo je da nauči kineski. On je to izveo s nevjerojatnom lakoćom. Tako je dobro naučio kineski da je sam u tom teškom jeziku sastavio lijep molitvenik. No nije mu isto tako lako bilo prilagoditi se životu i običajima Kineza. Njihova hrana prouzrokovala mu je mnoge probavne smetnje.

Misionarski je rad u Kini tada bio izvanredno opasan. To je osjetio i Ivan Martin. Sve se moralo odvijati u najvećoj tajnosti i uz krajnji oprez. Unatoč mjerama opreznosti dva put je bio uhvaćen, zlostavljan i pravo je čudo da je izbjegao smrti. I u Kini je želio otvoriti škole slične onima u Francuskoj. Stoga je skupljao udovice i djevojke te ih počeo poučavati i spremati za takav posao. On se u Kini kao i u Francuskoj silno zalagao za

krštenje male djece. Za Francusku nam to može izgledati malo neobično. Iako je krštenje djece bilo u običaju i od Tridentskog sabora propisano, mnogi su ga dušobrižnici iz sama nemara zanemarivali. Ivan Martin je uz pomoć svojih učiteljica osnovao »Anđeosko djelo za krštenje djece«. Zahvaljujući toj ustanovi uspjelo mu je samo u jednoj godini pokrstiti 30 000 djece. Budući da je zbog neimaštine smrtnost kod djece u Kini bila veoma velika, to je pogodovalo njegovom nastojanju oko pokrštavanja male djece. No često put su bila u pitanju i djeca koja nisu bila u smrtnoj opasnosti. Kongregacija za širenje vjere za takve je tražila veći oprez pri krštavanju. Valjalo je osigurati najprije kršćanski odgoj. Ivan Martin se tim normama pokorio. Revni je misionar i u Kini nailazio ne samo na poteškoće već i na nerazumijevanje crkvenih poglavara i suradnika. To ga je ispunilo žalošću i on obeshrabren i umoran zamoli da se smije vratiti u Francusku. I sveci znadu biti umorni. To je zato što su i oni ljudi i ne smijemo im to uzeti za zlo.

Ivan Martin je uz dopuštenje poglavara 2. srpnja 1783. mogao napustiti Kinu. Za vrijeme dugog putovanja napisao je vrijedan izvještaj, koji se kao povijesna dragocjenost danas čuva u Portieuxu. U njemu se nalazi sve ono što je kroz deset godina zapazio i doživio u Kini. Prije nego je stigao u Pariz, stigle su već kritike protiv njega i tako se nije smio ni mogao zadržati u sjedištu za vanjske misije, već se vratio u svoju Lorenu i ondje nastavio prijašnjim radom. Bavio se upravljanjem Ustanove od Providnosti, držao je po raznim župa-

ma pučke misije, a sabirao je i pomoć za ustanove što ih je osnovao u Kini. U tome je radu dočekao francusku revoluciju. Sam je odbio da položi zakletvu na novi ustav, a na to je hrabrio i druge svećenike. Zbog toga je s novicijatom i sestrama morao pobjeći u Trier, u Njemačku. Svoje posljednje misije držao je god. 1792. u Bitcheu. S jednakom je lakoćom govorio njemački kao i francuski pa je mogao propovijedati i na njemačkim župama. Za vrijeme jednog pohoda bolnici zarazio se i više nije ozdravio. Umro je 4. svibnja 1793. Tog velikog apostola i slugu Božjega papa Pijo XII. proglasio je 21. studenoga 1954. blaženim.

5. svibnja

SVETI GOTHARD, BISKUP

U srednjem vijeku bila je poznata duhovna obnova redovničkoga života što je proizlazila iz slavnoga benediktinskog samostana u Clunyu. Ona je zahvatila ne samo Francusku, već i Englesku, Italiju i Španjolsku. Žarište obnove redovničkoga života na njemačkom jezičnom području bio je samostan Gorze. Iz njega je obnova strujila i u druge samostane, osobito one najpoznatije, kao: opatija sv. Maksimina u Trieru, sv. Emmerama u Regensburgu, Reichenau, St. Gallen, Niederaltaich i Fulda. Tu su obnovu veoma pomagali vladari iz saske kuće, koji su i sami nastojali oko duhovne obnove Crkve u Njemačkoj. U tijekove te obnove valja uključiti i svetog Gotharda, s kime se danas na njegov blagdan želimo upoznati i sprijateljiti.

Gothard se rodio g. 960. u Reichersdorfu kod Niederaltaicha kao sin sluge Ratmunda. Njegov je otac pripadao slugama nekoć bogatoga samostana, koji je nadiranjem i pljačkanjem Madžara postao siromašan i brojio još samo nekoliko regularnih kanonika sv. Augustina. To je za dječaka bila sreća, jer je rano došao u samostan u školu i tako se mogao izobraziti. Njegov je učitelj Udalgisus uočio njegove umne sposobnosti pa ga je radi daljnjih nauka preporučio salzburškom nadbiskupu Friedrichu. Taj ga je primio u svoju rezidenciju i omogućio mu daljnje školovanje. Potkovan znanjem, izgrađen krepošću, bio je spreman na sve one zadatke koji su ga u životu čekali.

Vrativši se g. 990. iz Salzburga Gothard je stupio u samostan Niederaltaich, tri godine kasnije bio je zaređen za svećenika, a 996. postade i njegovim opatom. Već prije početka Gothardove uprave samostan se uključio u tijekove redovničke obnove, što je strujila iz Gorze. Gothard je svom revnošću i dosljednošću s obnovom nastavio. Kroz kratko je vrijeme postigao da je njegov samostan na ogromnom području salzburške nadbiskupije bio najbolji. Kako je pak imao mnogo redovnika, mogao ih je slati i u druge samostane, da ondje budu kvasac obnove. Gothard je samostan iz temelja i materijalno obnovio, a svojom mudrom, sigurnom, a nadasve ljudskom upravom, svojim je redovnicima bio pravi otac. Visoko izobražen pomagao je svojim redovnicima u proučavanju teologije, a promicao je i poznavanje klasika. I tako je njegov samostan bio mjesto molitve, službe Božje, studija, rada i reda. Glas se o opatu Gothardu posvuda proširio pa je na želju cara Henrika II. i Willigisa, nadbiskupa iz Mainza, g. 1005. preuzeo vodstvo tirinške opatije Hersfeld. Na upravu mu je bio predan i bavarski samostan Tegernsee. I to je bilo sretno, jer je njegova uprava za samostan bila početak cvata kako na kulturnom tako i na materijalnom polju.

Iako je Gothard bio sposoban čovjek, bio je u kreposti toliko utvrđen da je od njega bilo daleko svako slavohleplje. Nije težio za visokim i časnim službama. Karijerizam mu je bio tuđ i dalek. Njemu je jedino bilo do Božje slave, probitka Crkve, dobra redovnikâ i spasenja duša. Kad je g. 1013. njegov zadatak u Hersfeldu i Tegernsee bio

dovršen, vratio se u svoju opatiju Niederaltaich. Kroz 9 slijedećih godina posvetio se isključivo vodstvu svoga samostana. Morao ga je napustiti god. 1022. jer stolni kaptol u Hildesheimu na prijedlog cara Henrika II. izabra baš njega, Gotharda, za svoga biskupa, i to jednoglasno. Unatoč svoj ljubavi prema samoći i samostanskome životu Gothard je prihvatio taj izbor, jer je u njemu gledao volju Božju, kojoj se nije želio opirati, već služiti. Nadbiskup Ariba iz Mainza posvetio ga je za biskupa 2. prosinca 1022.

Postavši biskup, Gothard u svom načinu života jedva da je što izmijenio, premda je kao biskup bio i zemaljski knez, te se kao takav morao baviti i državničkim poslovima. To je ipak sveo na najmanju mjeru, jer mu je daleko više bilo stalo do toga da bude pastir duša. Sve svoje sposobnosti, sile i vrijeme utrošio je u poslove svoje biskupije. Njezino dobro ležalo mu je veoma na srcu i za nj je neumorno radio. Riješio je mnoge zanemarene i neriješene probleme. Nastojao je podignuti duhovnu i kulturnu razinu i kod klera i kod puka. Puku je za svojih pastirskih pohoda rado propovijedao i poučavao ga u vjeri. Bio je dobar prema siromasima i bolesnicima. Sam ih je po kućama posjećivao i dvorio. Svima je pomagao koliko je samo znao i mogao. I u svome biskupskom dvoru sam je osobno primio svakog prosjaka, kao ispovjednik stajao na raspolaganje svakom skrušenom i raskajanom grešniku. Mnogima je od njih materijalno pomogao i tako ih lakše očuvao od budućih padova. Pred gradskim vratima svoga biskupskoga grada podigao je gostinjac u čast sv. Bartola, apo-

stola, u kojem su dobili utočište mnogi bolesnici, hodočasnici i putnici. U biskupiji je podigao i brojne crkve, možda tridesetak crkava.

Revni je biskup-redovnik u Wrisbergholzenu, južno od Hildesheima, sagradio novi benediktinski samostan. U nj se zadnjih godina života često i sam povlačio, da se posveti životu molitve i razmišljanja. Ideal kontemplacije, uranjanja u Božje tajne, lebdio mu je pred očima od mladosti, ali mu se zbog svojih brojnih službi i poslova u potpunosti nije mogao posvetiti. Sada je pod stare dane taj propust htio barem malo nadoknaditi. Njegova je duša žeđala za Bogom, koga je u tišini i samoći željela tražiti i doživjeti. U Wrisbergholzenu Gothard je boravio za Uskrs g. 1038. Tada je osjetio da ga sile pomalo ostavljaju i da se bliži kraj njegova zemaljskoga života. Zato se dao prenijeti u Hildesheim, u svoju zadužbinu, podignutu u čast sv. Mauricija, zaštitnika opatije Niederaltaich, koga je od mladosti veoma štovao. Tu je dobro spremljen na smrt preminuo u Gospodinu 5. svibnja 1038. Sva je biskupija zbog njegove smrti proplakala, jer je u njemu izgubila dobrog i revnog pastira, pravoga oca. Pokopan je u biskupskoj grobnici svoje katedrale, koju je i on nadogradio i poljepšao.

Gotharda je na zauzimanje hildesheimskog biskupa Bernarda I. papa Inocent II. godine 1131. proglasio svecem. Njegovo se štovanje proširilo daleko i izvan granica hildesheimske biskusije po Njemačkoj, Švedskoj, Finskoj, Švicarskoj i Austriji.

»Crkva, uistinu, djeluje po svojim svecima, jer Crkva, to su sveci. Istinska je povijest Crkve povijest svetosti. Crkva je po svecima pobijedila svijet, a po svetosti osvojila duše. Njih su sveci otrgli od svijeta i po Crkvi darovali Bogu« piše Roland Cluny. Ta velika istina u potpunosti vrijedi i za svetog redovnika, opata i biskupa Gotharda. Njegov primjer može i danas služiti kao nadahnuće za akciju i kontemplaciju.

BLAŽENI NUNZIO SULPRIZIO

Evo blaženika iz novijeg doba, iz prošlog stoljeća! Rodio se Nunzio 13. travnja 1817. od oca Dominika i majke Dominike Roze, rođene Luciani u Pescosansonescu, u biskupiji Pescara. Nakon smrti roditelja uzela ga je k sebi dobra baka po majci Ana Rosaria. No kad je Nunziu bilo tek 9 godina, umrla mu je i vrijedna baka i tako on postade još veće siroče. Potreban još nježnosti, igre i dječje bezbrižnosti, morao je već kao šegrt ući u kovačku radionicu svoga ujaka Dominika Luciani. Taj je bio prilično bezobziran čovjek pa je od dječaka tražio posao koji je daleko nadilazio njegove sile. Ranjen u nožnu cijev ili cjevanicu lijeve noge, teško se razboli. Mnogo je trpio od zadobivenog udarca, pa je u bolnici sv. Salvatora u Aquili g. 1831. morao provesti tri mjeseca. Njegov je život od rane mladosti postao škola trpljenja, u kojoj je mnogo toga shvatio što će mu na putu do svetosti dobro doći. Sam Bog ga je preko patnje i križa klesao za sveca.

Nakon teška i bolna povratka u ujakovu radionicu došlo je za njega nešto bolje. Bio je to poziv

strica Franje Sulprizia da dođe u Napulj. Na zauzimanje pukovnika Feliksa Wochingera Nunzio, koji je još uvijek pobolijevao od ranjene noge, bude primljen u bolnicu za neizlječive bolesti. Taj ga je dobri pukovnik ljubio kao vlastitoga sina. Želeći mu pomoći što više i bolje, uzeo ga je sa sobom u kasarnu. Imao je pri tom najbolje namjere, ali će Nunzio i tu morati iskusiti još mnogu gorku. Njegova se bolest tvrdoglavo držala njegove noge pa su liječnici u jesen 1835. odlučili da mu amputiraju bolesnu nogu. Naum ipak nisu ostvarili, jer je bolesnik krajnje oslabio.

Čovjek bi mislio da će upasti u malodušnost obremenjen tolikim patnjama. Ali Nunzio je svoju bolest prihvatio kao veliku milost za postizavanje svetosti. Točan i vjeran u svemu, sam si je propisao pravila života, kojih se brižno držao izbjegavajući svaki pa i najmanji nedostatak. Njegov je život bio kratka vijeka i zato se žurio da ga duhovno učini što boljim, što mu je uz Božju milost i pošlo za rukom. Umro je mlad u 19. godini života 5. svibnja 1836. Tijelo mu se nalazi u Napulju u crkvi Svete Marije Odvjetnice, gdje se čuva i njegov portret. Izradio ga je na zahtjev pukovnika Wochingera slikar Maldarelli. Majstor ga je radio dok je mladićevo tijelo kroz 5 dana ležalo izloženo na odru.

Sam papa Pijo IX., koji je pozivao vjernike da radnike upoznaju s tim divnim mladim radnikom i junakom patnje, proglasio ga je 14. srpnja 1859. časnim Božjim slugom. I papa Leon XIII., papa prve socijalne enciklike »Rerum novarum«, postavio je Nunzia Sulprizia kao uzor svoj radničkoj mladeži. Proglasivši 21. lipnja 1891. dekret o he-

rojskom stupnju njegovih kreposti, bilo je to baš na 300. obljetnicu smrti sv. Alojzija, — zapisao je ovo: »Kao što školska mladež kao uzor i zaštitnika već štuje sv. Alojzija Gonzagu, tako će radnička mladež moći slijediti Nunzia Sulprizia te uz njegovu pomoć lakše naučiti kreposti, sebi vlastite.«

Papa Ivan XXIII., papa socijalne enciklike »Mater et Magistra«, 7. ožujka 1963. — u godini svoje smrti — proglasio je dekret kojim se potvrđuje istinitost čudesa predloženih za Sulprizievu beatifikaciju. Poluslužbeni dnevnik Svete stolice »L' Osservatore Romano« od 2—3 prosinca 1963. uz živo odobravanje otaca II. vatikanskog sabora i Božjeg naroda opisao je beatifikaciju novog blaženika Nunzia Sulprizia, koji je dan prije bio proglašen blaženim. Svi su ga slavili kao uzor baš za naše doba. »Mladi je Sulprizio blaženik našeg vremena«, govorilo se o njemu na sva usta. Pavao VI. prigodom beatifikacije toga mladoga radnika rekao je ovo: »Sprijateljimo se s tim dragim blaženikom i ponizno razmislimo kako ćemo se približiti njegovom nebeskom zagovoru te kako ćemo slijediti njegov zemaljski put.«

Muka i patnja, rad, nerazumijevanje i tvrdoća ljudi na koju nailazimo, često su i naš svagdašnji tvrd i gorak kruh. Oni koji su jedući taj kruh pred nama prethodili, za nas su ohrabrenje da ne klonemo duhom i ne malakšemo. Kao Job, kao blaženi Nunzio Sulprizio i svi sveti patnici, vjerujmo »da naš Otkupitelj živi i da ćemo ga vidjeti u vlastitom tijelu.« Zato za vjernika nema i ne smije biti mjesta očaju, ma kako bio težak njegov životni put. Razlog je i temelj naše nade raspeti i uskrsnuli Isus Krist.

6. svibnja

ALFONZ RATISBONNE, OBRAĆENIK

Jedan od najslavnijih obraćenika prošlog stoljeća bio je Židov Alfonz Ratisbonne. Kasnije postade svećenik te osnivač Družbe naše drage Gospe od Siona, koja se moli i žrtvuje za obraćanje Židova. Umro je na današnji dan godine 1884.

Alfonz se rodio 1. svibnja 1814. u Strassburgu. Kad mu je bilo 11 godina, njegov je brat Teodor, u koga su stavljali velike nade, postao kršćanin. To je za židovsku obitelj bio pravi udarac. On je postao još veći kad je Teodor odlučio poći u svećenike. Ostvarivši svoj naum, revno je djelovao. Alfonz o tome piše ovako: »Bio sam tada mlad i držanje me moga brata uzbunilo. Počeo sam mrziti i njegovo odijelo i njegov značaj. Odgojen među kršćanskim mladićima, ali koji su bili ravnodušni isto tako kao i ja, do tada prema kršćanstvu nisam osjećao ni simpatiju ni antipatiju. Ali obraćenje moga brata, što sam smatrao neprotumačivom ludošću, učvrstilo me u mišljenju da su katolici fanatici i postadoše mi odurni... «

Kad je Alfonzu bilo 27 godina, došao je na proputovanju u Rim. Ondje ga je čekala milost. Gotovo slučajno i usputno našao se 20. siječnja 1842. oko podne u rimskoj župskoj crkvi redovnika sv. Franje Paolskoga, zvanih »Minima« ili najmanjih. To je crkva Sant' Andrea delle Fratte. Tu mu se ukazala Gospa i on se odmah prosvijetljen milošću obratio na katolicizam. Što se tada zapravo dogodilo, sam Ratisbonne je pod zakletvom izjavio na

Rimskom vikarijatu, biskupskom uredu rimske biskupije:

»Vidio sam pred sobom kao neki veo. Čitava mi se crkva osim jedne kapele učinila mračnom, kao da se sva svjetlost usredotočila u njoj. Podigoh oči prema kapeli koja je sjajila od tolikog svjetla i vidjeh nad oltarom na nogama živu, veliku, veličanstvenu, prelijepu, milosrdnu presvetu Djevicu Mariju, sličnu onoj kakva se vidi na čudotvornoj medalji Bezgrešne. Rukom mi je dala znak da kleknem. Neka me neodoljiva sila tjerala prema njoj, a ona kao da mi reče: Sada je dosta! Nije to rekla, ali ja sam shvatio da se o tome radi.

Na taj pogled padoh na koljena na mjestu gdje sam se nalazio. Više sam puta pokušavao podići oči prema presvetoj Djevici, ali strahopočitanje i sjaj neprestano ih obarahu dolje. To ipak nije priječilo da mi to viđenje bude očevidno.

Upirao sam pogled u njezine ruke i u njima vidjeh izražaj praštanja i milosrđa. U prisutnosti presvete Djevice, iako mi nije rekla ni riječi, shvatio sam svu strahotu stanja u kojem sam se nalazio, rugobu grijeha, ljepotu katoličke vjere, riječ u jednu: shvatio sam sve.«

To nenadano i posve neočekivano obraćenje djelovalo je na mnoge, ne samo na Alfonzove prijatelje, znance i suvremenike, već i poslije njegove smrti. Jedan od onih koji su bili pod velikim dojmom toga obraćenja bio je i blaženi Maksimilijan Kolbe. On se 20. siječnja 1917. kao klerik konventualac nalazio u međunarodnom zavodu svoga reda u Rimu. Toga je dana njegov duhovni učitelj o. Stjepan Ignudi predložio klericima kao pred-

met razmatranja ukazanje Bezgrešne Židovu Ratisbonneu. Ta se iskra rasplamsala u golemi marijanski požar. Nakon prve mise 29. travnja 1919., a koju je služio na oltaru čuda u Sant' Andrea delle Fratte, o. Kolbe je započeo svoje veliko životno djelo širenja Božjega kraljevstva preko vojske Bezgrešne. Svoj je plodonosni apostolat završio mučeničkom smrću u Oswieczinu.

Crkvu ukazanja Bezgrešne Alfonzu Ratisbonneu 25. travnja 1942. papa Pijo XII. uzvisio je na dostojanstvo manje bazilike. I to je bila jedna potvrda istinitosti toga ukazanja blažene Gospe. Crkva je Sant' Andrea delle Fratte postala Marijino svetište, u koje rado zalaze ne samo Rimljani, već i brojni hodočasnici što dolaze u Rim. Alfonz Ratisbonne opisujući svoje obraćenje uskliknuo je: »O Rime, kakvu sam milost našao u tvome krilu!« Da, bila je to velika milost, koja je značila stopostotni preokret u njegovu životu. Zahvalnost za tu milost postala je za njega zakon i život. U njoj je ustrajao sve do svoje blažene smrti. Nije se umorio zahvaljivanjem. Štoviše, ono je iz dana u dan postajalo sve jače, dublje i proživljenije.

Kad je 17. listopada 1971. o. Maksimilijan Kolbe veoma svečano od Pavla VI. bio proglašen blaženim, mnogi talijanski i strani hodočasnici posjetiše i crkvu Marijina ukazanja Ratisbonneu. Nakon beatifikacije uslijedila je ondje i svečana trodnevna proslava. Bog može na svakom mjestu izvoditi svoja čudesna djela. No on je neka mjesta izabrao za to na osobit način. To vrijedi i za kapelu ukazanja Bezgrešne u crkvi Sant' Andrea delle Fratte.

MARIJA KATARINA OD SV. RUŽE TROIANI, BOŽJA SLUŽBENICA

Duhovnu plodnost Crkve pokazala je u svome životu i utemeljiteljica franjevki misionarki Egipta Marija Troiani. Po narodnosti je bila Talijanka. Rodila se 19. siječnja 1813. u Giuliano di Roma od bračnog para Tome Troiani i Terezije, rođene Panici Cantoni. Na krštenju je dobila ime Costanza Domenica Antonia. Zbog jedne nenadane obiteljske tragedije rano je ostala siroče bez majke s neugodnim posljedicama takva stanja. Biskup Ferentina Patrignani smjestio ju je godine 1816. u jedno obdanište, što ga vode redovnice sv. Klare. Tu je djevojčica pod brižnom pažnjom redovnica našla drugi dom, odrasla te u 16. godini na blagdan Bezgrešnog Začeća 1829. i sama obukla redovničko odijelo dobivši ime sestra Marija Katarina od svete Ruže iz Viterba. Položila je redovničke zavjete 16. prosinca 1830. i tako svome životu dala još jasniji pravac. U redu će najprije obavljati službu učiteljice.

Pošla je god. 1859. kao misionarka u Egipat, i to u Kairo. Svladavši prve poteškoće, Marija je sa svojim susestrama brzo otvorila penzionat i školu za djevojčice, u koju su mogle sve dolaziti bez obzira na vjeru i boju kože. Bio je to ne samo lijep socijalni i karitativni već i ekumenski rad. Okolnosti su tražile da se u Egiptu osnuje samostalna redovnička družba i Bog se za to poslužio Marijom Troiani. Družba je osnovana, 9. kolovoza 1876. potvrđena, a od 1950. godine službeno se zove »Franjevke misionarke Bezgrešnog Srca Mariji-

na«. Rad se sestara u Egiptu, doduše uz mnoge poteškoće, svestrano razvio. Sestre kasnije otvoriše i dom za nahočad, napuštenu djecu. U školi sv. Franje Božja je službenica za Božju stvar naučila i prositi. Zato se nije ustručavala obijati pragove bogataša moleći za svoju siročad. Tako je dobila materijalnu pomoć i od Ismail-paše, kairskog potkralja, od sultana iz Carigrada i od austrijskog cara Franje Josipa.

Godine 1877. Marija Katarina bi izabrana za vrhovnu glavaricu nove družbe. Njezina se djelatnost raširila i izvan granica Egipta. Tako je g. 1885. vidjela ostvaren svoj stari željeni san — kuću svoje družbe u Jeruzalemu, a godinu dana kasnije na Malti. Zaslužna je utemeljiteljica nove družbe umrla u Kairu 6. svibnja 1887. Njezina se duhovna baština razvila u veliko stablo, što je prema statistici iz g. 1966. brojilo: 65 centara u Evropi, 25 u Africi, 17 u Aziji, 34 u Brazilu i 1 u SAD.

Duhovnost službenice Božje oblikovana je u tipu poluklauzurnog redovništva. U njoj je jako naglašena pobožnost Srcu Isusovu, Gospi, sv. Josipu, Anđelima Čuvarima i sv. Franji. Bila je i promicateljica svakidašnje pričesti kod redovnica, što je onda još bila rijetkost. Strogu duhovnost klarisa s mnogim pokorama i propisima ublažila je, ali je to nadomjestila karitativnom djelatnošću.

Kad je umrla, svi su tu »bijelu majku« oplakivali, ne samo kršćani već jednako i muslimani. Poveden je god. 1937. postupak za njezino proglašenje blaženom. Postupak je dobrano uznapredovao pa je 28. XI. 1967. već održana tzv. pretpripravna kongregacija o njezinim krepostima. Iste

godine njezino je tijelo preneseno u Rim, položeno u crkvu Bezgr. Srca Marijina uz generalnu kuću njezina reda.

MUČENIKOVA KRUNICA

Papa Pavao VI. 17. listopada 1976. proglasio je svecem škotskog isusovca Ivana Ogilvie, koji je 10. ožujka 1615. u Glasgowu pogubljen na stratištu zbog svoje vjernosti rimokatoličkoj vjeri i primatu rimskoga biskupa. Doveden na mjesto smaknuća, u ruci je držao krunicu. Prije nego mu svezaše ruke na leđa, on baci prema sakupljenoj masi svoju krunicu. Krunica je pogodila mladog Madžara Ivana od Eckersdorffa.

Taj je kao očevidac Ogilvieve smrti zapisao ovo: »Tada sam prema običaju mladih ugarskih plemića putovao u Englesku i Škotsku. Slučajno sam se našao u Škotskoj baš onaj dan u koji je otac Ogilvie bio doveden na pogubilište te nemam dostojnih riječi da opišem njegovo ponosno i plemenito držanje dok je išao u smrt. Upravo prije nego se popeo na ljestve, bacio je sa stratišta svoju krunicu kao posljednju uspomenu za katolike koji su mu bili blizu. Ta krunica slučajno bačena udarila me u prsa i nije mi trebalo drugo do podignuti ruku i uhvatiti je. No katolici s takvom žestinom navališe na mene, da sam bio prisiljen pustiti je, jer bih inače bio bačen na zemlju. U taj čas ništa nije bilo udaljenije od mene negoli misao na vjeru. Pa ipak od toga časa više nisam imao mira ni jedne minute. Moja je savjest bila uznemirena i progo-

nila me i mučila ova misao: 'Zašto je mučenikova krunica pala baš na me, a ne na nekoga drugoga?'

To mi se pitanje neprestano nametalo još mnogo godina, gdjegod sam se nalazio. I savjest je napokon pobijedila. Odrekao sam se kalvinizma i postao katolik. To sretno obraćenje pripisujem mučenikovoj krunici: drugi razlog nije moguć!«

Smijemo li iz tog lijepog svjedočanstva povući neke zaključke? — Mislim da smijemo. U tom nam daje pravo sveti mučenik, koji je krunicu držao uza se sve dok je to bilo moguće, a kad više nije bilo moguće, onda je kao amanet i poruku htjede ostaviti svojoj braći katolicima, koja su tada u Škotskoj proživljavala teške dane. Poruka je jasna: u progonstvima i teškoćama života valja moliti krunicu, prebirati njezina zrnca, razmišljati o otajstvima našega spasenja. Taj posao ulijeva u vjernika neobično svjetlo, čudesnu snagu. To je iskusio sam sveti Ivan Ogilvie pa je to duhovno iskustvo htio prenijeti i na braću po vjeri, do koje mu je bilo mnogo stalo, jer je zbog njihova duhovnog dobra potajno došao u svoju domovinu Škotsku da ih kao svećenik krijepi u vjeri.

Da iz tog događaja izvlačimo zaključke, daje nam pravo i onaj mladi ugarski kalvin, na koga je pala mučenikova krunica i pogodila ga u srce. To srce više nije mirovalo niti se smirilo sve dok nije prihvatio onu vjeru za koju je mučenik sveti Ivan Ogilvie posvjedočio životom. Bila je tu na djelu presveta Djevica i kod mučenika, koga je krijepila u mučeništvu i kod Ivana od Eckersdorffa, koga je htjela privesti u krilo Katoličke Crkve. Kod mučenika je to bilo posve jasno, jer on je pe-

njući se ljestvama do vješala, na kojima je trebao biti obješen, zamolio prisutne katolike neka se mole skupa s njime. Stojeći na posljednjoj prečagi ljestava, zadnji put je zavapio: »Maria, Mater gratiae, ora pro me!« — »Marijo, Majko milosti, moli za me!« U tom času htio je da presveta Bogorodica svojim zagovorom bude uz njega, jer mu je to ulijevalo neobičnu snagu. I kod ugarskog plemića je to postalo jasno, budući da se nije smirio sve dotle dok nije prigrlio katoličku vjeru.

Eto, to su zaključci što se sami od sebe nameću iz toga događaja. A mučenikov dragi i vjerni prijatelj Vilim Sinclair zapisao je o njemu ovo: »Kako je za svoga života bio nježno ljubljen od svih katolika u Škotskoj, tako je od svih nakon svoje smrti bio duboko oplakivan te cijenjen i čašćen kao pravi Kristov mučenik.«

I, eto, Crkva nam ga u naše dane kanonizacijom stavlja također pred oči kao sjajan primjer duboko proživljavane vjere i marijanske pobožnosti te ljubavi koja za svoju vjeru sve žrtvuje. On se još kao bogoslov, spremajući se na svećeništvo, sav dao mladićima Marijine kongregacije u Olomoucu, u Moravskoj, što ju je ondje vodio. Ljubav prema Isusu i Mariji nije mu dala mira, već ga je neprestano tjerala naprijed iz pothvata u pothvat, iz opasnosti u opasnost, iz žrtve u žrtvu. Ta ljubav je sva bila isprepletena Gospinom krunicom ili još bolje: otajstvima krunice. Ta je sveta krunica i njezina otajstva i nama svima na dohvatu. Neka nas pogodi u srce baš kao što je krunica mučenika svetog Ivana Ogilvie pogodila onoga madžarskoga kalvina. Taj će pogodak za svakoga od nas postati spasonosan.

7. svibnja

SVETI DUJAM, SOLINSKI BISKUP I MUČENIK

U svojoj knjizi »Iz svijeta svetaca« spisateljica Ida Friederike Görres piše: »Boga možemo naći na mnogim putovima. Jedan od njih vodi preko svetaca. Pri tom se ne misli na njihov primjer i nauku i upute, već na samo njihovo postojanje. Nešto je, naime, posve drugo od Boga biti uslišan ili zapaziti njega samoga.« I solinski je biskup sv. Dujam jedan od svetaca, koji je po svome svjedočenju riječju, djelima i mučeništvom Boga učinio ljudima zamjetljivim. Zbog toga je i njegov lik u dugoj povijesnoj predaji ostao živ i Splićani ga kao svoga zaštitnika svake godine najsvečanije slave.

Kao i o tolikim drugim starim svecima i mučenicima, tako i o svetom Dujmu nastadoše kasnije mnoge legende, koje su povijesno nepouzdane. O sv. Dujmu postoji čak šest »žića«, koja ga spominju kao učenika svetog apostola Petra. Prema tim »žićima« on se rodio u Antiohiji od oca Teodozija i majke Migdonije. Tu je bio kršten od sv. Petra, koji ga je poslao u Rim, a iz Rima u Salonu.

Jedan od najvećih autoriteta na području arheologije i solinske starine Don Frane Bulić misli o sv. Dujmu drukčije, a uz njegovo se mišljenje priklonište i strani učenjaci Duchesne i Zeiler. Prema svemu sudeći danas se Bulićevo mišljenje smatra dokazanim i prema tome povijesno zajamčenim. U Kronotaksi solinskih biskupa Bulić piše

kao jedino mjerodavno ovo: »Tradicija neprekidna kroz sve vjekove i u svim spomenicima, ma koje vrste i koje vrijednosti bili, ne zna nego za jednog Dujma mučenika. Da je taj Dujam bio biskup, svjedoči nam Martyrologij rimski, a potvrđuje mozaik lateranski; da je taj mučenik živio u Dioklecijanovo doba, kaže nam nadgrobni natpis Primusa i Chronicon Paschale. A pošto po tradiciji nije bio nego jedan Dujam, taj je morao živjeti koncem III. i početkom IV. vijeka. Po Chronicon Paschale imalo bi se zaključiti da je Dujam mučen god. 299. Ipak nije tako. Poznato je da su progonstva za Dioklecijana počela 303., ali protiv svećenstva istom 304., te se smrt Dujma ima postaviti u ovu godinu. Na to nas uobličuje i sama smrt Petra i Marcelina, koji poginuše iste godine kao i naš Dujam; a po drugim izvorima znamo da ovi bijahu mučeni god. 304.«

Iz toga slijedi da sv. Dujam nije mogao biti učenik sv. Petra, jer je poginuo mnogo kasnije nego što o tome govore »žića«. Bulić misli da je sv. Dujam bio drugi solinski biskup i da je biskupovao od g. 284. do 10. travnja 304., kad je poginuo za Dioklecijanova progonstva. Splićani ga ipak slave 7. svibnja, jer je prema jednom »žiću« poginuo 7. svibnja 107. To je mišljenje sve do znanstvenih radova Don Frane Bulića bilo smatrano vjerodostojno i tako Dujmova svetkovina slavljena stoljećima 7. svibnja. Na taj dan slavi se i danas.

Bulićev nasljednik Don Lovre Katić u jednoj svojoj konferenciji govori o grobu sv. Dujma ovo: »Izašavši na gradske bedeme, zakrećemo lijevo

prema Bulićevu Tuskulumu i eto nas kod groba sv. Dujma, oko kojega se natiskalo stotine kršćanskih grobova, jer su vjernici željeli počivati što bliže mučeniku. Dapače, ponose se, ako im uspije postaviti sarkofag i ne baš tik do groba Dujmova. Honorija, vrlo kreposna žena, uzorna majka, nazivlje se još slavnom jer je 'martyribus adscita' — pribrojena mučenicima. Jedan pokojnik kaže da je postavio svoj grob prema sredini mučenika — ad medianos martyres. Biskup Simferij i Hezihij izabrali su mjesto za pokop pod samim oltarom, zajedno s tjelesima svetih mučenika, slijedeći u tome primjer sv. Ambrozija, koji je u Milanu u svojoj glasovitoj crkvi položio pod oltar tjelesa mučenika Gervazija i Protazija, a uz njih pripremio mjesto i za sebe.

Nad grobom sv. Dujma podigao je crkvu isti onaj biskup Simferije, koji je sagradio i gradsku baziliku. Još strše visoko zidovi ove crkve. Ograda pred oltarom još je na mjestu, a pred njom je lijep četverokutni kamenom okruženi prostor, u starini zvan 'schola cantorum', današnji kor za pjevače... U scholi cantorum kod groba sv. Dujma vide se tragovi dvaju ambona — današnjih stalaka za čitanje. S jednog se pjevala poslanica, s drugoga Evanđelje. Ova crkva ima jednu osobitost, koju ne zapažamo u drugima. Između stupova, koji su je dijelili na tri lađe, bile su od stupa do stupa postavljene rešetke, udubine na kolonama dobro su vidljive, a služile su da se u njih umetnu rešetke. Neki arheolozi drže da je to učinjeno zato da u crkvi budu odijeljeni muškarci od žena, dok drugi misle da je srednja lađa bila

odijeljena od pokrajnih, da vjernici ne nagrnu u srednju lađu, gdje je bio položen mrtvac, oko kojega je svećenstvo molilo pogrebne molitve. Tako se je slobodnije i urednije obavljao sprovodni obred... «

Prema današnjem mišljenju povjesničara opat Martin, koga je poslije razorenja Salone poslao u Dalmaciju papa Ivan IV. da otkupi kršćansko roblje i sakupi kosti solinskih mučenika, prenio je g. 641. dio kostiju sv. Dujma u Rim, — s kostima ostalih dalmatinskih i istarskih mučenika — gdje im je isti papa u krstionici uz Lateransku baziliku podigao kapelu s prekrasnim mozaikom, sačuvanim sve do danas. Drugi dio kostiju sv. Dujma prenio je u Split prvi splitski nadbiskup i apostol Hrvata Ivan Ravenjanin te ih pohranio u Diokle-cijanov mauzolej, koji je pretvorio u splitsku katedralu.

U temelje naše najstarije Crkve uklesani su sveti mučenici Venancije i Dujam. Oko ovoga drugoga ovila se legenda, koja ga učini popularnijim od prvoga. Za nas danas nije važno tko je od njih dvojice bio veći, nego je važno to da su obojica kao biskupi za vjeru i Crkvu poginuli dajući svim kasnijim pokoljenjima primjer vjernosti. Oni su utrli put Crkvi sve do dolaska Hrvata u ove strane. A Hrvati, pokrstivši se, prihvatiše ih kao svoje. To su učinili plebiscitarno i godine 1976. u brojnim hodočašćima u Solin i Split, obnavljajući vjeru i krsni savez. Svetkovina svetog Dujma želi nas svake godine sjetiti naše prošlosti, a još više obveze vjernosti što iz nje proizlazi.

MOLITVA

Bože, Ti si svetim pastirima na divan način pridružio svetoga Dujma mučenika, koji je gorio od ljubavi prema Tebi i zasvjedočio vjeru što pobjeđuje svijet. Daj da i mi po njegovu zagovoru ustrajemo u vjeri i ljubavi te zavrijedimo biti dionici njegove slave! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

BLAŽENA RUŽA VENERINI

Papa Pija XII. kroz gotovo dva desetljeća svoga veoma aktivnoga i zauzetoga pontifikata proglasio je velik broj svetaca i blaženika. Blaženom je proglasio 4. svibnja 1952. i Ružu Venerini, osnivateljicu Pobožnih učiteljica »Venerini«. Njezin se blagdan danas slavi.

Ruža se rodila kao treća kćerka Gotfrida Venerini i Marzie Zampighetti 9. siječnja 1956. u Viterbu. Roditelji su je odgojili u strogo kršćanskom duhu i to je bio dobar temelj sve njezine kasnije duhovnosti. U 17. godini života veoma se zaljubila u jednog mladića. Iskreno ga je voljela, a kad je on nenadano umro, odlučila je ne udavati se i sva se predati i posvetiti Bogu. Zato je g. 1673. stupila u samostan dominikanki sv. Katarine u Viterbu. U samostanu je ostala samo nekoliko mjeseci, jer se nakon očeve smrti morala vratiti kući. Razlog povratka nije bila nestalnost u odluci već potreba da dvori teško bolesnu majku. Iako se morala sva posvetiti dvorenju majke, kućnim

brigama i poslovima, nije se ipak prestala i dalje baviti mišlju o redovništvu. Očito da je ta milost dolazila od Gospodina. Dok je bila u svijetu, predala se duhovnom vodstvu otaca isusovaca.

U Ruži se krila izvanredna duhovna sila i želja da čini dobro. To je dobro uočio o. Dominik Balestra pa ju je potaknuo da do ulaska u samostan u svojoj kući sakuplja u popodnevne sate na zajedničko moljenje krunice žene i djevojke iz susjedstva i bliže okolice. A uz molitvu neka ih također poučava u kršćanskom nauku i tako pripomogne njihovu duhovnom i kršćanskom odgoju. Pa zato početkom g. 1682. Ruža udari temelje škole za proučavanje katekizma. Iz toga uistinu korisnoga posla rodila se misao o osnutku prave škole, u kojoj bi se besplatno poučavale djevojčice iz puka. Za ostvarenje te namisli dao je pozitivan sud i pristanak njezin novi duhovni vođa isusovac o. Ignacije Martinelli. On joj je pri ostvarivanju toga djela bio ne samo dragocjen savjetnik, već još više veoma aktivan pomoćnik i suradnik. I da nije bilo njegove svestrane suradnje, tko zna da li bi se djelo onako dobro i lijepo razvilo.

Otvorena je 30. kolovoza 1685. prva »Pobožna škola« za djevojčice, koja ih je imala spremati ne samo za kršćanski već i građanski život. Djelo je po svojoj zamisli bilo veoma moderno, jer je obuhvaćalo cjelokupan odgoj. Uz isusovca oca Martinellia Ružu su pomagale i njezine dvije sugrađanke: Jeronima Colluzzelli i Porzia Bacci. Njihov rad i požrtvovnost ugrađeni su u temelje nove ustanove. Zanimljiva je činjenica da svako dobro djelo ima svoje zagrijane hvalitelje, pristalice i surad-

nike, ali i ogorčene protivnike i kritikante. Taj udes nije mimoišao ni ustanovu »Pobožnih učiteljica«. Sreća samo što je utemeljiteljica ustanove bila jaka ličnost, koja se nije obazirala ni desno ni lijevo, već svojim putem hrabro kročila naprijed. Ta njezina hrabrost i upornost bila je za započeto djelo od najveće važnosti, jer se ono širilo, cvalo, hvatalo duboko korijenje, a mnogi njegovi kritičari postadoše mu kasnije oduševljeni pristalice.

Biskup Montefiascona, kardinal Marc' Antonio Barbarigo u želji da pomogne svestranom odgoju djevojčica na području svoje biskupije pozove Ružu god. 1692. u svoj biskupski grad i zaduži je da i ondje otvori jednu svoju školu. Kardinal je bio pod dubokim dojmom pothvata što ga je stvarala ta mudra i poduzetna žena. Ona je i tu osnovala školu, predala je na upravu mladoj Luciji Filippini, a sama se god. 1694. vratila u Viterbo da svoju ustanovu još više izgradi i utvrdi. Nakon tih dviju škola otvorene su nove škole po raznim gradićima pokrajine Lacija. Ruža je doprla i do Rima god. 1713. te ondje u središtu kršćanstva udarila svoje uporište. Na kosini Kapitolija otvorila je svoju školu, koju je 8. listopada 1714. svojim posjetom počastio sam papa Klement XI. On postade veliki prijatelj i pomoćnik njezina djela. Posjetivši školu, prisustvujući obuci te videći kako revnost i zauzetost učiteljica tako i svestrani ljudski napredak djevojčica, Papa je rekao Ruži Venerini ovo: »Tim ćete nam školama posvetiti Rim.« I nije se prevario, jer su mnoge djevojčice, kasnije žene i majke, primile dobar odgoj i izobrazbu, pa su postale sposobnije za izvršavanje svojih životnih zadataka.

Ruža je kroz 40 godina ustrajala u teškom i napornom radu utemeljiteljice. Kroz to je vrijeme morala mnogo putovati, podnositi mnoge žrtve i tako se njezine sile istrošiše. No, istrošile su se u najboljem djelu. Još prije smrti, kroz šest mjeseci prikovana uz bolesničku postelju, imala je mnogo prilike da patnjom izmoli blagoslov svome životnom djelu. Ispunivši sve što je Gospodin od nje tražio, sveto je umrla na zalasku dana 7. svibnja 1728. u kući sv. Marka u Rimu. Tijelo je pokojnice pokopano u grobnicu obližnje isusovačke crkve Il Gesù u Rimu. Kako je duhovno bila povezana s isusovcima, ta joj je crkva uvijek bila tako draga. Nakon beatifikacije tijelo joj je preneseno u kapelu kuće matice u Rimu.

Djelo velike učiteljice, prethodnice velikih odgojitelja XVIII. stoljeća, živo je i danas. Ono ima u Italiji preko 100 kuća te 12 u S A D. Tamo je prvu kuću g. 1909. otvorila u Lawrence-u, u državi Massachussetts, vrhovna poglavarica družbe sestra Albertina Keller. O važnosti ljudskog i kršćanskog odgoja jedva da je i potrebno govoriti, kad je stvar po sebi tako jasna. Kao katolike veseli nas stoga što je Crkva i na tom polju preko svojih najboljih sinova i kćeri osnovale tako brojne ustanove, koje još i danas postoje, djeluju i vrše nezamjenjivu misiju. Neshvatljivo je stoga kako se ipak još uvijek nađe onih koji bi Crkvu u tome tako ljudskome radu htjeli spriječiti. Svaki je takav postupak neljudski, jer ide na štetu ljudima. Svi dobronamjerni i odgovorni ljudi radovat će se svakome dobru što se bilo gdje u korist ljudske zajednice čini.

8. svibnja

O. IVAN FILIP ROOTHAAN, BOŽJI SLUGA

Zemaljski život dokončao je 8. svibnja 1853. 21. generalni poglavar isusovačkoga reda o. Ivan Filip Roothaan. Posljednje riječi što ih je na ovome svijetu izgovorio, bile su iz molitve »Dušo Kristova, posveti me!«, koja je bila tako draga i prvom generalu i osnivaču Družbe Isusove sv. Ignaciju. Ličnost oca Roothaana bila je providnosna ne samo za Družbu Isusovu, u kojoj je obavljao razne službe i kroz 24 godine bio generalnim poglavarom, već i za Crkvu. Zato zaslužuje da ga upoznamo. Zasluge oca Roothaana za Crkvu sastoje se u tome što se uvijek brinuo za obranu i proširenje zdrave katoličke nauke, osobito preko obnovljenih teoloških i filozofskih studija, što je mnogo učinio za promicanje misijskoga djela u Crkvi i napokon što je nastojao i među svjetovnjacima pronalaziti suradnike, pa je tako postao pretečom Katoličke Akcije i laičkoga apostolata.

Otac Roothaan rodio se 23. studenoga 1785. u krilu jedne duboko katoličke obitelji u Amsterdamu. Već od djetinjstva bio je odgojen u duhu jako naglašene pobožnosti. Njegova pobožna majka posvetila ga je Majci Božjoj te stavila pod posebnu zaštitu sv. Franje Ksavera. Ivan Filip hranio je svoju pobožnost redovitom molitvom i zajedničkim duhovnim čitanjem u obitelji. Od pete godine života redovito je pohađao crkvu svoga svetog zaštitnika, nekadašnju isusovačku crkvu, koju su nakon ukinuća reda g. 1773. i dalje nesmetano vodili isusovci, ali sada kao biskupijski svećenici. Od svoga ispovjednika oca Beckersa Roothaan je bio upućen u pobožnost Srcu Isusovu, koja će u njegovu kasnijem životu biti pokretna sila njegove duhovnosti i apostolata. Nekadašnji isusovci spremili su ga trodnevnim duhovnim vježbama za prvu svetu pričest. Unatoč veoma raširenom polujanzenističkom shvaćanju, što je ljude odvraćalo od česte pričesti, Roothaan je ipak nedjeljom i blagdanom redovito pristupao stolu Gospodnjem.

Kao đak Roothaan se veoma odlikovao u humanističkim naukama: latinskom, grčkom pa i hebrejskom jeziku. Da je ostao u svijetu, mogao je imati veoma blistavu karijeru. No, njegove su misli bile drugdje. Duboko pobožan i srcem nevin mladić želio je posve se predati u službu božanskom Učitelju i to u Družbi Isusovoj. Iako je red tada još uvijek bio službeno dokinut, g. 1801. papa Pijo VII. dopustio je njegovo postojanje na teritoriju Ruskoga carstva. I mladi će Roothaan pun poleta poći u daleku zemlju na istok, da ondje ostvari svoje redovničko zvanje.

Baš na blagdan sv. Alojzija, 21. lipnja 1804., mladi se Roothaan iskrcao u Rigi te pošao u tamošnju malu isusovačku rezidenciju. Tu se kao gost redovničke zajednice zadržao sedmicu dana, a onda se poštanskim kolima uputio u Dünaburg u novicijat. Kad je 30. lipnja uvečer prekoračio prag novicijata, zatekao je ondje ništa manje nego 60 novaka. Među njima je bilo Poljaka, Litvanaca, Rusa, Belgijanaca, Nijemaca, Francuza i Talijana, dakle, Evropa u malom. Roothaan je bio na cilju

svojih želja i zato je u duši osjećao veliku sreću, mir i zadovoljstvo, one osjećaje koji promiču svakoga tko ima hrabrosti odazvati se Božjemu pozivu i odgovoriti zahtjevima njegove volje.

O tadašnjem svom duševnom raspoloženju Roothaan piše dragom prijatelju Gillesu: »Uopće ne mogu izraziti radost zbog toga što sam pošao Gospodinovim putem koji me ovamo doveo. Kad se ranije radilo o tome da izaberem ovaj životni stalež i sve ostavim, činilo mi se kao da dragi Bog traži od mene, zaista, veoma mnogo. No, danas gledam stvar posve drugačije i uvjeren sam da je poziv u ovaj stalež nakon poziva k pravoj vjeri najveća milost koju mi je Bog dao.«

Roothaan je u novicijatu naučio izvanredno ljubiti svoje redovničko isusovačko zvanje. Time je pripomogla i okolnost da su mnogi nekadašnji isusovci, koji su doživjeli ukinuće Družbe, sada hrlili u Rusiju da opet u Družbi žive. Među njima je bilo crkvenih prelata, ljudi poodmaklih u godinama, ali koji su se opet s radošću prihvaćali stroge redovničke stege prema Institutu Družbe Isusove. Kod svih njih je vladalo duboko uvjerenje da je Družba Isusova iz strašne oluje koja se na nju sručila izišla živa zato što je štovala Srce Isusovo i posvuda propovijedala i širila pobožnost Kristovu Srcu. Kasnije kad Roothaan bude postao general reda, u jednom pismu pisat će subraći o tome ovako: »Kod svih sam nailazio na živo uvjerenje da čudesno održanje i ponovo uspostavljanje Družbe po čitavom svijetu, što bijaše žarka želja mnogih, imamo zahvaliti samo Božanskome Srcu, a da ćemo isto i ubuduće samo njemu pripisivati. To možemo sigurno utvrditi budući da nam je samo nebo dalo nesumnjiv znak.«

Još je nešto u novicijatu Roothaan upoznao i zavolio te učinio jednom od ljubavi svoga redovničkoga života. Bila je utemeljiteljeva knjižica »Duhovne vježbe«, koju će kasnije nazivati svojom »zlatnom knjižicom«. Iz nje je vadio građu za svakodnevno razmatranje, prema njezinim uputama marljivo bilježio prosvjetljenja koja mu je Gospodin davao, knjižicu nastojao što bolje upoznati i s povijesne strane, kako je nastala te kako je valja vjerodostojno shvatiti i tumačiti. Kasnije će on sam spremiti i izdati prijevod duhovnih vježbi sa španjolskoga originala na latinski jezik. Taj će prijevod uz Fruzijev (preveden od 1546—1547. još za života sv. Ignacija) biti najglasovitiji latinski prijevod, popraćen klasičnim bilješkama.

Evo jedno svjedočanstvo o Roothaanu kao novaku iz pera njegova sunovaka Guillemainta. Pisano je 27. rujna 1806., a glasi ovako: »Među onima koji su 21. lipnja 1806. položili zavjete, jedan je vrijedan naročitog spomena. Njegovo će ime zbog njegove velike kreposti i zrele svetosti, što ju je, unatoč 21 godine života već postigao, za nekoliko godina postati slavno. On je obdaren izvanrednim darovima duha, a osim materinjega jezika zna još francuski, latinski, grčki, hebrejski i druge jezike. Želio bih spomenuti da je u našoj crkvi propovijedao već i poljski. Ako biste o njemu htjeli imati još točniju predodžbu, onda čitajte život Ivana Berchmansa. Onaj o kome govorim jest Ivan Roothaan, rodom iz Amsterdama.«

Položivši prve redovničke zavjete, Roothaan je u Dünaburgu, u tamošnjem kolegiju preuzeo od-

gojiteljsku službu. U kakvom ju je duhu obavljao, svjedoči jedan isječak iz njegova pisma roditeljima: »Ova je služba odgajanja mladeži na osobit način vlastita Družbi Isusovoj. Ona u njoj gleda sredstvo za svoj cilj, a taj je postići vlastito savršenstvo i spasenje bližnjega. Školska obuka počinje ovaj mjesec. I sada se moram u njoj svom snagom zalagati ne imajući druge brige osim ove da s djecom opet postanem dijete, da ih neprestano poučavam u početnim temeljima latinskoga jezika, no nadasve da ih uvodim u pobožnost i kršćanski život. Zbog toga se veoma preporučujem u vaše molitve. Molite za me da budem pravi isusovac, a to znači istinski drug onog Spasitelja koji je najbolji dio svoga Srca pridržao djeci i njih s takvom dobrotom pozivao k sebi.«

Roothaan je kroz tri godine s takvom dobrotom postupao sa svojim đacima te je izvrsno i uspješno obavljao službu odgojitelja u kolegiju natapajući svoj rad molitvom i pobožnošću. Njegov đak Franjo Krupski piše o njemu kao odgojitelju ovo: »Bio sam među njegovim prvim đacima, s njime sam išao iz prvog u drugi pa u treći razred. On nas je jednako odgajao u kreposti i pobožnosti kao i u profanim znanostima. Svojom produhovljenom i velikom rječitošću znao je u nas ulijevati mržnju prema grijehu i ljubav prema kreposti. No iako nas je njegova riječ hvatala za srce, najviše nas je osvajao njegov primjer. Njegova čednost, njegovo sabrano držanje i pobožnost ulijevali su poštovanje ne samo pitomcima kolegija nego i uopće svima onima koji su ga susretali bilo u crkvi bilo na šetnji.«

Tko je Roothaana promatrao izvana, nije ni slutio s kakvim se poteškoćama u duši tada morao boriti. On sam doživljavao je sebe kao posve nesposobna i neprikladna za posao koji je obavljao. To ga je ispunjalo tjeskobom i osjećajem manje vrijednosti. Bila je to kušnja kroz koju je morao proći da se njegova krepost još bolje prokuša i da u radu dođe do što čistije nakane. Što je više doživljavao svoju bijedu i ograničenost, to se više molio i predavao Gospodinu, a to je bilo veoma spasonosno.

Nakon tri godine odgojiteljskoga rada Roothaan je u kolovozu 1809. poslan u Polock na studij teologije. Tu se susreo s odličnim duhovnikom ocem Hochbichlerom. Kad mu je u jednome razgovoru iznio svoje duševne jade i pred njim se rasplakao, časni se starac upravo proročki zagledao u budućnost, prorekao skoro odobrenje Družbe po cijelom svijetu i Roothaanu da će u njoj imati veoma važnu ulogu. Doslovce mu je rekao ovo: »Frater! Samo hrabro! Isus je na vaša leđa postavio jedan dio svoga križa. No, to još nije ništa prema onom što ćete za čast Isusa Krista morati još pretrpjeti. Gospodin vas je preodredio da postanete glava naše Družbe. Vi ćete jednog dana biti general reda. Kad se Sveti Otac Pijo VII. u trijumfu vrati u Vatikan, uspostavit će Družbu po cijelom svijetu. Kad bude umro i njegov nasljednik, tada ćete biti pozvani u Rim da preuzmete na ramena križ o kojem sam vam govorio. No, dragi subrate, mislite i na to da će se pod vašom upravom Družba rastopiti kao sol u vodi. Vi ćete mnogo pretrpjeti, ali se ne bojte! Imajte samo pouzdanje u premilo-

srdno Srce Isusovo. Vi ćete kao prognanik obići više zemalja. Ali tada ćete se vratiti u Rim i Družba će opet ponovno biti sabrana u jedno. Kad sve to prođe, tada se spremajte na smrt, jer će doći svršetak vaših dana i opet ćemo se vidjeti, ali u raju.«

Te proročke riječi na Roothaanu će se u potpunosti obistiniti. Pod dojmom svega toga Roothaan je sastavio sam molitvu koju je svaki dan molio. U njoj je glavna želja da se što više suobliči svome raspetome Učitelju. »... O Gospodine, meni siromašnome grešniku podijeli milost da od drugih bez njihove krivnje budem često progonjen i na taj način noseći križ pružam zadovoljštinu Tvome presvetome Srcu. Daj mi strpljivost, blagost, ljubav i neuništivu vjernost u svakoj prigodi!« ...

Svršivši potrebne teološke nauke, Roothaan je napokon bio zaređen za svećenika. Tom je zgodom pisao svome ocu: »Drugog veljače, na blagdan Majke Božje, po prvi put ću prinijeti svetu misnu žrtvu. Mislim da bi ta prva misa morala biti za majku. Stoga ću je prinijeti božanskom Veličanstvu za pokoj njezine duše, u slučaju da joj je još potrebna, i tako će prvi plodovi moga svećeništva biti za nju. Na oltaru ću se spomenuti i drugih još živih rođaka, a osobito tebe, dragi oče, koji prvi na to imaš pravo.«

Na koncu toga svoga pisma revni mladomisnik izriče još jednu vruću želju: »Da svoju krv prolijem za Boga i njegovu svetu vjeru tako je velika milost, da joj se uopće ne usuđujem nadati. Ali molim Boga da moja smrt barem bude prouzrokovana od rada za njegovu slavu. Imamo samo jedan život i možemo samo jedanput živjeti. Proživjet ćemo ga na najuzvišeniji način, ako budemo za Boga živjeli.«

Roothaan je 12. travnja 1812. s najvišom ocjenom položio ispit iz cijele teologije. Narednih 8 godina njegovu djelatnost možemo ovako sažeti: Bio je najprije određen za profesora grčkoga i hebrejskoga jezika na Sveučilištu u Polocku, ali zbog provale Napoleona u Rusiju nije mogao predavati. Zbog toga je od g. 1812—1816. u Puszi, a zatim od g. 1816—1820. u Orszi bio profesor govorništva svoj mlađoj redovničkoj subraći. U isto vrijeme bavio se i pastoralnim radom.

Kroz to prilično skrovito vrijeme isticao se osobito kao uzor izvanredne točnosti, ljubaznosti te duboke pobožnosti. Na Svijećnicu 1819. položio je zadnje redovničke zavjete, a već 13. ožujka 1820. započeo je njegov teški križni put, koji mu je prorekao njegov duhovni vođa i ispovjednik. Tada je, naime, izdan državni ukaz o izgonu isusovaca iz Rusije. O. Roothaan u jednom pismu svojim rođacima ovako izriče svoju bol: »Ono što me najviše žalosti, strašna je činjenica da će jednim udarcem biti uništene tolike sjajne ustanove, škole, kongregacije, što su za dobro bližnjega bile osnovane. Na taj će način tolike tisuće duša postati sirote, a njima je Družba Isusova htjela pomagati da dobro žive i dobro umru. I tolika će mladež biti ostavljena na cjedilu, koju smo odgajali u strahu Božjem ... Ne mogu misliti na spas tolikih duša, a da me ne zazebe u srcu. Jedinu utjehu nalazim u uvjerenju da u svemu bude volja Božja i da je On pravedan i putovi njegovi sveti ...«

O. Roothaan je bio vođa grupe od 21 isusovca, većinom skolastika, koji su s ostalim prognanicima morali napustiti Rusko carstvo. Kad se našao na graničnom području okruga Orsze, približio mu se neki nepoznati mladić, odjeven kao hodočasnik. »Želite li milostinju?« — upita ga o. Roothaan. »Ne« — odgovori neznanac — »ništa ne želim. Došao sam jedino da pozdravim budućega generala Družbe Isusove.«

O. Roothaan je iz Rusije putovao preko Austrije, sjeverne Italije, dok se nije zaustavio u Brigu u Švicarskoj, gdje će obavljati službu profesora i ujedno poglavara pučkih misija. U objema službama postiže mnogo uspjeha. U to je doba sastavio na latinskom djelce »Sažeta razmišljanja i pouke za svete misije.« Napisao ga je na želju svoga poglavara oca Godineta, i brzo se raširilo te bilo od koristi mnogim pučkim misionarima.

Uz te dvije službe o. Roothaan morao se doskora prihvatiti još službe tajnika viceprovincijala i provincijskog savjetnika. Na taj je način po dužnosti morao triput obići isusovačke kuće u Švicarskoj, Njemačkoj, Belgiji i Holandiji. Došavši g. 1821. u svoju domovinu Holandiju, doživio je utjehu da je zatekao još živa svoga starog oca. Njegov rođeni brat, koga je također posjetio, postao je velik bogataš. Na oproštaju od njega rekao mu je ovo: »Udobnost s kojom si me kao gosta okružio bila je mnogo veća od one na koju smo kod kuće bili naviknuti. Čini mi se da je bila prevelika. Bogatstvo lako postaje zapreka za ono najvažnije, za vječno spasenje. Stoga ću moliti Gospodina da ti daje dohodak, ali da te oslobodi od prekomjernoga

i tako ti omogući sigurnije vječno spasenje.« Bog je uslišao svoga slugu pa se bogatstvo njegova brata smanji, ali je još uvijek za pristojan život imao dosta.

O. Roothaan je po nalogu oca generala Fortisa došao u Torino 5. lipnja 1823., da ondje 22. istoga mjeseca kao rektor preuzme vodstvo tamošnjega kolegija. U svom prvom pismu o. generalu pisao je ovo: »Veoma jasno osjećam da nemam ništa od onoga što traže tako teške i mnoge dužnosti. Što u sebi pred Bogom pronalazim jest malo dobre volje i kvaliteta koje bi se pod vodstvom vrijednog i mudrog poglavara mogle razviti. No, istina je da je najbolje sredstvo protiv onoga — vina nemaju — dobri savjet Majke dobrog savjeta: 'Učinite sve štogod vam kaže!' Sveta je poslušnost, dakle, moja jedina nada.« No 6 godina rektorovanja oca Roothaana daleko su premašila sva očekivanja. On je odlično ispunio svoju dužnost pa je g. 1829. kao viceprovincijal Italije bio pozvan u Rim. I sada se nakon 20 godina ispunilo ono što je prorekao o. Hochbichler. Bio je 9. srpnja 1829. izabran za generala Družbe Isusove. Bile su mu tada 44 godine.

Prva mu je briga kao generalnog poglavara bio odgoj redovničkog podmlatka, a kao glavno sredstvo za to služile su mu duhovne vježbe sv. Ignacija. Novi je general mnogo učinio i za znanstvenu izobrazbu i odgoj svoje subraće, pa je u tu svrhu proveo i reformu nauka u Družbi. Ponesen iskustvom iz vlastitih pučkih misija, mnogo je promicao taj način apostolata. Za njegova generalata istakoše se kao odlični pučki misionari o. Roh u Njemačkoj, o. Kerckhove u Belgiji, o. Matthias

Wolf u Holandiji, o. Klinkowström u Austriji, o. Arnold Damen u SAD, oci Capelloni, Franco i Tornielli u Italiji.

O. Roothaan mnogo je promicao isusovački rad u vanjskim misijama, koje su zbog ukinuća Družbe jako stradale. Kad je bio na umoru, bilo je već 1039 isusovačkih misionara razasutih po cijelom svijetu. Laički apostolat o. Roothaan naročito je širio preko Marijinih kongregacija. A kao general mnogo je revnovao i za proširenje pobožnosti Srcu Isusovu. Stoga je i neizrecivom radošću pozdravio ideju francuskog isusovca oca Gautreleta, osnivača Apostolata molitve. I ne samo da ju je pozdravio, već je za nju u Rimu kod Pija IX. mnogo učinio. O. Roothaan nije bio okrenut samo prema Družbi, već je mnogo pripomogao i obnovi drugih redova.

Generalat oca Roothaana bio je veoma buran. Družba je opet u mnogim zemljama bila izložena klevetama i progonima svake vrste. S tim vremenom se može mjeriti jedino još ono vrijeme pred dokinuće reda g. 1773. Od godine 1831—1850., a to znači odmah nakon Roothaanova izbora za generala, pa gotovo sve do njegove smrti, Družba je dvaput bila potjerana iz Francuske, zatim iz Švicarske, Austrije i Galicije, Istočne Pruske, Šleske, Napulja i Sicilije, iz Piemonta i Ligurije, a djelomično i iz samoga Rima. Sve je to dubokom žalošću ispunjalo onoga koji se kao general osjećao najodgovornijim za red. Koliko je mogao, raznim spisima i knjigama nastojao je pobiti klevete rigane na Družbu, a mnogo je za nju i molio. Njegovo tadašnje duševno raspoloženje najbolje odaje

pismo od 21. rujna 1845. »O sadašnjim nevoljama«. U njemu svojoj subraći piše: »Ako u takvim okolnostima budemo vjerni Bogu, onda će nam naš Gospodin posve sigurno okrenuti na dobro i one stvari koje nam naizvana izgledaju kao najveća nesreća. I tada će iz tame zasjati svjetlo, a Gospodin će svoje sluge voditi k cilju svoje veće proslave i kroz neprohodne i suprotne putove.«

Početkom veljače 1848. oca generala primio je s uobičajenom ljubaznošću novi papa — Pijo IX. i otpustio ga utješena u rezidenciju Il Gesù u Rimu, gdje je tada bila generalna kurija Družbe Isusove. Izgledalo je kao da će napokon ipak sinuti bar tračak svjetla. No razni revolucionarni pokreti s takvom žestinom prijetili su da će popaliti isusovačke kolegije i crkve, da je Pijo IX. bio prisiljen savjetovati ocu generalu neka sam zatvori jednu ili drugu isusovačku kuću i neka što prije napusti Rim, jer više ne može jamčiti za njegovu osobnu sigurnost.

Roothaan je odmah poslušao. Po čudesnom planu Božje Providnosti to nametnuto izgnanstvo omogućilo mu je da obiđe velik broj svojih razasutih i odasvud ganjanih sinova i da im u njihovoj dubokoj boli pruži bar kap utjehe i nade. Na tom je putovanju obišao subraću u Francuskoj, Rajnskoj oblasti, Belgiji, Holandiji, Engleskoj i Irskoj. Posvuda je govorio o pobožnosti Srcu Isusovu, o štovanju Majke Božje, o duhovnim vježbama sv. Ignacija, o pouzdanju u Božju Providnost, o ljubavi prema križu kao sredstvu posvećenja i pružanja zadovoljštine. U susretima sa svima pokazao se kao pravi otac i kao Božjim duhom ispunjen svetac.

Kad se bura malo slegla i duhovi u Rimu smirili, Pijo IX. jednim je pismom u rujnu 1849. izrazio želju da se isusovci vrate u svoje kuće te nastave radom. Njihov je povratak kao i njihova generalnog poglavara bio trijumf nad zlom koje ih je sa svih strana šibalo. O. Roothaan je naredio da svi isusovci svećenici u znak zahvalnosti Srcu Isusovu i Marijinu prikažu svete mise, a ostali svete pričesti i krunice. On se nadao da će pretrpljena progonstva pridonijeti nutarnjoj duhovnoj obnovi reda, a ta ga nada nije prevarila.

Odabrana pšenica — prema proročanstvu oca Hochbichlera — nakon svog povratka iz progonstva u Rim morala je kao zreo plod biti i požnjevena. »I kad sve to prođe — rekao mu je davno njegov sveti duhovni vođa — spremite se na smrt, jer tada će se vaši dani primicati kraju i mi ćemo se kod Boga opet vidjeti.«

Roothaan sigurno nikad nije zaboravio tih riječi i početkom g. 1853. mogao je biti siguran da je došao njegov čas. Zbog toga je u suglasnosti s ocima asistentima i s dopuštenjem Svetoga Oca odredio saziv Generalne kongregacije — vrhovne skupštine reda — za 21. lipnja. Svome tajniku ocu Manfrediniu je rekao da ga tišti odgovornost za tolike godine upravljanja Družbom i da ima mnogo toga što bi s predstavnicima iz cijele Družbe htio srediti. Međutim, on nije dočekao tu Generalnu kongregaciju. Zahvatila ga je neka čudna bolest, koja mu je zadala mnogo patnje. On je sve strpljivo podnosio s nadom u skori svršetak i nagradu na nebu.

Otac Roothaan 7. veljače 1853. primi sakramente umirućih. Postavi 22. veljače kao generalnog

vikara Družbe oca Pierlinga, svog starog sudruga iz Rusije i sada je svaki dan s najvećim duševnim mirom očekivao svoj svršetak. Koncem travnja svidjelo se Gospodinu objaviti mu da će sa svog bolesničkog ležaja odmah poći u slavu. To ga je ispunilo tolikom utjehom, da tu slatku tajnu nije mogao za se zadržati, već ju je saopćio nekima od subraće kako bi se i oni radovali skupa s njime. Ta se sreća ispunila 8. svibnja 1853.

Zadržali smo se malo duže na liku toga duhovnoga velikana, jer je kod nas posve nepoznat. Mislim da je vrijedno upoznati tu lijepu dušu, koja je za Crkvu i za svoj red toliko učinila. Otac Roothaan može nam služiti kao divan primjer potpunog predanja Bogu, kao čovjek duboke i proživljene molitve, kao vjeran sin svete majke Crkve, uvijek spreman izvršiti sve ono što Isus Krist Kralj od njega zatraži.

9. svibnja

SVETI KRISTOFOR, MUČENIK

Ljudi zaneseni za ekumenizam misle da je dobro kod pisanja životopisa svetaca imati u vidu i ekumenske motive. Vodeći se takvim motivom, obradit ćemo život i legendu koja se splela oko sveca što ga Istočna Crkva slavi danas, a Zapadna 25. srpnja. To je sveti mučenik iz Licije Kristofor »čiji lik još i danas sa sobom nose toliki vozači automobila bilo kao blagoslovljenu medaljicu bilo kao neku sekulariziranu amajliju, da se zaštite od prometnih nesreća, kojih danomice ima sve više. Jedni je nose u duhu vjere, a drugi praznovjerno« (Peter Manns). Kako je automobil danas najraširenije prometno sredstvo, to i štovanje sv. Kristofora na neobičan način raste. Zbog toga mislimo da je o njemu suvremeno pisati.

Zanimljivo je da je sv. Kristofor bio jedan od najpopularnijih svetaca i u srednjem vijeku. Njemu u čast gradili su kako na Istoku tako na Zapadu brojne crkve i samostane. Njegovi kipovi rese tolika sakralna zdanja. Tko od nas ne poznaje gorostasa koji poduprt štapom na ramenu nosi dijete? Kad hodočastimo u hrvatsko narodno marijansko svetište Mariju Bistricu, u cintoru nas dočekuje veliki kip sv. Kristofora.

Suradnik »Biblioteke svetaca« Gian Domenico Gordini, redoviti profesor crkvene povijesti na Papinskom pokrajinskom sjemeništu »Benedikt XV.« u Bologni piše da je kult sv. Kristofora bio veoma proširen u Austriji, Dalmaciji i Španjolskoj

pa nastavlja: »U Španjolskoj su se častile mnoge njegove relikvije. Kristofor je uživao naročito poštovanje kod hodočasnika i upravo su zbog toga u njegovu čast nastale ustanove i kongregacije sa svrhom da pomažu putnicima u svladavanju poteškoća svake vrste.«

Štovatelji sv. Kristofora htjeli bi saznati što više o njegovu životu. Ta želja je stara već 16 stoljeća, a rodila je o tome junaku prvih kršćanskih vremena mnoge, upravo nevjerojatne legende. Iz najstarijih, veoma sažetih pismenih svjedočanstava o sv. Kristoforu možemo jedino s dostatnom sigurnošću dokazati povijesnu opstojnost svetog mučenika, dakle, da se radi o osobi koja je postojala te koja je prema Jeronimskom martirologiju g. 250. bila ubijena za vrijeme Decijeva progonstva. To je bilo sedmo od deset velikih progonstava kršćana prije milanskog edikta te uz Dioklecijanovo najkrvavije progonstvo, u kojem poginuše brojni mučenici. Sveti je Kristofor položio život za Krista u Samu u pokrajini Liciji. Jedan natpis svjedoči da je njemu u čast 22. rujna 452. u Kalcedonu podignuta crkva. Stručnjaci misle da je taj natpis vjerodostojan i da nije pod utjecajem ikakvih legendi.

Od brojnih legendi o sv. Kristoforu spomenut ću samo jednu, po mom mišljenju najljepšu, kojoj je autor srednjovjekovni pisac Jacobus de Voragine — živio u XIII. stoljeću. On je u svojoj knjizi »Legenda Aurea« sv. Kristofora učinio veoma slavnim na Zapadu. Prema njemu Kristofor bijaše mladi div koji je želio služiti najmoćnijem gospodaru. Zbog toga se stavio u službu najprije kralja, pa onda cara i napokon đavla. No kad je u pratnji

đavla na jednom putovanju vidio kako se đavao plaši raspela kraj puta, stupio je u službu Krista, koji je jači od svih drugih. Tako se u njemu rodila i želja za obraćenjem. Neki ga je pobožni pustinjak poučio o zapovijedima ljubavi. Želeći se vježbati u toj kreposti i na taj način spremiti na krštenje, izabrao si je obitavalište kraj jedne rijeke kako bi pomagao putnicima koji su morali preko nje prelaziti. Jedne noći probudio ga neki veoma dražestan dječačić te zamolio da ga prenese preko rijeke. Div ga je s lakoćom stavio na ramena, ali kad je počeo koracati prema drugoj obali rijeke, teret je bivao sve teži, tako da ga je opirući se o svoj debeli štap jedva prenio. Primivši krštenje, Kristofor je pošao u Liciju gdje je podnio mučeništvo.

Kako je ta divna legenda nastala, za učenjake je još i danas velik problem. Neki misle da je njezinu nastanku moglo dati povoda svečevo ime Kristofor, što znači »nosilac Krista«. Naš suvremenik prelat Ingobert Jungnitz iz Mainza u jednoj svojoj propovijedi o sv. Kristoforu lijepo kaže: »U legendama o svecima polazna je točka uvijek ista, a ona kaže da je netko živio i djelovao iz vjere u Isusa Krista. Tko je on bio i što je u pojedinostima činio, to se zaboravilo. Ostala je samo spoznaja o sumi njegova života: on je bio svetac. Naši su pređi rado stavljali velikog i nadaleko vidljivog sv. Kristofora u blizinu ulaza u crkvu. Oni su vjerovali da će svaki onaj koji pogleda svečev lik, onoga dana biti oslobođen od zle i nenadane smrti. A to je posve u redu ako netko s pogledom na Kristova svjedoka oblikuje svoj dnevni posao. Taj i sam postaje Gospodinov svjedok te je na taj način siguran pred vječnom smrću.«

Poznato je da danas uz vozače automobila sv. Kristofora kao zaštitnika zazivaju i poštari, atletičari, nosači, radnici istovarivači tereta, općenito svi oni koji obavljaju teške i opasne poslove. Sveti se mučenik ubraja i među 14 svetih pomoćnika, to jest onih svetaca koje zazivaju u pomoć prilikom raznih prirodnih katastrofa. Pobožnost je prema tim svecima pomoćnicima nastala u XII. stoljeću, veoma se razvila u XIV. stoljeću. Sv. Kristofora su tada naročito zazivali u pomoć protiv kuge. Legenda o sv. Kristoforu, koju smo spomenuli, nadahnula je po Italiji i Francuskoj, a i drugdje mnoge umjetnike i pjesnike koji mu u čast ispjevaše pjesme i sastaviše razna skazanja. Ta su se s velikim uspjehom a i pobožnošću posvuda davala te ljude poticala na službu najmoćnijem gospodaru Isusu Kristu. Na koncu spomenimo još i to da je sv. Kristofor drugotni zaštitnik Krčke biskupije, njegov se spomendan slavi 27. srpnja.

SVETI PAHOMIJE, OPAT

Kao utemeljitelj cenobitskoga tipa monaštva, dakle, redovničkoga života u zajednici — među velikim ocima istočnoga redovništva sveti Pahomije ima povlašteno mjesto. Štoviše, naš suvremenik, učenjak Heinrich Bacht tvrdi da je Pahomije zaslužio trajan spomen na čitavom svijetu, »jer on je taj na kojem stoje svi kasniji osnivači samostana i redova, zvali se oni Bazilije, Augustin, Benedikt ili Ignacije Lojolski. I svaki put kad se crkveno redovništvo od umora ili pada želi obnoviti,

učinit će to dobro, ako bude proučavalo pravilo i duhovnost Pahomija i njegovih prvih učenika.« Kako pak redovništvo u Crkvi ima izvanredno važnu ulogu, dobro je da se već iz duha crkvenosti sa sv. Pahomijem upoznaju i oni koji nisu redovnici. Odatle proizlazi i opravdanost pisanja životopisa nama vremenski tako dalekoga sveca.

Sveti Pahomije se rodio g. 287. u biskupiji Sne, u gornjem Egiptu, od poganskih roditelja. Kad mu je bilo 20 godina, bio je prisilno unovačen u carsku vojsku. Tim nemilim događajem nastat će preokret u njegovu životu. S ostalim regrutima strpan je u brod i dok su plovili rijekom Nilom, s njima se postupalo grubo i bezobzirno. No,. kad su pristajali uz obalu, prilazili su im kršćani i činili razne usluge. Taj prvi Pahomijev dodir s kršćanstvom bit će za njega presudan. Kad je bio oslobođen, nije se više vratio u rodnu kuću, već se povukao u neki napušteni Serapisov hram i doskora primio krštenje.

Kako je tada u Egiptu veoma cvao pustinjački život, Pahomije se oduševio za takav način života. Da bi se u nj što više uputio, pošao je k pustinjaku Palamonu, koji je imao svoju ćeliju nedaleko Kenosboskeiona. Taj ga je primio ne baš prijateljski i postupao s njime veoma strogo, rekli bismo upravo neljudski. Tražio je od njega da noći često provede u bdjenju, da po danu marno radi ručni rad — pletenje košara — a uz to da mnogo moli i gotovo neprestano posti. Iako je to bio tvrd život, Pahomije izdrža. Na taj ga je način sam Bog spremao za misiju koju će mu povjeriti.

Dok se Pahomije jednoga dana u Tebaidskoj pustinji vruće molio, došao mu je s neba glas koji

mu reče: »Pahomije, Pahomije, bori se, smjesti se ovdje te sagradi boravište, jer će ti doći mnoštvo ljudi i slijedit će te, postat će monasi na korist svojih duša.« Svecu je sada bilo jasno što mu je činiti. Pronašao je svoj životni poziv, karizmu, koju mu sam Bog dade. On će imati čast da bude prvi organizator redovničkoga života. Njemu se doskora pridružio rođeni brat Ivan, a zatim mnogi egipatski seljaci. Svi oni brzo osjetiše da im je »dobro kod njega«. Svladavši prve poteškoće, Pahomije sagradi osam samostana. Iz jednoga je upravljao svima, a najvjerniji mu je bio monah Teodor.

Zanimljiva je činjenica kako je već kod tih prvih organiziranih redovnika bio razvijen duh crkvenosti, što se očitovao u poštivanju biskupa i u suradnji s njima. Osobito su bile prijateljske veze s velikim svetim Atanazijem, aleksandrijskim patrijarhom, koji je Pahomijeve redovnike u njihovim samostanima i posjećivao. Pahomije preminu u Gospodinu 9. svibnja 347. Iza sebe je ostavio 9 muških i jedan ženski samostan. Bio je to pravi procvat redovničkoga života.

Novost je Pahomijeva tipa monaštva bila u tome što su njegovi redovnici živjeli u zajednici molitve, rada i tolikih drugih prigoda života. Kao ideal zajedništva služila im je prva kršćanska zajednica u Jeruzalemu, za koju Djela apostolska svjedoče: »Oni su bili postojani u apostolskoj nauci, zajedničkom životu, lomljenju kruha i u molitvama... Svi se držahu zajedno i sve im bijaše zajedničko...« (2, 42 i 44).

Ulogu starješine u redovničkoj zajednici Pahomije shvaćaše kao služenje. Zbog toga se smatrao

poniznim slugom sve svoje braće te je uvijek prosvjedovao ako bi mu se kao poglavaru htjelo dati neki povlašteni položaj. On je u svemu želio biti jednak s ostalima. U Pahomijevim samostanima bile su naročite kuće za bolesnu braću, a isto tako i gostinjci za goste. U red su se primali i katekumeni, koje su onda dobro poučili u vjeri i monastičkom životu, a za Uskrs bi se u prisutnosti cijele zajednice svečano krstili i konačno učlanjivali u red. Krst je stoga u Pahomijevoj duhovnosti imao veoma veliko značenje. »Kad Pahomije ili Teodor u svojim katehezama govore o obećanjima danima Bogu i kad potiču na vjernost, onda se sve to odnosi na krsna obećanja, a ne na neko redovničko zavjetovanje. Sav je monastički život zamišljen kao savršeno obdržavanje tih obećanja, a to znači potpuna vjernost svim Božjim zapovijedima u vidu posjedovanja svih plodova Duha Svetoga« (Armand Veilleux).

Kad to uočimo, onda nam je posve jasno zašto bi se u obnovi redovničkoga života valjalo vraćati na izvore redovništva i kako u tom pogledu baš mi nakon Dekreta II. vatikanskog sabora o obnovi redovništva od duhovnosti sv. Pahomija možemo veoma mnogo naučiti. Sjećam se dok sam bio u novicijatu, čitali smo Rodriguezov »Vježbaj se u kršćanskoj savršenosti« i ondje se često susretali s primjerima iz života sv. Pahomija. Tada nam je sve to izgledalo nekako zastarjelo. Danas, nakon tolikih ozbiljnih studija o duhovnosti sv. Pahomija, valja o tome posve drukčije suditi, štoviše, valja poći u Pahomijevu duhovnu školu.

Temeljni dokumenat Pahomijeve škole bijaše samo Sveto Pismo. Ono bijaše prvo i jedino pravilo Pahomijevih redovnika. Oni su se od početka monaškoga života uvodili u biblijsku duhovnost. Zato su učili napamet cijele odlomke Biblije, o kojima su onda razmatrali. Te su ih misli pratile, tako rekuć, dan i noć, i onda kad su radili fizičke poslove. Razmatranje Svetoga Pisma bijaše im glavni oblik molitve. Kako je i to veoma suvremeno!

Na žalost, tako bogata i po sadržaju vrijedna monaška duhovnost nije se ni izdaleka onoliko proširila i utjecala na druge koliko bi zaslužila. Ostala je usamljena kako geografski, tako i psihološki. Navedeni Armand Veilleux izriče želju da bi novi razvoj u proučavanju duhovnosti svetog Pahomija pridonio što većem utjecaju te tako iskonski kršćanske duhovnosti na obnovu suvremenog redovništva.

FRA ŠIMUN FILIPOVIĆ, ČASNI SLUGA BOŽJI

U najnovijem popisu o stanju kauza pojedinih Božjih ugodnika, a koji je izdan od nadležne Kongregacije u Rimu, među kauzama časnih slugu Božjih, »koje šute«, to jest zasada ne idu naprijed, nalazi se i hrvatski franjevac iz Bosne Fra Šimun Filipović.

On se rodio 30. rujna 1732. u Seoni u Bosni, od oca Lovre i majke Petronile, rođene Rabaić. Bili su to ljudi uzornoga kršćanskoga života. Svome su

sinu na krštenju dali ime Filip, po istoimenom svetom apostolu. Blažena vremena, kad su se u našem narodu muškoj djeci davala imena svetih apostola, tih najvećih svetaca Crkve! Kad je Filip poodrastao, roditelji su ga smjestili u obližnjem franjevačkom samostanu sv. Križa, da ondje bude što bolje odgojen u pravom kršćanskom duhu.

Tihi se Filip u samostanu snašao kao riba u vodi. Znao je cijeniti i iskoristiti dragocjenu priliku pa je mnogo pokročio kako u pobožnosti tako i u znanju. Promatrajući život svojih odgojitelja i sam se oduševio za isto zvanje te zamolio da bude primljen u franjevački red. Nije tada imao još navršenih 20 godina. Molbi je udovoljeno s veseljem, jer se radilo o najboljem gojencu. I tako je naš Filip g. 1752. stupio u franjevački novicijat u Kraljevoj Sutjesci. Bilo je to baš na blagdan Blagovijesti kad je obukao habit asiškoga Siromaška, postavši njegov sljedbenik i uzevši ime Fra Šimun.

Svršivši godinu propisanoga novicijata, poslan je na filozofske i teološke nauke u Budim. Za svećenika ga je 22. listopada 1758. redio u Osijeku nadbiskup Mihael Somma. Kako je bio veoma pobožan i darovit, poglavari ga poslaše u Italiju u Atri, da se u tamošnjem samostanu još više usavrši u bogoslovnim naukama. Fra Šimun se i tu kao i drugdje veoma isticao u obdržavanju redovničke stege, pobožnosti, a isto tako i u naukama. On nije poznavao polovičnost, već je htio da bude što savršeniji redovnik, koji služi svome Gospodinu velikodušno i revno.

Završivši sretno i uspješno specijalizaciju u Italiji, pozvan je u svoju domovinu Bosnu, da bude

»ujak«, duhovni pastir priprostoga kršćanskoga puka. Prije polaska u domovinu zamolio je dopuštenje da smije poći u Rim te pohoditi grobove apostolskih prvaka Petra i Pavla i tolikih svetih mučenika. Želio je također za svoj pastoralni rad u Bosni zadobiti blagoslov Svetog Oca Pape Klementa XIII. i generala svoga reda. Obavivši sretno i pobožno hodočašće u Rim, zadobivši papin i generalov blagoslov, vratio se pun poleta u svoju dragu Bosnu ponosnu, da se sav preda radu za duše.

Kao župnik i misionar djelovao je po raznim bosanskim mjestima. Revno je obavljao svoje dužnosti, a bio je pristupačan svima, ne samo katolicima, već jednako pravoslavcima i muslimanima. Svima je želio postati blagovjesnikom spasenja, sve osvojiti za Krista. Svoj je apostolski rad marno zalijevao molitvom i pokorom. Kad mu je bilo 50 godina, bio je potresen nekim viđenjem te zamolio poglavara da ga sa župe pozovu u samostan. U društvu provincijala A. Okića pošao je g. 1782. u Italiju te se nastanio u samostanu sv. Marije Magdalene u Ritrapansone. Tu je u molitvi i pokori proveo posljednjih 20 godina svoga života.

Iz opširnog izvještaja njegova gvardijana Fra Egidija poslana Fra Šimunovu provincijalu u Bosnu, a koji se danas čuva u Kraljevoj Sutjesci, doznajemo mnoge dragocjene pojedinosti kako je izgledao život toga vrloga Božjega sluge. Bio je on čovjek velike umrtvenosti, ljubio je šutnju, a to zato da se može bolje sabrati i moliti te razmatrati Isusovu muku. Mnogo je sati provodio u klanjanju pred Presv. Sakramentom. Bio je iskreno i djeti-

nje pobožan prema Majci Božjoj, njoj odan svom dušom, a štovao je i duše u čistilištu. Njegov značaj resile su kreposti Srca Isusova: krotkost i poniznost.

Bog je za uzvrat tolike revnosti svoga slugu obasuo raznim izvanrednim darovima, od kojih se naročito spominje dar proroštva. Prorekao je da će njihov samostan u napoleonskim ratovima biti pošteđen i vrijeme svoje smrti. Smrt se zbila na današnji dan g. 1802. Kako ga je narod odmah poslije smrti počeo štovati kao sveca, tijelo mu je u znak počasti kasnije preneseno u mjesnu katedralu. Po njegovu zagovoru mnogi primiše razne milosti. Pijo IX. dopusti 18. veljače 1875. da se otvori apostolski postupak za Fra Šimunovo proglašenje blaženim. Time je zadobio naslov časnoga sluge Božjega, ali postupak je zastao. Hoće li se opet obnoviti? — Ako Bog bude htio proslaviti svoga slugu, hoće! No ako postupak i ne bude nastavljen, činjenica je da je i Fra Šimun Filipović jedan od predstavnika svete Hrvatske, onih naših sinova i kćeri koji su se svojski trudili oko postizavanja svetosti.

Primjer Fra Šimuna Filipović govori nam o vrijednosti molitvenoga i pokorničkoga života. Da, potrebno je raditi i biti aktivan, ali je isto tako potrebno i naći vremena za molitvu, susret s Bogom u tišini i sabranosti. Potrebno je ulaziti što više u misterij Krista Gospodina. Eto, to je poruka našega sunarodnjaka Fra Šimuna Filipovića.

10. svibnja

SVETI ANTONIN, BISKUP

Svako stoljeće ima svoje svjetionike. Jedan od velikih svetačkih svjetionika XV. stoljeća bijaše sin Firenze, kasnije dominikanac i nadbiskup svoga rodnoga grada Antonino Pierozzi. On se rodio u Firenzi koncem ožujka 1389. Bio je sin gradskoga bilježnika. Po naravi je vrlo darovit dječak, koji je već u 15. godini života stekao izvanrednu naobrazbu, osobito na području prava. Napamet je naučio slavni pravni Grazianov dekret. Da je ostao u svijetu, mogao je postići izvanredno visoku karijeru. No on si uze kao životno geslo: »Postoji samo jedan jedini pravi način vladanja, a taj je služiti Bogu.« I vjeran njemu svoj život upravi drugim smjerom.

Kad mu je bilo 16 godina, stupi u Cortoni u dominikanski red. Svršivši s uspjehom godine formacije i nauka g. 1418. bi zaređen za svećenika te započe djelovati takvim žarom da postade veliko svjetlo svoga vremena. Samo pet godina kasnije postade prior reformnog dominikanskog samostana u Fiesole kod Firenze, u kojem se nastojalo živjeti prema prvotnom pravilu reda, a to je pod novim izglednim poglavarom i ostvarivano.

Kad je u Firenzi stari i donekle propali samostan svetog Marka dan na raspolaganje sinovima sv. Dominika, Antonin će u njemu postati prior. Taj će samostan u drugoj polovici XV. stoljeća izići veoma na glas po Jeronimu Savonaroli. Antonin je kroz 30 godina vršio službu poglavara po raznim

dominikanskim samostanima u Toscani te postao duša obnove svoga reda. Izišavši na dobar glas izvan granica svoje provincije, bio je g. 1446. imenovan vizitatorom samostana u Napuljskom kraljestvu. Dok se nalazio na putovanju, zatekla ga je vijest o imenovanju za nadbiskupa Firenze po papi Eugenu IV. Netko bi se takvim imenovanjem razveselio, a on je sve učinio da ga od sebe otkloni. Papa, poznavajući njegovu poniznost, zaprijeti mu isopćenjem ako ne prihvati imenovanje.

Možemo postaviti pitanje zašto je papa bio tako uporan u tome imenovanju? — Odgovor nalazimo u činjenici što ga je kao vrsna redovnika i teologa upoznao na unionističkom općem saoboru u Firenzi (1439—1442). I kasnije se u raznim pothvatima služio veoma korisno Antoninovim savjetima, pa je smatrao da je upravo on čovjek koji je potreban ispražnjenoj nadbiskupskoj stolici u Firenzi. Papa Eugen IV. brzo nakon Antoninova imenovanja za nadbiskupa preminu, okrijepljen svetim sakramentima ali i prisutnošću i molitvom svoga svetog prijatelja Antonina.

Novi se nadbiskup u Firenzi svojski i odgovorno latio svog posla u želji da svoju nadbiskupiju dovede do svestrane duhovne obnove te da u njoj procvate istinski kršćanski život. U tome radu najviše je vrijedio njegov osobni primjer. Njega časti nisu uzoholile. On je i dalje ostao ponizan i jednostavan čovjek, pravi redovnik, kao što je i prije bio. Čak je i dalje nosio redovničko odijelo, a njegova je soba bila skromno urešena pa je naličila više na siromašnu samostansku ćeliju, nego na obitavalište visokoga prelata jednoga od tada najbo-

gatijih i najraskošnijih talijanskih gradova, u kojem je cvala renesansa. Sjaj ovoga svijeta ne ošamuti sveca, jer bijaše prosvijetljen jednim drugim višim svjetlom. Nadbiskup nije želio da priprosti toskanski seljaci vide svoga natpastira okružena raskošjem i blistavošću. On je želio u duhu Isusova Evanđelja biti i ostati siromašan, posve slobodan od svega onoga što bi ga moglo sputati i zarobiti.

Antonin je bio pravi pastir duša, stoga je svake nedjelje propovijedao, svake godine pješice obašao cijelu svoju nadbiskupiju, bio uvijek spreman sa svakim se porazgovoriti i tako su njegovi poslovi silno rasli te od njega iziskivali velik napor. A ipak u tome neprestanom poslu i naprezanju nije nikad izgubio ni nutarnju sabranost ni vedrinu duha. Kad su ga jednom upitali kako je to u takvom načinu života moguće, odgovorio je: »Nikakva stvar svijeta ne može nam oduzeti nutarnji mir, samo ako u srcu uvijek imamo jedno slobodno mjesto, u koje se sami možemo navraćati, a da isto vrijeme u nj ne prodre buka svijeta.«

Sveti Antonin je pokazao svoju veličinu i u izvanredno teškim životnim prigodama i prirodnim katastrofama. Ta na muci se uvijek i poznaju pravi junaci. Kad je u njegovoj nadbiskupiji buknula kuga, česti strašan i nemio gost onih vremena, sveti je pastir razvio izvanrednu karitativnu i socijalnu djelatnost. Htio je u pomoć potrebnima, bolešću pogođenima, gdjegod je samo znao i mogao, a i organizirao pomoć ondje kamo sam osobno nije mogao doprijeti. U tome su mu poslu veoma mnogo pomagala redovnička subraća domini-

kanci, od kojih uslijed dvorbe kugom pogođenih bolesnika neki i sami navukoše na se tu tešku zaraznu bolest i od nje kao mučenici bratske ljubavi pogiboše. Dominikanski samostani u Firenzi i Fiesolu gotovo posve opustješe. Kad se, pak, stišala kuga, nastadoše nove nevolje: glad i potresi. Opet prilika za iskazivanje pomoći. Mnogi bogati građani Firenze videći kako se njihov vrijedni nadbiskup nesebično žrtvuje, smekšaše svoja srca, posegoše duboko u džepove i počeše mu pomagati šakom i kapom. To je svecu omogućilo da svoju već poslovičnu dobrotvornost još više proširi. I zbilja, k njemu je s puno pouzdanja sve što je bilo u nevolji neprestano dolazilo, a on je svakoga primio i svakome pomagao.

Videći da se i njemu bliži kraj zemnoga života, načinio je na vrijeme oporuku u korist siromaha. No, time se baš nisu pomogli. On je već sve razdijelio, tako da je od njegova imetka ostalo samo cigla 4 dukata. Svetac je u korist potrebnih osnovao i Bratovštinu svetog Martina, koja je i nakon njegove smrti nastavila dobrotvornu djelatnost te u Firenzi mnogima pomogla. Svetac je umro 2. svibnja 1459. u Montughi, predgrađu Firenze. Svetim ga je proglasio 31. svibnja 1523. papa Hadrijan VI.

Spomenimo i to da je svu tu veliku aktivnost Antonin razvijao, makar da je već od rane mladosti bio veoma krhka zdravlja. Kraj svega pastoralnog rada dospio je i još mnogo toga napisati, tako da je iza sebe ostavio bogatu književnu baštinu. Naročito se istaknuo pisanjem rasprava iz moralne teologije. Najglavnije mu je djelo »Moralna

suma«. Ono je velika sistematska enciklopedija misli i prakse kršćanskoga života u XV. stoljeću. Koliko je bilo u upotrebi, dokazuju brojna izdanja. I tako je sv. Antonin na području moralne teologije sve do pojave sv. Alfonza Liguoria bio jedan od najvećih autoriteta. Njegovo djelo pod mnogim je vidovima: asketskim, pastoralnim i pedagoškim još i danas uistinu zanimljivo. Neki čak smatraju da bi zbog njega zaslužio naslov naučitelja Crkve.

Uz djela iz moralne teologije pisao je i asketske spise, osobito namijenjene duhovnome vodstvu. Tako, na primjer, »Pravilo kršćanskoga života«, »Djelo kako da se dobro živi«, »Pisma«. Iz te bogate zbirke 20 je pisama posvećeno duhovnom vodstvu. Ta su mu djela zaslužila častan naslov: »Antonin od dobrih savjeta«.

U pismenu baštinu sv. Antonina valja ubrojiti njegov »Quaresimale« — korizmene propovijedi i brojne druge bilo izrađene bilo samo skicirane propovijedi. Među njima su naročito zapažene 44 propovijedi o Majci Božjoj.

Ako čovjek čita djela svetog Antonina, gotovo će na svakoj strani osjetiti pastoralca, pastira duša, koji u punom jeku humanizma i renesanse želi dati odgovor na probleme koji se s ta dva pokreta pojavljivahu. I zbog toga se ne možemo oteti uvjerenju da je sveti Antonin bio čovjek Božje Providnosti, jer je razvio silnu djelatnost baš u onome gradu, koji bijaše centar humanizma i renesanse. U doba kad je čar klasične starine toliko očarao duše da su primale ne samo njezine lijepe izražajne oblike, već i njezin često puta posve poganski sa-

držaj, Antonin je bio svjetionik koji je neprestano pokazivao put u jedinu luku istine. To je ona istina za koju se rodio i došao na svijet da svjedoči sam Sin Božji, Isus Krist. I ponizni njegov sluga Antonin Pierozzi bio je sav u službi Isusove istine, sluga vječne Istine.

SVETI IVAN AVILA

Papa Pavao VI. ući će u crkvenu povijest kao papa brojnih kanonizacija i beatifikacija. Jedan je od njega kanonizirani svetac i sveti Ivan Avila, uzor svećenik, slavan propovjednik, apostol španjolske pokrajine Andaluzije, jedan od najznačajnijih likova katoličke obnove u XVI. stoljeću. Toga je duhovnog velikana blaženim proglasio 15. travnja 1894. papa Leon XIII., a svetim 31. svibnja 1970. Pavao VI. Po običaju Papa je tom zgodom izrekao i značajnu homiliju, ocrtavši lik novog sveca te pokazavši njegovu suvremenost i za naše dane.

Sveti Ivan Avila bio je složena ličnost, koja je u sebi ujedinjivala nježnost i strogost, lirski i muževni način izražavanja, kontemplaciju i akciju. I dok je kao propovjednik toplo govorio o pouzdanom predanju Bogu te o velikom dobročinstvu Kristova misterija, u isto je vrijeme bodrio na oštru aketsku borbu. Za njega je »ljubav način ili vrsta rata, a u njoj labavima nema mjesta.« Sveti Ivan je bio veliki učitelj mislene molitve ne zanemarujući ni usmenu kao ni česte ispite savjesti. Bio je izvanredno pobožan prema Euharistiji i veliki promicatelj česte pričesti. Uz Euharistiju gajio je pobožnost prema Kristovoj muci, Duhu Svetom i Bogorodici. U duhovnoj teologiji više je ascetik nego mistik i stoga naglašava razmišljanje o ljudskoj bijedi i o posljednjim stvarima.

Da je bio izvanredna ličnost, dokazuje i velik broj njegovih učenika i prijatelja. To su: sv. Ignacije Lojolski, koji se s njim dopisivao, sv. Ivan od Boga, sv. Franjo Borgija, sv. Terezija Avilska, sv. Ivan de Ribera, časni Ljudevit iz Granade. Sve već dosada kratko, sažeto i gotovo letimično navedeno dokazuje da je vrijedno upoznati svetački lik Ivana Avilskoga, tim više što je kod nas gotovo nepoznat.

Ivan se rodio na blagdan Bogojavljenja 1499. ili 1500. godine u Almodóvar-del-Campo, u južnoj Španjolskoj. Otac mu je bio židovski obraćenik na kršćanstvo, veoma imućan čovjek, a majka pripadala nižem španjolskom plemstvu, na što je bila veoma ponosna. Okolnost da je Ivan po ocu bio židovskoga podrijetla te pripadao tzv. kršćanima novijeg datuma bit će u tadašnjim prilikama trajna zapreka na njegovu životnom putu. Kakvo je tada shvaćanje o tome vladalo, najočitije pokazuje da je svečev učenik i životopisac, slavni Luj iz Granade, njegovo židovsko podrijetlo naprosto prešutio, kao da je ono neka sramota.

Imućni je otac poslao svoga darovitoga sina na Sveučilište u Salamanku, na studij prava. Ivan je tamo studirao četiri godine, a onda napustio Sveučilište. Jedni misle da je zbog svoga židovskoga podrijetla na to bio prisiljen, dok drugi to niječu.

Tamo od XI. stljeća po Španjolskoj se silno počela širiti »corrida de toros« — borba s bikovima te privlačiti mase gledalaca, onako nekako kao danas nogomet. Bila je to prilično okrutna i krvava borba, koja baš ne pobuđuje plemenite osjećaje. Jednog je dana Ivan Avila prisustvovao takvoj koridi, to ga je tako potreslo da je odlučio ostaviti svijet i postati redovnik. Taj je naum i ostvario te je jedno posve kratko vrijeme pripadao nekom redu, ali ne znamo kojemu. U želji za životom molitve i razmatranja proveo je i tri godine u roditeljskoj kući, na veliku radost roditelja, jer su ga na taj način mogli dulje uza se kod kuće zadržati.

Od g. 1520—1526. nalazimo Ivana Avilu na sveučilištu Alcalà, gdje studira filozofiju i teologiju. Tada je to sveučilište bilo veoma pod utjecajem nauke glasovitoga humanista Erazma Roterdamskoga. Na Filozofskom fakultetu Avila je bio slušač slavnoga dominikanca Dominika de Soto, koji ga je ubrajao među svoje najdraže učenike. Svršivši nauke i postavši svećenik, Ivan je otišao u Sevillu, da se ondje ukrca na brod te pođe kao misionar u novi svijet. To bi se vjerojatno i ostvarilo da nije susreo časnoga Božjega slugu Hernanda de Contreras, koji zadivljen njegovom krepošću, preporuči ga seviljskom nadbiskupu don Alonsu Manrique. I tako Ivan započe veoma plodan svećenički apostolat u Sevilli, Eciji i drugim mjestima seviljske nadbiskupije. Djecu je poučavao u katekizmu, odrasle u praksi mislene molitve, davao je pouke iz Svetoga Pisma te sate i sate provodio u ispovjedaonici posvećujući se dušama koje su tražile njegovo vodstvo. Ivanove vatrene pro-

povijedi, pune Božjega duha, skupljale su ljude i po crkvama i po trgovima gdje bi propovijedao.

Sveca je god. 1531. zadesila velika neugodnost. Netko ga je tužio inkviziciji. Predmet optužbe bijahu neke njegove izreke, krivo shvaćene i onda dovedene u sukob s dogmom i moralom. Nakon prvog informativnog postupka inkvizicija ga je zatvorila. Bio je to za sveca udarac koji je podnio mirno i dostojanstveno provodeći vrijeme svoga tamnovanja u molitvi i razmišljanju, a Bog ga je krijepio svojim svjetlom i utjehom. Napokon je presudom od 16. lipnja proglašen nevinim te pušten na slobodu.

Sada je počeo opet propovijedati, no iz Seville se stalno preselio u Cordovu. Odatle je često zalazio u Granadu, gdje je nadbiskup don Gaspar de Avalos u njemu pronašao odlična savjetnika. Na blagdan sv. Sebastijana, 20. siječnja 1537., svojom je potresnom propovijedi u Granadi postigao obraćenje portugalskoga avanturista Ivana de Ciudad, kasnije nazvana od Boga, koji postade osnivač reda milosrdne braće za dvorbu bolesnika. U istom je gradu snažnom propovijedi utjecao na gandijskoga vojvodu Franju Borgiju, koji ostavi svijet i stupi u Družbu Isusovu.

Na svojim putovanjima po Andaluziji Ivan je sam ili posredstvom svojih sve brojnijih učenika i sljedbenika osnivao kolegije za pouku djece u katekizmu i gramatici, a osnovao je i nekoliko velikih kolegija za kler Granade, Cordove i Evore. Najslavniji od njih bijaše onaj u Beazi, koji g. 1542. postade sveučilištem. Svetac je ipak želio da se na njemu predaje samo filozofija i teologija, discipli-

ne koje će biti na korist duša. A odredio je da se svećenicima ne daju akademski stupnjevi prije no što su se bavili pastoralnim radom po selima. Svetac je oko sebe okupio lijepu grupu svjetovnih svećenika, koji su ekipno radili pastoralno, osobito vodeći posvuda s velikim uspjehom pučke misije.

Shrvan napornim radom, dugim molitvama i oštrim pokorama svetac je umro 10. svibnja 1569. u Montilli i kao veliki prijatelj isusovaca pokopan u njihovoj crkvi. God. 1946. papa Pijo XII. apostolskim breveom »Delectus filius« proglasio je apostola Andaluzije glavnim zaštitnikom svjetovnih svećenika u Španjolskoj.

Ivan je iza sebe ostavio golemu pismenu ostavštinu, samo se, na žalost, više od 2.000 strana njegovih spisa izgubilo. Od sačuvanih veoma su vrijedna 252 pisma, koja su puna duhovne nauke i zdravoga smisla za duhovne stvarnosti. Sačuvane su i 82 propovijedi: 10 o svecima, 13 o Majci Božjoj, nekoliko o Presv. Sakramentu i Duhu Svetom te propovijedi za pojedina razdoblja crkvene godine; 16 pouka i konferencija namijenjeno je svećenicima, a dvije dvjema ženskim redovničkim zajednicama. Svetac je napisao i dvije promemorije za crkvenu obnovu po Tridentskom saboru. Uz to je napisao i razna pravila duhovnoga života, sastavio molitve i katekizme i u prozi i u stihovima. Na španjolski je s latinskoga preveo Nasljeduj Krista.

Međutim najvažnije svečevo djelo nosi naslov »Audi filia« — prema 11. i 12. stihu 44. psalma. Djelo je namijenjeno jednoj duši koju je duhovno vodio. Ono sadrži niz razmišljanja, pouka i pravila za asketski život. Napisano je pod utjecajem

sličnog djela svetog Jeronima »Pismo Eustohiji«, zatim »Vježbanja u duhovnom životu« od Garcije de Cisneros i »Enhiridiona« Erazma Roterdamskog.

Djela sv. Ivana Avile veoma su cijenili i često navodili učitelji Crkve sv. Franjo Saleški i sv. Alfonz Liguori. Njihovu vrijednost potvrđuju i brojni prijevodi na talijanski, francuski, engleski, njemački, portugalski, pa čak i grčki, kao i brojna izdanja u španjolskom izvorniku. Mnogi su se duhovni pisci pozabavili proučavanjem nauke sv. Ivana Avile te o njemu napisali brojne studije. Glasovita španjolska književna zbirka »Biblioteca de Autores Cristianos« (Biblioteka kršćanskih pisaca) brigom Sale Balust priredila je novo kritičko izdanje u tri sveska svih svečevih sačuvanih djela.

DR IVAN MERZ, SLUGA BOŽJI

Okrijepljen otajstvima vjere i posebnim blagoslovom pape Pija XI. preminuo je u Isusu Kristu u četvrtak 10. svibnja 1928. u 11 sati prije podne u Zagrebu u 32. godini života, u punini apostolske djelatnosti, spajajući rad i molitvu, prinoseći žrtve svoje teške bolesti na oltar Hrvatskog orlovstva, katoličke organizacije koju je osnovao, Dr Ivan Merz. Tako je otprilike bila najavljena smrt jednoga od velikih apostola-laika našega stoljeća.

Merz je tako izuzetna ličnost da je prigodom 80. obljetnice njegova rođenja vatikanski poluslužbeni dnevnik »Osservatore Romano« od 19. XII. 1976. donio o njemu opširan članak iz pera Tom-

masea Federici, profesora na Papinskom liturgijskom institutu u Rimu. On smatra našega Ivana Merza jednim od najvećih likova evropskog katoličkog laikata u prva tri desetljeća našega stoljeća. Veoma ističe njegov veliki apostolski rad, duboki duhovni život, a nadasve njegovo osjećanje s Crkvom, što se očitovalo u vjernosti i odanosti prema učiteljstvu Svetog Oca i biskupâ. Merz, iako svjetovnjak, bio je više čovjek Crkve nego mnogi klerik.

Kao pionir Katoličke Akcije u hrvatskim krajevima u duhu enciklike Pija XI. »Ubi arcano« Merz je o njoj dao takvove intuicije i analize koje su još i danas suvremene. »Između tolikih mladih koji su svojim energijama radili za Katoličku Akciju Ivan Merz je primjer i simbol, i zato je gotovo potrebno da danas bude predstavljen tolikim mladima, u ovaj čas kad je poslušnost Crkvi shvaćena kao uzajamno služenje ometana štetnim egoizmima.« Profesor Federici završava svoj članak tvrdnjom da katolički svijet, napose katolička mladež, ima dužnost upoznati »taj primjer moderne svetosti, dobrote i požrtvovnog darivanja za dobro svijeta.«

Tko želi dublje, temeljitije i svestranije upoznati izuzetni lik Ivana Merza, posegnut će za njegovim životopisima iz pera Dr. Kniewalda, oca Vrbaneka ili o. Bože Nagya. Mi ćemo se ovdje zadovoljiti samo najglavnijim podacima.

Ivan Merz rodio se 16. prosinca 1896. u Banjoj Luci. Otac mu je bio austrijski časnik i šef željezničke postaje. U rodnome gradu Ivan pohađa realnu gimnaziju te maturira s odličnim uspjehom.

Kroz srednjoškolsko je razdoblje na njega izvršio izvanredan utjecaj profesor književnosti Dr. Ljubomir Maraković i taj je utjecaj bio temelj kasnijem Ivanovu životu i radu.

God. 1914. nakon mature Ivan bez vojničkog zvanja za volju roditelja polazi u Vojnu akademiju u Bečko Novo Mjesto, gdje ostaje samo tri mjeseca. Poslije te neuspjele avanture, na Bečkom svučilištu upisuje studij prava. No, već u ljetu iste godine, u punom jeku I. svjetskog rata, pozvan je u vojsku. Kasnije polazi na talijansku frontu te ostaje ondje sve do svršetka rata. Boravak na ratištu, gdje je svakodnevno gledao smrti u oči i

bio izložen stradanjima svake vrste, probudio je njegovu vjeru i učvrstio mu kršćanski pogled na svijet.

God. 1919. po završetku rata dolazi u Beč te na tamošnjem Sveučilištu započinje studij književnosti. Godinu dana kasnije dobiva stipendij iz Francuske, odlazi u Pariz, gdje nastavlja isti studij na Sorboni i Institut Catholique. Završivši studij dolazi u Zagreb i postaje profesor fracuskog jezika na Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji, koja se tada nalazila na Kaptolu. God. 1923. doktorirao je na Zagrebačkom sveučilištu. Zatim kroz dvije godine privatno studira kršćansku filozofiju i teologiju te sve važnije papinske i crkvene dokumente zadnjih desetljeća, osobito enciklike sve tamo od Grgura XVI. pa dalje.

Kroz posljednjih šest godina svoga života i boravka u Zagrebu razvija veliku apostolsku djelatnost u katoličkim organizacijama za mladež unoseći u njih Kristov duh Evanđelja. Širi ideje o Katoličkoj Akciji, budi ljubav i odanost prema Papi i Crkvi. Jedan je od osnivača Hrvatskog orlovskog saveza, u kojem vrši dužnost tajnika ili potpredsjednika sve do konca život. Ubraja se među najveće pobornike liturgijske obnove i euharistijskoga života u hrvatskom narodu. Sam živi uzornim kršćanskim životom, ispunjenim ljubavlju prema bližnjemu. Svima svijetli nenadmašivim primjerom revnosti za proširenje Kristova kraljevstva i nadnaravno dobro bližnjih, napose mladih. Umro je od menengitisa, nakon operacije sinusa te uz veliko mnoštvo prijatelja i poštovalaca sahranjen na zagrebačkom groblju Mirogoju, odakle su njegovi zemni ostaci 16. XII. 1977. preneseni i pohranjeni u Bazilici Srca Isusova u Palmotićevoj ulici, kamo je Ivan za života dnevno dolazio na misu, pričest i križni put. Na tridesetu obljetnicu njegove smrti pokrenut je u Zagrebu informativni biskupijski postupak za njegovo proglašenje blaženim.

11. svibnja

SVETI FRANJO DE GERONIMO

F. M. d'Aria napisao je i u Rimu 1943. izdao knjigu pod naslovom »Socijalni obnovitelj« — Kritična povijest života sv. Franje de Geronimo. Tko pročita taj vrijedni životopis, upoznat će jednu

izvanrednu svetačku veličinu. Ona je izrasla iz zdravog obiteljskog korijena. Svetac je rođen 17. prosinca 1642. u Grotaglie, kod Toronta u južnoj Italiji u građanskoj obitelji kao prvo od jedanaestero djece. Obitelj je bila prilično bogata, no

još više od materijalnoga bogatstva obilovaše dubokom vjerom i kršćanskom pobožnošću. Stoga nikakvo čudo što je dala Crkvi tri duhovna zvanja. Najslavnije je od njih zvanje našega sveca. Ono se rodilo već u njegovu djetinjstvu, razvilo u mladenaštvu te ostvarilo u muževnoj dobi. Bilo je to godine 1666.

Nakon svećeničkog ređenja Franjo je nastavio studijem crkvenoga prava i teologije, a g. 1670. zamolio je da bude primljen u Družbu Isusovu. Družbu je upoznao, jer je na isusovačkom kolegiju pohađao tečajeve iz govorništva i filozofije te jedno vrijeme u isusovačkom velikom kolegiju u Napulju obavljao čak i službu prefekta mladih studenata. Oduševio se za svećenički rad u Družbi Isusovoj prema slovu i duhu, danu joj od utemeljitelja sv. Ignacija. Kao isusovac djelovao je u već zrelom razdoblju povijesti Družbe Isusove, kad su se pomalo počele nazrijevati okolnosti koje će dovesti do ukinuća reda.

Kako je stupio u Družbu kao svećenik, poglavari ga već nakon jedne godine novicijata pridružiše grupi pučkih misionara, koja je krstarila gradovima i selima južne Italije. Bio je to tvrd ali i koristan misionarski novicijat za budućeg velikog pučkog misionara, apostola i socijalnoga reformatora. Položivši 8. prosinca 1682. svečane zavjete, definitivno ostade u Napulju, dodijeljen tamošnjoj Kući profesâ uz veliku i prostranu crkvu Gesù Nuovo. Više puta je molio da bude poslan u Indiju, u vanjske misije, no poglavari ga odrediše za misionara u Napulju. On se s time pomirio nazivajući svoje polje rada »domaćom Indijom«. U njoj je apostolski djelovao 40 godina.

Napulj je bio tada kao i mnogi drugi veliki lučki gradovi pun svakojakih poroka. Svetac ga je prihvatio ljubavlju Isusa Krista, prijatelja carinika, grešnika i bludnica. Njegov se apostolski i misionarski rad odvijao po uskim ulicama, sumnjivim predgrađima i trgovima Napulja. »Ako se izuzme ono nekoliko sati za potreban san te sati posvećeni molitvi, svetac je ostatak svoga života provodio s onima udaljenima i upravo ondje gdje su oni živjeli, po ulicama i trgovima najzloglasnijeg dijela grada. Zadužen za stalne gradske pučke misije službom riječi i sakramenata pokore i Euharistije te neprestanom pučkom katehezom ostvarivao je veliko djelo ćudoredne ljudske i kršćanske obnove, koja ga je nadživjela kroz još mnogo godina« (P. M. Gioia, DI).

U svome radu svetac je pokazao izvanredne organizatorske sposobnosti. Stvorio je veliku misionarsku ekipu, koju su uz svećenike sačinjavali i laici. Oni su se novačili iz redova malih obrtnika i svečevih obraćenika. Preko njih je dopirao i do onih na dnu društva, ljudske i moralne bijede. On sam bio je posvuda nosilac tople riječi vjere i ljubavi. Njegove potresne propovijedi uz Božju milost taknule su i obratile mnoga tvrdokorna srca. A Bog ih je često pratio znakovima i čudesima, kao ono u apostolsko doba.

Iscrpljen naporima što ih je podnio za Božje kraljevstvo, Franjo je umro u Napulju 11. svibnja 1716. U nedjelju poslije njegove smrti u isusovačkoj crkvi gdje je bio pokopan primilo je svetu pričest preko 40.000 ljudi. Tako je to bilo i za njegova života svake treće nedjelje u mjesecu. Franjo

je još za života od svih općenito bio smatran svecem. Crkva je i službeno priznala njegovu svetost kad ga je Pijo VII. 2. svibnja 1806. proglasio blaženim, a Grgur XVI. 26. svibnja 1839. svecem. Svečevo je tijelo sve do svršetka II. svjetskog rata počivalo u lijepo uređenoj kapeli crkve Gesù Nuovo u Napulju, a tada je preneseno u njegove rodne Grotaglie u tamošnju isusovačku crkvu. U Napulju ostade ipak jedna njegova dragocjena relikvija kao i umjetnički veoma vrijedan kip od umjetnika Jerace, koji prikazuje sveca kako propovijeda. Napulj ga i danas mnogo štuje kao svoga sveca, a tkogod kao hodočasnik posjeti taj grad, rado zalazi u crkvu Gesù Nuovo, koja kao da još i danas odjekuje propovjedničkim glasom velikoga sveca.

SVETI IGNACIJE IZ LACONIA

Pravo ime i prezime našega sveca jest Franjo, Ignacije, Vinko Peis. Nadimak Laconi ima po svome rodnom mjestu Laconi, koje se nalazi u brdima srednje Sardinije. Roditelji su mu bili mali zakupnici. Imali su devet sinova. Ignacije bijaše drugi po redu. Rodio se 17. studenoga 1701. Već od malena odlikovao se dobrotom i pobožnošću. U tome je imao odlična učitelja u majci. Kako tada na Sardiniji nije bilo škola, nije učio ni čitati ni pisati. No zato ga je majka zarana uvela u znanost svetaca. Za njega je, kako je to kod njegove kanonizacije rekao Pijo XII.,« crkva imala neodoljivu moć magneta, tako da su ga često rano ujutro vi-

djeli kako kleči na otvorenom i čeka da se otvori župska crkva.«

Kad je Ignaciju bilo 18 godina, teško se razbolio. Nalazeći se u toj nevolji, zavjetovao se da će, ako mu Majka Božja izmoli zdravlje, stupiti u kapucine. Molitva je bila uslišana. Ignacije ozdravi, ali ga sada uhvati takva želja za životom da posve zaboravi na svoj zavjet. I ne samo to, već je sa svojim vršnjacima prilično lakoumno provodio dane. Milostivi Bog tada je po drugi put ozbiljno zahvatio u njegov život. Jednog je dana jašio na konju, koji se nečega silno prestrašio i stao kao divlji juriti kroz grmlje, a sve pored dubokih provalija. Zahvaćen smrtnim strahom, Ignacije se sjeti svoga neizvršenog zavjeta te ga obnovi i obeća da će ga, što bude prije moguće, ispuniti. I stvarno nije više dugo čekao ni oklijevao. Već slijedećeg dana s ocem krenu na put kapucinskom provincijalu. Razočaranje je bilo veliko kad je bio odbijan. Tek kasnije primljen je na posredovanje utjecajnoga markgrofa, ali samo na pokus.

Započevši novicijat u pola godine zadesi ga velika kušnja. Promijenio se magister novaka. Novi učitelj novaka htio ga pošto-poto otpustiti iz reda smatrajući ga posve nesposobnim i neprikladnim za bilo što. U toj teškoj nevolji mladi je novak pošao u samostanski hodnik, gdje se nalazio kip Majke Božje. Bacio se ničice pred Gospu te zavapio: »Majko Božja, pomozi mi, više ne mogu izdržati!« Gospa mu je odgovorila: »Strpi se, Ignacije, i moj Sin je nosio za tebe preteški križ!« Okrijepljen i utješan tim odgovorom nastavio je svoj križni put. Bogu hvala, nije bilo uzalud. Sa šest

protiv četiri glasa bio je po kapucinskim propisima pripušten ipak svetim zavjetima.

Položivši redovničke zavjete, bi određen da po selima Sardinije sakuplja milostinju za samostan. No, on nije samo prosio već postao i veliki misionar. Proseći milostinju, ljude je poučavao u vjeri i mnogo za njih molio. Nakon 10 godina takvoga života pozvan je u Cagliari, glavni grad Sardinije. Tu je obavljao istu službu te kroz 40 godina bio pravi misionar toga lučkoga grada. Svi su u njemu gledali pravoga sveca i rado ga slušali, a on je svaku priliku iskoristio da ljude uputi na dobro.

»Upravo to neprestano prosjačenje pribavilo mu je naklonost i poštovanje svih krugova. A on je posvuda bilo malim darom bilo jednostavnom riječi činio velike stvari, jer je iz čitave njegove ličnosti zračila žarka serafska ljubav« — rekao je o njemu Pijo XII. I kad bi se nakon prosjačenja umoran vraćao u samostan, još je pred Isusom u Presv. Sakramentu proveo čitave sate u klanjanju i molitvi. A veliki Bog svog je poniznog slugu obdario darom čudesa i proroštva tako da je u puku stekao još veću popularnost. Postao je jedan od velikih čudotvoraca Crkve. Njegova ponizna služba Isusova prosjaka učinila je od njega apostola, plodna apostolskim djelima, na kojima bi mu mogao zavidjeti i kakav slavan propovjednik, rekao je o njemu veliki papa Pijo XII., koji ga je 16. lipnja 1940. proglasio blaženim, a 21. listopada 1951. svetim. Svetac je umro 11. V. 1781. u Cagliariu, a i na njemu se ispuniše riječi Gospina »Magnificata«: »Uzvisi neznatne« (Lk 1, 52).

12. svibnja

SVETI NEREJ, AHIL I PANKRACIJE, MUČENICI

O životu obojice mučenika Nereja i Ahila znamo malo. Oni su pretrpjeli mučeništvo vjerojatno g. 304. za Dioklecijanova progonstva. Prema jednom grobnom natpisu bili su vojnici, koji su s poganstva prešli na kršćanstvo. Vijesti su o sv. Pankraciju nesigurne. Prema njima on je u dobi od 14 godina u tom istom progonstvu zbog vjere bio smaknut. I to je što na njemačkom jezičnom području popularni »Schott« — izdavač misnih knjiga — zna reći o ta tri rimska mučenika prvih kršćanskih vremena. Pa kako to da i nakon liturgijske reforme unatoč tako škrtim i nesigurnim povijesnim podacima sva tri mučenika ostadoše ipak u kalendaru za opću Crkvu?

Na to pitanje nije lako odgovoriti. Da li razlog valja u tome tražiti što su u Rimu, u središtu kršćanstva, njihovi grobovi jako poznati ili što su u Vječnom gradu veoma štovani mučenici? Bilo što bilo, i ta tri iz ranoga kršćanstva nama danas prilično nepoznata mučenika podsjećaju nas na vjerske stvarnosti koje danas veoma lako, a na svoju štetu, zaboravljamo.

Bacimo stoga barem letimičan pogled na gotovo dvadesetstoljetnu povijest Crkve. U tom prilično dugom razdoblju vremena bilo je divnih, ali i manje divnih odsječaka. Neki su od njih bili i porazni. Sve to ne smije nas ipak previše uznemirivati. Odlučno je u toj povijesti da se tu radi

o povijesti kršćana, dakle, pojedinih ljudi, koji su znali biti herojski divni, ali i ljudski slabi i grešni. Kroz sva ta duga stoljeća živjela je po Krista ustanovljena Crkva od ljudi i među ljudima, koji su se trudili svoju vjeru ostvarivati u sivoj svakidašnjici. Po svetim mučenicima, koje danas slavimo, Crkva je bila prisutna u Rimu na prelazu iz III. u IV. stoljeće, u teško doba okrutnoga i nemilosrdnoga Dioklecijanova progonstva, kad se stvarno radilo o životu ili potpunom uništenju Crkve. Po nama, današnjim kršćanima, Crkva će biti živa i stvarna u našem vremenu i u mjestu u kojem živimo. Crkva nije neka apstraktna stvarnost, već mi ljudi, živi kršćani. Zato je samo tamo prisutna gdje živi preko svojih članova.

Današnji ljudi, pa tako i kršćani, više vole gledati u budućnost nego u prošlost. To u ovom užurbanom vremenu što ga mi proživljavamo ima donekle i svoje opravdanje. No i mi zaljubljenici budućnosti možemo itekako mnogo naučiti iz povijesti, dakle, iz prošlosti.

Mi danas živimo u jednom prelomnom razdoblju, a takvih je u povijesti Crkve i čovječanstva već bilo. Razvoj sadašnjega crkvenoga života može nas ispuniti mučnim pitanjem, nema li Crkva svoju budućnost već iza sebe? Tu i tamo mnogi se kršćani boje da li će Crkva nakon njihova nestanka s pozornice svijeta u njihovu kraju još živjeti. Rimski mučenici iz prelomnog vremena podsjećaju nas da je i njih, možda, mučilo slično pitanje, a ipak je Crkva nadživjela i Dioklecijana i tolika druga svoja krizna i teška razdoblja mučno se probijajući u budućnost, ali ipak brže ili sporije kročeći naprijed.

Kako je izgledalo vrijeme kad su živjeli naši sveci junaci? — Crkva se kroz tri stoljeća između progonstva i kratkih razdoblja mira iznutra sredila, ojačala, učvrstila. I tada ju je za Dioklecijana, kad je Rimsko Carstvo bilo na vrhuncu moći, čekao strašan udarac. Buknulo je najkrvavije i najopćenitije od svih dotadašnjih progonstava. Kad su Nerej, Ahil i Pankracije išli u mučeničku smrt, budućnost je Crkve izgledala veoma tmurna i neizvjesna. A ipak, rijeke mučeničke krvi, prolivene baš za Dioklecijana, spremile su Crkvi vedriju budućnost, jer je brzo postao rimskim carem Konstantin, koji je Milanskim ukazom godine 313. Crkvi dao potpunu slobodu i velike mogućnosti da naviješta i nesmetano širi Kristovu nauku.

Bog će isto tako i danas iz krize koju proživljavamo za svoju Crkvu već pronaći put u budućnost. Koliko se puta ona u svojoj povijesti našla u gotovo bezizlaznoj situaciji, da, gotovo na rubu groba!? Koliki su joj proricali nestanak s lica zemlje! Koliki to čine i danas i ovdje oko nas, u okolini u kojoj mi živimo! No Crkva je i u agoniji ipak išla naprijed.

Gledajući, dakle, u prošlost pa i u živote takozvanih starinskih svetaca, možemo rasti u pouzdanju da i današnja Crkva ima mnogo šansi i perspektiva za budućnost. A primjer nas svakoga sveca uči kako da u svome vremenu pomažemo rast Crkve.

MOLITVA

Svemogući Bože, sveti Nerej i Ahilej pokazaše se hrabrim mučeničkim svjedocima. Daj da osjetimo blagodat njihova zagovora! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

Gospodine, nek se Tvoja Crkva raduje zbog zagovora svetog mučenika Pankracija! Njegovom molitvom udijeli postojanu vjeru i pravu sigurnost! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

BLAŽENI LEOPOLD MANDIĆ

Po odredbi naših biskupa danas slavimo blagdan našega blaženika Leopolda Mandića, koga je 2. svibnja 1976. u prisutnosti gotovo svih naših biskupa i velikoga mnoštva hodočasnika proglasio blaženim Sveti Otac Pavao VI. Tom zgodom Sveti je Otac ovako zanosno započeo svoj govor:

»Tko je, tko je taj koji nas danas ovdje okuplja da u njegovo blaženo ime slavimo ižarivanje Kristova Evanđelja? Neizreciva je to pojava, ali ipak jasna i očita, zanosno prozračna pojava koja nam omogućuje da u liku skromnog redovnika naziremo osobu koja nas oduševljava i u isto vrijeme zbunjuje. Gle, pogledaj, pa to je sam sveti Franjo! Vidiš li ga? Gledaj samo kako je siromašan, gledaj kako je jednostavan, gledaj kako je čovječan! Ta to je upravo on, sveti Franjo, tako skroman, tako vedar, tako sabran kao da je sav u zanosu svoga vlastitog unutarnjeg gledanja nevidljive prisutnosti Božje, a ipak je nama, za nas tako pri-

sutan, tako pristupačan, tako spreman na uslugu, da se dobiva dojam da nas poznaje, kao da nas čeka, kao da su mu poznate naše brige i kao da čita našu nutrinu... Dobro pogledaj! To je siromašan, mali kapucin, čini se ispaćen i, samo da se ne sruši, pa ipak tako neobično siguran, da se čovjek osjeća kako ga privlači, oduševljava. Dobro pogledaj, franjevačkim okom gledaj! Vidiš li ga? Zar dršćeš? Koga si zagledao? Da, priznajemo: to je samo jedna blijeda, pučka, ali ipak prava slika Isusova; jest, onog Isusa koji u isto vrijeme govori neizrecivom Bogu, Ocu, Gospodaru neba i zemlje; a govori i nama malim slušateljima, koji smo zatvoreni u ograničenosti istine, drugim riječima, u našu malu i patničku ljudsku narav... A što nam Isus govori o tom svom siromašnom proroku? O, velikih li otajstava, onih o beskrajnoj Božjoj nedosežnosti, koja nas ushićuje, i koja odmah zatim prelazi u ganutljiv i privlačiv govor kojim odjekuje Evanđelje: 'Dođite k meni svi vi, izmoreni i opterećeni i ja ću vas odmoriti' (Mt 11, 28). No, o kome mi to govorimo? To je otac Leopold, da, sluga Božji otac Leopold iz Herceg-Novog, koji se zvao prije nego je postao redovnik, Bogdan Mandić, Hrvat, Dalmatinac kao sveti Jeronim, koji je sigurno u svojoj ćudi i sjećanjima nosio milinu onog čarobnog jadranskog kraja, a u srcu i u obiteljskom odgoju dobrotu, poštenje i pobožnost onog naroda koji je nastao miješanjem mletačkog i ilirskog življa...«

O. Leopold rodio se 12. svibnja 1866. u Herceg-Novom, u Boki Kotorskoj, od roditelja Petra Mandića i Dragice, rođene Carević. Na krštenju je

dobio ime Bogdan, a po ulasku u kapucine promijeni ga u Leopold. Bio je najmlađe od dvanaestero djece. I ta činjenica, tko zna o njoj razmišljati, već sama od sebe mnogo govori. Bez velikodušnosti Bogdanovih roditelja da prihvate njega, dvanaesto dijete, Crkva bi ostala veoma prikraćena. O. Leopold bio je jedan od njezinih najvećih i najrevnijih djelitelja sakramenta pokore. Kolike je on tisuće pokornika pomirio s Bogom?! Svi bi ti bez njega, bez susreta s njime kao ispovjednikom, ostali silno prikraćeni. I naša domaća Crkva na hrvatskom jezičnom području ostala bi prikraćena za jednoga velikoga i slavnoga Božjega slugu, danas poznata i štovana po cijelom katoličkom svijetu. Mnoge dobrotvorne ustanove ustanovljene su u njegovo ime i s njime se ponose. Dok se veselimo nad novim blaženikom, ocem Leopoldom, dostojno je i pravedno da odamo dužnu zahvalnost i roditeljskoj velikodušnosti njegova oca i majke.

Bogdanovi roditelji bili su duboko vjerni kršćani. O svojoj majci otac Leopold, već poodmakao u dobi, izjavio je ovo: »Moja je majka posjedovala izvanrednu pobožnost; njoj naročito zahvaljujem sve ono što jesam.« Dobri otac pratio je svako jutro malog Bogdana u crkvu na svetu misu i pričest, što je tada bilo nešto posve neobično. U duboko kršćanskom obiteljskom ozračju Bogdan je od malena učio mnogo moliti. Njegova dobro stojeća obitelj nije uspjela sačuvati blagostanje. Ekonomske prilike bile su sve teže i teže. I to je za budućeg velikog ispovjednika i tješitelja duša u ispovjedaonici bilo od velike važnosti. Druge će u sličnim prilikama znati tješiti iz vlastitog iskustva.

Tako je jednog ekonomskog očajnika ovako tješio u ispovjedaonici: »Razumijem vaš žalosni položaj, jer vidite i moja je obitelj nekoć bila bogata. No izgubila je sve svoje imanje i dobra te zapala u bijedu. I vi ste slično iskusili, pa stoga razumijem vašu žalost.«

Živeći u Herceg-Novom među pravoslavcima, Bogdan je veoma rano upoznao i iskusio žalosnu činjenicu rastavljenosti kršćanske braće. Zato je još kao dječak govorio: »Dobro, ja ću se posvetiti spasenju tolikih siromašnih i nesretnih ljudi. Postat ću njihov misionar.« Promatrajući nesebično djelovanje kapucina u svom rodnom gradu, koje su cijenili i tražili ne samo katolici već i pravoslavci, Bogdan je mislio da će svoj misionarski naum najbolje ostvariti ako stupi u njihov red. Roditelji su se složili s njegovim izborom zvanja, premda im je rastanak s njime bio veoma težak. Možemo ih razumjeti, jer je Bogdan bio veoma dobar sin.

U dobi od 16 godina on ostavlja rodnu kuću te polazi na nauke u Serafsko sjemenište u Udine, u sjevernoj Italiji. Nakon dvije godine u Bassanu započinje novicijat. 2. svibnja 1884. oblači redovničko kapucinsko odijelo i dobiva ime Leopold. Život je u novicijatu venetske kapucinske provincije bio vrlo strog, pa je pravo čudo kako je sa zdravljem krhki fra Leopold mogao izdržati redovničku stegu. 4. svibnja 1885. pripušten je prvim jednostavnim zavjetima, a zatim poslan u Padovu na filozofske nauke. G. 1888. polaže svečane zavjete i prelazi u Veneciju na studij teologije te neposrednu pripravu na svećeništvo. Sretan dan nje-

gova svećeničkoga ređenja svanuo je 20. rujna 1890., kad ga je kardinal Domenico Agostini zaredio za svećenika.

O. Leopold je od mladosti u srcu osjećao Božji poziv da radi među kršćanima odijeljenim od Rima. Prve godine svoga svećeništva mišljaše da mu je poći među njih i tamo raditi. Ali, kad je nakon kratkog boravka u Zadru, Kopru i na Rijeci, po volji svojih poglavara bio definitivno određen za Padovu, shvatio je na koji će način vršiti svoj ekumenski apostolat te uskliknuo: »Odsada pa u buduće svaka duša koja bude tražila moju službu bit će moj Istok.« Kao dugogodišnji neumorni ispovjednik on će sve svoje molitve, žrtve, napore prinositi na veliku nakanu: »Da svi budu jedno!«

Kroz 40 godina o. Leopold će od ranog jutra pa do poslijepodnevnih sati sjediti u ispovjedaonici i neumorno ispovijedati. Procecije pokornika opkoljavale su njegovu skromnu ispovjedaonicu. Njegovi su pokornici bili ljudi iz visokog društva, liječnici, profesori i intelektualci, ali i mali priprosti svijet. On ih je sve s jednakom ljubavlju primao, tješio, duhovno vodio, s Bogom pomirivao.

Zato je prigodom Leopoldove beatifikacije Sveti Otac Pavao VI. u prigodnom govoru ovo naglasio: »Eto, to je, uvjereni smo, prvotni razlog zbog kojega taj skromni kapucin zaslužuje da bude proglašen blaženim, što mi ovaj čas proslavljujemo. On se prvenstveno posvetio službom u sakramentu pomirenja. Na sreću, o tom vidu svetosti novoga Blaženika napisana su već i objavljena mnoga sjajna svjedočanstva. Nama ne preostaje drugo, nego da se divimo i da zahvaljujemo Gospodinu koji danas daje Crkvi tako jedinstveni

lik službenika sakramentalne milosti svete ispovijedi. On s jedne strane poziva svećenike na vršenje službe tako izvanredne važnosti, tako suvremenog sredstva odgoja i tako neusporedivo velikog duhovnog bogatstva. A vjernike podsjeća, bilo da su gorljivi ili mlaki ili ravnodušni, da je osobna i tajna ispovijed još danas, dapače danas više nego ikada, za njih providnosna i neizreciva usluga, izvor milosti i mira, škola kršćanskoga života, neusporedivo ohrabrenje na zemaljskom putovanju prema vječnoj sreći.

Neka blaženi Leopold ojača duše koje teže za duhovnim rastom da revno dolaze na ispovijed, koju stanovita kritička strujanja, očito ne nadahnuta kršćanskom i zrelom mudrošću, žele ubrojiti među preživjele oblike žive, osobne i evanđeoske duhovnosti. Neka, naš Blaženik, s uspjehom poziva na taj doista strogi sud pokore, ali koji nije ništa manje drago utočište ohrabrenja, unutarnje istine, uskrsnuća na milost i uvježbavanje u liječenju na izvorni kršćanski život mnoge, doista mnoge duše koje su otupjele u varavoj obesvećenosti suvremenih običaja, pa da uzmognu iskustveno doživjeti tajanstvenu i preporodnu utjehu Evanđelja, razgovora s Ocem, susreta s Kristom, zanosa Duha Svetoga, i da u njima pomladi žudnju za usrećivanjem drugih, težnju za pravdom i za ćudorednim dostojanstvom . . . «

Prije smrti o. Leopold je prorekao da će kapucinski samostan u Padovi biti razrušen od bombi. Ipak kod te strašne ratne katastrofe njegova ispovjedaonica osta pošteđena da bude trajan znak njegova pomiriteljskoga apostolata. Brojni hodočasnici koji sa svih strana dolaze na njegov grob

dotiču se s poštovanjem i njegove drage ispovjedaonice, u kojoj je zaslužio nebo, u kojoj je vršio svoje ekumensko poslanje.

Kad je otac Leopold 30. srpnja 1942. umro u Padovi, njegov pogreb bi već njegova proslava na zemlji, predigra onoga što će se dogoditi ne mnogo kasnije kad bude svečano proglašen blaženim. Sveti Otac je tada uskliknuo riječi hvale svima onima koji su Crkvi dali »tako uzvišen i tako čovječan lik«. U te se ubraja i naša domovina Hrvatska, jer je blaženi Leopold Mandić po rođenju Hrvat, a danas sjajan biser na kruni svete, pobožne i žarke Hrvatske. Njegov svijetao primjer nek nam uvijek svima svijetli! Bio je veliko čeljade u malom slabašnom i krhkom tijelu. Velik duhom i srcem, velik svetošću, a to je ona jedina prava veličina.

Dok je otac Leopold umirao, molili su mu glasno »Zdravo Kraljice«, a on je tihim glasom ponavljao riječi te lijepe molitve. Kod posljednjih riječi: »O blaga, o mila, o slatka Djevice Marijo!« — izdahnuo je svoju plemenitu dušu. Dobro je da njegov blagdan slavimo baš sada u raspjevanom Gospinu svibnju. Dobri otac Leopold bio je Marijino odabrano dijete.

13. svibnja

SVETI ANDRIJA HUBERT FOURNET

Ima svetaca koji su takvi bili već od malena, a ima i onih koji su to tek kasnije postali. Takav je bio i junak današnjega dana sv. Andrija Fournet. Iako rođen 6. prosinca 1752. u Saint Pierre-de-Maillé u krilu prave kršćanske obitelji, iako je u njoj primio pravi kršćanski odgoj, ipak je u prvoj mladosti trčao jedino za užicima ne mareći mnogo ni za učenje ni za provođenje kršćanskoga života. Formalno se, doduše, god. 1772. upisao na Sveučilište u Poitiersu — upisao je filozofiju i pravo — ali je u stvari pošao u taj grad da potraži nove oblike zabave. No i to mu je dosadilo pa je u potrazi za srećom kratko vrijeme bio i vojnik. Majka ga god. 1774. posla rođaku župniku i tu u Andrijinu životu nastade pravi preokret. On odluči i sam postati svećenik.

Već g. 1776. bi zaređen za svećenika te je dvije godine kapelanovao u župi Haim, zatim u svom rodnom mjestu, gdje je g. 1781. postao i župnikom. Ispočetka nije bio baš previše revan, već je provodio prilično lagodan život. Jednog dana neki ga je prosjak zbog toga prekorio. Taj je ukor za njega bio pravi duhovni potres, silno je na njega djelovao pa odluči revnije obavljati svoje svećeničke dužnosti i živjeti strogim životom. Odluku je održao i tako se pomalo spremio za teška vremena, koja za svećenike nastupiše francuskom revolucijom. Andrija je odbio položiti zakletvu na bezbožni ustav revolucije, pa je uz opasnost života

svećeničku službu mogao obavljati samo potajno. Morade ipak, god. 1792. radi sigurnosti, pobjeći u susjednu Španjolsku, u Arcos, u pokrajini Navarri. Ondje življaše sve do godine 1797. kad se opet mogao vratiti u svoju dragu domovinu Francusku.

Kad je Napoleon početkom XIX. stoljeća s Crkvom sklopio konkordat, Andrija se vrati u svoju rodnu župu i ondje nastavi svećeničkom djelatnošću. U župi je osnovao vjersku školu, neke vrste malog sjemeništa, a g. 1807. skupa sa sestrom Elizabetom Bichier des Ages osnova Družbu kćeri križa. Svrha je nove družbe bila vjerski odgoj djece, pomaganje bolesnicima i siromasima. Odobrili su je najprije francuski biskupi, a zatim g. 1867. i Sveta Stolica. Danas ta družba djeluje u Evropi, Americi i Aziji u 262 kuće. Redovnica ima preko dvije tisuće, a podijeljene su u 6 provincija.

God. 1820. svetac je napustio župu i preselio se u La Puye, gdje je bila kuća matica njegovih sestara. Posljednjih godina sav se posvetio njihovu odgoju i duhovnom vodstvu. Umro je na današnji dan g. 1834. Blaženim ga je 16. svibnja 1926. proglasio Pijo XI., a 4. lipnja 1933. svetim.

Prekretnica u životu ovoga sveca bijaše susret s prosjakom. Bilo je to baš jednoga dana kad je on kao župnik očekivao goste. Njegov je stol bio gospodski spremljen: pribor za jelo od srebra, a posuđe sve dragocjeno. U to je banuo u blagovaonicu neki prosjak te zamolio milostinju. Kako župnik kod sebe u novčaniku stvarno nije imao novca, odbio ga je govoreći: »Nemam novaca!« A siromah mu odvratio: »Da, nemate novaca, a vaš je stol ipak pun srebra!« Ta ga je primjedba pogodila u

srce. Nakon te gozbe i toga susreta ode na nekoliko dana u duhovne vježbe i vrati se posve preobražen kući. Odsada je živio životom evanđeoskog siromaha. Prodade sve suvišno zadovoljivši se s najnužnijim. Prije obilovaše, a sada mu je život bio gotovo neprestani post. S njime ga je dijelila njegova majka i kapelan. No, sveti se župnik nije još tim zadovoljio. Neprestanom postu dodavao je i druge dragovoljne pokore. Njima je pridružio i veliku ljubav prema siromašnima i potrebnima, pa njegov župski dvor postade utočište za mnoge. Njegov svetački primjer silno je djelovao na župu, a i na sve okolne svećenike. Svi su ga cijenili i štovali kao pravog sveca. Bog ga je proslavio čudesima, pa mu je Crkva službeno priznala svetačku čast.

I svečevu suradnicu Ivanu Elizabetu Bichier des Ages proglasio je blaženom 13. svibnja 1934. papa Pijo XI., a svetom 6. srpnja 1947. papa Pijo XII. Njezin se blagdan slavi 26. kolovoza. I ona je bila velika duša. Za vrijeme francuske revolucije neustrašivo je pomagala svećenike, vjerne Crkvi. G. 1797. susrela je župnika Andriju Fourneta i povjerila mu vodstvo svoje duše. On ju je upravio na osnivanje redovničke družbe s izrazito karitativnim ciljem.

Svetica je mnogo trpjela i na duši i na tijelu. Uslijed jedne neuspjele operacije postade pravi invalid. Unatoč tima patnjama ona je na vani zračila uvijek vedrinu i radost. Snagu za to crpila je iz svoje duboke duhovnosti, koja se temeljila na razmatranju križa i na velikoj pobožnosti prema presvetoj Euharistiji.

Dok promatramo živote to dvoje svetaca, i nehotice će nam se nametnuti na usta usklik: »Divan je Bog u svojim svecima!« I ne samo divan, već i neiscrpivi autor jedne te iste, a ipak uvijek tako raznolike i specifične milosti. Ljepotu, bogatstvo, raznolikost milosti najbolje vidimo u Božjim svecima i sveticama. Oni su najdivnija himna Bogu, izvoru i uzroku svake svetosti. Neka melodija te himne i nas zanese i upravi na putove svetosti u društvu tolikih svetaca!

14. svibnja

SVETI MATIJA, APOSTOL

Ono što najpouzdanije znamo o apostolu Matiji, koji je namjesto Jude Iškariota izabran u zbor dvanaestorice, crpimo iz izvještaja svetog Luke u Djelima apostolskim.

»U ono vrijeme Petar ustade te pred svom braćom — bilo je zajedno oko sto dvadeset osoba — reče: 'Braćo, trebalo je da se ispuni Pismo koje proreče Duh Sveti na Davidova usta o Judi, koji je bio predvodnik onima što uhvatiše Isusa. On je pripadao nama i zadobio udio, to jest ovu našu službu. Ovaj je sad, plaćom za nepravednost stekao njivu, ali je potom pao na lice i pukao po sredini tako da mu se prosula sva utroba. To je toliko postalo poznato svim stanovnicima Jeruzalema da je spomenuta njiva prozvana njihovim jezikom Hakeldama, to je Krvna njiva. Uistinu, u knjizi Psalama stoji pisano:

'Pust mu bio dom! Ne bilo nikoga tko bi u njemu prebivao!'

I još!

‚Neka njegovu nadgledničku službu preuzme drugi!'

Prema tome, treba da bude skupa s nama svjedokom njegova uskrsnuća jedan od onih ljudi što su bili s nama sve vrijeme koje Gospodin Isus provede s nama, počevši od krštenja Ivanova do dana kad je uznesen između nas.'

Nato predložiše dvojicu: Josipa, zvanog Barsabu s prezimenom Just, i Matiju. Tada izmoliše ovu

molitvu: 'Gospodine, ti koji poznaješ srca svih ljudi, pokaži nam koga si od ove dvojice izabrao da preuzme mjesto ove apostolske službe s kojega je Juda odstupio i otišao u mjesto što mu pripada!' Tada im podijeliše kocke. Kocka pade na Matiju, i on bi pribrojen Jedanaestorici apostola« (Dj 1, 15—26).

Osim toga pouzdanoga i Bogom nadahnutoga teksta o sv. Matiji postoje o njemu i drugi pisani izvori, ali oni su nesigurni. Jedan je od njih apokrifni spis »Djela Andrije i Matije«. Prema njemu kod apostolske podjele misijskih područja Matiji pripade neka zemlja ljudoždera. U njoj je bio oslijepljen te bačen u tamnicu. Iz nje ga je Bog po Andriji oslobodio i vratio mu vid. Apostol je poginuo mučeničkom smrću. Odrubljena mu je glava. Zbog toga na slikama i kipovima prikazuju ga uvijek s bradvom, a mesari i stolari slave ga kao svoga zaštitnika.

Zemne ostatke svetog apostola navodno je u IV. stoljeću pobožna carica Jelena, majka Konstantina Velikog, donijela u Trier, gdje se danas poštuju u opatiji sv. Matije, koja se sa svojom bazilikom razvila u veliko prošteniště. No, i bazilika svete Marije Velike u Rimu i svete Justine u Padovi svojataju za sebe čast da su i one čuvarice relikvija dvanaestoga apostola.

Ime Matija po svom hebrejskom korijenu znači »Božji dar«. On je, doista, Crkvi i bio velik Božji dar, jer postade jedan od njezinih stupova. Zahvaljujući i njemu apostol narodâ mogao je pisati Efežanima, a to vrijedi i za sve nas: »Braćo, više niste tuđinci ni pridošlice, nego sugrađani ste svetih i ukućani Božji nazidani na *temelju apostolâ*

i proroka, a zaglavni je kamen sam Isus Krist. U njemu je sva građevina povezana i raste u hram svet u Gospodinu. U njemu ste i vi ugrađeni u prebivalište Božje u duhu« (2, 19—20).

Pozvan da bude apostol i sv. Matija je bio vatren svjedok Isusova uskrsnuća. U bazilici sv. Matije u Trieru uklesana mu je iz pera učenoga biblicista Koarnelija a Lapide ova pohvala: »U Gospodinovu je zakonu bio veoma učen, tijelom čist, duhom razborit, u rješavanju pitanja Svetog Pisma oštrouman, u savjetovanju vidovit, u govoru okretan, činitelj mnogih čudesnih znakova, raširenim je rukama prema nebu kao mučenik Bogu predao dušu.«

Božanskoga li promisla
Po kome ti si izabran,
O apostolski Matija,
U apostola dičan broj!

Što Juda jadan izgubi
Kad izda Janje nevino,
To tebi milost Kristova
Po Duhu Svetom darova.

U takvu službu uzdignut
Evanđelju si služio,
I krv si svoju prolio
Ko pečat svoje ljubavi.

O Apostole Isusov,
Pred Kristom nas zagovaraj,
Da Duhu Svetom poslušni
Put spasenja svi slijedimo.

Nek slava bude Trojici,
Što tebe nebom okruni!
Ti nama milost posreduj,
Da k slavi vječnoj dođemo! Amen.

(Himan iz Službe čitanja)

MOLITVA

Bože, Ti si svetog Matiju pridružio apostolskom zboru. Po njegovu zagovoru daj i nas pribroji među miljenike i izabranike svoje! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

SVETI MIHAEL GARICOÏTS, SVEĆENIK

Sveti osnivač Instituta svećenika Presv. Srca Isusova od Bétharrama, prvi od petorice braće, rodio se 15. travnja 1797. u punom jeku francuske revolucije, u seocu Ibarre u Navarri, u današnjem okrugu Donji Pirineji. Roditelji su mu bili skromni ljudi, ali vjerni kršćani, koji su skrivali vjerne svećenike, spasivši tako nekima od njih i život.

Mali je Mihael završio osnovnu školu u rodnom selu, a uz to je kao pastirče pomagao svojim roditeljima. Od malena se tako učio na rad. Kroz tri godine kao pastir bio je namješten i kod jednog bogatog posjednika. Tamo su ga zbog njegovih pametnih i ozbiljnih razgovora svi cijenili i nazivali pametnjakovićem.

U tišini polja i livada, u lijepoj Božjoj prirodi, dječak je osjetio Božji poziv koji ga je zvao u svećenički stalež. I on, vrativši se kući, otkrije rodi-

teljima vruću želju da postane svećenik. Otac se zbog slabih ekonomskih mogućnosti tome usprotivio, ali je zato Mihaela podržavala njegova baka s majčine strane, koja ga preporuči župniku Ivanu Borda. Ona je za vrijeme strahovlade revolucije tome svećeniku pritekla u pomoć i on u znak zahvalnosti primi k sebi njezina unuka. Jedno ga je vrijeme poučavao, a zatim poslao u biskupsku palaču u Bayonne. Ondje je Mihael bio i sluga i student. Svojom iskrenom pobožnošću i ljubavlju prema studiju brzo je upao u oči biskupovu tajniku Honnertu, koji ga u studenome 1818. na svoj trošak posla u malo sjemenište u Aire.

Već slijedeće godine Mihael je poslan u veliko sjemenište u Dax na teološke nauke. Na koncu druge godine bogoslovije jedno vrijeme proboravi kao pomoćnik upravitelja sjemeništa u Larressore. Revni je bogoslov svagdje ostavljao dojam ozbiljnog svećeničkog pripravnika, pa je stoga bez poteškoća bio pripušten i ređenju te 20. prosinca 1823. u katedrali u Bayonne Mihael bi zaređen za svećenika i tako se ostvarila njegova životna želja.

Imenovan je 1. siječnja 1824. kapelanom u Cambu. Tako započe njegova svestrana i velikodušna svećenička djelatnost. Župljani su odmah osjetili da su u njemu dobili pravoga duhovnog pastira, vatrena propovjednika i katehetu, promicatelja euharistijskoga života, prijatelja bolesnika i siromaha. Mihael se svima velikodušno razdavao. Kao dobar pastir živio je za svoje ovce.

Koncem g. 1825. imenovan je profesorom filozofije u velikom sjemeništu u Bétharramu. Kasnije postade i njegovim rektorom. Sjemenište bi god. 1834. premješteno drugamo, ali Mihael ostade

i dalje u Bétharramu kao upravitelj tamošnjeg svetišta i duhovni vođa Kćeri križa iz Igona. U tišini i razmišljanju pomalo je u njemu dozrijevala misao o osnutku nove ustanove, koja bi u propovijedanju i poučavanju pomagala pastire duša po župama, kolegijima i sjemeništima. I tako nastade Institut svećenika Presv. Srca Isusova od Bétharrama.

Njegov se utemeljitelj sada sav dao na promicanje svoga djela, a mnogi su dolazili u Bétharram da pod njegovim vodstvom obave duhovne vježbe. Izmoren radom, pokorom, dušom uzdignutom prema Bogu, ostavši uvijek ponizan, svećenik je Mihael Garicoïts 14. svibnja 1863., baš na svetkovinu Spasova, ostavio ovu dolinu suza i preselio se u vječne stanove. Zadnje su mu riječi bile: »Smiluj mi se, Bože, po velikom milosrđu svome!«

Nakon sretno završenog postupka Pijo XI. proglasio je 10. svibnja 1923. Mihaela blaženim, a Pijo XII. 6. srpnja 1947. svetim, skupa s blaženom Ivanom Elizabetom Bichier des Ages, s kojom je dugi niz godina bio duhovno povezan. Od njegove pismene ostavštine sačuvana je te god. 1890. u Toulouse izdana »Zbirka misli oca Garicoïtsa«. Njegova družba danas broji preko 600 članova, a ima kuće u Francuskoj, Italiji, Španjolskoj, Engleskoj, Argentini, Uruguayu, Brazilu i durgdje.

Sveti Mihael Garicoïts uz Presveto Srce Isusovo veoma je štovao i dragu Gospu. Nju je nazivao »našom Majkom«, a sve svoje bi pothvate započinjao zazivajući je u pomoć. Bio je veliki molitelj i promicatelj moljenja krunice. Gospu je odabrao za Gospodaricu svih svojih kuća, a u svim je prilikama i potrebama osjetio njezinu stvarnu pomoć.

SVETA MARIJA DOMINIKA MAZZARELLO

Uz preko 20.000 salezijanaca danas u svijetu djeluju kao ženska grana salezijanske družbe Kćeri Marije Pomoćnice. To je čitava vojska Bogu posvećenih djevica u službi Djevice svih djevica, a za duhovno i moralno dobro ženske mladeži i svega čovječanstva. Ništa manje nego sam sveti Ivan Don Bosco i ta uzorna salezijanska ženska grana može neprestano ponavljati svojoj dragoj Gospi Mariji Pomoćnici ove riječi psalma: »Al' ću odsad uvijek biti s tobom, jer ti prihvati desnicu moju: vodit ćeš me po naumu svojem da me zatim uzmeš u slavu svoju« (Ps 73, 23—24). Suutemeljiteljica je Kćeri Marije Pomoćnice sveta Marija Dominika Mazzarello, koju danas također slavimo, a vrijedna je da je upoznamo.

Ona je zdravo i temperamentno seljačko dijete sjeverne Italije rođena 9. svibnja 1837. u Mornese, u gornjem Monferratu. Bila je prvorođenče između sedmero braće i sestara. Već od djetinjstva pokazivaše jaku volju, koja se očitovaše ustrajnošću u povjerenim joj dužnostima. Kad joj je bilo 11 godina s radošću je i pobožnošću primila prvu pričest, a sakramentalnu će praksu i život razviti veoma, makar da ju je to stajalo kojiput i velikih žrtava. Kad je stajala na pragu djevojačke dobi, našla je u svećeniku Dominiku Pestarino odličnog duhovnog vođu. U 17. godini života s 4 druge djevojke osnovala je Društvo Kćeri Marije Bezgrešne, kojem je stajala na čelu vrijedna i pobožna učiteljica Maccagno. To društvo brzo zadobi odobrenje

mjesnoga biskupa. Ono je bilo neke vrste sekularni institut, jer su članice kao redovnice živjele u svijetu i posvećivale se brizi za odgoj mladeži.

Bog svoje svece odgaja i vodi, ali svojim putem. Tako je to bilo i s Marijom Dominikom Mazzarello. Ona je u 20. godini dvorila neku obitelj svojih rođaka te se zarazila tifusom, koji je dovede gotovo na rub života. Jedva jedvice ga je preboljela. Njezina inače velika tjelesna snaga bila je prepolovljena i više nije bila sposobna za teške seljačke poslove u polju.

Jednog je dana na nekoj uzvisini kao u nekom viđenju vidjela zaselak pun djevojaka i redovnica. Tada nije shvatila o čemu se tu radi. Shvatila je tek 10 godina kasnije kad se našla u ustanovi, koju joj je Božja Providnost pripremila.

Po naravi aktivna i poduzetna sa svojom velikom prijateljicom Petronilom posvetila se krojačkom zanatu, podigla malu radionicu, u kojoj su se okupljale djevojčice da nauče šiti, ali Marija ih nije poučavala samo u krojačkom poslu, nego i u vjeri i čudoređu. U tome je imala prilično uspjeha, jer je znala pronaći pravu odgojnu metodu. Ona se sastojala u tome što je sama uvijek bila vesela, vedra te prema svojim gojenicama pokazivala mnogo razumijevanja. U svemu je bila veoma prostudušna i jednostavna, a tu je vrlinu nastojala i u drugima odgojiti.

Godina 1864. bila je za sav budući život svetice presudna. Tada se prvi put susrela s Don Boscom, genijalnim odgojiteljem muške mladeži. Svetac je te godine s grupicom svojih odgajanika pošao u Mornese i ondje se susreo sa svećenikom don Pestarinom i kćerima Bezgrešne. Ondje je planirao

sagraditi jedan zavod za dječake. No i tu se ostvarila ona: »Čovjek snuje, a Bog određuje!« Bog je želio da uz salezijansku družbu za odgoj muške mladeži nastane ista družba u korist i za duhovno dobro djevojčica.

Svetičin duhovni vođa don Pestarino oduševljen Don Boscovim djelom stupi u salezijansku družbu. Dalekovidni Don Bosco ostavi ga i dalje u Mornese da se ondje brine za novu ustanovu, koja umjesto zavoda za dječake postade odgajalište za djevojčice. Mještani su tu promjenu ustanove ispočetka gledali prijekim okom i s nepovjerenjem, ali Božja Providnost željela je baš tu ostvariti svoje veliko djelo. Don Bosco je god. 1872. preuzeo ono društvo Bezgrešne te od članica osnuje novu redovničku Družbu Kćeri Marije Pomoćnice. Kako je bio više čovjek djela, akcije i okretnosti, nije mnogo spekulirao, već je jednostavno oblikovao mali kapitul redovnica, koji Mariju Mazzarello izabra za prvu poglavaricu. Ona se s 26 sestara useli u novu zgradu zavoda. Tada je shvatila što je značilo ono viđenje o zaseoku s mnoštvom sestara i djevojčica.

Biskup Aquia, monsignor Sciandra obavi 5. kolovoza 1872. prvo svečano oblačenje 15 novih sestara, od kojih njih 11 u njegove ruke položiše zavjete na tri godine. Duša je toga novog djela bila Marija Mazzarello. U jednom pismu Don Boscu don Pestarino ovako piše o njezinom radu i vrlinama: »Ona, tako reći, ne zna ni čitati ni pisati, ali o krepostima govori tako delikatno i uzvišeno te s takvim uvjerenjem i jasnoćom, da se često čini kao da je nadahnjuje sam Duh Sveti.«

Marija Dominika Mazzarello kao temelj svoje uprave postavi krepost poniznosti i potpunu vjernost zamislima velikoga sveca Don Bosca. Da je u svemu tome bio Bog na djelu, vidi se po tome što je svetica tek u 35. godini života naučila pisati i govoriti književnim talijanskim jezikom. Prije toga bijaše praktički nepismena i neizobražena, ali zato puna Duha Božjega, a to je važnije od svih naravnih sredstava. Prožeta tim Duhom, postade prikladna da g. 1874. bude izabrana za generalnu poglavaricu Kćeri Marije Pomoćnice i da je veoma spretno i dobro vodi. Kad se čovjek posve predade Bogu, postaje odlično sredstvo u Božjim rukama i za najveće i najsloženije pothvate. Primjer Marije Mazzarello svjedoči o tome bjelodano.

Obdarena karizmom upravljanja i vodstva, a izgrađena u kreposti, znat će svoju družbu voditi putovima poniznosti, umrtvenosti i tako stvarati njoj vlastitu duhovnost.

Kad je Don Bosco slao u Mornese svoga suradnika Don Cagliera, rekao mu je: »Ti poznaješ duh našega Oratorija, naš preventivni sistem i tajnu kako se mladima čini dobro: ona je u ljubavi i služenju svima dan i noć, ne ponizujući ikoga, radeći sve s postojanom dobrohotnošću i strpljivom ljubavlju. U dobar čas dobra Marija Mazzarello ima sva ta svojstva i zbog toga se možemo pouzdati u vodstvo ustanove. Ona ne mora ništa drugo raditi, nego se samo složiti s duhom, sistemom i značajem našega Oratorija. Njihova je družba jednaka našoj: ima isti cilj i sredstva, koja ona primjerom i riječju naglašava sestrama. One su, pak, po primjeru majke prema svojim mladim

gojenicama više nježne majke negoli poglavarice, upraviteljice i učiteljice.«

Sveta Marija Mazzarello stajala je uz djelo Don Bosca kao sveta Skolastika uz Benedikta, Klara uz Franju Asiškoga, Terezija Avilska uz Ivana od Križa, Franciska de Chantal uz Franju Saleškoga, Lujza de Marillac uz Vinka Paulskoga. Njezin je motto bio: »Živimo u Božjoj prisutnosti i uz duh Don Bosca!«

Život svete Marije Mazzarello nije bio duga vijeka. Ponovno je izabrana za generalnu poglavaricu god. 1880. Predosjećala je da joj se bliži kraj, ali se zbog toga nije ni bojala ni štedjela. Znala je da se samo jedanput živi i da zbog toga život valja što bolje upotrijebiti.

U veljači 1881. pratila je treću skupinu svojih misionarki u Marseilles. Na putovanju je u Saint-Cyru u Francuskoj teško oboljela. Vratila se u domovinu, gdje je u generalnoj kući Nizza Monferrato 14. svibnja 1881. u dobi od samo 44 godine blago u Gospodinu usnula.

Iza sebe je ostavila veliko djelo: 189 sestara u 26 kuća, od kojih je 6 bilo u Americi. Danas Kćeri Marije Pomoćnice ima 17.000, raspodijeljenih u 400 kuća i među 54 naroda. Bog je obilno blagoslovio i umnožio njezino potomstvo. Tu veliku i svetu dušu postavio je na oltar papa Pijo XI. proglasivši je blaženom 20. studenoga 1938. Pijo XII. svečano ju je kanonizirao 24. lipnja 1951. O njoj su napisane mnoge knjige i studije, a toliki salezijanci i kćeri Marije Pomoćnice nadahnjuju se i danas na njezinu primjeru.

Papa Pijo XI. nazvao je Mariju Dominiku Mazzarello: »Vjerodostojnom Marijinom kćerkom.« Ona je to i bila. Obilazeći kuće svoje družbe, svojim je duhovnim kćerima govorila: »Ljubimo veoma Mariju Pomoćnicu, širimo pobožnost prema njoj, osobito među našim gojenicama; a vi upraviteljice, nikada nemojte zaboraviti da je Gospa prava upraviteljica kuće i ustanove!«

15. svibnja

SVETI IZIDOR, RATAR

Pontifikat pape Grgura XV. bio je veoma kratak. Trajao je samo 2 godine i 5 mjeseci. A ipak je za Crkvu od velikog značenja, jer je propisao tajno biranje pape, u kojem se ime kandidata napiše na listiću; jer je osnovao Kongregaciju za širenje vjere, koja mnogo učini za promicanje misijskoga apostolata i jer je napokon 12. ožujka 1622. održao svečanu kanonizaciju, u kojoj je proglasio svetima velike reformatore XVI. stoljeća: Ignacija Lojolu, Franju Ksavera, Tereziju Avilsku, Filipa Neria, a s njima skupa i poniznoga španjolskoga seljaka Izidora, koji je živio na prekretnici XI. u XII. stoljeće. Upoznajmo taj skromni lik, koji služi na čast seljačkom staležu kao njihov uzor i zaštitnik.

Isidor Labrador, kako ga nazivaju Španjolci, zaštitnik njihova glavnoga grada Madrida, rodio se negdje oko g. 1080. od skromnih i jednostavnih roditelja, koji ga dobro odgojiše u pravom kršćanskom duhu. Odraz toga duha bijahu razne kreposti u kojima se odlikovao.

Proživljavajući kod kuće veliko siromaštvo, veoma mlad radio je kao nadničar po tuđim poljima. No prije nego bi pošao na polje, svako je jutro pobožno pribivao svetoj misi i toplo se preporučio Isusu i Mariji. Izidor je brzo ostao siroče bez oca i majke pa se unajmio kao radnik ratar kod nekog bogata posjednika, koji se zvao Vera. Taj je svoga najamnika zbog njegove vjernosti i radi-

nosti veoma zavolio. Ušao mu je u volju. To se nije svidjelo drugim slugama, koji ga u zavisti počeše kod gospodara optuživati da dosta ne radi, jer se previše posvećuje vježbama pobožnosti. Plemenitost svoga značaja Izidor je najbolje pokazao što je tim zavidnicima od srca praštao.

Kad su Almoravidi osvojili Madrid, koji je tada bio više selo nego grad, Izidor je s tolikima drugima morao pobjeći pa se sklonio u Torrelaguna. Tu je upoznao vrijednu djevojku po imenu Maricu, u nju se zaljubio i oženio je. Ona je bila vrijedna žena svoga svetog muža, s kojim se natjecala u svakoj kreposti. Kako nisu imali svoga posjeda, Izidor se opet unajmio kao radnik kod nekoga posjednika, koji prema njemu nije bio onako milostiva srca kao prijašnji gospodar, već ga sumnjičio i vjerovao podvalama zavidnih radnika. Svetac je to sve strpljivo, upravo svetački podnosio, a milostivi je Bog njegov rad obilno blagoslivao.

Kad su se prilike poboljšale, Izidor se vratio u svoj dragi Madrid. Ondje se zaposlio kod Ivana di Vargas. Brzo je stekao njegovo potpuno povjerenje pa bi postavljen nadstojnikom nad svom njegovom zemljom. No ljudska zloba ni taj put nije mirovala. Zavidnici su ga pred gospodarom optuživali da za vrijeme posla moli umjesto da radi. Gospodar se na svoje oči htio uvjeriti da li je to baš tako pa je jednog dana potajno pošao na njivu kamo je Izidor bio otišao na posao. Bog je sada htio proslaviti svoga vjernoga slugu. On se molio, a anđeli su bili za plugom i orali. Gospodar je sve to na svoje oči vidio i njegovo poštovanje prema

Izidoru još većma poraste. Taj su prizor ovjekovječili mnogi veliki slikari.

Sveti Izidor postade uzorom molitve, težačkoga rada, a tome je pridodao i veliku ljubav i samilost prema siromasima. Svi su ga smatrali pravim svecem i kao takvoga štovali. On umrije na glasu svetosti oko godine 1130. Najprije bi pokopan u mjesnome groblju svetog Andrije, a godine 1170. prenesen je u crkvu istoga sveca, u kojoj je bio i kršten.

Prvi životopis svetog Izidora napisao je neki Ivan, đakon, možda Ivan Egidije iz Zamore, oko g. 1275. U njemu su opisana čudesa po zagovoru svetog Izidora. Pisac njegova životopisa piše da neka od njih potječu od svjedoka očevidaca. Svečev se blagdan slavio najprije na Bijelu nedjelju, a zatim na današnji dan. On se naročito svečano slavi još i danas u Madridu. Njemu je posvećena i tamošnja katedrala. Baronije njegovu uspomenu u Rimskome martirologiju spominje 10. svibnja.

U Zagrebu su isusovci u XVII. stoljeću osnovali i vodili Bratovštinu svetoga Izidora, koja je okupljala mnoge seljake iz okolice grada. U Hrvatskom Zagorju ime ovog sveca po selima nije nikakva rijetkost. Danas u doba pretjerane industrijalizacije i urbanizacije, koja sve više ugrožava čovjekovu okolinu, dobro je oživjeti uspomenu na ovog svetoga seljaka, koji je obrađujući polja postigao veliku ljudsku i kršćansku savršenost.

Petnaesti u mjesecu —
DAN MOLITVE ZA PROSLAVU PETRA BARBARIĆA

15. travnja 1977. navršilo se 80 godina od blažene smrti sluge Božjega Petra Barbarića (1874—1897.). Ta nas obljetnica potiče da pojačamo naše molitve za što skoriju beatifikaciju Petra Barbarića. Taj je mladić kao uzoran sjemeništarac proveo 8 godina u Malom sjemeništu sarajevske ili vrhbosanske nadbiskupije u Travniku. Isticao se u vježbama pobožnosti prema Srcu Isusovu, ulazeći tako sve više i dublje u tajnu Božje ljubavi. Kao Marijin zbornik posvetio se Bogorodici i iskreno je štovao i nasljedovao. Vođen duhom vjere savjesno je obavljao svoje svakidašnje dužnosti, dajući svima oko sebe dobar primjer, pomažući i drugima da budu dobri. Osobitom je ljubavlju gajio krepost mladenačke čistoće, što nije išlo bez osjetnih žrtava. Kroz sve dane sjemenišnog života upravo je gorio od želje za ministerijalnim svećeništvom. Želio je postati svećenik i raditi za dobro duša. Bavio se i mislima o redovničkom staležu. To su bile želje i planovi mladoga, idealnoga svećeničkog pripravnika. Gospodinu se ipak drugačije svidjelo pa ga je mlada pozvao k sebi. Petar Barbarić je, kako dokazuju njegova pisma, tu odluku Providnosti primio s potpunim predanjem i njegova je smrt bila smrt pravednika, koji u svemu vrši volju Božju. Generacije travničkih sjemeništaraca nadahnjivale su se na njegovu primjeru te mnogi od njih postadoše dobri svećenici, redovnici, a neki i biskupi.

Gledajući danas na našu mladež, koja je sve više ugrožena suvremenim materijalizmom, potrošačkim mentalitetom, tolikim izazovima protiv kreposti čistoće, mislimo da bi lik uzor-mladića Petra Barbarića stavljen na svijećnjak bio mladima trajna poruka kako valja provoditi mladost. Zato molimo i radimo ustrajno za njegovu beatifikaciju!

Gledajući dalje na sve veću potrebu duhovnih zvanja u Crkvi: svećeničkih i redovničkih, mislimo da bi primjer Petra Barbarića, koji je izjavio, »da bi za svećeničko zvanje bio spreman i sto puta umrijeti« imao svećeničkim i redovničkim kandidatima mnogo toga reći. Njegov je primjer snažan poticaj za ustrajnost u svetom zvanju.

Napokon, Petar Barbarić svojom jednostavnošću i vjernim obavljanjem svojih svagdašnjih dužnosti može poslužiti kao primjer svima članovima Božjega naroda, da se odazivlju sveopćem pozivu II. vatikanskog sabora na svetost. On je svoju kršćansku svetost nastojao ostvarivati uz revno prakticiranje pobožnosti Srcu Isusovu i Presvetoj Djevici. Te dvije pobožnosti Crkva i danas mnogo cijeni pa zato Petar Barbarić svojom izrazito naglašenom duhovnošću Srcu Isusovu i Blaženoj Gospi pokazuje na Krista, središte našega života i spasenja, s kojim je najuže bila povezana Presveta Bogorodica.

Petar je živio i umro u kraju gdje katolici žive pomiješani s pravoslavnima i muslimanima. Na njegov nekadašnji grob u Travniku još i danas uz katoličke vjernike dolaze na molitvu i pravoslavni i muslimani. Kad bi ga Crkva uzdigla na oltar,

njegovo bi štovanje ne malo pripomoglo ekumenskom zbližavanju, koje Kristu Gospodinu i Majci Crkvi toliko leži na srcu.

Redoviti informativni postupak u vidu Petrove beatifikacije propisno je obavljen i dovršen u sarajevskoj Nadbiskupijskoj kuriji od 1938—1943. Akta toga procesa nalaze se kod Svete kongregacije za beatifikaciju Božjih slugu i kanonizaciju blaženika. Taj je Sveti zbor 11. svibnja 1945. izdao Decretum super scripta, a godine 1954. načinio »Copiam Publicam« sviju Akata Petrova postupka. Za njegovo proglašenje blaženim upravljeno je dosada više molba pojedinih biskupa, a i zajedničkih nekih sjemeništa. Bilo bi poželjno da takve molbe sa zajedničkim potpisima šalju Svetome Ocu i naše župe.

16. svibnja

SVETI ANDRIJA BOBOLA, MUČENIK

Propovijedajući Evanđelje zapečatio je propovijedanje mučeničkom krvlju poljski isusovac sveti Andrija Bobola. Da bismo ga što bolje upoznali, promotrimo najprije povijesne prilike u kojima je živio, djelovao i poginuo.

U XVII. stoljeću katolička je Poljska dala Družbi Isusovoj velikih imena, koja su se proslavila bilo perom, bilo vrlinama redovničkoga života. Među njih valja ubrojiti slavnog propovjednika Petra Skargu (umro 1612.), pjesnika Matiju Sarbiewskoga (umro 1640.) te nadaleko poznate duhovne pisce: Nikolu Lanciciusa (umro 1653.) i Gašpara Druzbickoga (umro 1662.). Ipak je najveće isusovačko ime toga razdoblja sv. Andrije Bobole, poniznog i revnog pučkog misionara poljskih sela i župa te velikog mučenika vjere. Da njegovo ime nije palo u zaborav, valja zahvaliti neobičnim događajima koji su se zbili poslije njegove smrti. Očito da ga je Providnost htjela proslaviti.

Za vrijeme krvave pobune Kozaka od g. 1648—1654., baš kad je u zapadnoj Evropi završilo klanje, palež i ubijanje za vrijeme tridesetgodišnjeg rata, kozačka se pobuna pretvorila u rat između Poljske i Moskve. I kao što su na zapadu u tridesetogodišnjem ratu mnogi platili krvlju vjernost i odanost rimokatoličkoj vjeri, tako je i u istočnim pokrajinama Poljske na tisuće vjernika i na desetke svećenika zapečatilo krvlju i životom svoju privrženost istoj vjeri. Netom je svršila ta nevolja, navalile su na Poljsku i druge. Već god. 1655. Šveđani upadaju u Poljsku, a taj je vojni pohod s pravom nazvan »potopom«, kako ga je i opisao slavni poljski pisac Sienkiewicz. Vođene su god. 1657. slavne ali i krvave bitke između Poljaka i Šveđana kod Čenstohove i Varšave. Poljaci su u tom ratu izgubili vojvodinu Prusku, a kraljevska je vlast kralja Jana Kazimira (1648—1668.) tako oslabila da on umire kao opat-komendator u St. Germain de Prés u Parizu.

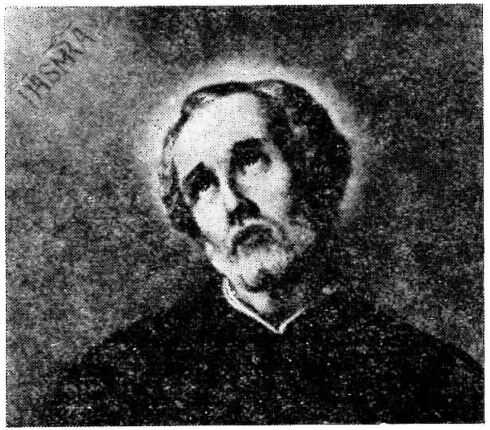

Pod okriljem tih za Poljsku nepovoljnih događaja odjeli Kozaka, koji su izgubili svoju slobodnu državu i došli pod vlast Moskve, organizirali su prepade u pogranične predjele. Politički je rat završen, ali su se Kozaci postavili sada za branitelje ruskoga pravoslavlja protiv onih kršćana istočnoga obreda koji su se sjedinili s Rimom glasovitom Brest-Litovskom unijom godine 1596.

U to vrijeme Andrija Bobola bijaše apostol poniznih i malih ljudi. Kroz 20 godina on misionari najzapuštenije krajeve utvrđujući vjernike u vjernosti katoličkoj vjeri i Rimu. Od g. 1636. pa do svoje smrti g. 1657. prokrstario je na stotine kilometara po pijesku i močvarama prostrane doline Pripeta. Dopro je i do Janova, gdje je podnio mučeničku smrt najokrutnije vrste.

Na njemu baš ništa nije izgledalo da je preodređen za mučenika. Bio je, sigurno, pobožan svećenik i redovnik, propovjednik u gradu Vilni i upravitelj Marijine kongregacije od g. 1622—1634. No sav taj njegov posao nije bio naročito zapažen. Bila je to uobičajena gradska pastva tadašnjega vremena, o kojoj povijest nema što naročito zabilježiti. Ipak iza njegovih mirnih poslova skrivao se vatren značaj, koji je bio uvijek spreman da se stavi u nesebičnu službu braće. Kao poglavar u Bobruisku provodio je dane i noći do uzglavlja oboljelih od kužne pošasti, koja se oborila na taj grad kao posljedica bijede drugog rata s Moskvom od godine 1632—1634.

Vjerodostojna i ispitana svjedočanstva slažu se u tome da je bio veoma ugodan subrat, čak i veseljak, kad bi se pružila prilika, ali ipak i uvijek spreman izložiti se gdjegod zatreba. Osjetljiv na ćudorednu bijedu zapuštenog pučanstva u pokrajini Pripet, posvetio im je najljepše godine svoje zrele dobi. Brzo su ga počeli nazivati »zavodnikom« i »lovcem duša«. Bili su to oni koji su se neprijateljski odnosili prema njegovu apostolskom radu. A zato se i morao sukobljavati s bandama djece, koju su huckali protiv njega, i koja ga je znala progoniti čak i kamenicama. A upravo to ga

je učvršćivalo u želji da pruža svjedočanstvo strpljivosti, izdržljivosti i dobrote te da ondje gdje je vladala mržnja i razdor, zasađuje religiju milosrđa, ljubavi i sloge.

Svetac je u Janovu podnio okrutnu smrt, strahovito mučen od Kozaka. U povijesti mučenika njegovo mučeništvo ide među najokrutnija. No baš zato odmah poslije smrti mučenik postaje znak nade i jedinstva između kršćana dvaju svjetova — zapadnoga i istočnoga. Stanovnici Janova pobožno su ga sahranili, da ga kasnije predadu isusovcima u Pinsk.

Slučajno mu je god. 1808. pronađeno tijelo i to govore da se tu radilo o čudu. Tada je bilo preneseno u Polock, gdje je neko vrijeme boravio general »isusovaca Bijele Rusije«. Tu se častilo u staklenom lijesu sve do g. 1922. Tada ga je zarobila vojska crvene armije i odnijela u Moskvu. Odatle ga je za vrijeme gladi u Rusiji uspjela dobiti Sveta Stolica i g. 1924. preko Odese prenijeti u Rim. Godine 1938. papa Pijo XI. proglasio je Andriju Bobola svetim. Tijelo su mu tada vratili u rodnu Poljsku. Tom zgodom tijelo je prošlo Slovenijom i bilo izloženo na čašćenje u isusovačkoj crkvi sv. Josipa u Ljubljani.

Za vrijeme strahota II. svjetskog rata mučenikovo tijelo postade vjernicima i građanima poljske prijestolnice simbolom jakosti i nade. U vrijeme strašnog varšavskog ustanka uz pucnjavu artiljerije prenosili su ga iz jedne gradske četvrti u drugu.

Sv. Andrija Bobola zaštitnik je Slavenske asistencije Družbe Isusove, koja je nakon II. svjetskog rata bila najteže iskušana. Njegova rodna

Poljska ima ipak dvije cvatuće provincije koje, Bogu hvala, ne boluju od krize zvanja.

Zaštitnikom Slavenske asistencije proglašen je sv. Andrija Bobola još prije svoje kanonizacije, neposredno nakon ustanovljenja asistencije. Tadašnji general o. Vladimir Ledochowski ovako je motivirao taj izbor: »Blaženi je Andrija Bobola svojom vlastitom krvlju posvetio teritorij koji pripada ovoj asitenciji te njezinim članovima pokazao put, kojim treba da pođu u širenju i učvršćivanju Kristova kraljevstva u njihovim krajevima.«

U buli kanonizacije Pijo XI. naziva sv. Andriju »nepobjedivim mučenikom, koji oslabljene i mlitave ljude naših vremena sili na hrabrost i podnašanje svih mogućih napora, kadgod se radi o probicima Boga i Crkve.«

ČUDESNO OZDRAVLJENJE OCA HILARIJA ODACHOWSKOG, DI, PO ZAGOVORU SV. ANDRIJE BOBOLE

Po odlasku isusovaca iz Bijele Rusije u prošlom stoljeću i njihovu raspršenju po cijelom svijetu, otac Odachowski je došao na Sardiniju. Ondje se razbolio i ležao bez nade u ozdravljenje. Liječnici su bolesniku proricali smrt u roku od nekoliko sati. Poglavar tamošnje redovničke kuće dao je načiniti lijes i unijeti ga u sobu bolesnika koji bijaše na umoru. Bilo je to uveče, a otac Odachowski je znao što se oko njega zbiva, samo nije mogao od sebe dati ni ikakva znaka života. Uto mu se ukaza kao na javi u velikoj svjetlosti sv. Ignacije i bl. Andrija Bobola.

— Oče, dopuštaš li — reče bl. Andrija sv. Ignaciju — da izmolim za ovoga našega mladog brata nekoliko godina zdravlja? Može još nešto raditi za slavu Božju.

U prvi mah sv. Ignacije, nešto ljut, nije htio pristati na molbu bl. Andrije, no kad taj nije prestajao zagovarati, odazove mu se ovim riječima:

— Koliko godina želiš izmoliti?

— Deset — reče blaženi Bobola.

— Što je to deset, moli više!

I gle, otac Odachowski opazi rimsku brojku XXX, a iza nje dugi niz jedinica. Zatim je sv. Ignacije nešto duljim govorom ocu Odachowskom dao opomenu u kojima mu se krepostima valja prije svega vježbati, a što mu još nedostaje za redovničku savršenost. Nato je nestalo viđenja, a otac Odachowski usnu. Ujutro se osjećao potpuno zdravim, samo je bio nešto slab. Zato je zamolio više nego obično hrane, a kad se nasitio, ustao je i stao šetati po sobi. Liječnici su došli u kolegij da doznaju u koliko je sati umro bolesnik. Kako se istom začudiše kad ga vidješe sasvim zdrava i vesela!

Od vremena svoje bolesti otac se Odachowski nešto uozbiljio; a kada je kasnije na molbe i zapitkivanja ocu Adelasio ispričao cijelo svoje viđenje, dodao je da se sv. Ignacije u upozorenjima, što mu ih je dao, nije ni u čemu prevario. Što se pak tiče jedinica, koje su dolazile iza triju desetki (XXX), nikada nije htio kazati koliko ih je bilo, dok godina smrti nije pokazala da ih je moralo biti devet.

Nekoliko mjeseci nakon bolesti oca Odachowskog poglavari ga sa Sardinije poslaše u Hrasno (u poljskom izvorniku »Razno«), a zatim na Strav-

ču. Prva se župa nalazi u Hercegovini, druga u Dalmaciji. Njima su kroz dulje vremena upravljali oci Dubrovačkoga kolegija. Kao upravitelj župe, otac Odachowski je gorljivo djelovao među narodom, većim dijelom muslimanskim. Najedanput je od napora bacao krv; on se s time šalio i odlazio u vrt, da vlastoručno obrađuje zemlju — znao je, naime, da se još nisu ispunile desetke godina od vremena bolesti.

Poslije nekoliko godina apostolskoga rada u Hercegovini i na Stravči pozvaše ga u Dubrovački kolegij, gdje je umro u 74. godini života.

Kao i svi bjeloruski oci, tako se i o. Odachowski odlikovao velikom bratskom ljubavlju, pa su ga zato u redu svi voljeli. Ona je ne jedanput dolazila do heroizma.

Evo vjerodostojnog primjera, što sam ga upravo čuo od starčića oca Adelasio:

Oci Dubrovačkoga kolegija imali su za redovničku mladež vilu, što se nalazila na obližnjem otoku Mljetu, u starom benediktinskom samostanu. Jednom su isusovački skolastici, koji su ondje bili na praznicima, zamolili oca Odachowskoga, tadašnjeg kućnog ekonoma, da s njima isplovi u ribolov. Kad su se nalazili na pučini, zaskoči ih oluja. Najednom je povratak postao nemoguć, i već su bacili sidro, a kad se jedno slomilo, spustiše drugo. Lađa držana sidrom opirala se silnim morskim valovima. Kad se nakon nekoliko sati oluja stišala, skolastici htjedoše dići sidro. Ali ono se tako čvrsto zakotvilo u morsko dno, da im to nije pošlo za rukom. Nisu mogli ni raskinuti lanca, kojim je sidro bilo vezano za lađu. Položaj je postao kritičan. Prijetila je smrt od gladi, budući da tim

vodama nisu plovili brodovi. U taj se čas o. Odachowski sjeti da se još nije ispunilo 30 godina od njegove bolesti i da viđenje, što ga je nekoć imao, mora nešto značiti. Skoči u more, otkvači sidro i, kako je umio dobro plivati, sretno se vrati u lađu.

Taj tekst o čudesnom ozdravljenju oca Odachowskog napisao je o. Martin Czerminski, a s poljskoga preveo o. Predrag Belić.

Otac Martin Czerminski poznat je poljski katolički publicist. Bio je duge godine urednik »Katoličkih misija«, koje su, uzorno uređivane, izlazile u Krakovu. Početkom ovoga stoljeća za poljske koloniste po Bosni držao je misije, duhovne vježbe i obnove. Prije toga, krajem prošloga stoljeća, bio je dva puta u Dalmaciji i Crnoj Gori, o čemu je također napisao krasnu i bogatu ilustriranu knjigu. Opisujući Dubrovnik i njegove znamenitosti kod crkve svetog Ignacija susreće se s milom i časnom uspomenom na Poljaka oca Hilarija Odachowskoga. O pokojniku su mu pričali neke anekdote subraća iz Dubrovačkoga kolegija, oci Adelasio i Sacchi. Razumije se da su mu se potkrale i neke pogreške, kao ona o muslimanima, jer ih na župama u Hrasnu i na Stravči nema.

Originalni naslovi i podaci knjiga oca Czerminskoga o našim krajevima:

Czerminski Marcin ks. SJ, W Dalmacyi i Czarnogorze. Krakow 1896. Misje Katol. 8^0 s. VI, 325, ilustr. 75, plan, 2 mapki. Druk. Czasu. Nakl. 600 egz.

Czerminski Marcin ks. SJ, Kolonie polskie w Bosni. Wspomnienia z misyi w roku 1902. Krakow 1903. 8^0 s 82, nlb. 1, ilustr. Druk. Czasu. Odb. z Misji Katol.

SVETI ŠIMUN STOCK

U samostanima karmelićanskoga reda slavi se danas sveti Šimun Stock, koji je zbog karmelskoga škapulara, odnosno viđenja o tome škapularu, postao veoma popularan i u širokim slojevima Božjega naroda, svih onih koji s pobožnošću nose škapular.

Iz pisanih izvora što potječu s kraja XIV. stoljeća znatno o svecu škapulara ovo: »Šimun Stock, iz engleske provincije, generalni prior, čovjek svet i slavan po čudesima, umro 16. svibnja, pokopan u Bordeauxu, u provinciji Gaskonji.« Ondje se nalazio na vizitaciji te provincije. Ostale točne vremenske podatke o njegovu životu, na žalost, ne znamo. Godina svečeve smrti uzima se općenito 1265., a neki spisi govore da je doživio visoku starost.

U slikarstvu sv. Šimuna Stocka redovito prikazuju obučena u karmelićanskom habitu, a često i s plamenim jezicima paklenoga ognja. To dolazi od njegova viđenja o karmelskom škapularu, u kojem mu je Gospa obećala da će nosioci toga svetoga znaka biti očuvani od pakla. Na mnogim slikama svetac kleči ili stoji do nogu Majke Božje Karmelske, a ona mu predaje škapular. Svečeva velika pobožnost prema Gospi na brojnim je slikama izražena jezikom umjetnosti na najrazličitije i veoma profinjene načine. Već i to sâmo mnogo govori o njegovoj popularnosti, koja je bila kadra nadahnuti tolike umjetnike.

U duhu tradicije karmelskoga reda i Šimun Stock je, stupivši u karmelićane, bio doveden pred

Presveti Sakramenat i pred oltar Majke Božje, da bi se sav posvetio Bogu i Bogorodici. Već u novicijatu bio je upućen u uvjerenje karmelićana da je Marija ona koja nadahnjuje novake da stupe u Karmel, da ih ona zaodijeva u vrline, da ih oslobađa od pogibelji i da im kod Gospodina posreduje konačnu ustrajnost u redovničkom zvanju.

Svaki karmelićanin uči: »Iz predaje naših otaca i po primjeru svetaca našega reda moramo naučiti ovo: Sve ono što činimo, prikažimo Bogu po Mariji, jer je Božjem Veličanstvu veoma ugodno da to bude prikazano po prečistim rukama Presvete Djevice.« Tako je sigurno radio i sveti Šimun Stock te postao dostojan da ga Presveta Djevica obdari posebnim viđenjem i karmelskim škapularom, koji obogati marijansku pučku pobožnost. Pravi nosilac škapulara ozbiljno misli na svoje vječno spasenje, nastoji živjeti životom dobra kršćanina, pa se na taj način najbolje sprema na smrt. Noseći pobožno Gospin škapular u svome životu osjeća i posebnu zaštitu Majke Božje Karmelske.

SVETI IVAN NEPOMUK

Na mnogim mostovima — osobito srednje Evrope — pa i u našim krajevima — nalazi se često jedan svetački kip. Koga prikazuje? — Svećenika u reverendi, roketi, s biretom na glavi, koji drži prst na ustima. Kao da sebi i prolaznicima želi naglasiti vrijednost šutnje, dužnost čuvanja povjerene tajne. To je kip sveca mostova i mučenika ispovjedne

tajne svetog Ivana Nepomuka, koji po svojim kipovima postade jedan od najpoznatijih svetaca.

S njim sam se upoznao još u svome djetinjstvu kad sam u Valpovu prolazio preko glavnoga mosta na Karašici. Na uglu kuće kraj mosta stajao je u niši veliki kip sv. Ivana Nepomuka. Danas se nalazi u župskom dvorištu u niši uz sjeverni zid župne crkve Bezgrešnog Začeća. Nisam tada o njemu mnogo znao, ali mi je bilo drago što ondje kraj mosta stoji, jer sam osjećao da je i on jedna od svetinja, koje su nam u našoj župi prirasle srcu i bile drage. On je bio svjedokom naših tadašnjih velikih procesija na Svijećnicu, na Veliku Subotu, na Florijanovo, u prosne dane, na Brašančevo i na Veliku Gospu. On je bio jedan od simbola svih onih svetih radosti, koje smo tada doživljavali u središtu naše župe. Tome dragom svecu želim sada podignuti zahvalni spomen, a on nek nas svojim životom, primjerom i mučeničkom smrću vodi Kristu, izvoru svih svetih radosti!

Sveti Ivan se rodio u Pomuku, staro ime za današnji Nepomuk, u zapadnoj Češkoj, negdje između g. 1340—1350. Otac mu se zvao Velfin i bio po svoj prilici mjesni načelnik.

Prve sigurne povijesne podatke o svecu imamo iz g. 1370., kad je kao praški klerik obavljao već službu javnog bilježnika. Narednih je godina bio pisar i bilježnik svih akata iz raznih postupaka u uredu generalnih vikara nadbiskupije. Za svećenika je zaređen oko g. 1380., a još iste godine imenovanjem čak iz Rima postavljen za župnika sv. Gala u Pragu. U isto vrijeme obavljao je i službu tajnika i bilježnika nadbiskupa Ivana Jenštejna.

Sve to govori da je bio izvanredna ličnost, kad je već kao mlad svećenik mogao obavljati tolike dužnosti.

Da bi stekao što više kvalifikacija, dao se i na studij prava pa je u Pragu g. 1381. zadobio akademski stepen bakalaureata. Zatim je pošao na daljnji studij prava u Padovu. Ondje bi godine 1386. izabran za rektora studenata, koji su bili rodom s onu stranu Alpa. A već slijedeće godine postade doktor prava. Vrativši se u Prag, imenovan je kanonikom zborne crkve sv. Egidija, a g. 1389. zadobi kanonikat i u crkvi sv. Petra i Pavla u Višegradu. G. 1390. iz župe sv. Gala pređe za arhiđakona u Žatec.

Najvažnija i najodgovornija služba koju je u životu obavljao bila je da je postao generalni vikar energičnoga i pobožnoga nadbiskupa Jenštejna. Bilo je to baš u rujnu 1389. kad se razmahala tragična borba između nadbiskupa i despotskog kralja Vjenceslava IV., koji je nasilno želio prisvojiti crkvena dobra i postati potpuni gospodar Crkve u Češkoj.

Posljednja faza borbe između kralja i Crkve bila je u jesen 1392., kad je kralj potpirivan od svojih savjetnika strašno divljao protiv klera. Neustrašivi je nadbiskup javno prosvjedovao protiv kraljeve samovolje, no unatoč tome jedan je kraljev službenik dao smaknuti trojicu klerika. Kralj još uvijek nije mirovao, već je pošto-poto htio ograničiti nadbiskupovu vlast. Htio je jednostavno podijeliti teritorij praške nadbiskupije i nakon smrti benediktinskog opata Raceka iz Kladrubya osnovati ondje novu biskupiju te joj staviti na če-

lo svoga pouzdanika Vjenceslava Kralika iz Burenica. Bilo je to nevjerojatno uplitanje u posve crkvene unutarnje poslove.

Međutim, kad je stari opat umro početkom g. 1393., monasi su izabrali novog opata u sobi monaha Olena. Ivan Nepomuk, generalni vikar, po nadbiskupovoj naredbi, a protiv izričite kraljeve volje, potvrdio je 7. ožujka 1393. izbor novoga opata. Kralja je to raspalilo pa je zatvorio i Nepomuka i neke druge svećenike. Svi su oni bili podvrgnuti mučenju, u kojem je sudjelovao sam kralj s bakljom u ruci. Ipak biše pušteni na slobodu pošto su se prije morali zakleti da će o svojoj torturi šutjeti. Iznimka je bila s Ivanom Nepomukom. On se kralju valjda zbog svoga velikog ugleda činio najopasnijim. Zato ga je kralj u noći s glasovitog mosta Karla IV. dao baciti u Vltavu i tako Ivan pogibe kao mučenik.

Tijelo mu je pronađeno te sahranjeno najprije u crkvi svetog Križa uz rijeku, a kasnije preneseno u katedralu sv. Vida u Pragu. Posjetnici te divne gotske katedrale u njezinoj desnoj lađi mogu još i danas vidjeti mučenikov grob, na kojem piše: Iohannes de Pomuk.

Papa Benedikt XIII. proglasio je 19. ožujka 1729. u Lateranskoj bazilici Ivana Nepomuka svecem i to mučenikom ispovjedne tajne. Međutim, njegovo je štovanje već davno prije bilo veoma prošireno i to ne samo u Češkoj, već izvan njezinih granica. Iako je na temelju pouzdanih povijesnih izvora glavni razlog svečeve mučeničke smrti bio potvrđivanje opata u Kladruby, to se ne može posve isključiti ni to da je bio kraljičin ispovjednik i kao takav čuvao pred ljubomornim kraljem is-

povjednu tajnu ne htijući otkriti kralju išta od onoga što je doznao u ispovijedi. Ne postoji, naime, nikakav povijesni izvor, koji bi to drugo pozitivno mogao pobiti.

U Češkoj su se protiv štovanja Ivana Nepomuka žučljivo borili husiti govoreći da je taj kult uveden kako bi umanjio veličinu Jana Husa. Otkriće pak nekih povijesnih dokumenata nakon Ivanove kanonizacije navelo je neke pretjerane kritičare da optuže Crkvu kako je proglasila svetim osobu koja uopće nije ni postojala, već ju je stvorila pučka legenda. Sve su te kritike posve neosnovane, jer ima obilje sigurnih povijesnih izvora, koji govore o povijesnosti Ivana Nepomuka. Od njih je najvažniji onaj što ga je g. 1752. otkrio slavni prefekt Vatikanske biblioteke Giuseppe Simone Assemani. To je kodeks u kojem se nalaze pisana djela praškoga nadbiskupa Ivana Jenštejna, pa i izvorni tekst njegove optužbe protiv kralja Vjenceslava. U njemu se govori i o smrti Ivana Nepomuka. Prema tome nije sporna ni Nepomukova opstojnost ni svetost. Dakle, štujmo ga i u buduće kao i dosada!

Svetog Ivana Nepomuka smatraju zaštitnikom ispovjednika, zaštitnikom dobroga glasa. Kao takav naročito se štovao u Družbi Isusovoj u XVIII. stoljeću, jer je Družba tada bila jako mnogo klevetana. Ona je sv. Ivana Nepomuka dugo vremena častila kao svoga drugotnoga zaštitnika. Njemu se nakon II. svjetskog rata mnogo utjecala i naša Hrvatska provincija, na poticaj tadašnjega provincijala oca Karla Grimma. Sveca zazivaju u pomoć i protiv poplava, a u nekim su se brdskim krajevima na njegov blagdan održavale procesije s Pre-

svetim Sakramentom. One bi išle do njegovih kipova na mostovima, gdje se molilo za njegovu svetačku zaštitu. Iz solidarnosti s njegovom zemaljskom domovinom Češkom, gdje se Crkva nalazi u veoma teškim prilikama, molimo svetoga Ivana Nepomuka, zaštitnika Češke, da svojom zaštitom bdije nad svojom domovinom!

17. svibnja

SVETI PAŠKAL BAYLÓN, REDOVNIK

Presveta je euharistijska tajna od Velikog četvrtka pa sve do danas uvijek imala svojih velikih poštovalaca, klanjalaca i zaljubljenika. Jedan je od njih bio i ponizni franjevački brat sveti Paškal. Njegova je ljubav prema Euharistiji bila tako žarka da ga nazivaju »serafom Euharistije«. Stoga se i ne čudimo da je između dva rata i na hrvatskom jeziku u Euharistijskom Glasniku izlazio u nastavcima njegov životopis, koji sam u djetinjstvu s velikim zanimanjem čitao. Već tada me osvojio taj mili svetac.

Paškal je bio sin Martina Baylón i Izabele rođ. Jubera. Rodio se baš na veliki duhovski blagdan 16. svibnja 1540. u Torre Hermosa, u Aragonskom kraljevstvu, današnjoj Španjolskoj. Već od ranog djetinjstva pokaza izvanrednu ljubav prema molitvi i pobožnost prema Euharistiji. Ta velika tajna naše vjere privlačila ga je poput snažnog magneta sve više k sebi.

Prvi posao koji je obavljao mali Paškal bilo je čuvanje domaćega stada. Nalazeći se na livadama u otvorenoj Božjoj prirodi, dao je oduška svojoj sklonosti prema molitvi te mnogo molio, razmatrao, ali i činio pokoru. Postio je i bičevao se. Sve su to bila sredstva koja su mu pomagala na putu svetosti. On je od malena dobro znao da se do svetosti ne dolazi jeftino, već skupo, i zato se nije nimalo štedio. Junaštvo duha bilo je uvijek njegova velika odlika.

Kad je Paškalu bilo 18 godina, u njemu je dozrela odluka da se Bogu sasma daruje i posveti u redovničkome zvanju. Zato je pokucao na vrata samostana svete Marije Loretske, koji je pripadao reformiranim franjevcima, po sv. Petru da Alcantara zvanima alkantarincima. Tada je bilo mnogo zvanja, pa su redovnici pravili veći izbor i nisu na laku ruku primali one koji bi se javljali za samostan. Tako su i Paškala odbili rekavši mu da jedno vrijeme još pričeka pa će ga onda primiti u red.

Paškal je u želji da bude u blizini spomenutoga samostana našao zaposlenje kao pastir stada kod nekoga bogata gospodara po imenu Martin Garcia. Taj je tako zavolio mladoga pastira da ga je htio posiniti i učiniti baštinikom svoga bogatstva. No Paškalovo je srce davalo prednost evanđeoskom siromaštvu, u kojem je želio živjeti u reformiranom franjevačkom redu. Siromaštvo je bilo njegovo blago pa mu je u njemu bilo i srce.

Paškal je brzo izišao na glas svetosti pa ga franjevci napokon primiše u svoju zajednicu. I sada nitko sretniji od njega. U loretskome samostanu položio je 2. veljače, na blagdan Isusova prikazanja u hramu, svečane redovničke zavjete, prikazavši se sav Gospodinu. Poglavari su mu ponudili da postane svećenik, ali on je tu ponudu iz poniznosti otklonio. Želio je ostati ponizan i jednostavan brat, pa je kao takav vjerno služio Gospodinu i braći u samostanima u Jativi i Valenciji. Uz poniznost resila ga i izvanredna blagost, pa je bio mio i drag svima.

Iako je bio bez naobrazbe, često je pitan za savjet, jer je bio pun mudrosti, što dolazi odozgora.

Bio je obdaren raznim mističnim milostima, darom čudesa i ulivenoga znanja. Zato ga je g. 1576. španjolski provincijal poslao generalu reda Cheffontainesu, koji se tada nalazio u Parizu, a radilo se o jednoj veoma hitnoj i važnoj stvari. Za brata Paškala, koji je putovao u franjevačkom habitu, bilo je to opasno putovanje, jer je posvuda po Francuskoj bilo fanatičnih kalvina — hugenota, upravo bjesomučnih na sve ono što je bilo katoličko. Oni su ga napadali, izazivali, rugali mu se, a i zlostavljali ga. Jednom jedva umaknu smrti kamenovanjem. Bilo je to kad je s kalvinima raspravljao o Euharistiji, braneći svim srcem to uzvišeno otajstvo, a za koje bi spreman proliti i svoju krv. Ipak je sretno umaknuo svim zasjedama i stigao u Pariz te generalu reda predao važna pisma.

Vrativši se kući s toga opasnoga putovanja, sastavio je knjižicu, u kojoj su bile sakupljene izreke što su dokazivale Isusovu stvarnu prisutnost u Euharistiji i vlast danu od Isusa rimskome biskupu. Bile su to baš one istine koje su kalvini tada najviše napadali. Izmučen velikim pokorama, svetac je u 53. godini života osjetio da mu se bliži kraj. Umro je kao što se i rodio baš na blagdan Duhova 17. svibnja 1592. u Villa Real, nedaleko Valencije. Sprovod se poniznoga brata pretvorio u pravi trijumf. Ljudi su onim tajanstvenim kršćanskim osjetilom osjećali da je umro pravi svetac i stoga su se natjecali da mu iskažu što veću počast. A milostivi je Bog svetost svoga poniznoga i vjernoga sluge potvrdio mnogim znakovima i čudesima.

Crkva je po svojim rimskim prvosvećenicima izrekla o njemu također svoj sud. Papa Pavao V. 29. listopada 1618. proglasio je Paškala Baylón

blaženim, a 16. listopada 1690. papa Aleksandar VIII. svetim. Papa Leon XIII. proglasio je sveca Euharistije 28. studenoga 1897. zaštitnikom svih euharistijskih djela i društava, a nešto kasnije zaštitnikom međunarodnih euharistijskih kongresa, tih najvećih katoličkih manifestacija našega stoljeća.

Za vrijeme građanskoga rata u Španjolskoj (1936—1939.), kad je »u ime slobode« bjesnila slijepa mržnja na sve što je bilo katoličko, svečevo tijelo najvećom pobožnošću poštivano u Villa Real, bilo je obeščašćeno i djelomično uništeno. Dijelovi koji ostadoše s najvećom su počašću g. 1952. vraćeni na svoje staro mjesto u Villa Real. Kadgod se dogode takva nemila oskvrnuća, naše je vjerničko srce uvijek duboko povrijeđeno. Takav postupak vrijedan je osude, pa tkogod ga učinio.

Od sv. Paškala ostade i dvadesetak malih duhovnih rasprava. One nisu originalne, već povađene iz raznih knjiga kojima se svetac sebi za pobudu služio. Uz tuđe misli svetac je nizao i vlastite refleksije i molitve, koje nam otkrivaju njegovu dušu. Iz tih se spisa ipak vidi koliko je Paškal imao teološkoga znanja o euharistijskom misteriju. Sve te spise izdao je g. 1911. u jednoj knjizi otac Jakov Sala. Ona nosi naslov »Djelca sv. Paškala Baylón, izvađena iz bilježnica pisanih njegovom rukom, poredana, popraćena bilješkama i proviđena bibliografskim uvodom.«

Prvi svečev životopis malo poslije njegove smrti napisao je na španjolskom jeziku g. 1598. te izdao u Valenciji g. 1600. otac Ivan Ximenéz, njegov prijatelj i poglavar. On sam je bio očevidac činjenica što ih opisuje, zato je njegova knjiga izvanredne vrijednosti. Kasnije su o svecu napisane brojne knjige i studije, a svojim kistom proslavili su ga i mnogi slikari. Najljepša je svečeva slika što je oko godine 1769. za franjevački samostan sv. Paškala u Aranjuezu naslikao Ivan Krstitelj Tiepolo.

MOLITVA

Bože, koji si svetog Paškala, priznavaoca svoga, ukrasio čudesnom ljubavlju prema svetim tajnama tijela i krvi Tvoje, daj milostivo da i mi zavrijedimo primiti onu istu duhovnu puninu, koju je on primao iz te božanske gozbe! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

18. svibnja

SVETI IVAN I., PAPA

Ovaj papa koji se od davnine štuje kao mučenik bio je rodom iz Toskane, sin nekoga Konstansa. Na papinskom prijestolju naslijedio je 13. kolovoza 523. papu Hormisdu. Velikim dijelom Italije s prijestolnicom u Raveni tada je vladao istočnogotski kralj Teodorik. On je prijekim okom gledao dobre odnose između pape i bizantskoga cara. Prva žrtva napete situacije bio je filozof Ivan Boecije, koji je na kraljevskom dvoru dugo vremena bio obasut najvišim častima i odlikovanjima. Optužen je zbog tobožnje veleizdaje i pogubljen god. 524. Pod isti mlinski kamen političkih sukoba bio je uvučen i papa Ivan I.

Na istoku je, naime, bizantski car Justin htio u svome carstvu silom iskorijeniti arijanstvo. Zato je izdao ukaz, kojim se tražilo da se arijancima oduzmu sve crkve, a oni da prijeđu na katolicizam. Smatrajući se zaštitnikom arijanaca, kralj Teodorik je pozvao k sebi u Ravenu papu Ivana I. i prisilio ga da s poslanstvom otputuje u Carigrad. Poslanstvo su uz papu sačinjavali senatori i biskupi, među njima i ravenski biskup Ecclesio. Zadaća je poslanstva bila posredovati kod cara Justina da povuče svoje dekrete protiv arijanaca. Papa je u Carigradu baš na sam Božić primljen s najvećim počastima. Bizantski kler i puk postupao je s njime kao s »Petrom« te u sav glas davao oduška svojoj radosti što se u njihovoj sredini nalazi rimski biskup.

Papa je ostao u Carigradu sve do Uskrsa, pa je u crkvi svete Sofije latinskim jezikom odslužio svečano blagdansko bogoslužje. Car Justin je čak htio da po drugi put bude okrunjen carskom krunom, i to ovaj put od samoga Pape. Za uzvrat je obećao vratiti arijancima njihove crkve. Vrativši se u Ravenu Papa je naišao na neprijateljski stav prema sebi. Kralj Teodorik nije nikako bio zadovoljan njegovim poslanstvom pa ga je bacio u tamnicu. Ljetopisac knjige »Liber Ponfificalis« piše da je Papa u zatvoru brzo umro, a on ga smatra mučenikom. Smrt se zbila 18. svibnja 526.

Prema onome što pripovijeda ravenski biskup Maksim, Papa je bio uz brojno prisustvo klera i puka svečano sahranjen, a za vrijeme sprovoda jedan je opsjednuti dotaknuvši se Papina tijela bio oslobođen od đavla. Četiri godine kasnije Papino je tijelo 27. svibnja preneseno u Rim i sahranjeno u predvorju bazilike svetog Petra. Na grob su mu postavili mramorni natpis na kojem piše: »Gospodnji vrhovni svećenik koji pade kao Kristova žrtva.«

Za vrijeme svoga kratkog pontifikata (523—526) papa je Ivan I. obnovio velike rimske bazilike, groblja mučenika Nereja i Ahila na Ardeatinskoj cesti te groblje sv. Feliksa i Adaukta na Ostijskoj cesti. On je uveo i novu brojidbu godina po Kristu, koju je sastavio monah Dionizije Mali. Blagdan mu se prije reforme kalendara slavio 27. svibnja, na dan prijenosa njegova tijela iz Ravene u Rim, a danas se slavi na smrtni dan, to jest 18. svibnja.

MOLITVA

Bože, nagrado vjernih duša, Ti si ovaj dan posvetio mučeništvom svetog pape Ivana I. Poslušaj nam molitvu: dok častimo njegove zasluge daj da nasljedujemo i njegovu postojanu vjeru! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

SVETI FELIKS, SOLINSKI MUČENIK

Osim solinskih mučenika koji su prikazani na glasovitom lateranskom mozaiku u Rimu tradicija spominje i neke druge. Od njih je najpoznatiji sv. Feliks. »On je po svoj prilici bio mučen u Stobreču, ali, kako je Stobreč bio u Solinskom polju, i njega ubrojiše među solinske mučenike« (Dragošević). U novije doba neki, kao na primjer Dr. Ivan Delalle, sumnjaju u to da bi on bio sigurno povijesno zajamčen. Međutim, stručno pisana »Bibliotheca Sanctorum« ne sumnja u njegovu povijesnu opstojnost, pa ga čak i naziva splitskim biskupom i mučenikom.

U spisu »Prologus Paschae«, pisanom g. 395., a koji je stručno obradio i izdao glasoviti povjesničar T. Mommsen, piše ovo: »Kad je Dioklecijan bio konzul po sedmi, a Maksimijan po šesti put, kršćani su pretrpjeli šesto progonstvo. U tom progonstvu mučeni su u Rimu Petar i Marcelin, a mučenici Dujam i Feliks mučeni su u Solinu.« Pietro Burchi, svećenik, doktor teologije u Rimu, suradnik »Biblioteke svetaca« smatra da se svjedočanstvo iz knjige »Prologus Paschae« osim datuma po konzulatima bez preuzetnosti može prihvatiti te da ga potvrđuju i drugi suvremeni izvori.

On nadalje tvrdi da je štovanje sv. Feliksa u Splitu, staroj Saloni, još živo, gdje se u crkvi konventualaca na obali čuvaju, ili se bar misli da je tako, svečeve relikvije, a blagdan mu se od pamtivijeka slavi na današnji dan. Isti se dan sv. Feliks slavi i u Stobreču, nedaleko Splita, koji se u starini zvao Epetium. Štoviše, ondje se nalaze i razvaline neke stare crkve, posvećene njemu u čast. Stobrečani su ga čak smatrali i svojim biskupom, no to je, sigurno, posve krivo, jer ondje nikad nije bilo biskupsko sjedište.

Ovoga svetoga mučenika počela su svojatati i neka druga mjesta, kao Spello, Spoleto i Martana. Međutim, ozbiljni i priznati učenjaci p. Delehaye i monsignor Frane Bulić smatraju sv. Feliksa solinskim i splitskim mučenikom. Splitskim, ukoliko je taj grad nasljednik i baštinik stare Salone. Iz navedenoga se može jasno vidjeti da je mišljenje Pietra Burchi u »Enciklopediji svetaca« prilično uvjerljivo, pa prema tome i prihvatljivo. Štujmo, dakle, i dalje na današnji dan i sv. Feliksa, koji uz druge slavne mučenike mučeničkom krvlju nakvasi tlo južnog dijela naše današnje domovine Hrvatske! To je sveto tlo primilo prije 13 stoljeća i naše djedove, koji pokrstivši se, na temeljima svetih mučenika iz rimskoga doba počeše štovati i razvijati svoju kršćansku povijest, civilizaciju i kulturu, i što je još najvažnije — svetost. Na primjerima solinskih, istarskih, vinkovačkih i srijemskih mučenika naši su djedovi učili vjernost vjeri sve do smrti. Ta je pouka i nama danas isto tako potrebna, zato ima smisla upoznati i štovati svete mučenike s našega domaćega tla.

SVETI FELIKS IZ CANTALICE

Osnovan je god. 1525. kapucinski ogranak franjevačkoga reda. Bio je to sretan pokušaj da ideal asiškoga Siromaška zaživi opet u prvotnome sjaju. No, taj je pokušaj već g. 1542. doživio strašan udarac, kad je generalni vikar kapucinskog reda Bernardino Ochino prešao na stranu protestantske reformacije, te, da umakne inkviziciji, pobjegao u Ženevu. Sablazan je bila velika, jer je Ochino posvuda bio poznat i slavljen kao veliki propovjednik pokore te čovjek neporočna života. Još k tome bio je Talijan, pa je njegov prijelaz u tabor reformacije smatran pravim skandalom. On je bio tako velik, da je i sam papa Pavao III. svoju bojazan izrazio ovim riječima: »Doskora više neće biti ni jednog kapucina!«

No, na sreću, ta se bojazan nije obistinila. Među kapucinima je bilo odličnih redovnika, koji su živjeli prema pravilu i duhu svetog Franje. Oni su u svojim siromašnim habitima, s kapucom, bradati i s prosjačkom vrećom na leđima, obilazili sela i gradove te propovijedali više primjerom i načinom života nego riječima i učenošću. Ta propovijed je tadašnoj Crkvi, koja je još uvijek bila prilično svjetska te odviše mislila na čast, sjaj i bogatstvo, bila itekako potrebna. Dobri redovnici popraviše sablazan što ju je pružio jedan od njihovih prvaka, a nju će svojim pravim evanđeoskim svjedočenjem naročito ispraviti ponizni brat »Deogratias«, kako su nazivali svetog Feliksa iz Cantalice.

Feliks Porro rodio se g. 1515. u mjestu Cantalice u Italiji. Još kao dječak preselio se u Cittaducale, gdje je u kući Picchi služio kao pastir i radeći seljačke poslove. Sam nije znao čitati, ali je slušao kad je netko čitao životopis starih pustinjaka. To ga je potaklo da ih nasljeduje u strogom pokorničkom životu. Čudesno se god. 1544. spasio kad se izvrnuo s kolima koje su vukli volovi. Tada je odlučio ostvariti ono što je već dugo nosio u srcu: a to je da će postati redovnik kapucin.

Stupio je, dakle, u kapucine te u Fiuggiu ovršio godinu propisanoga novicijata. U samostanu S. Giovanni Campano položio je god. 1545. redovničke zavjete posvetivši svoj život još više Bogu. Nešto više od dvije godine proboravio je u samostanima Tivoli i Viterbo-Palanzana, a onda svršetkom slijedeće godine došao u Rim u samostan sv. Bonaventure — danas samostan S. Croce dei Lucchesi, podno Kvirinala — i ondje ostao 40 godina sve do smrti obavljajući službu sakupljača milostinje za samostan.

»Feliks je bio mistični temperament. Spavao je jedva dva ili tri sata, a preostatak noći provodio u crkvi u molitvi, koja se najvećim dijelom sastojala iz razmatranja tajna Isusova života. U posljednjih 15 godina svoga života pričešćivao se svaki dan. Na blagdane običavaše hodočastiti u 7 rimskih bazilika ili bi po raznim rimskim bolnicama pohađao bolesnike. Gajio je pobožnost prema Majci Djevici, koja mu se više put i ukazala« (Mariano da Alatri, kapucin, doktor crkvene povijesti na Povijesnom institutu svoga reda).

Taj i takav brat Feliks, koji je stupio u kapucine kad je red bio u krizi, postade njegovo veliko svjetlo. Na njega se u potpunosti mogu primijeniti riječi sv. Pavla: »Što je ludo u očima svijeta, izabra Bog da posrami mudre; što je slabo u očima

svijeta, izabra Bog da posrami jake« (II Kor 1, 27). On je došao u red, kao Gospodin u svijet, ne da bude služen, već da služi. Zato je i govorio: »Ja nisam brat, već samo s braćom stanujem i njihova sam tovarna živina.« A kad je već ostario i primio posjet kardinala protektora i generala reda, oni mu nekim napitkom htjedoše olakšati grčeve u želucu. Ponizni im je brat odvratio: »Vojnik mora umrijeti pod oružjem, a tovarna životinja pod sedlom.«

Kroz 40 godina brat je Feliks dan za danom obilazio ulicama renesansnoga Rima i prosio milostinju. »Uvijek bosonog, bez sandala, bez ogrtača i zimi, zaogrnut pokrpanim haljetkom nalik na vreću, pravi vjerni učenik asiškog Siromaška. Brat Deogratias je kao poznati sveci onih dana pripadao gradskim likovima Rima, isto onako kao Ignacije Lojola, Franjo Borgija, Alojzije Gonzaga, papa Pijo V., jedno vrijeme Karlo Boromejski, Filip Neri i Kamilo de Lellis. Svi oni poznavahu, štovahu i ljubljahu svetog prosjaka, ljubimca čitavoga grada. Kardinal Montalto, kasnije papa Siksto V., isprosio si je komad kruha iz njegove prosjačke torbe. Filip Neri zamolio je da mu brat natoči vina, što ga je prosjačeći dobio« (E. Mossmaier).

Skromni je brat bio malih životnih zahtjeva i potreba. Za hranu mu je bilo dosta nekoliko korica kruha, za krevet par dasaka, a za uzglavak nekakav veliki smotak pod glavom. Pravo franjevačko siromaštvo u duhu zaljubljenika u gospođu siromaštinu. Takav život bila je velika propovijed i snažno te uvjerljivo evanđeosko svjedočenje.

Obilazeći rimskim ulicama, brat postade savjetnik jednostavnoga puka, ali i onih iz viših slo-

jeva tadašnjega društva. Kako je bio veseljak, pjevao je pjesme, koje su djeca pa i rimske gospođe pjevale još dugo poslije svečeve smrti. Evo jedne od tih pjesama:

Gesù, somma speranza,
del cuor, somma baldanza.
Deh! dammi tanto amore,
che mi basta ad amarti!

Isuse, najviša nado,
i srcu najveća jakosti!
Molim te, daj mi toliko ljubavi,
koliko će biti dostatno da te mogu ljubiti!

Sveti brat Feliks bijaše obdaren raznim nadnaravnim darovima, pa tako i darom proroštva. Papi Sikstu V. prorekao je da će postati papa i potaknuo ga da se tada ispravno vlada. Postavši papa, Siksto V. je htio da se za svetog brata odmah u godini smrti otvori postupak za njegovo proglašenje svetim. Ipak to nije išlo tako brzo. Svetac je umro 18. svibnja 1587., a blaženim je proglašen 1. listopada 1625. Svetim ga je proglasio tek Klement XI., i to 22. svibnja 1712. Rimski hodočasnik može posjetiti njegov grob u crkvi Bezgrešnog Začeća, Via Veneto.

Kad je papa Inocent XII. u pratnji kardinala god. 1700. posjetio ćeliju u kojoj je nekoć živio sv. Feliks, rekao je ovo: »U toj je, dakle, siromašnoj tijesnoj kolibici 40 godina stanovao taj Božji sluga. On je na ovoj zemlji bio samo jednostavan brat i sakupljač milostinje za svoju braću. Sada pak s Bogom u nebu kraljuje te ga zbog njegove sveto-

sti slave velikaši i odličnici svijeta, a s time propada slava svih knezova i monarha ovoga svijeta.« Postoji, dakle, jedna nevidljiva, duhovna, evanđeoska veličina, koja nadvisuje sve posve naravne i ovozemske veličine i odlike.

SVETA RAFAELA MARIJA OD PRESVETOGA SRCA ISUSOVA

Papa Pijo XII. proglasio je 18. svibnja 1952. blaženom majku Rafaelu Mariju Porras y Ayllon, osnovateljicu Službenica Srca Isusova. Tada je od njezine smrti — umrla je 6. siječnja 1925. u Rimu — prošlo tek 27 godina. Papa Pavao VI. 23. siječnja 1977. proglasio je tu blaženicu svetom. U njoj, dakle, imamo sveticu koja nam je vremenski dosta bliza. Da, prilike su se od njezina življenja i djelovanja silno promijenile, ali unatoč tomu ona ipak dobrim dijelom svojih godina spada i u naše stoljeće, u njegovu prvu četvrt. Prema tome može nam u nekom pogledu više reći nego neki stariji sveci. I ona je, naime, proživljavala ovo naše XX. stoljeće s mnogim njegovim problemima.

Vremenska blizina nove svetice naročito se osjeća u španjolskoj biskupiji Cordovi, u kojoj se nalazi Pedro Abad, njezino rodno mjesto, gdje se rodila 1. ožujka 1850. Tamo je njezin otac bio načelnik, ondje se još uvijek nalazi njezina rodna kuća, župska crkva sa svetohraništem i slikom Bezgrešne, gdje je kao djevojčica i djevojka svaki dan klečala u molitvi. U samoj Cordovi žive još i danas njezini brojni nećaci i praneći, koji je s ponosom

nazivaju »naša sveta tetka«, a njezina pisma čuvaju kao drage relikvije. U njima je ona davala oduška svojoj radosti kad su se u rodbini rađala nova djeca, ali ne samo to, ta pisma su puna dobrih savjeta i nadnaravne mudrosti što proizlazi iz duha duboke i proživljavane vjere.

I Rim je pun uspomena na novu sveticu. Redovnička kuća u kojoj proživje posljednje 32 godine života, vrvi uspomenama na nju. To je u prvom redu njezina siromašna sobica, košarica kojom se služila za vrijeme ručnoga rada, knjige, a osobito bilježnice s bilješkama iz duhovnih vježbi. One su poglavlje za se. U duhovnim vježbama po metodi sv. Ignacija majka je Rafaela naučila kako se postaje svetica. Ona je dane duhovnih vježbi nazivala »ljetnim praznicima duše«, jer je u njima njezin duh pronalazio ono potrebno duhovno osvježenje i snagu, koja joj bijaše neophodna za sve patnje i nedaće u životu. Duhovne vježbe su je približavale životnom cilju — istinskom nasljedovanju Isusa Krista, suobličenju njegovu blagoslovenom liku.

Toliko toga govori, dakle, o vremenskoj blizini majke Rafaele, no za nas je još zanimljivija njezina životna suvremenost. Ona u tolikim točkama svoga života govori i daje primjer kako danas u ovim za Crkvu i kriznim trenucima, a ujedno i danima punima nade, valja živjeti što potpunijim kršćanskim životom. Kad ju je Crkva u naše dane proglasila svetom, vrijedno je truda da se upoznamo s njezinim životom i djelom. Uvjeren sam da će se taj trud isplatiti.

Raffaella Maria Porras y Ayllon po narodnosti je Španjolka. Pedro Abad u Cordovskoj pokrajini

bijaše pozornica na kojoj je ugledala svjetlo svijeta. Krštena je drugi dan po rođenju, tj. 2. ožujka 1850. U jednom će pismu o tom događaju kasnije pisati ovako: »Drugoga su me krstili, i to je za me najveći dan, jer sam u njemu bila upisana u knjigu života.«

Rafaela se rodila u lijepoj, bijeloj i prostranoj kući. Takva je kuća bila i potrebna, jer je njezin otac Don Ildefonso Porras imao trinaestero djece. Bio je to vrijedan kršćanski muž, a umro je zaražen kolerom. Zadobio je tu strašnu bolest dvoreći herojski i nesebično okužene bolesnike. Rafaeli je tada bilo tek 5 godina. O njoj pripovijedaju da je bila umiljata djevojčica, nešto plašljiva; bila je daleko od one dječje tvrdoglavosti, uvijek spremna da drugima popusti i dade za pravo.

Kad joj je bilo 15 godina, potpuno i zauvijek se predala Kristu. Bilo je to baš na Blagovijest 1865. Svetica o tome piše: »U taj isti dan, u Cordovi, u župi sv. Ivana, danas našoj crkvi, položila sam zavjet vječne čistoće.« Kasnije iz poslušnosti morade napisati svoju autobiografiju. Započinje je ovako: »Smrt moje majke, kojoj sam zaklopila oči... otvorila je oči moje duše takvim razočaranjem da mi se život činio progonstvom. Imala sam 18 godina. Držeći se majčine ruke, obećala sam Gospodinu da na ovom svijetu neću više poklanjati srce ni jednom stvorenju.« To obećanje oslobodilo ju je svake neuredne sklonosti prema prolaznim stvarima i upravilo je prema apsolutnom i neprolaznom.

U svom duhovnome rastu i razvoju Rafaela duguje mnogo svetim svećenicima. Jedan je od njih bio Don José, župnik u Pedro Abadu. Bio je to po-

nizan i jednostavan svećenik, ali koga su resile izvanredne duhovne osobine, čovjek sveta života, koji je dvadesetogodišnju Rafaelu i njezinu sestru Dolores znao povesti novim putom samozataje i velikodušne darežljivosti prema Bogu. Već tada je Rafaela ozbiljno postavljala pitanje iz knjižice Duhovnih vježbi sv. Ignacija: »Što moram učiniti za Krista?« — Odgovor je našla u odluci da stupi u redovnički stalež, da prigrli evanđeoske savjete, koji će je još bliže dovesti Kristu.

Don Antonio Ortiz, svećenik, koji je pomagao redovnicama blažene Gospe od zadovoljštine, da u Španjolskoj osnuju svoje ustanove, uputio je toj novoj družbi i dvije sestre: Rafaelu i Dolores. Njihov kratki boravak u novicijatu te družbe za njihovu je buduću duhovnu izgradnju bio od najvećega značenja. Upoznale su tada, naime, pravila Družbe Isusove — prema kojima se ravnala i ta redovnička družba — te ideal pružanja naknade Presv. Srcu Isusovu za ljudske grijehe. Te dvije bitne značajke bit će ono glavno i u družbi, kojoj će one dati život.

No, za to je bilo potrebno da potraže drugo mjesto, gdje će u potpunoj slobodi moći ostvariti svoj ideal. Put ih je doveo u Madrid. Tu su se namjerile na isusovca oca Cotanillu, čovjeka određena od Boga da im pomogne kod osnutka nove redovničke družbe. Taj ih je isusovac učio kako će živjeti prema duhu pravila Družbe Isusove. Položile su 8. lipnja 1877. kao Službenice Srca Isusova prve zavjete. Novu je ustanovu i Crkva potvrdila pa se ona poče sve više širiti. Osnivaju se kuće u Madridu, Cordovi, Jerezu, Saragozzi, Bilbaou, Rimu.

Generalnu poglavaricu, majku Rafaelu, čekala je ipak velika žrtva. Na prvi petak u ožujku 1893. morala se odreći svoje službe. I sada počinje za nju nova povijest: provođenje života skrivena u Kristu. Taj će život trajati još 32 godine. Kroz to vrijeme neće obavljati nikakvu službu, neće imati nikakvu odgovornost. Obavljat će jedino najponiznije poslove: šit će, čistiti i prati. Radit će to s najvećom poniznošću kao da nikad nije bila utemeljiteljica i vrhovna poglavarica nove družbe. Posljednjih godina provest će dane i u teškim tjelesnim mukama zbog jedne rane na koljenu. Kako je po naravi bila veoma aktivna i apostolska duša, željna rada, život u pozadini, dok je još bila u naponu snage, bio je za nju silna žrtva. No, ona ju je svjesno primila ne tužeći se ni ne jadajući se ikome. Smrt ju je oslobodila kako duševnih tako tjelesnih muka. Eto, to je kratko prikazan životni profil nove svetice, koja je u ispunjavanju Božjih planova s njome pokazala izvanrednu jakost, koja je kao osnivateljica znala izvanredno spojiti aktivni i kontemplativni život, jer se družba, što ju je ona osnovala, uz veoma duboki molitveni život bavi i karitativnim, socijalnim i odgojnim radom. Jakost je pokazala i onda kad je bila svrgnuta i ponižena. Do toga je došlo uslijed nerazumijevanja njezinih najbližih suradnica, među kojima je bila i njezina rođena sestra.

José Maria Cirarda, sadašnji biskup Cordove, u jednom spisu prigodom kanonizacije svete Rafaele Marije od Presv. Srca Isusova misli da je najveća pouka, koju nam daje nova svetica, vječna suvremenost onih takozvanih pasivnih kreposti:

samozataje, križa, odricanja, zapostavljanja vlastitoga »ja«, jakosti u suprotivštinama i poniženjima te napokon bezuvjetne poslušnosti.

Danas se, naprotiv, mnogo cijene baš one takozvane aktivne kreposti: apostolat, organizacijska aktivnost, razvoj vlastite ljudske i kršćanske ličnosti, projiciranje Evanđelja u svijet, da ga preobrazimo prema pravdi i ljubavi. I nitko zdrave pameti ne niječe da je i sve to itekako važno i potrebno. Začudo, nova nam je svetica i u tome izvanredan primjer. No aktivne kreposti bez pasivnih ne mogu biti onako uspješne i učinkovite kao što treba. Potrebno ih je stoga spajati s pasivnima. Možda je današnja posaborska kriza u Crkvi uzrokovana bar djelomično zanemarivanjem ili pak preziranjem pasivnih kreposti.

Pavao VI. u roku od nekoliko mjeseci proglasio je svetim i blaženim tri Španjolke: svetom Beatricu di Silva 3. listopada 1976., blaženom Mariju od Isusa 14. studenoga 1976. i napokon svetom Rafaelu Mariju od Presv. Srca 23. siječnja 1977. Život je novih Božjih ugodnica u mnogočemu različan, pa i vremenski. Sv. Beatrica pripada XV. stoljeću, bl. Marija od Isusa XVI. i XVII., a sv. Rafaela XIX. i XX. stoljeću. No, jedno im je svima trima zajedničko: najprije uspon i slava u redu pa i u svijetu, a onda skrovitost, zaborav i poniženje. Kad je Gospodin te tri Božje službenice proslavio u kratkom vremenskom razdoblju baš u naše dane, ne želi li nam naglasiti da je ključ svetosti bio jučer, kao što je i danas i kao što će biti i sutra, u ostvarivanju ove Isusove preporuke: »Ako tko

hoće ići za mnom, neka se odreče samoga sebe, neka uzme svoj križ i neka me slijedi!« (Mt 16, 24). Možda mi danas najlakše upadamo u napast da to zaboravimo. Zato nam Crkva stavlja pred oči tri svete duše, koje su baš tu Isusovu preporuku u svome životu tako savršeno i duboko ostvarile.

19. svibnja

SVETI CELESTIN V., PAPA

Ako u povijesti Crkve i u životima svetaca ima neobičnosti, onda je Celestin V., svakako, jedna neobičnost. On je pustinjak, odijeljen od svijeta, bez ikakva iskustva uprave, a ipak postaje papa te svojim postupkom dokazuje da za upravljanje Crkvom nije dostatna samo svetost, već i naravne sposobnosti: znanje i iskustvo.

Umro je u Rimu 4. travnja 1292. papa Nikola IV. Nakon njegove smrti sastaje se 12 kardinala da mu izaberu nasljednika. Izbor je trajao ništa manje nego 27 mjeseci. Bilo je natezanja bez kraja i konca, dok se napokon ne složiše u izboru kandidata.Izabraše 5. srpnja 1294. za papu pustinjaka Petra da Morrone, koji uze ime Celestin V. On je bio sin skromnih seljaka Angelaria i Marije, rođene Leone. Rodio se u Iserni, vjerojatno oko g. 1215., kao pretposljednje od dvanaestero djece. O posljednjim godinama njegova života znamo mnogo iz pouzdanih pisanih izvora, ali o njegovu djetinjstvu i mladosti veoma malo.

Glavni je izvor za prvo razdoblje njegova života neka navodna autobiografija, koju ipak nije sastavio on, već neki redovnik iz samostana Santo Spirito di Maiella. U njoj ima prilično čudesnih stvari iz njegove mladosti, ali preuveličane.

Na Petra je izvršila velik utjecaj njegova pobožna majka. On je zavolio molitvu, razmatranje, samoću, pa je, ne navršivši ni 20 godina života, odlučio postati redovnik. U tadašnjem svijetu ju-

žne Italije u kojem su vladale strasti, napetosti i zadjevice između pojedinih gradova, franjevački je duhovni pokret oduševio mnoge da se povuku iz ovozemaljskoga meteža i potraže duhovni mir u osamljenim molisanskim brdima. Taj val je zahvatio i Petra pa on stupi u samostan S. Maria di Faifoli. No, nakon nekoliko godina ostavi samostan da bi mogao živjeti kao pustinjak. Ipak se i kao pustinjak selio iz jedne osame u drugu. Tako je jedno vrijeme proveo u Castel di Sangro, pa onda u spilji brda Pelleno. U Rim je došao god. 1238., bio zaređen za svećenika, dobivši od pape Inocenta IV. dopuštenje da i dalje može živjeti kao pustinjak.

Na povratku iz Rima g. 1241. nastani se na brdu Morrone, nedaleko od Sulmona. Kasnije sa svoja dva učenika, Rinaldom iz Sulmona i Robertom Salle, pođe na brdo Maiella, gdje g. 1246. osnuje pustinjačko naselje. Izišavši zbog svoje svetosti na glas, privukao je k sebi velik broj učenika, sljedbenika i tako osnovao čitav niz pustinjačkih naseobina. Papa Urban IV. izdade god. 1263. bulu kojom potvrdi njegovu redovničku ustanovu — celestince — uklopivši ih ipak u benediktinski red.

Kako je tada u Crkvi bila prilična sklonost za osnutkom novih redova, Petar je dočuo da će opći sabor u Lyonu dokinuti sve redovničke družbe novijeg datuma. Zato je pohitio onamo kako bi za svoje učenike dobio potrebno jamstvo. Kad je došao u Lyon, sabor je već bio zaključen. Ipak ga je primio papa Grgur X., izdao mu bulu »Religiosam vitam« od 22. ožujka 1275., kojom potvrđuje njegov red kao izdanak benediktinskoga. Vrativši se iz Francuske u Italiju, dao se sav na organiziranje svoga reda, kojemu je dao naziv »Braća

Duha Svetoga«, međutim su bili više poznati pod nazivom celestinci, koji u narodu postadoše veoma obljubljeni. Broj im se neprestano povećavao pa ih je kod utemeljiteljeve smrti bilo već oko 600. Ti su pustinjaci u 40 skupina bili razasuti po Abruzzima, Pugli i Laciju. Svetac ih je neprestano obilazio i poticao na ustrajnost u takvu načinu života.

Svetac je god. 1286. sazvao generalni kapitul svoga reda i na njemu se odrekao dužnosti glavnoga priora. Učinio je to da se može u samoći nesmetano posvetiti kontemplaciji. Na Monte Morrone podigao je svoju posljednju naseobinu i tu bi zatečen nenadanom i neobičnom viješću da je izabran za papu. Povjesničari se još i danas ne slažu u tome kako je zapravo došlo do tog izbora. Jedni misle da je kardinale na taj izbor navela Petrova neobična svetost, drugi da je to bio politički potez Karla II. Anžuvinca, napuljskoga kralja, treći opet da je to vrijeme tražilo anđeoskoga i produhovljenoga papu. Povijesna je činjenica da je taj izbor u puku bio izvanredno dobro primljen i slavljen. Petar uze ime Celestin V.

Kasniji događaji potvrdiše da je ipak Karlo Anžuvinac u tome imao velik utjecaj, a s njime i svoje planove, da se može lakše uplitati u crkvene poslove. Pustinjak star već 80 godina nije poslušao kardinale da dođe u Peruggiu i ondje bude okrunjen za papu, već posluša savjet kralja, koji je želio da se krunidba obavi u Aquili. I tako Papa bi u Aquili u crkvi S. Maria di Collemaggio 29. kolovoza 1294. najsvečanije okrunjen. Ljetopisac Tolomeo da Lucca piše da se za tu zgodu skupilo u Aquili 200.000 ljudi, što neki drže da je pretjerano.

Novi se Papa sada nenadano našao u posve drugoj okolini nego što mu je bila dosadašnja. On se nije razumio u politiku ni u složene poslove rimske kurije, pa su njegovu jednostavnost i prostodušnost mnogi iskoristili. A bilo je i pretjerane sklonosti i kod samoga Pape prema redu što ga je bio osnovao, kojeg je počeo obasipati raznim bulama i povlasticama, tako da to neki nazvaše »redovničkim nepotizmom«. Pokazao je i neku blagonaklonost prema pobunjenim franjevcima na čelu s Petrom iz Macerate. Dijelio je svuda oko sebe povlastice, koje, onima što su ih tražili, bijahu više za njihovu materijalnu korist nego za dobro duša.

Kralj Karlo II. Anžuvinac kraj neiskusnog Pape sve se više uplitao u crkvene poslove, pa ga je prisilio da 18. rujna 1294. imenuje 12 novih kardinala, od toga 7 Francuza. Sve su to bile osobe sklone samome kralju. »U jesen, kad se Celestin napokon odlučio preseliti u Rim, kralj Karlo mu je naredio da sjedište svoje kurije premjesti u Napulj. Dosadašnji mjeseci njegova pontifikata bili su bogati neuspjesima i razočaranjima. Pod pritiskom kardinala Celestin postade svjestan svoga teškoga položaja. Sjetivši se svoje velike odgovornosti i brige za spasenje vlastite duše, dođe mu misao da se odrekne svoje službe. U dogovoru s kardinalima, koji su tvrdili da je odreknuće pape moguće, Celestin V. odluči odstupiti te usprkos svima protivnim nastojanjima ostade kod svoje odluke« (Franzen — Bäumer).

U prisutnosti kardinalâ Celestin V. se odrekao papinstva i vratio u svoj pustinjački život. No, novoizabrani papa Bonifacije VIII. bojeći se da neki

fanatični pristalice Celestina ne bi stvorili u Crkvi zabunu, bivšeg papu stavi u pritvor. Ali taj uspije pobjeći u svoju ćeliju na Monte Morrone. Odatle je kanio poći čak u Grčku. No Bonifacije VIII. prisilno ga vrati u tvrđavu Fumone, gdje je Celestin živio u potpunoj odijeljenosti od sviju. Nakon 10 mjeseci pravoga zatvora 19. svibnja 1296. smrt oslobodi Celestina svih zemaljskih muka i zaplitaja.

Klement V., neprijateljski raspoložen prema svome prethodniku Bonifaciju VIII., a i na zahtjev francuskoga kralja Filipa IV. Lijepog 5. svibnja 1313. proglasi Celestina svecem. Klement IX. 1668. proširio je njegov blagdan na cijelu Crkvu, ali u novom kalendaru nakon posljednje reforme opet je brisan, ne doduše kao svetac, nego blagdan mu se više ne slavi u kalendaru opće Crkve. Poznato je da je i Dante Alighieri imao negativan sud o Celestinu V. opisavši ga u svojoj Božanskoj komediji u III. pjevanju Pakla ovako: » . . . colui che fece per viltade il gran rifiuto« (Onaj što se iz straha odreče). Dante mu spočitava što se odrekao papinstva. I papine su relikvije imale burnu povijest. Otimali su ih i prenašali iz mjesta u mjesto. Danas počivaju u crkvi S. Maria di Collemaggio u Aquili.

Neki povjesničari smatraju da je Celestin V., odrekavši se papinstva, dao primjer herojske poniznosti, dok drugi misle da je time pokazao samo zdrav smisao za stvarnost. Bilo kako bilo, Celestin V. je bio više svetac i pustinjak nego papa. A neke njegove sjene dokazuju da je bio samo čovjek. No svetac i čovjek idu ipak skupa. Svetost se ostvaruje u krhkom i ograničenom ljudskom liku. Zato je i svetost svetih ljudi ograničena, a ne apsolutna. Apsolutno je svet samo Bog.

MOLITVA

Bože, koji si blaženog Petra Celestina uzdigao na vrhunac papinskog dostojanstva i poučio da ga manje cijeni nego poniznost, daj milostiv da po njegovu primjeru prezremo sve što ne valja u ovom svijetu i zavrijedimo sretno prispjeti do nagrade koje su obećane poniznima! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

UZ ROĐENDAN PETRA BARBARIĆA

U Šiljevištima, u župi Klobuk, u zapadnoj Hercegovini 19. svibnja 1874. rodio se Božji sluga i hrvatski uzor-mladić, kandidat oltara Petar Barbarić. Rođenje djeteta je svakidašnja, obična stvar, pa možda o tome ne bi trebalo ni pisati. Događaj je to koji osim najužeg kruga jedva koga uzbuđuje. Danas, kad se uslijed toliko proširenoga pobacivanja djece, toliki mališani više i ne rađaju, već nemilo ginu, potrebno je pisati i o samoj goloj činjenici rađanja djece. Potrebno je naglašavati vrijednost i zaslužnost onih koji su živjeli po Božjem zakonu i bili nosioci, a ne ubojice ljudskih života. Takvi su bili i Ante Barbarić i njegova vrijedna žena Kata Toljeva, roditelji Petra Barbarića i još osmero njegove braće i sestara. I baš oni nas sada u ovom prikazu zanimaju, a preko njih želimo odati priznanje, poštovanje i zahvalnost svima hrvatskim očevima i majkama, koji bijahu promicatelji, a ne grobari života u svojoj domovini.

Ante i Katarina bijahu seljaci, ljudi jednostavni i dobri kršćani, zadojeni istinama i stvarnostima

katoličke vjere, koja se i za vrijeme teškoga turskoga zemana prenosila vjerno iz pokoljenja na pokoljenje. Oni su svojoj brojnoj djeci pružili uzoran kršćanski odgoj i time im namrli najvredniju baštinu. Što vrijedi osigurati svome djetetu najviši standard života, a ne odgojiti u njemu čovjeka? — To je danas veoma suvremeno pitanje, ali kojim si mnogi neodgovorni roditelji baš ne taru glavu. Oni preko njega naprosto prelaze, a posljedice su uvijek nesagledive.

U Barbarićevoj je obitelji vladalo ozračje vjere, molitve i ljubavi. Ono je bilo veoma prikladno ne samo za dobar odgoj djece, već da se u njemu čuje i prihvati Božji poziv za život u staležu naročito Bogu posvećenom. Zato i najstariji sin obitelji postade franjevac, a Petar se spremao postati svećenik i isusovac.

Kako su Barbarićevi roditelji za svoje vrijeme bili napredni ljudi, vidi se po tome što su bili prvi učitelji svoje djece. To je bilo važno, jer u onom kraju nije još bilo osnovne škole. Otvorit će se u Veljacima nešto kasnije. Roditelji nisu čekali otvorenje škole, već su svoju djecu i prije učili čitati i pisati, pa je tako i Petar tu čovjeku tako potrebnu vještinu naučio već u rodnoj kući. Došavši malo postariji u osnovnu školu s priličnim predznanjem, mogao je u dvije godine odlično svršiti četiri razreda. Da, on je bio po naravi darovit, ali to mu bez brižne roditeljske pomoći ne bi mnogo koristilo. Roditelji su njegove sposobnosti znali aktivirati, a to znači pravo odgajati.

Roditelji Barbarić svoju su odgojiteljsku dužnost prema djeci izvršili i u pogledu vjerskog odgoja. To su činili kućnom katehezom, koja je bila

dragocjena tradicija kršćanskih obitelji još iz doba turske vladavine. No uz katehezu, živu riječ i pouku, davali su djeci i praktičan primjer kako se dobro vrše kršćanske dužnosti i obveze. Ono što su učili svoju djecu i sami su provodili. Kod njih nije bilo onog žalosnog raskoraka i neslaganja između riječi i djela, teorije i prakse kršćanskoga života. Zato je i njihov odgoj bio tako vjerodostojan, uvjerljiv, pa onda djeci i prihvatljiv.

Barbarićevi su roditelji svake nedjelje, kadgod im je to samo vrijeme dopuštalo, išli u crkvu na misu. Umornim ljudima koji su preko cijele sedmice naporno radili to i nije bilo baš tako lako, jer im je centar župe, gdje se služila sveta misa, bio udaljen preko sat hoda u hercegovačkom kamenjaru. Otac Ante je djeci kod kuće tumačio kršćanski nauk, a zatim ih ispitivao. Majka Kata učila ih je još male napamet razne molitvice. Ujutro i uvečer molilo se zajednički i ta se molitva nije nikada propuštala. Kao predmolitelji dolazili bi na red i mališani.

Sve ono što je ovdje izneseno, nije nikakvo pobožno naklapanje, već povijesno utvrđeno na temelju veoma strogog Informativnog redovitog postupka za Petrovo proglašenje blaženim. Nalazimo se, dakle, u golim činjenicama. One su odgajale budućega sveca. Zato će u Petrovoj proslavi imati zaslužan udio i njegovi dobri roditelji. I nisu oni jedini, na početku svetačkoga puta mnogih Božjih ugodnika stoje odlični kršćanski roditelji. Bog je zamislio obitelj. On je stvorio muža i ženu i dao im sposobnost da postanu roditelji — otac i majka. Velika je to čast, ali još veća odgovornost. Roditelji su Petra Barbarića dobro to ispunili, zato smo

uz rođendan njihova Petra htjeli i njima odati priznanje, na pobudu i opomenu svima onima koji budu čitali ovu zbirku duhovnih velikana.

PEDRO KASUI, MUČENIK ZA VJERU

Podatke o ovom neobičnom japanskom kršćaninu i svećeničkom pripravniku donijela nam je misijska agencija Fides. Šteta bi bila da se preda zaboravu tako zanimljiv lik.

Već stoljećima mnogi studenti dolaze u Rim na studij teologije. Zato u Rimu i postoje toliki međunarodni i narodni zavodi te brojna visoka učilišta. Vječni je grad i u tom pogledu središte kršćanskoga svijeta. Među rimske studente valja ubrojiti i Pedra Kasui, ali njegov je slučaj, zaista, jedinstven. On je početkom XVII. stoljeća iz Macaoa preko Azije pješice došao u Rim. Tokijski list »Tosei News Service« u jednom prikazu o njemu naziva ga japanskim Markom Polom. Samo što je on išao obratnim smjerom.

Pedro Kasui se rodio g. 1587. u Japanu, u pokrajini gdje se danas nalazi Kunimi Town. Bio je kršćanin te u želji za svećeništvom stupio u malo sjemenište. Kad je godine 1597. pod carem Hidejoši u Japanu buknulo prvo progonstvo protiv kršćana, bilo je raspušteno i malo sjemenište u kojem se nalazio naš junak Pedro. Njemu je s jednom skupinom uspjelo pobjeći u Macao. Ondje se zadržao nekoliko godina, a onda sam preko Azije i Svete zemlje poduzeo veliko putovanje u Rim.

Došavši nakon dugog i napornog putovanja sretno u Rim, studirao je ondje na Gregorijani te

1622. u dobi od 34 godine bio zaređen za svećenika. Nakon toga je osjetio Božji poziv za redovništvom i stupio u Družbu Isusovu. Završivši najnužniju redovničku formaciju, zamolio je poglavare da ga kao misionara pošalju u Japan. Vukla ga je želja da tamo svojim sunarodnjacima kršćanima, koji su živjeli u veoma teškim prilikama, bude kao svećenik pri ruci za sve njihove duhovne potrebe. Molbi mu bi udovoljeno i otac Pedro otputuje u svoj dragi Japan, gdje je kroz deset godina veoma plodonosno radio. Područje rada bio mu je uglavnom kraj oko Tokokua, u sjeveroistočnom dijelu Japana. Taj je lijepi rad konačno zapečatio mučeničkom smrću. Bio je uhvaćen, odveden u Edo i ondje godine 1639. smaknut.

Kako krasan primjer ljubavi prema zvanju, prema Crkvi u domovini! Kakvo junaštvo u ostvarivanju životnoga poziva! Dobro bi bilo da svi oni kojima je život dosadan i ne znaju što bi od njega učinili, upoznaju takve junake te da od njih nešto i nauče.

20. svibnja

SVETI BERNARDIN SIENSKI, FRANJEVAC

Veliki pučki propovjednik XV. stoljeća u Italiji bio je franjevački misnik sv. Bernardin Sienski. Rodio se g. 1380. u Massa Maritima kod Siene. Otac mu je posjedovao rudnik te stajao na čelu mjesne uprave. Kad Bernardinu bi četiri godine, pomriješe mu roditelji i on osta siroče. Kako nije imao braće ni sestara, rođaci ga uzeše k sebi u Sienu, koja postade njegov zavičaj, a on će je proslaviti isto tako kao i prije njega slavna sv. Katarina Sienska.

Bernardin je bio sposoban mladić pa se upisao na slavno Siensko sveučilište. Kao student bio je zbog svoje sposobnosti da svakome bude iskren prijatelj i zbog svoje poslovične darežljivosti veoma obljubljen. Svoju čovjekoljubivost pokazao je još više kad je u Sieni zavladala kuga. Svi bogataši pobjegoše tada iz grada i skloniše se na svojim seoskim imanjima. Iznimka je bio Bernardin, koji ostade u gradu i za jadne okužene učini veoma mnogo. Znao je dobro kakvoj se opasnosti po život izlaže, ali on je, odbacivši svaki strah, pomagao okuženima. Jasno je da se pri tom i sam zarazio kugom. Nalazeći se na bolesničkoj postelji, poče još ozbiljnije razmišljati o životu te dođe do spasonosnih spoznaja.

Bog je vrijednog mladog čovjeka poštedio i on ozdravi. Budućnost će pokazati da je bio pošteđen jedan uistinu dragocjen život. Bernardin je sve

svoje imanje podijelio siromasima i g. 1402. sam postao potpun siromah prigrlivši franjevačko siromaštvo. Pridružio se god. 1404. u Colombaiu opservantskoj, tj. strožoj grani franjevačkoga reda, u kojoj je zaređen za svećenika. Jedno je vrijeme djelovao u osamljenom brdskom samostanu posve nepoznat velikom svijetu. Ali Providnost ga je odatle htjela izvući te postaviti na svijećnjak da svijetli mnogima. Jednom je neki propovjednik naglo obolio, pa ga je zamijenio Bernardin. Ta je propovijed toliko zanijela puk da su ga počeli na sve strane tražiti za propovjednika; i tako g. 1417. započe njegov veliki propovjednički pohod Italijom. Pri tomu je izmirio nebrojene među sobom zavađene, obratio mnogo grešnika i pobudio mnoga duhovna zvanja.

Sveti Bernardin kao propovjednik postade veliki promicatelj pobožnosti prema Imenu Isusovu. Simbolom toga imena uresio je mnoge crkve, kuće, javne zgrade. Neki se pobuniše protiv te pobožnosti, pa su protiv sveca vođena i tri crkvena sudska postupka: g. 1426. za vrijeme pape Martina V., g. 1431. za vrijeme pape Eugena IV. i g. 1438. na općem saboru u Baselu. No, na sreću, uvijek je izišla na vidjelo istina te bila dokazana Bernardinova potpuna pravovjernost, čistoća nakane i izvanredna svetost života U znak zadovoljštine za optužbe i sudove ponudili su mu za redom tri biskupske stolice: u Sieni, u Ferrari i Urbinu, no on ih je sve tri otklonio. Želio je ostati jednostavan svećenik-redovnik.

Sveti Bernardin Sienski od g. 1430. pa dalje dao se i na pisanje velikih teoloških rasprava. Pisao ih je latinskim jezikom te osvijetlio glavne

dogmatske i ćudoredne istine kršćanske vjere. Pisao je i o Presvetoj Djevici, o sv. Josipu, o pitanjima duhovnoga i asketskoga života. Na VII. međunarodnom mariološkom kongresu u Rimu g. 1975. u hrvatskoj sekciji svećenik Vlado Merćep imao je zapažen referat o utjecaju Blažene Djevice Marije na posvećenje duša prema nauci svetog Bernardina Sienskoga. Prema toj nauci Marija je sveopća posrednica, pa je jasno da utječe i na posvećenje duša. Štoviše, sv. Bernardina Sienskoga valja ubrojiti među najveće zalagatelje za nauku o Marijinu sveopćem posredništvu. Njegove su misli kasnije razradili i razvili mnogi teolozi, ali one uđoše i u velike marijanske enciklike Leona XIII. »Iucunda semper« od 8. rujna 1894. i sv. Pija X. »Ad diem illum« od 2. veljače 1904.

Sv. Bernardin Sienski se bavio i Josipologijom, tj. teološkom naukom o sv. Josipu. Bio je jedan od najvećih promicatelja te nauke. On je prvi koji brani neke povlastice sv. Josipa, kao npr. da je i on uskrsnuo prije sveopćeg uskrsnuća tjelesa. Njegovo su mišljenje kasnije prihvatili veliki teolog isusovac Franjo Suarez, pa sv. Franjo Saleški, naučitelj Crkve, i napokon učeni papa Benedikt XIV. koji to mišljenje prihvaća barem kao vjerojatno.

Sv. Bernardin se s moralnog stanovišta bavio i društvenom naukom, osobito pitanjima ekonomije. Zastupa tezu da je bogatstvo samo sredstvo te da mora imati i svoju socijalnu notu, a iz toga izvodi dužnost umjerenosti u sticanju bogatstva i materijalnih dobara; trgovina pak mora biti uvijek u skladu s načelima kršćanske pravde i ljubavi. Pod utjecajem njegovih propovijedi i društvene nauke mnoge su talijanske državice uvele poli-

tičke i socijalne reforme prema načelima kršćanskoga čudoređa.

Sv. Bernardin je veoma zaslužan i za duhovnu obnovu franjevačkoga reda. On je mnogo utjecao na svetost velikih franjevaca svoga vremena: sv. Ivana Kapistrana, sv. Jakova Markijskoga i drugih. Kroz 4 godine obavljao je službu generalnog vikara franjevaca opservanata i broj je njihovih samostana od 20 podigao na 200. U redu je promicao i temeljitu teološku naobrazbu i studij boreći se protiv »svetog primitivizma« nekih fratara. Podizao je razna učilišta na kojima je i sam predavao. Franjevcima, koji nisu imali dovoljno teološkoga znanja, nije dao ispovijedati. Obavljao je i neka poslanstva, za koja je bio zamoljen od svjetovnih vladara. Na jednom od svojih brojnih putovanja osjeti kako ga izdaju sile. Došavši, dakle, u selo S. Silvestro blizu Aquile, primi svete sakramente i preminu 20. svibnja 1444. baš uoči Spasova. Već g. 1450. na Duhove Nikola V. proglasi Bernardina svecem. Bila je to veoma svečana kanonizacija, kojoj je prisustvovalo mnogo vjernika.

Iako sv. Bernardin Sienski nije nikad službeno proglašen naučiteljem Crkve, njegov je ugled u Crkvi i kao teologa uistinu velik. Papa Pijo II. nazvao ga je »najboljim naučiteljem teologije i doktorom kanonskoga prava«. On je znao nauku Svetog Pisma, svetih Otaca i naučitelja Crkve tako genijalno primjenjivati na život, na konkretne pastoralne potrebe, da mu se zbog toga još i danas mnogi dive.

Kao što je u franjevačkom redu veliki promicatelj nauke o Bezgrešnom Začeću bio Ivan Duns Skot, promicatelj euharistijske pobožnosti sv.

Paškal Baylón, križnoga puta sv. Leonard a Porto Maurizio, tako je sv. Bernardin Sienski bio veliki širitelj i pobornik pobožnosti prema presvetom Imenu Isusovu. Neka o tome posvjedoči i jedan izvadak iz njegova govora »O slavnom imenu Isusa Krista«:

»... Isusovo je ime sjaj propovjednika, zato što stvara te je njegova riječ naviještena i slušana sa sjajnim sjajem. Što misliš, otkuda u cijelom svijetu tolika, tako nenadana i tako žarka svjetlost vjere ako ne zato što se propovijeda Isus. Zar nije Bog i nas svjetlošću i užitkom tog imena pozvao u svoje divno svjetlo? Rasvijetljenima i onima koji u tom svjetlu vide svjetlost Apostol s pravom veli: Nekad bijaste tama, a sada ste svjetlost u Gospodinu: hodajte posvuda kao sinovi svjetla.

Poradi toga, to ime valja objavljivati da svijetli, a ne da bude sakriveno. Ipak, ono se u propovijedanju ne smije iznositi nečistim srcem ili zaprljanim ustima, već ga valja čuvati u izabranoj posudi i obznanjivati...«

MOLITVA

Bože, Ti si svetog Bernardina, svećenika, obdario izvanrednom ljubavlju prema Isusovu imenu. Po njegovim zaslugama i molitvama daj da i mi plamtimo duhom Tvoje ljubavi! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

BARTOLOMEJ HOLZHAUSER, SVEĆENIK

Tridesetgodišnji rat unio je u život Evrope pa tako i Crkve mnogo smutnja. Pobožni njemački svećenik iz pokrajine Švapske Bartolomej Holzhauser uzeo si je kao životnu zadaću da iz tih smutnja izvede kler njemačkih zemalja te da ga privede onoj duhovnoj i ćudorednoj visini što je iziskuje svećenički stalež. Uz to je želio da svećenike izvede iz individualizma, izoliranosti, osamljenosti te ih poveže međusobno, s biskupima i s papom. Za ostvarenje tih želja i planova zamislio je svećenički sekularni institut i predložio ga g. 1640. salzburškom pomoćnom biskupu i chimseeskom biskupu Kristofu von Liechtenstein. Sam je s jednom svećeničkom zajednicom počeo živjeti i djelovati najprije u Tittmoningu na Salzachu, zatim u St. Johannu u Tirolu i napokon u Bingenu na Rajni.

Mnogi u Holzhauseru gledaju više čovjeka viđenjâ i proroštava, međutim je njegova prava veličina u tome što je kao čovjek s razvijenim osjećajem za Crkvu shvatio kako Crkvi ništa nije potrebnije do dobrih, uzornih, teološki izobraženih i pobožnih svećenika. Zato je svećenicima mnogo naglašavao poslušnost prema biskupu i papi. Od njih je tražio da poštuju i brane sva zakonita prava i običaje Crkve. A svaki je svećenik njegova Instituta služio sedmično po jednu svetu misu za papu i za potrebe Crkve, a mjesečno jednu svetu misu za biskupa i jednu za pokojnu subraću svećenike i dobrotvore. Sve njegove odredbe i prepo-

ruke, koje se tiču svećenika, valjalo bi i danas u doba krize autoriteta, celibata i vjere opet oživjeti. U tu svrhu i upoznajemo se s likom toga vrloga svećenika, odličnoga sina svete majke Crkve!

Bartolomej se rodio 24. kolovoza 1613. u Laugni kod Augsburga kao četvrto između jedanaestero braće i sestara. Otac mu je bio siromašan seoski postolar. Bartolomej je od malena pokazivao smisao za molitvu i pobožnost, pa je već u 11. godini postao dionikom jednog viđenja Krista, koji ga je uputio na put prema svećeništvu. Siromašnome postolarskome sinu put do oltara nije bio lak. Zbog siromaštva morao se kroz život i nauke teško probijati, ali on je bio uporan pa je iz životne borbe izišao pobjednik.

U želji da ostvari svećeničko zvanje, Holzhauser je pošao u Augburg i ondje se nastanio u jednom besplatnom konačištu, dok si je siromašni kruh zasluživao pjevajući pjesme pred vratima bogatih građana. Uz to je pohađao latinsku školu kod sv. Martina. Kuga, čest gost onih vremena, pohodila je tada i Augsburg, a prva njezina žrtva bijaše poluizgladnjeli pjevač i đak Holzhauser. No, on joj se nije dao. On je vjerovao u moć molitve pa je molio i više puzajući nego hodajući došao do vrata jedne crkve, gdje ga je Gospodin čudesno ozdravio. Kako je zbog kuge latinska škola u Augsburgu bila zatvorena, Bartolomej se vratio kući te služeći kod jednog župnika uporno nastavio s učenjem. Nakon toga su ga isusovci u Neuburgu na Dunavu iz samilosti primili k sebi pa je kod njih mogao nastaviti školovanje sve dok se g. 1633. nije upisao na sveučilište. I opet je bio siromašan student ovisan o milosti bogataša.

Jedan njegov prijatelj iz studentskih dana opisuje ga ovako: »Sitna rasta, blijed, glava mu s tankim orlovskim nosom i tamnim očnim udubinama uvijek bila duboko uronjena u sabranost; zaogrnut smiješno dugim, crnim kaputom jurio bi kroz grad, dok bi ulična mularija za njim vikala: 'Sveti Aristotele, moli za nas!'«

No ispod te jadne i smiješne vanjštine krila se izvanredna duhovnost. Bila je to duhovnost veoma obojena duhom sv. Ignacija Lojolskog. Značajke su joj bile: strogost sa samim sobom, traženje Boga u svim stvarima, osjećaj za Crkvu, ali ne zatvarajući oči pred sjenama i slabim stranama u njoj. Bio je uvijek spreman biti dionikom Kristove muke.

Prije svećeničkog ređenja Gospodin ga je opet obdario s tri viđenja. U jednom je vidio Krista, kao božanski grozd u tijesku, sav obliven krvlju, zgažen nogama nevrijednih svećenika. U drugom je viđenju vidio Gospu kako mu plačući pokazuje Isusovu haljinu, izvana sjajno svjetlucavu kao kakav dragocjeni ornat, a iznutra svu zamazanu. U trećem je viđenju vidio u obliku djevice Crkvu, Gospodinovu zaručnicu, do nogu križa kako plače nad grešnim svijetom.

To su bili predznaci pod kojima je g. 1639. u Ingolstadtu zaređen za svećenika. Oni će biti zvijezde vodilje svega njegova svećeničkoga života i rada. Viđenja su ga utvrdila u spoznaji da ne stupi ni u kakav red, već da ostane svjetovni svećenik i među svećenicima izvrši svoj životni zadatak. A zato se pripremio i doktoratom iz filozofije te licencijatom iz teologije.

U prvim godinama svoga dušobrižničkoga rada Holzhauser je doživio čitav niz gorkih i žalosnih iskustava. On je kao propovjednik i ispovjednik imao mnogo uspjeha, ali to nije bilo pravo njegovoj zavidnoj starijoj svećeničkoj subraći. Ona su ga gledala prijekim okom i ganjala iz župe u župu. Klerička zavist je poznata kao veoma svirepa, a u njoj nema ništa Božjega duha, već samo nisko trčanje za potvrđivanjem vlastite ličnosti. Ona je uvijek i znak sićušnih, ograničenih duhova, kojih horizonti sežu samo dotle dokle dopire njihov »ja«, njihovi osobni interesi i probitci. A njihove žrtve redovito postaju oni najbolji i najrevniji duhovni pastiri duša.

Bartolomej Holzhauser je, na sreću, uočio uzroke takvoga jadnoga ponašanja. Našao ih je u nedostatnoj svećeničkoj formaciji, a i u strašnoj ljudskoj osamljenosti mnogih svećenika, koja ih je duševno veoma osiromašila i ukrutila. Oni su iznutra otvrdnuli, pomalo na sve gledali nekim melankoličnim, pesimističkim i potištenim pogledom. Ta spoznaja rodila je u Holzhauserovu srcu već prve godine njegova svećeništva misao o osnutku neke ustanove za okupljanje i zajedništvo svjetovnih svećenika. Svoj je plan nastojao ostvariti najprije okupljanjem onih dobrih i revnih svećenika. Njih je naprije htio sjediniti i tako im omogućiti doživljavanje zajedništva i međusobno potpomaganje. Htio ih je među sobom učiniti iskrenim prijateljima, i tako ih osloboditi osjećaja osamljenosti. Oni će i dalje kao dušobrižnici djelovati raspršeni, ali će ipak svi živjeti prema jednom pravilu, bratski se dopisivati, međusobno se potpomagati i bodriti. Neki će kasnije živjeti u svećeni-

čkoj povezanosti, možda čak u malim zajednicama, u kojima će zajednički izmoliti dio časoslova, posjedovati zajedničku blagajnu, iz koje će se pomagati studentima teologije, a i voditi briga o vlastitoj daljnjoj teološkoj izobrazbi. Kad čovjek čita Holzhauserove planove o zbrinjavanju svećenika i svećeničkih pripravnika, divi se i gotovo ne vjeruje da sve to potječe iz XVII. stoljeća. On je čak želio otvoriti centre, u kojima će svećenici zajednički živjeti i voditi brigu o okolnim župama.

U ostvarivanju svojih zamašnih planova Holzhauser je u nekim mladim i revnim župnicima našao odlične suradnike. S njima je započeo svoj rad i pokazao tako moderno dušobrižništvo kakva još ni danas posvuda nemamo. Oni su već imali župsku kartoteku, u nju bilježili sve potrebne podatke, obavljali kućne posjete, vodili brigu o djeci, bolesnicima, starcima, osnivali pučke škole itd. Holzhauser je osnovao više takvih odličnih župskih centara. Život njegovih svećenika poput kvasca djelovao je i na druge koji nisu pripadali njegovu Institutu. No u tome plemenitom radu imao je i protivnika. On je sve suprotivštine, na koje je nailazio, strpljivo podnosio, posve odan u volju Božju.

U dekanatima koji su bili predani njemu na brigu, brinuo se za sve, pa i za socijalne potrebe svojih vjernika. Jednom je kupnjom veće količine žita spasio svoje ljude od velike gladi. Kraj tolikoga posla našao je još vremena i da obilazi sve svoje ustanove, a onda i da se povuče u svoju sobu i dadne na pisanje teoloških rasprava i drugih djela. Tako je napisao komenatar knjizi Otkrivenja te opisao svoja viđenja. On je bio pravi mistik, kojemu je zid prema nevidljivim stvarnostima iz

dana u dana postajao sve tanji. Kraj svih mističnih milosti što ih je primio, ostao je uvijek ponizan i vjerno odan svojim svagdašnjim dužnostima. Bila je poznata i njegova velika i samilosna ljubav prema otpalim svećenicima, koje bi primao u svoj dom, nastojeći ih pomiriti s Bogom i pripremiti na smrt.

Posljednja postaja Holzhauserova životnog putovanja bio je Bingen, u kojem je kroz tri godine u svećeničkom zajedništvu još mnogo dobra učinio. U tom mjestu 20. svibnja 1658. i umre, star samo 45 godina. Pokopan je u bazilici sv. Martina u Bingenu na Rajni. Iako je njegov Institut za vrijeme prosvjetiteljstva propao, iako nikad nije proglašen ni blaženim ni svetim, vjerni puk grada Bingena ni danas još nije zaboravio na svoga svetog svećenika, pa njegov grob ukrasuje svijećama i cvijećem. I pravo je da se ne zaboravi njegova uspomena, jer je bio svećenik po Kristovu Srcu i jer je za svećenike svoga vremena i svoje domovine učinio mnogo, a preko njih i za puk Božji. Današnji svećenici u teškom i često put usamljenom radu po župama mogu u njemu upoznati svoga iskrenog prijatelja, koji im svojim životom i djelom može pokazati kako se svećenici mogu međusobno udruživati, pomagati, a sve zato da rad na Gospodnjoj njivi bude što uspješniji.

21. svibnja

BLAŽENI EUGEN MAZENOD, BISKUP

Pavao VI. proglasio je blaženim utemeljitelja misijske družbe Oblata Bezrešnog Začeća. Družbu je 17. veljače 1825. potvrdio papa Leon XII. rekavši njezinu utemeljitelju ove riječi: »Rastite, množite se i napunite zemlju!« Bog je po zagovoru svete Djevice blagoslovio tu misionarsku zajednicu pa joj je broj narastao preko 8.000 članova.

Eugen Karlo Josip Mazenod rodio se 2. VIII. 1782. u Aix-en-Provence kao sin plemićke obitelji. Djetinjstvo mu je zbog francuske revolucije bilo veoma burno. Mladost će provesti u izagnanstvu. Njegov je otac bio žestoki protivnik Mirabeau-a i branitelj povlastica svoga staleža. Zato je pred naletom revolucije morao bježati u tuđinu: u Torino, Veneciju, Napulj te napokon čak u Palermo. Mali Eugen zbog svega toga nije uopće mogao ići u redovitu školu. Bio je privatno poučavan i odlično u vjeri odgojen, tako da je mladost proveo nevino, štoviše, čak je dobio milost svećeničkog zvanja.

Vrativši se g. 1802. u Francusku, upade ipak u tešku religioznu krizu, iz koje ga Božja milost sretno izvede. Došavši g. 1808. u pariško veliko sjemenište sv. Sulpicija, na prvoj stranici svoje teološke bilježnice zapisao je ovo: »Na veću slavu Božju i blažene Djevice Bezgrešne... Pod zaštitom iste Djevice začete bez izvornoga grijeha, moga anđela čuvara, svetaca, da mi oni, a na poseban način bezgrešna Majka, na teškome putu nauka budu u

pomoći.« Veoma pobožan prema bezgrešnoj Djevici postade uzoran bogoslov. Resila ga je izvanredna poslušnost, duh stege te izvanredno dubok duhovni život. Svake je godine obnavljao svoju zakletvu da je za obranu istine o Marijinom bezgrešnom začeću spreman proliti i posljednju kap krvi.

Monsignor Demandolx, amienski biskup, 21. prosinca 1811. zaredio je Mazenoda za svećenika. On ga je toliko cijenio da ga je odmah želio postaviti za svoga generalnog vikara, dakle, najužeg suradnika. No, Eugenu nije bilo do karijere već do neposrednog rada za duše, zato se zahvalio na ponudi i vratio g. 1812. u Aix. Tu je započeo svoj svećenički apostolat korizmenim propovijedima na svom materinjem provansalskom jeziku u crkvi sv. Magdalene. Te propovijedi bile su upravljene njegovoj »časnoj braći siromasima«. Poslije toga osniva ustanovu za kršćanski odgoj mladeži, postaje kapelan zatvorenika i daje se na održavanje pučkih misija. U tu svrhu u starome Karmelu u Aixu osniva Družbu provansalskih misionara, koja će se ograničiti isključivo na propovijedanje siromašnome seoskome stanovništvu, njemu će se obraćati provansalskim jezikom.

Mazenod je bio veoma revan svećenik, koji se nije štedio, a uz to provodio i strog život, što mu je prilično oslabilo tjelesne sile. K tome se pridružio otpor aristokracije, koja je prijekim okom gledala kako se nekadašnji aristokrat sav daje onima najnižima u društvu. Dakako da je to Mazenoda jako boljelo, ali nije se dao smesti, već je nastavio radom. Bila mu je ponuđena biskupska stolica u Châlonu, no odbio je to. Prihvatio je god. 1823.

ipak službu generalnog vikara u Marseillesu. Vršio ju je uzorno do godine 1837., kad postade biskup istoga grada.

Kako je Marseilles kao veliki lučki grad naglo rastao, biskup je morao osnivati i otvarati nove župe. Podigao je i novu katedralu, zatim svetište Naše Gospe od straže, sagradio nove i obnovio stare crkve. Između biskupa i klera zavladala je izvanredna povezanost. O biskupovu radu u Marseillesu zapisao je Timon David da je kroz 37 godina upravljanja biskupijom, što kao generalni vikar što kao biskup, učinio djela za koja bi bilo potrebno 15 stoljeća. Osim rada za svoju biskupiju Mazenod je učinio veoma mnogo i za opću Crkvu osnivanjem misijske družbe Oblata Marije Imakulate. Papa Pijo XI. nazvat će te oblate »specijalistima za teške misije«. I s pravom, jer su se ti misionari raspršili po krajnjem američkom sjeveru i po beskrajnim prostorima otočja Tihoga Oceana.

Sveti je utemeljitelj i biskup pun zasluga 21. svibnja 1861. preminuo. Bio je okružen svojim dragim oblatima, koji su pjevali »Zdravo Kraljice«. Tako je i bilo dostojno velikog Gospina štovatelja, koji je u čast nebeske Majke postio svake subote i uoči njezinih blagdana, a njezinu krunicu molio kadgod je imao časak slobodnoga vremena. Svoju je biskupsku službu stavio pod okrilje one koju vjernici Marseillesa nazivaju »La bonne Mère« — Dobra Majka. Umirući, kao svoju duhovnu oporuku svojim duhovnim sinovima ostavi ovo: »Brižno među sobom provodite ljubav! Budite veoma revni za duše! A pobožnost prema Mariji Bezgrešnoj neka bude okosnica vašega duhovnoga i apostolskoga života!«

Misionari Marije Imakulate upravljaju još i danas poznatim velikim marijanskim svetištima. Između njih spomenut ću Notre Dame de la Garde u Marseillesu, koje dominira nad cijelim gradom i zaljevom, a zamislio ga je, sagradio, i otvorio sam blaženi utemeljitelj, zatim svetište Majke Božje u Pontmainu, nacionalno svetište Bezgrešne u Washingtonu, u kojem i mi Hrvati imamo kapelu Majke Božje Bistričke, te brojna svetišta po misijskim krajevima. Blaženi Eugen Mazenod ostavio je iza sebe veliko djelo, zato zaslužuje da njegova uspomena bude trajna.

22. svibnja

SVETA RITA IZ CASCIE

Ime svete Rite kao velike čudotvorke veoma je poznato u talijanskoj pučkoj pobožnosti. Samostan sv. Rite u Cascii izdao je g. 1968. kritičku studiju pod naslovom: Documentazione ritiana antica; I. Il processo del 1626. e la sua letteratura, iz koje možemo crpsti podatke o velikoj svetici, veoma štovanoj u srednjoj Italiji. Svetica se rodila prvih godina pontifikata pape Urbana VI. (oko g. 1381.), kad je bilo dokončano avignonsko sužanjstvo papâ, a umrla je 22. svibnja 1447. nakon 40 godina samostanskoga života, od toga 15 godina izvanrednih mističnih milosti, ali i mnogih patnja. Proživjela je jedno od najtežih razdoblja crkvene povijesti, takozvani zapadni raskol.

Rita je bila kćerka roditelja koji dugo nisu imali djece. Želja za porodom njezinog je oca i majku nagnala na mnoge molitve, pa možemo reći da je bila od Boga izmoljena. Tim više što su joj roditelji tada već bili u poodmakloj dobi. Rodila se u Roccaporeni, kod Cascie, u današnjoj provinciji Perugia. Izmolivši je od Boga, jednostavni, dobri i bogobojazni roditelji nastojali su svoju kćerku što bolje kršćanski odgojiti. Mala je upijala sve što su joj govorili i u čemu su je poučavali. Inače život djevojčice bijaše prilično tvrd i težak, kao da je predosjećala da će tako biti i kasnije, pa se za to nastojala pripremiti.

Svojim je roditeljima bila savršeno poslušna. Nije poznavala nikakvih izgovaranja ni zanovijetanja. Svaki dan je naporno radila i svoju volju vježbala u raznim žrtvama i odricanjima. Već od malena bijaše sjedinjena s Bogom, osobito u pobožnom razmišljanju o svom Božanskom Spasitelju, koga je žarkim srcem ljubila. U kući je imala kutić, gdje se slobodno i nesmetano predavala svojim molitvama te izljevima ljubavi prema Isusu. Sanjala je o tome kako će postati redovnica i sva se predati Gospodinu. No, to se nije ostvarilo, jer su je obećali kao ženu nekome mladiću iz mjesta.

Rita se morala veoma mlada udati, a zaručnik joj je sve prije bio nego dobar čovjek. Po naravi naprasit, brutalan, pa mu Rita postade ne samo žena već i žrtva. Podnoseći njegovu tešku narav, nije se nikada ni riječju potužila, makar da mu je kao ropkinja bila u svemu ovisna. Čak je morala pitati za dopuštenje ako je htjela i u crkvu poći. Ona je zlo u njemu nastojala pobijediti dobrim. Nije to išlo brzo, ali malo-pomalo svojom je blagošću i strpljivošću uspjela pobijediti vuka i pripitomiti ga. Njegovu je dušu privela k Bogu pa su neko vrijeme zajedno sretno živjeli u svojoj Roccaporeni.

Riti su pomrli roditelji i to bijaše za nju udarac, a onda uslijediše drugi udarci, baš kao na starozavjetnoga pravednika Joba. Jedne večeri kad joj se muž iz Cascie vraćao kući u Roccaporenu, napadne ga neki čovjek i ubije. Htio se osvetiti, ali na tako svirep i neljudski način za jednu uvredu koja mu je prije bila nanesena. Nakon toga udarca u roku od godine dana pomrla su joj i oba sinčića. Gospodin je uslišao molitvu majke koja je molila neka ih radije nevine uzme k sebi negoli

dopusti da odrastu i onda se osvećuju ubojici svoga oca. Ona je gledala na ljudske uvrede i nepravde očima Evanđelja i zato je bila sposobna nepravdu radije podnijeti nego učiniti, uvredu oprostiti i zaboraviti.

Oslobođena na tako bolan način svega onoga što ju je još vezalo uz zemlju, Rita je opet počela razmišljati o svom davnom snu, to jest o ulasku u samostan. Silom prilika morala se odreći svoga zvanja, ali sada ga je opet po svaku cijenu željela ipak ostvariti. Zato se uputila u obližnju Casciu u samostan augustinski sv. Magdalene. Bila je odbijena. Redovnice su smatrale da udovica nije prikladna za njihov samostan. Rita je i dalje molila da je prime, ali sve bi uzalud. Rita se tada sa živom vjerom što premješta bregove obratila svojim dragim svecima zaštitnicima: sv. Ivanu Krstitelju, sv. Augustinu i sv. Nikoli iz Tolentina, pa je oni prema jednoj predaji po noći uvedoše u samostan.

Došavši u samostan, mnogo je razmatrala o Isusovoj muci moleći Isusa da i osjetno postane dionicom njegove muke. Bila je uslišana pa je na čelu zadobila ranu, koja ju je podsjećala na Isusovu trnovu krunu, od koje je mnogo trpjela i koja joj više nije zarasla. Činila je druge pokore, osobito post. Zadnjih je godina u patnjama što ih je strpljivo podnosila, bila posve prikovana uz svoj siromašni ležaj. Od svega ju je 22. svibnja 1447. smrt oslobodila.

Narod ju je odmah nakon smrti počeo štovati kao sveticu, još prije nego je Crkva izrekla o njoj svoj neprevarljivi sud. Svetom ju je proglasio 24. svibnja 1900. tek papa Leon XIII. nazvavši je »dragocjenim biserom Umbrije«. U Cascii je u čast njihove svetice mističarke podignuto veliko svetište, a pobožnost prema njoj veoma se raširila i po Španjolskoj, Portugalu, Latinskoj Americi, Filipinima, Sjedinjenim Američkim Državama. Po svim tim zemljama svetici su u čast podignute brojne crkve, a njezin se blagdan posvuda svečano slavi. Naročito je zazivaju u bezizlaznim situacijama.

SVETI VLADIMIR

Svetačko je nebo bogato divnim i sjajnim likovima, ličnostima velikih razmjera. One poput mnoštva zvijezda blistaju nad Crkvom koja je kroz vrijeme i prostor još uvijek na putu prema vječnosti. Ipak »zvijezda se od zvijezde razlikuje sjajem« (I Kor 15, 41). Sveci su ostvarili najrazličitije ideale. Vježbali su se u raznim krepostima svaki na svoj jedinstven način. No svaki je za nas primjeran. I tako je kod svakoga izraslo nešto naročito njegovo, ali što ima trajno značenje. Zahvalni smo za to Bogu, izvoru svake svetosti. Zbog svega toga ne želimo obezvrijediti ni potcijeniti ni zaboraviti ni jednoga sveca. Ni one koji su živjeli i svijetlili u posve drugim okolnostima čak i preko tisuću godina prije nas. Oni su nam dani i za naše vrijeme. Imaju nam što reći i danas.

Poštivajući sve to, želimo upoznati i svetog Vladimira. »Biblioteka svetaca« iz pera našega vrijednoga zemljaka franjevca Atanazija Matanića, docenta za duhovnost na Papinskom lateranskom sveučilištu u Rimu, donosi prikaz jednog sveca i mučenika, čije štovanje bijaše poznato i među

Hrvatima zahvaljujući Jerolimu Kavanjinu (1641—1714.), piscu »Bogatstva i uboštva«, najopsežnijeg djela starije hrvatske književnosti, te popularnom Kačiću Miošiću. To je mučenik Ivan Krstitelj Vladimirović, poznat kao sveti Vladimir. On je bio zetski knez.

Zeta je bila pokrajina, nazvana po rijeci Zeti, na području stare Duklje, koja se nekoć zvala i Crvena Hrvatska. Glavno mjesto zetske države, još do danas nepoznato, nalazilo se negdje zapadno od grada Skadra. Knez Vladimir je bio osnivač samostana u Elbasanu, u današnjoj srednjoj Albaniji. Samostan je kasnije prešao u pravoslavne ruke. U samostanskoj crkvi od g. 1215. počivaju posmrtni ostaci pobožnoga kneza Vladimira. Narod ih je sve do u najnovije doba veoma štovao.

U borbi protiv Bizanta Makedonac Samuilo osnovao je god. 976. Makedonsko Carstvo sa sjedištem u Prespi na Prespanskom jezeru. I on se u želji za veličinom dao na osvajanja pa je do konca X. stoljeća osvojio cijelu Makedoniju, Tesaliju, Epir, Albaniju, Duklju ili Zetu, Zahumlje, Rašku, Srijem i Bosnu. U borbi za Zetu porazio je njezinoga kneza Vladimira i odveo u ropstvo. No, tada se preokrenula Vladimirova kob. Uspio je osvojiti ljubav careve kćerke Teodore Kosare, koja se za njega i udade. Kao carev zet vratio se časno u svoju kneževinu Zetu.

Kad je pak bizantski car Bazilije II. g. 1014. Samuila porazio kod Strumice i dao oslijepiti 14.000 njegovih vojnika, udarila ga je kap i on umrije. Kako je Samuilov sin i zakoniti nasljednik prijestolja bio ubijen, prijestolja se domogao carev nećak Samuil. Taj u strahu da ne bi Vladimir počeo

za se svojatati carsko prijestolje, odluči odstraniti ga zauvijek. Na prijevaru ga je domamio u svoju prijestolnicu Prespu i dok je Vladimir izlazio iz crkve, bio je izdajnički ubijen. Ta se tragedija dogodila 22. svibnja 1016. kad se i slavi njegova uspomena i blagdan.

Ono što znamo o knezu i mučeniku Vladimiru crpimo iz »Ljetopisa popa Dukljanina«, što ga je u XII. stoljeću napisao svećenik dukljansko-barske nadbiskupije. On se u sastavljanju toga pisma služio starijim slavenskim sastavcima. Povijesni kritičari drže da je ono što se odnosi na svetog Vladimira u biti točno, utemeljeno na jednoj suvremenoj legendi, nama danas nepoznatoj, ali već tada zapisanoj. U Ljetopisu popa Dukljanina Vladimir je prikazan kao čovjek krepostan, blažen i čudotvorac. Njegova mučenička smrt na izlazu iz crkve duboko se usjekla u pučku maštu te se usmeno prenosila iz pokoljenja u pokoljenje.

Taj vremenski nam daleki knez, koga su generacije slavile kao sveca i mučenika, bio je žrtva ljudskog nasilja i sebičnosti. On nam priča tužnu priču o nasilju, što je u ljudskoj povijesti i zbivanjima uvijek bilo i još i sada je prisutno, te koje uvijek pronalazi nove žrtve. No povijest ne slavi nasilnike već žrtve. Bolje je stoga biti žrtva nasilja, nego učiniti nasilje. To je poruka svetoga kneza Vladimira.

23. svibnja

SVETI IVAN KRSTITELJ DE ROSSI, SVEĆENIK

Rim je grad posvećen životima mnogih mučenika i svetaca. Iako po rođenju nije bio Rimljanin — već rođen 22. veljače 1698. u Voltaggiu kod Genove — među izrazito rimske svece ubraja se i sv. Ivan de Rossi. I s pravom, jer je već kao trinaestogodišnji dječak došao u Rim k svome bratučedu Lorenzu de Rossi, kanoniku zborne crkve S. Maria in Cosmedin. Došao je u Rim na studij u glasoviti isusovački Rimski kolegij. Studirao je najprije književnost, a zatim filozofiju, iz koje postiže doktorat.

Ivan je odlučio postati svećenik, zato je g. 1714. primio klerički vijenac i još zdušnije se dao na duhovnu formaciju. U tome je imao odličnog vodiča u liku Božjega sluge kreposnoga isusovca oca Francesca Marije Galluzzi. Mladi se student dao na molitvu, pokoru, apostolski rad među mladeži, što mu sve toliko oslabi sile da je morao prekinuti studij.

A sada na utjehu svima onima koji boluju od iste bolesti napominjeno da je i sv. Ivan de Rossi bio padavičar. Prvi znaci te bolesti počeše se javljati baš u razdoblju kad je jako oslabio, a taj ga je križ pratio sve do konca života. Nakon godine dana prekida Ivan je nastavio studij teologije, ali sada na dominikanskom učilištu Della Minerva u Rimu, u blizini groba svete Katarine Sienske. Razlog za promjenu učilišta ležao je naprosto u tome što je ondje bilo lakše studirati. Kao tekst studija služila je Teološka suma sv. Tome Akvinskoga, pa za vrijeme predavanja nije trebalo neprestano pisati i hvatati predavanje profesora. Neprestano pisanje za vrijeme predavanja za Ivanove oči bio je pretežak napor. Kroz to vrijeme Ivan je i dalje u raznim oratorijima vodio grupe đaka. Na blagdan Bezgrešne, 8. prosinca 1721., revni je bogoslov bio na cilju svojih nastojanja. Toga je dana primio sakramenat svećeničkog reda. Po vlastitoj želji želio je slaviti svoju prvu misu u crkvi sv. Ignacija na oltaru sv. Alojzija, ispod kojeg se nalazi i njegovo tijelo. Prema tom svecu, uzoru i zaštitniku mladeži, apostol mladeži Ivan de Rossi uvijek je gajio veliku pobožnost. Alojzije mu je u radu s mladeži bio trajno nadahnuće. Dobro je uočiti i naglasiti i tu činjenicu koliko su sveci utjecali jedni na druge. Na putu prema svetosti potrebno je, dakle, prepustiti se utjecaju svetaca.

Rim je za svećenika Ivana de Rossi postao poprištem svestranoga apostolata. On je svoj rad među mladeži proširio i na najskromnije slojeve rimskoga društva; osobito se bavio siromasima, bolesnicima po javnim bolnicama i ubožnicama. Sam je bio bolestan pa je imao srca i za druge bolesnike.

Rimski je apostol razvio velik apostolat i u ispovjedaonici, u kojoj bi sjedio sate i sate slušajući ispovijedi siromaha, ljudi bez naobrazbe, okorjelih grešnika. Glas svetosti o njemu, koji se sve više širio, privlačio je k njegovoj ispovjedaonici mnoge izgubljene sinove i kćeri, a svetac ih je sve primao s najvećom strpljivošću, blagošću i dobrotom, po-

put dobrog pastira zauzeta baš za onu jednu izgubljenu ovcu. Da bi se što više i nesmetanije mogao posvetiti tom blagoslovljenom pomirivanju duša, bio je posebnim papinskim breveom oslobođen zajedničkog moljenja časoslova u određene sate u koru, na koji je kao nasljednik kanonikata svoga bratučeda bio obvezan.

Svetac je bio svestrani apostol cijeloga rimskoga okruga oko bazilike s. Maria in Cosmedin. Tu je činio mnoga djela kršćanskoga milosrđa, po obližnjim crkvama rado propovijedao onome jednostavnom puku, koji je u njemu gledao svoga čovjeka, svećenika baš za njih i njihove potrebe. Naročito je bio aktivan u gostinjcu svete Gale, što ga prije pola stoljeća utemelji Marco Anastasio Odelscalchi, nećak blaženoga pape Inocenta XI. Tu je počeo djelovati još kao mladi klerik i u tome radu kroz 50 godina ustrajao sve do svoje smrti. Reorganizirao je materijalnu bazu te karitativne ustanove, uveo u nju razne vježbe pobožnosti te u njoj gotovo svako veče proveo nekoliko sati stojeći na raspolaganju svojim dragim siromasima. Njima je postao sluga milosrđa i ljubavi.

Uz crkvu gostinjca sv. Ivan de Rossi je vodio i Pobožno društvo svjetovnih svećenika svete Gale. Ta je udruga kroz dva stoljeća svoga opstanka u svojim redovima imala mnoge odlične svećenike, od kojih neki zadobiše čast oltara. Za nju je svetac sastavio i dragocjena pravila koja su bila na snazi sve do g. 1935. kad su crkva i gostinjac iz urbanističkih razloga bili srušeni. To je bilo doba kad je Mussolini, želeći uljepšati i obnoviti Rim, dao porušiti mnoge stare zgrade.

Po uzoru gostinjca svete Gale za muškarce, svetac je u suradnji sa svojim svetim ispovjednikom ocem Galluzzi, koji je također bio veliki apostol Rima, utemeljio novi gostinjac namijenjen ženama, a posvetio ga svome svecu ljubimcu sv. Alojziju. Ta ustanova još i danas vrši svoj zadatak.

Osjećajući da mu se polako bliži kraj, sv. Ivan de Rossi napustio je svoje obitavalište kod S. Maria in Cosmedin i preselio se u pensionat Santissima Trinità dei Pellegrini. No, to još nije bilo potpuno povlačenje u mirovinu, jer je i dalje obavljao svoje uobičajene apostolske poslove. Štoviše, morao je preuzeti i duhovnu brigu za Milosrdnu braću sv. Ivana od Boga, ulivši tome redu za dvorbu bolesnika novi duh, a s njime i polet. Oko starog iskusnoga i svetoga svećenika de Rossi sve su se više okupljali mladi svećenici želeći da ih uvede u svećenički rad. I tako je bolesni svetac kraj svoje teške bolesti bio ipak tako neobično aktivan. Sav Rim mu se divio i govorio o njegovoj jobovskoj strpljivosti i svetosti. Okružen sveopćim poštovanjem, a ispunjen nebrojenim zaslugama, usnuo je u Gospodinu, za koga se do kraja žrtvovao, 23. svibnja 1764.

Blaženim ga je proglasio Pijo IX., koji prije nego postade papa, kroz nekoliko godina bijaše na čelu Pobožnoga društva svjetovnih svećenika svete Gale. Svetim ga je proglasio 8. prosinca 1881. Leon XIII. Relikvije su mu dugo vremena počivale u crkvi Santissima Trinità dei Pellegrini na podnožju njemu posvećena oltara. I u bazilici S. Maria in Cosmedin posvećena mu je jedna kapela. Godine 1940. svecu je posvećena velika župska crkva, u koju su 23. svibnja 1965. za pontifikata Pavla VI.

prenesene njegove relikvije. Sveti Ivan de Rossi divan je uzor za svećenike, pravi učitelj svećeničke gorljivosti, a i primjer za bolesnike pogođene padavicom. Bolest je težak križ, ali ne samo to, već i velika prilika za vježbanje u heroizmu. Tko se poput sv. Ivana de Rossi zna okoristiti tom prilikom, postići će veliku svetost.

SVETI VINKO LERINSKI

Poslije prilično burna života u svijetu Vinko se povukao u samostan na otoku Lérins pred Nizzom na Azurnoj obali. Tu je postao redovnik i svećenik. Stekao je visoku klasičnu i teološku naobrazbu. Postao je slavan u povijesti kršćanske dogme po svome djelu »Commonitorium«, koje je napisao negdje oko godine 434. te u kojem daje odlično obrazloženje kako ćemo sa sigurnošću razlikovati istinsku kršćansku nauku od bilo koje krivovjerne. On polazi od činjenice da su različite krive nauke i u prošlosti i u sadašnjosti samovoljno tumačile Sveto Pismo. Zato je potrebna crkvena i katolička norma za ispravno tumačenje Svetoga Pisma. Ona je s jedne strane pravo shvaćeno načelo kršćanske predaje, a s druge svijest da jedino ispravno tumačenje Svetog Pisma pripada crkvenom naučiteljstvu i njegovoj vrhovnoj glavi — papi.

Za kršćansku predaju dao je ovu definiciju, koja se često navodi: »Mnogo se valja brinuti da držimo ono što se vjeruje svagdje, uvijek i od sviju, to je uistinu i u pravom smislu katoličko.«

O crkvenom naučiteljstvu piše kako je »papa Stjepan, blažene uspomene, ustao protiv nekih krivih nauka, doduše zajedno s ostalim kolegama u biskupskoj službi, ali ipak i pred njima po ugledu svoga biskupskoga sjedišta. On je tada u pismu što je poslano u Afriku dao slijedeći naputak: Ne smije se uvoditi ništa novo što bi bilo u suprotno-

sti s onim što nam je predano. Taj je sveti i razboriti čovjek znao da pobožnost ne dopušta ništa drugo nego da sve ono što smo primili od otaca bude predano djeci s istom vjernošću. Nadalje, da religiju ne vodimo tamo kamo bismo htjeli, već da je slijedimo onamo kamo nas vodi. Napokon, da je svojstveno kršćanskoj skromnosti i promišljenosti potomstvu predavati ne vlastito, već sačuvati ono što smo primili od predšasnika.«

Sveti Vinko Lerinski umro je oko g. 450., a blagdan mu se slavi 24. svibnja. Problematika s kojom se on bavio, suvremena je i danas. Tako je Međunarodna teološka komisija početkom svibnja 1973. objavila dokumenat o *jedinstvu vjere* i teološkom pluralizmu. U tom dokumentu poštiva se također načelo kršćanske tradicije. Dokumenat među inim tvrdi: »Istina vjere vezana je za svoj povijesni hod od Abrahama do Krista do Parusije (slavnoga Kristova dolaska na svršetku povijesti). Stoga pravovjerje nije puko pristajanje uz jedan sustav mišljenja i vjerovanja, nego je to sudjelovanje u hodu vjere i u biću Crkve, koja je jedna kroz tijek vremena i koja je pravi subjekt vjerovanja. Budući pak da se vjera proživljava u hodu, to znači da je proživljavanje vjere povezano s praksom i poviješću razvitka vjere. Ali, budući da je kršćanska vjera utemeljena na Utjelovljenoj Riječi, njezin praktički i povijesni značaj bitno se razlikuje od povijesnosti u kojoj bi čovjek sam bio stvaralac svoga smisla.

Sadašnja crkvena situacija pogoduje pluralizmu teoloških mišljenja, ali ta različitost ograničena je činjenicom da kršćanska vjera stvara zajedništvo ljudi u istini koja je postala dostupnom Kristu. To

znači da je nedopustivo svako poimanje vjere koje bi vjeru svelo na puku pragmatičku suradnju, bez zajedništva u istini. Ta istina nije vezana uz ovu ili onu teološku sistematizaciju, ali je izražena u normativnim iskazima vjere. I kad se radi o doktrinalnim prikazima veoma nejasnim i dvoznačnim, ili upravo nespojivim s vjerom Crkve, Crkva je u mogućnosti razabrati zabludu i dužna je zabludu odbiti, pa i skrajnjim sredstvima izričite osude krivovjerja, radi zaštite vjere Božjega naroda.

O dogmatskim formulama dokumenat kaže da ih treba smatrati odgovorima na posve određena pitanja. U tom smislu te formule ostaju trajno istinite. Njihova trajna vrijednost ovisi o trajnoj aktualnosti pitanja na koja one odgovaraju. Traženje odgovara na nova pitanja što ih kršćani danas postavljaju o značenju Božje riječi pretpostavlja odgovor već definiranih dogmatskih formula, premda se na njih ne svodi.« (Navedeno prema prikazu iz »Glasa koncila« od 27. svibnja 1973.)

Crkveno je učiteljstvo i danas dosljedno sebi. Ono to mora biti, jer se ne smije iznevjeriti povjerenoj mu istini. Nijedna novina u nauci ne smije biti u suprotnosti s onim što je Crkva već svečano definirala kao Bogom objavljene istine. Dogmatičar Ferdinand Holböck kaže s pravom da je djelo sv. Vinka Lerinskoga o načelu predaje i danas suvremeno i poučno. Ono nas odgaja u vjernosti prema onome što će nas očuvati od zabluda i skretanja.

MARIJA AGREDSKA, ČASNA BOŽJA SLUŽBENICA

Marija Agredska postala je slavna i po svojim mnogobrojnim spisima, mnogo puta izdavanim i na razne jezike prevođenim. Rodila se u Agredi, u pokrajini Burgos, u Španjolskoj 2. travnja 1602. od oca Francesca Fernandez Coronel i majke Katarine, rođene Araña. Bila je čudo od djeteta, jer se već u dobi od 8 godina na Božić posvetila Gospodinu darujući mu svoje djevičanstvo, a u 12. godini već je htjela postati redovnica. Čudo je zapravo bila već sama obitelj iz koje je Marija potekla. I njezina je majka bila duboko pobožna, kontemplativna i mistična duša, pa je nadahnuta odozgor i uz suglasnost ispovjednika kanila svoju kuću pretvoriti u samostan, u kojem bi u povučenosti živjela s Marijom i s drugom kćerkom, koja je također željela u samostan. Marijin je otac uz pristanak žene stupio u franjevački red, gdje su mu se već nalazila dva sina. Takvo nešto u Španjolskoj nije neobično ni danas. Znamo za slučaj obitelji De Aldama, iz koje potječe i glasoviti teolog mariolog, isusovac, otac De Aldama. Kao mariološki stručnjak s veoma zapaženim predavanjem sudjelovao je i na Međunarodnom mariološkom kongresu u Zagrebu.

Marijina je majka ostvarila svoj planirani naum. Dolaskom triju sestara bosonogih franjevki mogla je 8. prosinca 1618. otvoriti samostan i posvetiti ga Bezgrešnom Začeću. Svečano su u nj ušle 13. siječnja javno obukavši redovničko odijelo Marija, uzevši ime Marija od Isusa, njezina majka s imenom Katarina od Presv. Sakramenta i mlađa joj sestra s imenom Jeronima od Presv. Trojstva. Njima su se pridružile druge djevojke iz Agrede. Svršivši sretno propisani novicijat, Marija se 2. veljače 1620., na blagdan Isusova prikazanja u hramu, po redovničkim zavjetima definitivno i neopozivo sva prikazala Bogu. S njome je polagala zavjete i njezina majka, a mlađa je sestra zbog prerane dobi morala još čekati. Svečanosti je prisustvovao i Franjo od Presv. Sakramenta, Marijin otac i Katarinin muž, koji je već prije postao redovnik franjevac.

Teško je nama koji nismo mistici razumjeti ono što je nakon toga uslijedilo. Mariju su kroz 40 godina zahvatile i držale neopisive fizičke i duševne muke, tako da je sama priznala kako je podnosila prave smrtne muke ne mogavši ipak umrijeti. U isto vrijeme bila je obasipana i darovima i viđenjima, u kojima je često gledala Isusa svega izranjenoga, koji ju je poticao da iz ljubavi prema njemu drage volje podnosi svoje muke. Marija je čeznula za što skrivenijim životom s Bogom, a koji će tuđim očima biti zastrt velom najdublje tajne. Zato je i molila Gospodina da je ne obasipa osjetnim zanosima. A Gospodin ju je svojom milošću dovodio do najvišeg stupnja kontemplacije.

Po zagovoru blažene Gospe Marija je iz Agrede bila čudesno oslobođena svojih velikih zala i boljetica, koje su je sprečavale da u svemu sudjeluje u zajedničkom redovničkom životu. Oslobođena njih, ali ne tereta ljubavi prema Ljubljenome, činila je velike pokore. Spavala je samo dva sata na golom podu ili na stolu, bičevala se sve do krvi, nosila na tijelu cilicij, teška užeta i lance, tri dana u tjednu

postila o kruhu i vodi. Nama razmaženima, djeci suvremenoga potrošačkoga društva, to sve može izgledati nadasve pretjerano. Možda u tom ima pretjeranosti, ali ne naginjemo li mi u protivnom pravcu također prema pretjeranosti?

Marijina pokora nije bila svrha samoj sebi, nije bila zatvorena u se, već otvorena prema Gospodinu i prema dušama. Ona je, poput njega na križu, žeđala za spasom duša te je za obraćanje nevjernika prikazivala mnoge žrtve i molitve. Njezini životopisci čak spominju da je Gospodin s njom mnogo puta učinio čudo bilokacije, tj. da je u isto vrijeme bila prisutna na dva različita udaljena mjesta: u svom samostanu u Španjolskoj i u Americi, gdje je tamošnjim Indijancima propovijedala u njihovu jeziku. Te pojave spominje u svom lijepom prikazu o Božjoj službenici u Enciklopediji svetaca i Antonio Blasucci, konventualac, docent duhovne teologije na Papinskom teološkom fakultetu sv. Bonaventure u Rimu.

Marija Agredska bila je u dobi od 25 godina izabrana za poglavaricu svoga samostana i u toj je službi, izuzev razmak od tri godine, ostala sve do smrti. Njezino je vodstvo kuće bilo u svakom pogledu primjerno, pa je samostan u Agredi tada bio među najboljima u Španjolskoj.

Po nalogu svoga duhovnoga vođe Marija je god. 1637. počela pisati svoj slavni ali i prijeporni spis »Mistica Ciudad de Dios« (Tajanstveni Božji grad), u kojem na veoma subjektivan način opisuje život Majke Božje. Ona se zapravo već 10 godina spremala za pisanje toga djela. Kad ga je počela pisati, pisala ga je brzo. Kroz 20 dana bio je već gotov prvi dio djela. Jedna kopija rukopisa dana je špa-

njolskom kralju Filipu IV., jer on je to izričito tražio u želji da ga ispitaju tadašnji ugledni teolozi. Ti su pregledali rukopis te izrekli sud da je vrijedan pohvale.

No o djelu je bilo i drugačijih mišljenja. Godine 1645. zamijenio je Marijina redovitog ispovjednika jedan drugi. On joj je zapovjedio da spali i taj i ostale svoje spise, što je ona bez ikakve tužbe izvršila. Kasnije dođe pod duhovno vodstvo Andrije da Fuenmayora, koga su mnogi smatrali čovjekom velikog duhovnog iskustva i veoma mudrim i pronicavim. Taj je Mariji zapovjedio da ponovno napiše život Gospe, ali i svoj, pogotovo sve one velike i izvanredne milosti što ih je primila od Gospodina. Marija je poslušala, dala se marno na posao pa je u roku od 5 godina dovršila »Božji mistični grad«. On se uz male izuzetke slagao posve s prvom kopijom. Teolozi koji su ispitali to djelo, dali su o njemu veoma povoljan i optimističan sud, priznavši ga čak kao »nauku primljenu s neba«.

Uz pisanje mističnih djela Marija je imala i veliku korespondenciju. Pisala je papi Aleksandru VII. neka svoj veliki ugled kao opći pastir Crkve upotrijebi za promicanje mira među narodima. Kroz 22 godine napisala je brojna pisma španjolskome kralju Filipu IV., u kojima mu daje mnoge duhovne savjete kako za njegovo dobro tako i za dobro njegovih podanika i domovine.

Marija Agredska umrije 24. svibnja 1665., baš na duhovski blagdan, na glasu svetosti te poznata kao velika mističarka, koja je od Gospodina primila mnogo izvanrednih darova. Postupak za njezino proglašenje blaženom pokrenut je veoma brzo, već

g. 1673., za pontifikata Klementa X. Od tada nosi naslov časne Božje službenice, ali do njezine beatifikacije nije došlo ni do dana današnjega. Tijelo Marije Agredske počiva u njezinu samostanu. Među odlične posjetioce njezina groba valja ubrojiti g. 1667. Karla II., španjolskoga kralja i donnu Mariju Gabrijelu od Savoje, španjolsku kraljicu. Ona je posjetila Marijin grob godine 1702.

Marijino glavno djelo životopis blažene Gospe izdan je prvi put g. 1670. u Madridu, a onda su uslijedila brojna izdanja i prijevodi. Glasovit je njemački prijevod, koji je g. 1954. i dalje, izišao u Zürichu u 8 svezaka. Popratno pismo tome izdanju na latinskom, poljskom, engleskom, portugalskom, arapskom i grčkom jeziku napisao je tadašnji substitut u Državnom tajništvu Njegove Svetosti, kasniji kardinal Angelo Dell' Acqua.

Djelo je Marije Agredske prevedeno i na hrvatski jezik, a prijevod je doživio dva izdanja: g. 1932. i 1933. Prevela ga je sestra Marija Asunta, trećoredica, a rukopis dotjerao hrvatski književnik Petar Grgec. Izdavač je bio Treći red svetog Franje u Zagrebu. Prevoditeljica je kao neku poruku čitateljima napisala nekoliko svojih misli, a od njih za bolje razumijevanje djela navodimo ove:

»Dragi čitaoče! Čitajući 'Život bl. Dj. Marije' od Marije Agredske u novom njemačkom pokraćenom izdanju, koje je priredio Franjo Kerer (G. J. Manz, Regensburg) tako sam se oduševila za tu knjigu da sam odlučila prevesti je na hrvatski jezik. Ističem da je jedino ljepota i vrijednost knjige uzrok te sam možda precijenila svoje sile stavivši ruku na to djelo. Imala sam, naime, vruću želju, da je i hrvatski narod — koji toliko štuje

Mariju — čita i njome se duševno obogati. Dragi mi je Bog pomogao, a i dobri ljudi, te sam je nakon dugog vremena ipak dovršila. Premda sam imala pri ruci još druga dva nepokraćena njemačka izdanja — prijevod iz originala — ipak sam se odlučila za ovo manje od Kerera, jer je to pučko izdanje, zbitije i prema tome kraće, te za naše siromašne prilike, mislim, zgodnije. No ipak se u svemu nisam držala ovoga izdanja. Na nekim sam mjestima posegla i za onim većim od svećenikâ 'Kongregacije presv. Spasitelja' (Pustet 1908.). Već prema tome kako mi se činilo zgodnije. Pitanje je da li sam svagda najbolje pogodila!

Da se postigne što veća jasnoća — jer je knjiga namijenjena puku — neke sam nebitne stavke ispustila, ali još uvijek imade par težih mjesta . . . «

Davno sam čitao to djelo i ono na me nije učinilo neki jači dojam, čak su me neke stvari u njemu i zbunjivale. Međutim, ipak mi je drago da je djelo kao dio kršćanske literature prevedeno i na hrvatski i tako dostupno i našim vjernicima. Smatram prihvatljivim ono što o tom djelu piše Antonio Blasucci: »Djelo je pod jednim vidom duhovnosti bogato pobudom, ne samo zbog iznesenog uzora: ličnosti Djevice, koja je svjesno promatrana u veličini svoje svetosti, već i zbog duhovnih pouka što ih sama Djevica dade spisateljici, pogotovo počevši od XVI. poglavlja prve od osam knjiga. Na svoj su način po duhovnom sadržaju bogati i drugi spisi Marije Agredske. Stoga ističemo da nam časna Božja službenica u cjelini pruža vrijednu građu za vjerodostojnu marijansku duhovnost.«

Kako god tko sudio o toj knjizi — koja je kroz više od 300 godina uz mnogo protivnika imala još

više učenih štovatelja — prevoditeljica se djela na hrvatski sestra Marija Asunta slaže s izjavom učenog i glasovitog Guerangera: »Najmanje što se toj knjizi može reći u pohvalu, jest da ona ostaje jedan od najvelebnijih spomenika ljudskoga duha!« U svome predgovoru hrvatskom prijevodu franjevac o. Teofil Harapin kao preporuku djela Marije Agredske navodi riječi velikog učenjaka kardinala d' Aguirre, koji je na upit francuskog kralja što sudi o toj knjizi, pismom od 17. srpnja 1698. odgovorio ovako: »Što sam kroz 50 godina naučio, nije gotovo ništa prema dubokoj nauci koju sam našao u toj knjizi i koja se potpuno podudara sa sv. Pismom, sv. Ocima i crkvenim saborima. Pošto se ne može ni pomisliti da bi i najučeniji smrtnik mogao toj časnoj majci naravnim putem pripćiti tako visoku nauku, to moramo moralnom sigurnošću prihvatiti da je pisala pod utjecajem Duha Svetoga.« Ne opredjeljujući se ni za jedno od navedenih mišljenja, smatram vrijednim upoznati i Mariju Agredsku i njezino slavno djelo.

SVETI BEDA ČASNI, CRKVENI NAUČITELJ

Ako je istina što u svojoj studiji »Patrologija i obnova patroloških poukâ« napisa Henri Crouzel, »da je kršćanstvo koje se rodilo u semitskoj sredini bilo tada izraženo u helenskoj kulturi, i već po samoj toj činjenici upilo sve ono što je ta kultura u sebi nosila«, onda možemo reći da je benediktinac Beda Časni svojim djelima nastojao blago kršćanske baštine na prelazu iz staroga u srednji vijek izraziti latinskim jezikom, a opet svojim anglosaskim genijem, i prenijeti ga budućim pokoljenjima. To je u povijesti kršćanske misli i kulture bio njegov povijesni zadatak, za koji je imao sve naravne i nadnaravne pretpostavke.

Beda se rodio ili 672. ili 673. godine u sjevernoj Engleskoj. Kad mu je bilo tek 7 godina, roditelji su ga kao oblata, neke vrste samostanskoga kandidata, predali Benediktu Biscopu, koji je nekoliko godina prije toga osnovao benediktinski samostan u Wearmouthu. Beda o samom sebi piše ovako: »Rodio sam se na poljskom posjedu toga samostana. I kad sam bio u dobi od 7 godina, moja me obitelj povjerila na odgoj i izgradnju najprije časnome opatu Benediktu, a kasnije opatu Ceolfrithu. Sve preostalo vrijeme svoga života proveo sam u tom samostanu i posve se posvetio proučavanju Svetoga Pisma. I dok sam živio po stezi pravila te dan za danom u koru s ostalima pjevao časoslov, moja je naročita radost uvijek bila studirati, proučavati

i pisati.« Kad čitamo tu ispovijest, onda nam je jasno da je Beda bio pravi čovjek za svoj životni zadatak. Imao je smisla, vremena, mogućnosti i mira za jedan kulturni rad koji će obogatiti stoljeća.

Beda je u 19. godini primio red đakonata, a u 30. svećeništva. Oba mu je reda podijelio biskup Hexhama sv. Ivan Beverly. Beda u svojoj autobiografiji dalje piše: »Od vremena kad sam postao svećenik pa sve do svoje 59. godine bavio sam se proučavanjem Svetoga Pisma kako iz vlastite potrebe tako i za potrebe svojih«, tj. redovnika koje poučavaše u svetim znanostima. Za vrijeme svojih 55 godina redovničkoga života Beda se rijetko kada udaljio iz svog samostana. Učinio je to samo nekoliko puta, i to zbog studija. Jedanput je išao u pohode svećeniku Wicredu, drugi put je kratko boravio na otoku Lindisfarne kod opata-biskupa Eadfritha i ondje sakupio potrebne podatke za pisanje životopisa sv. Kutberta, i napokon treći put je išao u York opatu-nadbiskupu Egbertu, svom nekadašnjem učeniku. Ondje je na samostanskoj školi jedno vrijeme poučavao. Ta je škola pod vodstvom slavnog Alkuina brzo izišla na glas. Neki misle da je Beda jednom išao u Rim, no to se mišljenje sa sigurnošću ne može dokazati.

Posljednje dane Bedina života kao očevidac opisao je veoma dirljivo njegov učenik Kutbert. Taj je opis kao drugo čitanje ušao i u Časoslov Božjega naroda. Kutbert piše: »U utorak pred Gospodinovo uzašašće Beda je počeo teže pobolijevati u disanju. Isto tako pojavila se na nogama mala oteklina. Ipak je tog cijelog dana držao pouku i veselo kazivao u pero. Od vremena do vremena rekao bi uz ostalo: 'Učite užurbano, ne znam dokle ću živjeti i neće li me uskoro uzeti moj Stvoritelj'. Nama je bilo jasno da je bio dobro upućen u svoj svršetak. Budan je proveo noć u zahvaljivanju.

Sutradan, to jest u srijedu, naredio je da pomno pišemo što smo započeli. To smo radili do trećeg časa. Od trećeg smo časa hodali s moćima svetaca, već po običaju onoga dana. Jedan je od nas bio s njime i rekao mu: 'Dragi učitelju, još nedostaje jedno poglavlje iz knjige koju si kazivao u pero. Čini li ti se teško da te još pitamo?' On odgovori: 'Lako je, uzmi svoju trsku i uredi te brzo piši. To ovaj i učini.

O devetom času kaza meni: 'Imam neke dragocjenosti u svome kovčežiću, to jest papar, rupce i tamjan. Otrči brzo i dovedi mi prezbitere našeg samostana da im dadem te neznatne darove što mi ih je Bog dao.' Kad su se okupili, govorio im je. Pojedinačno ih je opomenuo i molio da za nj odsluže mise i da pomno obavljaju molitve. Oni su to drage volje obećali.

Svi su bili tužni i plakali, ponajviše zato što je rekao da misli kako oni više neće dugo gledati njegovo lice u ovome vijeku. A radovali su se kad im ovo kaza: 'Vrijeme je, ako se tako čini mome Stvoritelju, da se vratim onomu koji me načini, koji me stvori, koji me je — kad me ne bî — oblikovao iz ništa. Dugo sam živio, moj mi je život dobro predvidio blagi Sudac: vrijeme je moje smrti tu, jer želim umrijeti i biti s Kristom. Duša moja želi vidjeti u njegovu sjaju moga kralja Krista.' Mnogo je još toga rekao na našu izgradnju. U veselju je proveo do večeri.

Prije spomenuti mladić još je kazao: 'Dragi učitelju, još jedna tvrdnja nije napisana.' A on će: 'Napiši brzo!' Malo zatim reče mladić: 'Sada je misao napisana.' On odgovori: 'Dobro, uistinu si kazao: svršeno je. Uzmi moju glavu u svoje ruke jer mi je veoma ugodno kad sjedim nasuprot svome svetom mjestu s kojega sam obično molio. Tako i sjedeći mogu zazivati svoga Oca.'

Tako, pjevajući s poda svoje sobice: 'Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetome' i spomenuvši Duha Svetoga, izdahnu iz tijela posljednji dah. Poradi toga što je — u to treba bez ikakve sumnje vjerovati — na ovome svijetu bio stalno najpobožnije neumoran u hvaljenju Boga, i preselio se u veselje nebeskih želja.«

Sveti Beda je umro 26. svibnja 735. Čini se kao da je imao i jednu sestru redovnicu, kojoj je posvetio komentar Kantiku proroka Habakuka. Neki ipak tumače njegove riječi u tome spisu u posve duhovnome smislu, dakle, ne kao upravljene samo jednoj određenoj osobi.

Sveti Beda je bio marljiv i plodan pisac, pa nije čudo da je mnogo i napisao. Počeo je pisati gramatička djela već kao đakon. Pisao je s lakoćom u prozi i stihovima, latinskim i pučkim jezikom. Od teoloških djela najznačajnija su mu egzegetska, a dijele se u Komentare i Homilije. Zbog tih je spisa u srednjem vijeku uživao glas kao »theologus celeberrimus«, tj. najslavniji bogoslovac. U tumačenju Svetog Pisma iako rado slijedi tzv. duhovno tumačenje, ne zanemaruje ni literarno, doslovno, štoviše na njemu temelji sva svoja moralna i alegorijska tumačenja. Želeći biti što vjerniji predaji Crkve, on u tumačenju Svetog Pisma vjerno slijedi svete Oce, osobito Augustina, Jeronima, Ambrozija i Grgura Velikoga, dakle, četiri velika zapadna Oca. Slijedeći ta velika svjetla Crkve, postao je i sam svjetlo, »candela ecclesiastica in domo Dei« — crkvena svijeća u kući Božjoj. Tu je kuću osvijetlio svojim velikim i dubokim poznavanjem i tumačenjem Pisama.

Uz teološke spise napisao je i nekoliko asketskih. No, naročito se proslavio svojim povijesnim spisima. Od njih je najvažniji »Historia Ecclesiastica Gentis Anglorum« (Crkvena povijest engleskoga naroda, u 5 knjiga). To je pravo remek-djelo, zbog kojega je zaslužio časni naslov »Oca povijesti Engleske«. O tome djelu piše G. Prampolini: »Skladnim stapanjem raznih elemenata Bedino djelo nosi žig čudesne modernosti. Ono još i danas zbog trijeznog realizma u pripovijedanju za čitanje je veoma privlačno. Djelo odiše i rimskim duhom, to jest ljubavlju prema rimskoj Crkvi, kao pročelnici i majci svih crkava.«

Prema mjerodavnom mišljenju isusovca Silve-Tarouche, to djelo sv. Bede »najbolje je što ga kršćanska književnost do njegovih vremena uopće stvori. Pa i kasnije na tom području nema vrednijeg djela sve do 'Povijesti Crkve u Hamburgu', što ga g. 1075. napisa Adam iz Bremena.« Crkvenu povijest sv. Bede preveo je na anglosaski kralj Alfred Veliki.

Uz crkvenu povijest sv. Beda je napisao i vrijednih hagiografskih djela. Tako npr. »Historia Abbatum« ili »Život petorice svetih opata«. To je povijest dvostrukog samostana: u Wearmouthu i Jarrowu kroz njihovih pet opata. U Jarrowu je i svetac proveo najveći dio svoga života, a oba su

samostana imala istog opata, pa je u njima strujao isti duh i život. Od ostalih hagiografskih djela opću vrijednost ima njegov »Martirologij«, koji smo u ovoj zbirci duhovnih velikana kroz pojedine mjesece češće spominjali i navodili.

Uz ta sv. Beda je pisao i gramatička i pozitivno-znanstvena djela. Ona su ga uvrstila među najučenije ljude srednjega vijeka. Pisao je »O naravi stvari«, »O vremenima« itd. Uz vrijedna djela u prozi otac je engleske crkvene povijesti pisao, odnosno pjevao, u korektnim stihovima, koji odišu toplinom i pravim pjesničkim nadahnućem. U velikoj Migneovoj patrističkoj zbirci nalazi se i 16 Bedinih pisama, pa tako i ona sačinjavaju vrijedan dio njegove pismene ostavštine. Najveći dio tih pisama upravio je Aki, biskupu Hexhama, svom velikom i svetom prijatelju.

Povjesničari, a za njima teolozi, ističu vrijednost jednoga Bedinoga spisa o svakidašnjoj ili bar čestoj pričesti. U njemu se svetac pokazuje kao velebni svjedok vjere Katoličke Crkve i pobožnosti prema Euharistiji. On traži da vjernici budu poučeni kako je spasonosno često primati svetu pričest.

Veliki teolog sv. Robert Bellarmino ističući važnost sv. Ivana Damašćanskog, Bedina suvremenika, pravi ovu dražesnu usporedbu: »Jedan je svojom mudrošću prosvijetlio zapad, drugi istok. »Usporedba prilično odgovara stvarnosti. S djelom svetog Bede, kako piše medievalist — stručnjak za srednji vijek — Martin Grabmann, započelo je proljeće koje mnogo obećavaše.

Sveti Beda je bio pravo čudo svetosti i učenosti svoga vremena. Crkva ga je uvijek mnogo cijenila, a papa Lav XIII. proglasio ga je i naučiteljem Crkve. Pred njegovom učenošću i svetošću valja izraziti najdublje poštovanje, a i zahvalnost, jer je njome zadužio ne samo svoju domovinu Englesku, već i cijelu Crkvu. On u povijesti Crkve ima, zaista, univerzalno značenje. Novi nadimak »Časni« nosi uistinu zasluženo.

MOLITVA

Bože, Ti svoju Crkvu prosvjetljuješ učenošću svetog prezbitera Bede. Udijeli nama, svojim slugama, da nas vazda obasjava njegova mudrost i pomažu njegove zasluge! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

SVETI GRGUR VII., PAPA

Hildebrand, kasniji papa Grgur VII., rodio se između g. 1020/25. najvjerojatnije u Soani, u pokrajini Toskani. Po majci je bio u rodu s rimskom obitelju Pierleoni, pa su ga te rodbinske veze dovele u Rim. Tu je vjerojatno postao redovnik benediktinac u samostanu sv. Marije na Aventinu. U času kad je car Henrik III. u Sutriu g. 1046. papu Grgura VI. skinuo s njegova prijestolja, Hildebrand se nalazio među papinim kapelanima. Prognanoga papu slijedio je u Köln, gdje je ostao do njegove smrti.

Poslije papine smrti Hildebrand je stupio u glasovitu opatiju u Clunyu, koja je onda bila središte crkvene obnove. Kad je g. 1048. izabran za

papu sv. Leon IX., biskup Toula, uzeo je sa sabom Hildebranda, poveo ga u Rim te učinio jednim od svojih najbližih suradnika. I sada počinje njegova velika, upravo strastvena djelatnost za obnovu crkvenoga življenja. U njoj je bilo njegovo životno poslanje. Uz papu Leona IX. i njegove nasljednike vatreno se borio protiv tri zla, što su onda poput more pritiskala Crkvu. Bila je to laička investitura: od svjetovnih vladara postavljanje i uvođenje u službu crkvenih prelata — tim putem su i mnogi nevrijedni došli na važne i odgovorne položaje u Crkvi — nadalje simonija: prodavanje i kupovanje crkvenih časti — i napokon klerogamija ili nepoštivanje zakona svećeničkoga celibata.

Papa Viktor II. g. 1056. poslao je Hildebranda kao svoga legata u Francusku, gdje je taj na pokrajinskom saboru u Lyonu lišio službe šestoricu biskupa, koji su na biskupsku stolicu došli simonijom. U službi papâ i Crkve Hildebrand je uspješno izvršio još i mnoge druge misije. U tome poslu veoma mu je mnogo pomagao jedan reformni pokret u Lombardiji, koji se zvao »Pataria«. Članovi toga pokreta bojkotirali su oženjene svećenike i nedostojne prelate. To su najviše činili izbjegavajući njihovo bogoslužje. Na taj se način u Crkvi sve više stvaralo javno mnijenje protiv svih zloporaba, a to je ne malo pomagalo i u njihovu otklanjanju.

Nakon smrti Aleksandra II. g. 1073. zbog svoga velikog ugleda, žara u zalaganju za obnovu Crkve, izabran je za njegova nasljednika Hildebrand, koji uze ime Grgur VII. Uz nastavljanje borbe za svestranu obnovu Crkve novi si je Papa postavio kao zadatak rad na sjedinjenju istočne i zapadne Crkve;

bilo je to tek dvadesetak godina nakon istočnog raskola, a i pokretanje križarskih vojna za oslobođenje svetoga Groba iz ruku Seldžuka. Međutim, žalosni sukob s njemačkim carem Henrikom IV. omest će Papine planove.

Postavši papa, Grgur VII. je želio korjenito Crkvu osloboditi moralnih zala, koja su je gušila. Smatrajući da je laička investitura temeljno zlo iz kojeg proizlaze ostala, stavio je sjekiru na korijen stabla, da zlo uništi u samome začetku. Zato je već na korizmenoj sinodi 1074. godine uveo veoma stroge mjere protiv svih svjetovnih vladara koji se i ubuduće budu usudili biskupe i opate postavljati i uvoditi u njihovu službu. Međutim, njemački je car Henrik IV. i dalje posve suprotno radio, nego što je Papa nalagao. Papa ga je opomenuo i zaprijetio mu izopćenjem iz Crkve.

Na to je Henrik samovoljno 24. siječnja 1076. na saboru u Wormsu Papi ovako odgovorio: »Hildebrand više nije papa već lažni monah ... Ti, dakle, po sudu svih naših biskupa i našem osuđeni i prokleti, siđi dolje, napusti prisvojenu apostolsku Stolicu! Mi, Henrik, Božjom milošću kralj, govorimo ti sa svim našim biskupima: Siđi, siđi!«

To je od jednoga svjetovnoga vladara u odnosu prema Crkvi bilo ipak previše, bilo grubo upletanje u potpuno crkvene poslove, bio najprozirniji cezaropapizam, volja imati u Crkvi glavnu riječ, od Crkve učiniti sluškinju carskih probitaka. I da je papa Grgur VII. ili bilo koji drugi papa ili biskup na takva nastojanja samo šutio, izdao bi svoju pastirsku službu. Na sreću, papa Grgur VII. bio je čovjek koji se za zakonite probitke Crkve znao boriti.

Car Henrik IV. poslao je u Rim kao svoga poslanika Rolanda iz Parme i taj je ondje na korizmenoj sinodi pročitao carevo izazovno pismo. U dvorani sinode nastala je takva uzbuna i negodovanje da je samo posredovanje pape Grgura spasilo carskog poslanika da ondje na licu mjesta ne bude linčovan. Papa je tada Henrika IV. udario kaznom izopćenja iz Crkve. To je za Henrika urodilo neželjenim posljedicama, jer mu otkazaše poslušnost knezovi, a i puk, i on odluči kao pokornik poći u Italiju i ondje zamoliti Papu da s njega skine kaznu izopćenja. I tako je došlo do susreta u Canossi između Pape i Cara, susreta od kojeg se njemačko nacionalno biće nije nikada u potpunosti moglo osloboditi neke otpornosti prema »ultramontanizmu« i Rimu, i možda je već u Canossi bilo bačeno sjeme koje će u XVI. stoljeću dovesti do loma jednog dijela Njemačke s Rimom. Papa je u Canossi s Henrika skinuo kaznu izopćenja, ali to Henrika nije promijenilo. On je i dalje išao svojim putem, koji je doveo do drugog loma, izopćenja i rata.

Henrik je s vojskom došao pred Rim i g. 1084. napokon ga osvojio. Papa Grgur se sklonio u Anđeosku tvrđavu. Velik dio rimskoga klera i puka Papu je ostavio na cjedilu i priznao protupapu, koga je bio postavio Henrik. Papi su pritekli u pomoć Normani; oslobodivši ga, povedoše ga sa sobom u Salerno. Ondje Papa umrije 25. svibnja 1085. Pavao V. godine 1606. proglasio ga je svetim.

Sudovi su o Grguru VII. podvojeni. Kod mnogih sudova o njemu govore više strasti i pristranost nego hladnoća i objektivnost. W. Brandmüller je

lijepo zapisao: »Hildebrand je morao biti zaboravljen, da je mogao postati Grgur.« Time je htio reći da je Hildebrand, postavši papa, bio sav prožet svješću svoje velike odgovornosti za Crkvu, i u toj je svijesti radio sve ono što je kao papa uopće radio. To ga je stajalo mnogih žrtava, razočaranja i poniženja, ali on nije ustuknuo. Znao je da svoju dužnost mora izvršiti, pa njemu osobno bilo kako bilo. A u tome i jest sva njegova posve ljudska veličina, koju mu je priznala i nepristrana povijest nazvavši ga »velikim«.

Protestanti sigurno ne simpatiziraju papinstvo, a još manje Grgura VII., pa ipak je jedan od najboljih poznavatelja srednjovjekovne povijesti, koji inače nije bio prijatelj papinstva, baš protestant Gregorovius u svom velikom djelu »Rim u srednjem vijeku« o Grguru VII. napisao ovo: »U povijesti papinstva uvijek će sjati dvije zvijezde i pokazivati duševnu veličinu papa: Leon I., pred kojim je uzmaknuo grozni razbojnik Atila, i Grgur VII., pred kojim je u pokorničkoj haljini klečao Henrik IV. Prvi svjetski događaj napunja te počitanjem pred potpuno moralnom veličinom, a drugi te sili da se diviš gotovo nadčovječnom značaju . . . Grgur je sjajna zvijezda srednjega vijeka. Pogled će na nju očaravati sva vremena, a povijest kršćanskoga svijeta, kad ne bi mogla pokazati na taj silni značaj sina zanatlije pod tijarom, izgubila bi ponajkrasniju stranicu.«

Za nas Hrvate katolike može biti čast što je hrvatski kralj Zvonimir bio u dobrim vezama s tim velikim papom Grgurom VII. Njegov poslanik Gebizon, opat glasovitog rimskog benediktinskog

samostana sv. Aleksija i Bonifacija, u nedjelju 4. listopada 1075. okrunio je u Solinu, u crkvi sv. Petra, Zvonimira za hrvatskoga kralja. Krunidba je kraljevâ imala tada značaj crkveno-vjerskoga čina. Zvonimir je okrunjen po rimskom krunidbenom obredu, a s njime je bila okrunjena i žena mu kraljica Jelena Lijepa. Nakon krunidbe kralj je položio zakletvu vjernosti papi i Crkvi.

U zakletvi osim vjernosti Zvonimir obećaje da će štiti siromahe, udovice i siročad te da će sprečavati trgovinu robljem. Nije se, dakle, u njegovoj zavjernici radilo samo o probitcima Crkve i pape, već i o probitcima ljudskoga društva. Naš uvaženi povijesni stručnjak Miho Barada lijepo piše: »Otpadaju fantazije o nekakvoj nečasnoj vazalskoj pokornosti Zvonimira. To je ugovor prema kojemu papa preko svoga zastupnika, u duhu onoga vremena, kao suveren nad evropskim državama, izvršuje državno-pravni čin od osobite međunarodne važnosti. Stari su Hrvati cijenili taj čin i u borbama se uvijek na nj pozivali.«

Netko ovo može smatrati apologetskim pristupom k stvarima. Ne želimo tako baš pristupati povijesnim događajima, ali isto tako ni stajati skrštenih ruku kad se o njima iznose skroz-naskroz subjektivna, zlonamjerna i neobjektivna mišljenja i sudovi. Nikakav sistem ni filozofija nemaju i ne mogu imati monopol nad izricanjem povijesnih sudova. Do njih valja doći mirnim i trijeznim proučavanjem bez uplitanja ideologija. Mislim da je to baš u vezi s Grgurom VII. i Zvonimirom važno napomenuti.

MOLITVA

Gospodine, njeguj u Crkvi duh odvažnosti i revnosti za pravednost! Tim si darovima odlikovao svetog Grgura, papu; daj da se po njegovu primjeru Crkva, u slobodi i ljubavi, odupre zlu i bori za pravdu! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

SVETA MAGDALENA DE' PAZZI

Katarina — tako se zvala naša svetica prije ulaska u samostan — potjecala je iz glasovite i stare plemićke firentinske obitelji De' Pazzi. Rodila se u gradu na Arnu 2. travnja 1566. Iako rođena u obilju i bogatstvu, već od malena pokazivaše mnogo smisla za duhovne vrijednosti. Bila je veoma pobožno, a i duševnim darovima bogato nadareno dijete. Od kršćanskih tajna najviše su je privlačile tajna Presv. Trojstva i Euharistije. U njih je u molitvi uranjala, a molitvu nije propuštala ni onda kad joj je bila suha i teška. To je jedna od vrlina koja se pojavljuje u životu mnogih svetaca. Oni su ostali vjerni molitvi, i kad to nije bilo lako, kad ih je pratila suša i bezutješnost. U takvim je časovima naročito važno ostati vjeran molitvi.

Kad je Katarini bilo 9 godina, jedan isusovac, koji je duhovno vodio članove njezine obitelji, uočivši njezinu darovitost i smisao za molitvu, dao joj je knjižicu razmatranja o muci Isusovoj. Njome se djevojčica svaki dan vjerno služila i tako malo-pomalo ulazila u vještinu razmatranja, ali i u tajne Kristove muke. To je bila divna i temeljita priprava za njezinu prvu pričest, koju će s mno-

go pobožnosti i žara primiti u 10. godini. Susret s Isusom u svetoj pričesti bio je za nju tako snažan doživljaj, da je samo nekoliko sedmica kasnije položila zavjet vječnog djevičanstva, želeći na taj način posve i isključivo pripadati samo Isusu.

Prava je ljubav uvijek djelotvorna. Tako je to bilo i kod Katarine. Ona je za svoga ljubljenoga Isusa željela nešto i učiniti. Pružila joj se krasna prilika kad se s roditeljima za vrijeme ljetnih mjeseci nalazila na obiteljskom dobru na selu. Ondje je okupljala seoske djevojčice i poučavala ih u katekizmu. Bilo je to nakon Tridentskog obnoviteljsog sabora, kad je u Crkvi strujao vjetar obnove i kad se mnogo držalo do katehizacije djece i mladeži. I Katarina se na svoj način i prema svojim mogućnostima uključila u to obnoviteljsko strujanje.

Katarina je svoju ljubav prema Isusu pokazivala i svjesnim djelima pokore, u kojima se marno vježbala. Na taj se način dobro oboružala za borbu koja ju je čekala. Bila je to borba za ostvarenje redovničkog poziva. Kad joj je bilo 16 godina, već su počele kombinacije s njezinom udajom. Kako je bila bogata, ugledna, veoma inteligentna plemićka kćerka, mogla je računati na odličnog partnera. Računali su i drugi, ali ona je odlučno rekla da će prije dopustiti da joj odrube glavu, negoli da izabere drugog zaručnika osim Isusa Krista. On je bio njezin jedini ljubljeni. Od njega se ni po koju cijenu nije dala rastaviti. Roditelji su veoma voljeli svoju kćerku i htjeli da ostane u svijetu i da se dobro uda. No, kad su naišli na njezin odlučan i nepokolebiv otpor, dadoše joj za ulazak u samostan svoj blagoslov.

Katarina se odlučila za samostan bosonogih karmelićanki Santa Maria degle Angeli u Firenzi, u koji je ušla 2. prosinca 1582. Jedan od glavnih razloga da je izabrala baš taj samostan, bio je u tome što se u njemu protivno od običaja onoga vremena išlo svaki dan na pričest. Ona je gorjela od ljubavi prema Isusu u Euharistiji još u svijetu i zato je u samostanu gdje se svaki dan išlo na pričest našla svoj pravi dom. Njoj, gospodskoj kćeri, nije bilo teško ni samostansko siromaštvo, ni stroga poslušnost, ni stega. Ljubav joj je sve to činila lakim, dragim i ugodnim. Znala je da na taj način svome Ljubljenome najbolje služi.

Od časa svoga oblačenja, kad je 30. siječnja 1583. svečano obukla siromašno redovničko odijelo, uzevši ime Marija Magdalena, osjetila je svu sreću redovničkoga života. Redovničke je zavjete zbog teške bolesti položila već 27. svibnja 1584. Poglavarice su se bojale za njezin život, pa su joj dale zavjete prije propisanog vremena. Ako već mora umrijeti, neka umre sa zavjetima. Dan prije zavjeta Magdalena je osjetila »da ju je Isus sa sobom sjedinio i sklonio u svoj bok, gdje je uživala slatki mir.« Na sam dan zavjetovanja svetica je o sebi zabilježila ovo: »Ujutro u nedjelju Presv. Trojstva nakon što sam položila svoje zavjete, osjetila sam se kao sva izvan sebe. Snažno me privlačila i prožimala spoznaja o sjedinjenju s Bogom u koje sam ušla po zavjetima.« Bio je to početak njezinih mističnih zanosa, koji će je pratiti cijeli život. Magdalena De' Pazzi je izrazita mističarka. Primila je razne mistične milosti, doživjela izvanredne duhovne spoznaje. Po nalogu poglavaricâ pokušala je opisati svoje mistične doživljaje.

U svojim mističnim zanosima i doživljajima Magdalena je duhovno spoznala veliku istinu da je Bog ljubav, zato ju je tim potresnije kao nekoć i sv. Franju Asiškoga mučila misao: »Ljubav nije ljubljena.« Ona je u njezinim zanosima od g. 1585. pa nadalje više nije puštala na miru. Naročito ju je boljelo što i tolike Bogu posvećene osobe vrijeđahu Boga iznevjerujući se preuzetim obvezama. Zato je ovako molila: »O Trojstvo, o Oče, o Sine, o Duše, daj barem jednome od njih svjetlo kojim će upoznati svoju zloću, a meni daj milost da činim djela zadovoljštine pa, ako bi bilo potrebno, da budem spremna založiti i svoj život.« Jednom drugom zgodom molila je ovako: »Ako moja slabost nije dostatna da očisti njihovu zaslijepljenost, tada mi daj tako često umrijeti i ponovno oživjeti sve dok tvojoj pravdi ne bude zadovoljeno!«

Gospodin je svoju vjernu službenicu odabrao da bude žrtva zadovoljštine za ljudske grijehe. Od nje je tražio da u duhu pokore najstrože posti, o kruhu i vodi sve dane osim nedjelje, da spava samo pet sati dnevno i to na slamnjači, da hoda bosa te ljeti i zimi uvijek u istoj odjeći. Kroz 5 godina Bog je dopustio da je zahvate i najteže duhovne muke, napasti, tama, duhovna suša, tako da upozna svoje ništavilo. Na Duhove g. 1590. to je teško razdoblje kušnje napokon završilo. Dok je ujutro pjevala Te Deum, bila je zahvaćena tolikom silnom utjehom, koja ju je prožimala kroz dulje vrijeme. Izdržala je veliku i tešku kušnju pa ju je Bog htio već na ovome svijetu obilno nagraditi.

Magdalena je postala učiteljica novakinja. Svojom prvom dužnošću smatrala je priučavati novakinje na revno obdržavanje redovničkih zavjeta.

To je činila učeći ih kako se moraju osloboditi svega što nije Bog. Samo s tom slobodom moći će kasnije savjesno obdržavati redovničke zavjete. No, njezina se ljubav i briga nije odnosila samo na novakinje već i na sve sestre u samostanu. Svima je htjela postati sve, svima pomoći u njihovu zvanju, duhovnom životu, ali i u njihovim kućnim poslovima.

Bog je svoju službenicu želio što više prokušati i duhovno očistiti pa je posljednjih 16 godina njezina života pripustio na nju veliku kušnju duhovne zapuštenosti i straha za vječno spasenje. Duševnim mukama pridošle su i tjelesne: česta groznica i bacanje krvi. Kad je g. 1604. bila izabrana za subprioricu, bila je već tako slaba i iscrpljena da tu službu nije ni mogla obavljati. Puna bolesti i rana ležala je na svojoj siromašnoj postelji. Unatoč tome sačuvala je duboki mir, a kad bi primala pričest, pogled joj je izgledao kao preobražen.

Svetici se pripisuju riječi: »Trpjeti, ne umrijeti!« Ona ih u tome obliku nije nikad izrekla, ali one odgovaraju sadržaju riječi što ih je sigurno izrekla. A to su ove riječi: »U raju iz ljubavi prema Bogu više neću moći trpjeti, zato ne bih željela umrijeti.« No smrtni je čas ipak došao. Bilo je to 25. svibnja 1607. Bog je svoju službenicu poslije smrti proslavio brojnim čudesima. Zato ju je i Crkva, ispitavši pomno njezin život i kreposti, preko svojih papa proglasila blaženom i svetom. Urban VIII. g. 1626. proglasio ju je blaženom, a Klement IX. godine 1669. svetom.

Štovanje se svete Magdalene De' Pazzi proširilo izvan granica Italije u Francusku, Španjolsku, Portugal, a osobito u Flandriju, u kojoj su središta

svetičina štovanja bila u Gentu, Bruggeu, Bruxellesu i Antwerpenu. Veliki je svetičin štovatelj i promicatelj pobožnosti prema njoj bio i glasoviti isusovački propovjednik Segneri. U XIX. stoljeću sv. Josip Benedikt Cottolengo u svojim redovničkim ustanovama mnogo je širio pobožnost prema svetoj karmelićanki iz Firenze naglašavajući osobito njezin duh molitve i žrtve. Prva nacionalna talijanska crkva u Sjedinjenim Američkim Državama bila je posvećena sv. Magdaleni De' Pazzi. Posvetio ju je u svome biskupskome sjedištu u Filadelfiji sveti biskup Ivan Nepomuk Neumann. Svetičin se blagdan u kalendaru opće Crkve slavio 29. svibnja, no bolandisti ga ipak spominju 25. svibnja. Istoga dana svetica se slavila i u karmelskome redu. Danas se po obnovljenom kalendaru u cijeloj Crkvi slavi 25. svibnja, na njezin smrtni dan ili rođendan za nebo.

Iz duhovnih spisa sv. Magdalene navedimo ovu lijepu molitvu Duhu Svetom:

Dođi, Sveti Duše! Neka dođe jedinstvo Oca, dobrohotnost Riječi! Ti si, Duše istine, nagrada svetima, odmor dušama, u tami svjetlo, bogatstvo siromašnima, blago onima koji ljube, gladnima sitost, putnicima utjeha. Ti si, napokon, onaj koji sadrži sva bogatstva.

Dođi, Ti koji si silazeći u Mariju učinio da Riječ postane tijelo, i ostvari u nama po milosti ono što si u njoj izveo po milosti i po naravi!

Dođi! Ti si svakoj čistoj misli hrana, Ti izvor svake blagosti, vrhunac sve čistoće!

Dođi i oduzmi u nama sve što priječi da nas Ti ne uzmeš u se!«

MOLITVA

Bože, Ti ljubiš djevičanstvo. U svetoj Mariji Magdaleni, djevici, zapalio si plamen svoje ljubavi i uresio je nebeskim darovima. Daj i nama, molimo, nasljedovati njezinu čistoću i ljubav! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

26. svibnja

SVETI FILIP NERI, SVEĆENIK

Firenza je rodni grad mnogih velikana duha i mnogih svetaca. Ona je u svome krilu dala život i jednome od najoriginalnijih svetaca Katoličke Crkve. To je sv. Filip Neri, čiji se blagdan kao obavezan spomendan slavi u cijeloj Crkvi, naročito svečano u Rimu. Vječni ga grad smatra svojim apostolom, glavnim suzaštitnikom, pa stoga gradska uprava svake godine 26. svibnja na njegov oltar u crkvi alla Vallicella postavlja jedan zavjetni kalež, dar rimskoga puka. Ta značajna ceremonija uz prekid od g. 1871. do 1924. traje još i danas, a uvijek uz veliko sudjelovanje vjernika. »Pippo buono« — dobri Filip, za pobožne je Rimljane još i danas veoma zanimljiv i privlačiv svetac. To sam doživio i sâm nalazeći se u Rimu u crkvi gdje je njegov grob. Jedna starija gospođa odmah me uputila upravo s nekim oduševljenjem i pobožnošću gdje treba da se pomolim.

Filip se rodio 21. srpnja 1515. usred žarkog ljeta u popularnoj gradskoj četvrti Firenze, zvanoj S. Pietro in Gattolino. Ako je istina da okolina utječe na čovjeka, na njegov rast i izgradnju, onda je mali Filip imao sreću što se rodio u jednom od najljepših gradova na svijetu, koji je pun bajoslovnih umjetnina, ali i koji okružuje prekrasna priroda. Živahni je i veseli dječak proveo sretne najranije godine svoga djetinjstva okružen sigurnošću jedne obitelji. Iako je rano izgubio majku Lukreciju, u potpunosti ju je zamijenila dobra maćeha, druga očeva žena.

Kao petnaestogodišnji dječak Filip je g. 1530. doživio napad carskih četa Karla V. pod zapovjedništvom vojvode od Orange-a na svoj rodni grad, što ga je kao i sve građane Firenze duboko potreslo. Svoj prvi odgoj Filip je primio kod dominikanaca u samostanu sv. Marka. Kasnije će priznati da sve dobro što ima u sebi njima duguje. Oni su mu također duboko u dušu usadili ljubav i poštovanje za svoga »mučenika« Jeronima Savonarolu, vatrenog firentinskog propovjednika, koji je zbog sukoba s papom Aleksandrom VI. bio spaljen na lomači. Od toga prežestokoga proroka Filip je naučio da prava obnova Crkve može doći jedino od obnovljenog klera i laikata. Zato će kao svećenik svu svoju aktivnost upotrijebiti za duhovni odgoj mladeži, puka i klera.

Još dosta mlad god. 1532. po očevu nalogu pošao je k svom rođaku Romulu, trgovcu u San Germano, danas Cassino, podno glasovite benediktinske opatije. Trgovački su ga poslovi slabo privlačili. On nije bio rođen trgovac, iako je ta grana u njegovu rodnom gradu veoma cvala i učinila ga bogatim. Radije se zavlačio u tišinu benediktinske opatije Monte Cassino ili u samotnu prirodu te ondje razmišljao. Napustio je god. 1534. svog rođaka u San Germanu, njegovu trgovinu te kao siromašan hodočasnik pošao na sjever u Rim.

Došavši u Rim, Filip se nastanio kod svoga zemljaka Geleotta Caccia, koji je vodio poslove papinske carinarnice. Kao naknadu za stan i uzdržavanje odgajao je njegova dva sina. Inače njemu nije mnogo trebalo, jer je bio veoma skromnih zahtjeva. Zadovoljio se s malo kruha, sira, maslinâ, a to bi zalio čašom svježe vode.

Filip je u vječnom gradu pohađao učilište Sapienza, da bi tako nadopunio svoju izobrazbu. Što bi mu preostajalo slobodnog vremena, upotrebljavao je za hodočašća u razna rimska svetišta, u katakombe, a nastojao je dobrotom i vedrinom djelovati na svakoga s kime bi se susreo. U Rimu se namjerio i na sv. Ignacije Lojolu i s njime se sprijateljio. Taj ga je veliki učitelj uputio u »unutarnju molitvu«.

Filip Neri je zaređen za svećenika god. 1551. Bilo mu je tada već 36 godina. Tada se povukao u kuću bratovštine »San Girolamo della Carità«. I tu je nakon mnogih pokušaja započeo svoje vlastito djelo, takozvani oratorij. Oko njega kao oko duhovnog vođe sve se više počela okupljati jedna zajednica. Većinu članova te zajednice upoznao je u ispovjedaonici revno ispovijedajući i vodeći duhovne razgovore. U poslijepodnevnim satima u jednoj maloj ćeliji s najodabranijima bi zajedno čitao sv. Ivana, sv. Pavla — svoje biblijske ljubimce — pa onda Augustina, Kasijana, Tomu Akvinca, Gersona i Colombinia. Koji put bi sa svojim odgajanicima išao na šetnju, a onda uvečer skupa s njima dugo klečao u molitvi i klanjanju u crkvi sv. Jeronima. Doskora je za sve veći priliv posjetnika njegova ćelija postala daleko premalena. Zato uz crkvu sagradiše prostoriju, koju nazvaše oratorium, a od g. 1554. i zajednica koja se tu okupljala nazva se isto tako.

Oratorij postade mjesto duhovnih susreta, škola teologije i kršćanskoga života. U njemu se duhovno čitalo, razmatralo i proučavalo Sveto Pismo i tako stjecalo ono prijateljevanje s Božjom nadahnutom riječju. No čitali su se i životopisi svetaca, onih ljudi u kojima je ta Božja riječ postala život. Posjetnici oratorija nisu ostali kod toga samo, već su se dali i na djela milosrđa. Obilazili bi bolnice, ubožnice, ulice, te pomagali bolesnicima i siromasima. Među prve Nerijeve učenike valja ubrojiti mladog rimskog senatora Tarugia, kasnijeg kardinala, i slavnoga Baroniusa, jednoga od najslavnijih oratorijanaca, tvorca epohalnog djela crkvene povijesti.

Filip Neri je po nalogu Pape god. 1564. morao preuzeti kao dušobrižnik i brigu za firentinsku crkvu i zajednicu u Rimu. Tada mu pritekoše u pomoć već kao svećenici njegovi prvi i najbolji učenici: Tarugi, Bordini i Baronius. S njima je stvorio malu bratsku zajednicu svjetovnih svećenika, koji su provodili zajednički život. U papi Grguru XIII. (1572—1582) Filip Neri je imao oslonac i jamstvo za nesmetan rad. Prije njega je imao problema, pa je dva put došao i pred inkviziciju, ali je oba puta proglašen nevin i pravovjeran.

Kako je firentinsku koloniju učinio neovisnom te u Valicelli uz tamošnju crkvu podigao novi oratorij, njegovo se djelo još više učvrstilo i usavršilo. Kad je g. 1578. u Valicelli stara crkva ustupila mjesto novoj, zvanoj Chiesa Nuova, koja i danas postoji, u njoj je i svečev grob, tada je njegov oratorij postao jedno od središta duhovne obnove u Rimu. U nj su dolazile po duhovnu hranu stotine i tisuće Rimljana, i tako veseli, originalni, ali sav Božjom ljubavlju prožeti Filip Neri postade jedna od središnjih ličnosti Vječnoga grada. Uza nj su bili njegovi svećenici i braća oratorijanci. Ta je kongregacija, životno djelo sv. Filipa Neria, 15.

srpnja 1575. papinskom bulom zadobila i službeno odobrenje Crkve.

Pastoralna djelatnost sv. Filipa Nerija nije se sva iscrpla u krugovima oratorija, ona je išla i dalje te dopirala i do crkvenih dostojanstvenika i na njih izvršavala blagotvoran utjecaj. Filip je bio savjetnik papa od Pija IV. do Grgura XIV. i Klementa VIII. Bio je prijatelj i duhovni savjetnik: kardinalâ sv. Karla i Federica Borromeo, slavnoga glazbenika Palestrine i drugih manje poznatih umjetnika. Sv. Filip Neri je volio lijepu glazbu i baš se iz njegova oratorija razvila nova vrsta glazbenih djela nazvana oratorij, a to je vokalno-recitativno-instrumentalna skladba.

Ako se pitamo kako je taj jednostavni Firentinac mogao razviti toliku, tako svestranu i uspješnu djelatnost, onda mislim da ćemo na to pitanje najbolje odgovoriti jednim citatom iz sv. Augustina, iz njegove 12. rasprave o Ivanovu Evanđelju. Svetac piše: »Nitko ne vidi Duha, pa ipak na koji onda način čujemo njegov glas? Kad odjekuje psalam: to je glas Duha. Kad odjekuje Evanđelje: to je glas Duha. Kad odjekuje Božja riječ: to je glas Duha. Čuješ njegov glas, ali ne znaš odakle dolazi ni kamo ide. I ako si rođen od Duha, takav ćeš biti i ti . . . «

Filip Neri je bio rođen od Duha. Crkva na njegov blagdan u molitvi kaže da je »bio čudesno prožet ognjem Duha Svetoga«. I taj je Duh preko njega djelovao, u svim njegovim djelima i pothvatima odzvanjao, k njemu privlačio. Po tome Duhu on postade »drugi apostol Rima«. U tome Duhu preminuo je pun radosti. Njegov oproštaj od ovoga svijeta nije bila žalost, već radost u Duhu Svetom.

Svetac je još ujutro 25. svibnja 1595. slavio svetu misu . . . »kličući i pjevajući od radosti«. Nitko osim njega nije slutio da će brzo umrijeti. A umro je već slijedeće noći u 3 sata. Samo dva mjeseca nakon njegove smrti započe proces za njegovo uzdignuće na oltar. Proces je završio dekretom kanonizacije od 14. svibnja 1622.

Filip Neri je svetac koji je znao očarati i velike duhove kako za života tako i poslije smrti. Osim njegovih suvremenika, štićenika i prijatelja dosta je spomenuti još samo trojicu: Bèrulle-a iz XVII. stoljeća, Goethea iz XVIII. i Newmana iz XIX. Prvi je u Francuskoj osnovao oratorij oslanjajući se na rimski oratorij sv. Filipa Nerija, drugi je Filipa Nerija nazivao »svojim svecem«, a treći ga je ljubio kao svoga oca i duhovnog učitelja.

Ako bismo htjeli ukratko izreći duhovnost sv. Filipa Nerija, onda bi valjalo naglasiti ove elemente: sve povjerljivije i usrdnije sjedinjenje s Bogom. Sve to bez nekih naročitih putova ili pobožnostî. On koraca kraljevskom stazom jednostavne duhovnosti, koju nam pruža teologija i liturgija. Ta se duhovnost kreće oko Boga, Krista, Gospe i svetaca. Odatle i njegova duboko proživljavana euharistijska pobožnost, sinovska ljubav prema Majci Božjoj, štovanje mučenika, osjećanje s Crkvom. Odatle i njegovo oduševljeno proučavanje ascetike, povijesti, arheologije i glazbe. A u svemu se tome zrcalila neobična neusiljenost, prirodnost, jednostavnost i jasnoća. On nije poznavao ni kompleksa ni zavrzlama, već nastojao biti jednostavno i veselo Božje dijete.

Filip Neri je bio i veliki prijatelj prirode pa ga učeni oratorijanac Faber u tom pogledu naziva

drugim sv. Franjom, samo u modernijem ruhu. On je bio i veliki prijatelj domaćih životinja, onih što ih je mogao držati u svojoj blizini i u gradu. Zato je uvijek imao krletke s malim pticama, s kojima se šalio i zabavljao. Imao je i psa, koga je zvao »capriccio«, tj. svojeglavac te velikoga mačka s krznom ružičaste boje. Taj neobični čovjek i svetac bio je osrednjega rasta, nosio je bijelu okruglo ošišanu bradu, a na glavi svećenički biret. Da, pravi »Pippo Buono«, dobroćudni Filip, koji je svuda oko sebe širio radost i pouzdanje. Takav je svetac trebao Rimu onoga vremena, ali ne samo Rimu, takvih smo svetaca potrebni i danas, jer oni su ljudi svih vremena ili još bolje: za svako vrijeme.

MOLITVA

Bože, Ti svoje vjerne sluge neprestano uzdižeš na svetačku slavu. Udijeli milostivo da i nas zahvati oganj Duha Svetoga što je čudesno prožeo svetog Filipa! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

27. svibnja

SVETI AUGUSTIN, APOSTOL ENGLESKE

O životu svetog Augustina, koji stoji na početcima pokrštavanja engleskoga naroda, prije njegova poslanstva u Englesku g. 596. ne znamo gotovo ništa osim jedne dragocjene pojedinosti da je bio »syncellus« sv. Grgura Velikoga. To znači da je skupa s njime stanovao u istom samostanu, vjerojatno u ćeliji odmah do njegove. Biti uz redovnika takvoga formata kakav je bio Grgur Veliki, jedan od četvorice zapadnih velikih Otaca, značilo je za Augustina, sigurno, veoma mnogo.

Kad je Grgur Veliki g. 590. postao papa, počeo je pomalo razmišljati o misijama na britanskom otoku među bjeloputim Anglima. Za tu veoma tešku i delikatnu misiju izabrao je Augustina, koga je iz redovničkih dana dobro poznavao, i poslao ga onamo s još 40 monaha. Na prvom putovanju Augustin, došavši u Aix-en-Provence, u Galiji i čuvši ondje loše vijesti o zemlji i stanovnicima Velike Britanije, osjeti u duši strah i vrati se natrag u Rim. Od straha, dakle, nisu pošteđeni ni sveci. To je posve razumljivo, jer i oni su ljudi i ništa im ljudsko nije strano.

Papa Grgur Veliki nije htio da se odustane od te misije. On je Angle želio učiniti drugovima anđela i zato je Augustina ohrabrio i ponovno s preporučenim pismima na galske biskupe i knezove na put poslao. U pratnji vojnika i tumača Augustin se s ostalim misionarima, prešavši Galiju i ka-

nal između Galije i Britanije, g. 597. napokon iskrcao na otoku Thanetu, kod ušća rijeke Temze u more. Poučen dobro od pape Grgura, Augustin je želio da njegovo poslanstvo u tuđoj zemlji bude zakonito, zato je o svom dolasku odmah obavijestio kentskoga kralja Etelberta, koji je od g. 593. stajao na čelu saveza britanskih kraljevstava. Taj vladar, još poganin, imao je za ženu kršćanku Bertu, franačku princezu. Ona je blagotvorno utjecala na svoga muža i u njemu stvarala malo-pomalo naklonost prema kršćanskoj vjeri.

On, dakle, primi veoma dobrohotno kršćanske misionare, pobrinu se za njihovo uzdržavanje i dade im potpunu slobodu naviještanja. Privremeno im je ustupio i crkvicu sv. Martina, kojom se služila njegova žena Berta. Ipak se nastojao što bolje obavijestiti o naravi i svrsi toga poslanstva, koje je došlo čak iz daleka Rima. Uvjerivši se da su ti misionari Božji ljudi, koji uče o pravome smislu života, vidjevši njihovu svetost i djela, a osobito njihova vođe Augustina, i sam zatraži da bude što bolje poučen u vjeri i napokon kršten. Sveti primjer je opet djelovao i naviještanje činio vjerodostojnim i prihvatljivim.

Etelbert se s mnogim drugima pokrstio 1. lipnja 597. Postavši kršćanin, postade i velikim zaštitnikom i promicateljem kršćanstva u svojoj kraljevini. Augustinu je za stanovanje ustupio vlastitu palaču, dao obnoviti jednu crkvu, koja postade privremena katedrala, a uz nju sagradi i samostan sv. Petra i Pavla, kasnije nazvan samostanom sv. Augustina. Da bolje razumijemo te događaje, napominjemo da je kršćanstvo u Britaniju došlo veoma rano, samo što je za vrijeme seobe naroda

stradalo i bilo gotovo uništeno, kao i na mnogim drugim mjestima.

Djelo je sv. Augustina i njegovih suradnika napredovalo. On sam u međuvremenu ode u Arles u Galiju, gdje ga je papin namjesnik Virgilije posvetio za biskupa. Vrativši se u Englesku, za Božić je pokrstio preko 10.000 Saksonaca. Papa Grgur Veliki čuvši za tako obilnu žetvu, dade oduška svojoj radosti u dvama pismima, od kojih jedno upravi Eulogiju, biskupu Aleksandrije, a drugo kraljici Berti. U želji da se Crkva u Engleskoj što bolje ukorijeni i proširi, Papa je g. 601. poslao onamo drugu grupu misionara. Augustinu je kao metropoliti dopustio nositi palij te mu naložio da osnuje dva metropolitanska sjedišta, od kojih će svako imati 12 sufraganih biskupija. Svetac je osnovao prvo sjedište u Canterburyu, a drugo u Yorku. Ipak je prvi metropolita te metropolije bio posvećen za biskupa tek g. 625., kad je Augustin već davno bio u grobu.

Ipak stvari u Britaniji nisu išle uvijek baš tako glatko. Papa je Augustinu preporučio da ondje od starosjedilaca Britanaca i došljaka Saksonaca oblikuje jednu Crkvu. No, to je bilo veoma teško, jer su starosjedioci Saksonce smatrali osvajačima. Augustin, poučen životnim iskustvom, nije se dao slomiti poteškoćama, već je uporno radio dalje. Sa svojim je monasima nastavio evangelizirati Kentsko kraljevstvo, obrativši ga gotovo svega. Da bi se život Crkve u tim krajevima mogao što normalnije dalje razvijati, osnovao je dvije nove biskupije: jednu u Londonu, posvetivši joj za biskupa Mellita, a drugu u Rochesteru, posvetivši joj za biskupa Justa.

Duhovni otac engleske Crkve, sveti Augustin, biskup, posvetio je i sebi nasljednika, a onda 26. svibnja 604. ili 605. u Gospodinu preminuo. Sahranjen je u opatskoj crkvi sv. Petra i Pavla uz kentskoga kralja. On je po uzoru na sv. Pavla zasadio Crkvu u Engleskoj, a njezine će plodove kasnija pokoljenja u radosti žeti. Sveti Beda Časni u svojoj povijesti Engleske piše da je Augustin zaslužio zvati se apostolom engleskoga naroda. Kao takvoga jednako ga štuju anglikanci i katolici u Engleskoj. Danas između obje sestrinske Crkve postoji sve veće zbližavanje. Želja nam je i molba svih da dođe do potpunog jedinstva kakvo je bilo prije raskola. Neka sveti apostol Engleske svojim zagovorom kod Boga izmoli da kršćani Engleske kao nekoć tako i danas budu članovi jedne Kristove Crkve!

MOLITVA

Bože, Ti si propovijedanjem svetog Augustina biskupa, Englesku priveo svjetlu Evanđelja. Neka njegov rad donosi trajne plodove u Tvojoj Crkvi! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

28. svibnja

BLAŽENA MARIJA BARTOLOMEJA BAGNESI

Njemački isusovac Peter Lippert (1879—1936.) po svojim spisima ostaje prosvijetljen svjedok iskonskoga kršćanskoga humanizma. On ga je znao naviještati, pretakajući ga u konkretnu poruku za svakoga pojedinca. To je bila njegova karizma, a on je bio uvjeren da karizme i izvanredne darove ne valja gušiti. Zato je u svome »Credu« pisao: »Svako biće u svom duhu čuva svjetlo što može osvijetliti put jednog drugog bića prema Bogu. Svatko u sebi posjeduje snagu — malo je važno koju — što za prvog prolaznika može postati kruh vječnoga života; svatko u sebi krije prostore i nutarnje sposobnosti, gdje drugi protiv draži zla i pada mogu naći utočište. Tako svaka žena u svom majčinstvu za krug u kojem živi posjeduje izvor utjehe i ozdravljenja. Za koliko li je srdaca plemenitost i zračenje jedne djevojke postala otvorenost prema jednom čistijem svijetu? U svojoj muževnosti i čvrstoći svaki čovjek čuva snagu potpore za drugoga; njegove oči kao i njegove ruke mogu postati slika i simbol božanske mudrosti i providnosti. A tko bi mogao izreći broj raspiskanih i neiskorištenih darova za službu drugoga? Na to pitanje teško zbog odgovornosti odgovara Gospodinova opomena: 'Vaše svjetlo neka tako zasja pred ljudima da vide vaša djela ljubavi te slave vašeg Oca nebeskoga' (Mt 5, 16). I dalje: 'Badava ste primili, badava i dajte' (Mt 10, 8), kao da bi htio reći:

to što je za vas bila Božja milost, neka postane milost i za drugoga.

Talenti i naravni darovi od te činjenice poprimaju novo i daleko veće značenje. Ima bića prirodno obdarenih inteligencijom i mudrošću, a njihova nutarnja bogatstva mogu neprestano hraniti drugoga; njihova dobrota i snaga duha za one zgažene životom može postati utočište i oslobođenje . . . Čovjek koji je u Božjem kraljevstvu primio milost pozvan je, dakle, da je dariva onima oko sebe . . . «

U svjetlu tih misli želimo upoznati život blažene Marije Bartolomeje Bagnesi. On može biti veliko ohrabrenje osobito bolesnicima. Kad je to bio za njezine suvremenike, za sve one koji su je upoznali, zašto ne bi bio i za nas?

Blažena Marija Bartolomeja Bagnesi rodila se godinu dana prije sv. Filipa Nerija, tj. 15. kolovoza 1514., u Firenzi, samo što taj grad nije nikad napuštala. Rano je ostala siroče bez majke pa je za kuću morala sama preuzeti brigu. Po naravi je bila sklona molitvi i slobodno je vrijeme posvećivala razmatranju i razgovoru s Bogom.

Jednoga dana pohodila ju je teška, bolna boljetica, te kroz 45 godina gotovo nepokretnu prikovala uz krevet. I sada je došao njezin čas. Ona je u toj kušnji pokazala toliku strpljivost da je zamalo izišla na glas kao svetica. Svi su se divili hrabrosti s kojom ona nosi svoj križ i od nje učili kako u životnim poteškoćama, pa bile one ne znam kako teške, valja biti strpljiv i Bogu odan. Njezin bolesnički krevet postade stjecište mnogih duša, što su joj se preporučivale u molitve i od nje tražile savjeta.

Bartolomeja je god. 1547. dobila dopuštenje da može ući u treći dominikanski red, no ostati i dalje u svojoj kući, u njoj moliti, trpjeti, davati dobar primjer i s posjetnicima duhovno razgovarati. Duhovno su je vodili i pomagali dominikanci i pobožni svećenik Antonio Campi. Pričešćivala se gotovo svaki dan, a često joj je to bila jedina hrana. Bila je veoma povezana i s karmelskim samostanom Santa Maria degli Angeli, u kojemu će nakon smrti 28. svibnja 1577. naći i svoje počivalište.

Bog je svoju vjernu, uzornu i strpljivu službenicu poslije smrti proslavio čudesima. Na njezin je zagovor ozdravila od teške bolesti i slavna firentinska svetica Magdalena De' Pazzi. Primjer ljubavi prema Bogu i bližnjemu Marije Bartolomeje Bagnesi, kojim je duhovno obogatila mnoge, govori jasno kako i bolestan čovjek, ako zna ljubiti, može veoma mnogo dobra učiniti. Dok promatramo život te blaženice, koja je mnogo ljubila, jer je mnogo trpjela, vjerujemo u svu istinitost Pascalovih riječi, koji napisa da »sva tjelesa i svi duhovi i sve što oni mogu proizvesti nije toliko vrijedno koliko najmanji pokret ljubavi«. Jasno je da je tu riječ o čistoj ljubavi, koja je sposobna sebe zaboraviti, a drugima se davati.

29. svibnja

SVETI POLION, VINKOVAČKI LEKTOR I MUČENIK

Po mjesnom kalendaru đakovačke biskupije danas se u Vinkovcima slave kao naslovnici — naslov je promijenjen u novije doba — župske crkve sveti Euzebije, biskup i Polion, lektor. Kako je u obnovljenom bogoslužju služba čitača dobila na važnosti, dobro će biti da upoznamo toga slavnoga lektora, koji proslavi Cibale — tako su se Vinkovci u rimsko doba nazivali — te postade uzorom svih onih koji u crkvi žele dostojno obavljati službu čitača.

Kad je za vrijeme cara Dioklecijana i Maksimijana protiv kršćana buknulo krvavo progonstvo, Probo, sirmijski prefekt, upravitelj velike rimske pokrajine, poče odmah provoditi u djelo carske ukaze. Dakako da su prvi na udaru bili klerici. I tako po njegovu nalogu biše pogubljeni u Singidunumu — današnji Beograd — svećenik Montan, u Srijemskoj Mitrovici slavni biskup sv. Irenej i đakon Demetrije, a u Vinkovcima baš na godišnjicu njihove smrti sveti biskup Euzebije, a njima se pridruži i mladi, idealni, poletni lektor Polion, poznat po svojoj revnosti i zauzetosti u vjeri.

On je bio predveden pred namjesnika Proba, ali ne pokaza pred njim ni najmanjega znaka straha ili zaplašenosti. Znao je da za svoju vjeru mora svjedočiti i zato je posve slobodno rekao kako se zove i koju službu u crkvi obavlja. Namjesnik ga je optužio da je i on jedan od onih što djevojkama

tjeraju strah u kosti pred brakom i što ih nagovaraju na neku ispraznu čistoću i djevičanstvo.

Polion je na optužbu ponosno odgovorio: »Kakvi smo mi zapravo, danas ćeš se moći uvjeriti.«

— Na koji način? — upita ga namjesnik. Polion odvrati: »Na taj način što ćemo posvjedočiti svoju pobožnost i postojanost u vjeri u Kralja nebeskoga i što smo se spremni i na mukama držati njegovih zapovijedi.«

— Kojih zapovijedi? Kojega kralja?

— Svetih i pobožnih zapovijedi Krista Kralja.

— U čemu se one sastoje?

— U tome da je samo jedan Bog na nebu; da se drvo i kamen ne mogu nazivati bogovima, da valja popraviti svoje grijehe, da dobri ustraju u održavanju svojih odluka, da djevice moraju postići savršenstvo svoga staleža, a oženjeni čuvati bračnu čistoću, da gospodari moraju postupati s robovima više blagošću nego silom imajući na pameti da svi imaju istu ljudsku narav, da sluge moraju obavljati svoje dužnosti više iz ljubavi nego iz straha, da se kraljevima mora pokoravati kad zapovijedaju pravedne stvari, a s vlastima surađivati u dobru, da se roditeljima duguje poštovanje, a prijateljima uzajamnost, neprijateljima praštanje, građanima ljubav, gostima ljudskost, siromašnima milosrđe, ljubav prema svima i nikome se ništa na žao ne smije učiniti. Nepravde valja strpljivo podnositi, nikome zlo ne činiti, biti spreman izgubiti svoja, a nikad ne poželjeti tuđa dobra. A onaj će vječno živjeti koji će zbog vjere prezreti časovitu smrt što je vi možete zadati...

Probo je ostao osupnut takvim hrabrim svjedočenjem vjere i kršćanskih dužnosti. No da se izvu-

če iz neprilike cinički je odvratio: »Koja li je korist od toga da sa smrću netko izgubi ovo svjetlo i sve tjelesne radosti!?« — Posve materijalističko, jednodimenzionalno reagiranje. On je — kako bi rekao Bergson — u prevelikom tijelu imao premalu dušu. Nedostajala mu je dimenzija duha, kojega je Polion bio pun.

Taj mu je odgovorio: »Vječna je svjetlost daleko uzvišenija i nadmoćnija od ove zemaljske i neprolazna su dobra daleko slađa od prolaznih. Nije, dakle, pametno ono što je trajno zapostaviti prolaznome i nesigurnome.« Namjesnik je uvidio da s tim hrabrim i pametnim mladićem raspravljanjem neće doći daleko, stoga se poput svih silnika, što ne poštuju tuđe mišljenje i slobodu, poslužio silom i zaprijetio mu se da će ga poslati u smrt.

No Polion nije bio čovjek bez značaja i stoga se prijetnjama nije dao zaplašiti. Odlučno je odbio žrtvovati rimskim bogovima. On je za svoje uvjerenje bio spreman ginuti i stoga je mirno odvratio: »Čini što ti je naređeno, a ja ću slijediti nauke svojih učitelja te s radošću poći na muke što me čekaju.« Probo ga je osudio na smrt i to da živ bude spaljen. Kazna je odmah bila izvršena na mjestu jednu milju od grada udaljenu.

Izvještaj o ovome vinkovačkom mučeniku imamo iz spisa »Mučeništvo svetog Poliona«, koji bolandisti smatraju vjerodostojnim. U Jeronimskom martirologiju sveti se Polion spominje 29. svibnja, kad se slavi i u Vinkovcima. Uz tamošnju župsku crkvu ima grupa mladih, koji se nazivaju »Polionovi drugovi«, a trude se da naljeduju njegove vrline, osobito njegovo hrabro ispovijedanje vjere.

Kult sv. Poliona u Vinkovcima je u novije doba doživio svoj procvat, a u današnjim vremenima, kad za vjeru valja također biti hrabar, veoma je nadahniteljski. U svetom Polionu imamo odlična mučenika Krista Kralja, pravog borca za vjeru i kršćanska načela te čitača koji je sam ostvarivao ono što je u crkvi drugima čitao.

30. svibnja

SVETI FERDINAND III., KRALJ LEÓNA I KASTILIJE

Naš suvremenik, biolog Jean Rostand, inače poklonik pozitivnih znanosti, rekao je: »Pred prirodnom znanošću imam zato takav strah što jedino u nju vjerujem.« Tom izjavom je neizravno ispovjedio da je pred mogućnošću duhovnoga i nadnaravnoga svijeta opasno zatvoriti vrata. Mi kao kršćani i vjernici ne samo da smo prema toj mogućnosti otvoreni, već čitavim bićem u nju vjerujemo i prihvaćamo je. Zato nas toliko i zanimaju naša braća i sestre sveci, koji su isto vjerovali, i stoga nas svojim životom potiču na sve veću otvorenost prema svijetu duha, u kojem Božja milost ima tako veliku ulogu. Upoznajmo stvarnost i djelovanje Božje milosti u životu jednoga srednjovjekovnoga vladara, čije ime nose mnogi muškarci!

Ferdinand se rodio g. 1198. kao sin leonskoga kralja Alfonza IX. i Berenguele Kastilske. U njemu će se ta dva kraljevstva sjediniti u jedno i stvoriti jezgru kasnije velike španjolske kraljevine. Prerana smrt Henrika I., kastilskoga kralja, nenadano je donijela kastilsku krunu njegovoj sestri Berengueli. Ona je velikom mudrošću tu krunu u srpnju 1217. prepustila svome sinu Ferdinandu, koga na velikoj skupštini u Valladolidu kastilski plemići priznadoše za kralja. Svladavši velike poteškoće dobio je god. 1230. u posjed i Leonsko kraljevstvo, koje njegov otac prije smrti ostavi ipak oporučno svojim kćerima Sanciji i Dolci.

Ferdinand se god. 1217. oženio s Beatricom, kćerkom Filipa Švapskoga, unukom cara Fridriha Barbarosse. Iz sretnoga braka, koji je trajao samo 15 godina, rodilo se osmero djece. Nakon smrti prve žene Ferdinand se po drugi put oženio i to s Ivanom Ponthieu, koja mu rodi još troje djece. Kod svih članova svoje brojne obitelji uživao je velik ugled. Svi su ga poštivali i ljubili.

Ferdinand kao najmoćniji kralj na Iberskom poluotoku kroz 30 je godina nastojao potisnuti islam kao političku silu natrag u Afriku, odakle je u Španjolsku arapskim osvajanjima i došao. To je bilo i nastojanje papâ onoga vremena i brojnih križarskih vojna. Ferdinandu je pošlo za rukom osvojiti strateški važne utvrde i gradove, kao što su: Baeza, Cordoba, Sevilla, pa je zbog toga i zadobio naslov »osvajača Andaluzije«. Osvojivši natrag nekoć kršćanske krajeve, nastojao je da se katolička vjera u njima obnovi. Ponovno su bile uspostavljene biskupije u Baezi, Cordobi, Sevilli, Cartageni i Badajozu.

Španjolski biskup i povjesničar, naš suvremenik, Demetrio Mansilla, piše o kralju Ferdinandu da je bio »uzor vladara, koji se u vladanju držao kršćanskih načela, sposoban i mudar u pregovorima; organizirao je kastilsku mornaricu, što mu je omogućilo nesmetanu plovidbu po strateški važnoj rijeci Guadalquiviru. Prema krivovjercima se uvijek pokazivao neumoljiv, dok je naprotiv prema pobijeđenima uvijek bio plemenit i velikodušan. Prema Židovima je bio tolerantan, a crkvenoj vlasti poslušan. Natpis na četiri jezika sačuvan na njegovu grobu: hebrejski, arapski, latinski i kastilski,

najočitiji je dokaz da je znao k sebi privući sve slojeve tadašnjega španjolskoga društva.«

Kralj Ferdinand je znao koliko vrijedi mudar savjet, stoga se okružio vijećem od 12 savjetnika, s kojima se o važnim pitanjima svoga kraljevstva redovito savjetovao. Da bi mogao vladati što bolje u miru i pravednosti, započeo je i s izradbom jednoga zakonika. Promicao je znanost i umjetnost, jer je bio uvjeren da one mogu unaprijediti čovjekovo savršenstvo. Zato je mnogo pripomogao procvatu Sveučilišta u Salamanci, pod svoju je naročitu zaštitu uzeo Sveučilište u Valenciji i učilište u Valladolidu. Za njegove vladavine podignute su i slavne katedrale, prava remek-djela sakralne umjetnosti, u Leónu, Burgosu i Toledu. U glasovito svetište sv. Jakova u Compostellu vratio je natrag zvona, što ih je oteo Almansur. Pripomogao je i procvatu redovničkoga života u svome kraljevstvu, osobito novih redova franjevaca, dominikanaca i trinitaraca. Podigao im je brojne zadužbine.

Osim vladalačkih, vojničkih i mecenatskih vrlina kralja je resila iskrena pobožnost, osobito prema Majci Božjoj. Za svoje velike pobjede i uspjehe bio je zahvalan Gospodinu, a za svoje ljudske nedostatke znao je činiti javnu pokoru. I svetu je poputbinu unatoč teškoj bolesti u duhu pokore primio klečeći na koljenima na tlu. Umirući 30. svibnja 1252. izgovorio je ove riječi: »Gospodine, gol sam izišao iz krila svoje majke zemlje i gol joj se prikazujem; o Gospodine, primi moju dušu u izabranu četu tvojih slugu!«

Uspomena na svetog Ferdinanda kao kralja, idealna viteza, uzorna muža i oca obitelji, promicatelja prava, umjetnosti, znanosti, crkvenoga života, borca za oslobođenje kršćanskih zemalja, dubokom vjerom prožeta kršćanina i sveca, u španjolskom je narodu i danas veoma živa. Njegov život i djelo bijahu prožeti i nošeni snažnim vjerskim zanosom i uvjerenjem. Već ga je njegova pobožna majka naučila da je najveća zapovijed ljubiti Boga i bližnjega, i toga se nastojao, koliko je samo mogao, držati cijeloga života. Zato nije čudo da ga je narod poslije smrti počeo častiti kao sveca. Do konca XVII. stoljeća to je štovanje bilo omeđeno samo na Sevillu. Klement X., proglasivši ga 4. veljače 1671. svetim, proširio je njegovo štovanje na cijelu Crkvu. Na slikama ga često prikazuju veoma mlada lica upravljena prema kipu Majke Božje, koji je uvijek sa sobom nosio. Kao svoga naročitog zaštitnika zazivaju ga kršćanski vladari, zatvorenici i siromasi.

Veliki umjetnici proslavili su svetoga kralja Ferdinanda svojim umjetninama. Tako je Murillo naslikao dvije slike kralja Ferdinanda, jedna se čuva u glasovitoj madridskoj galeriji Prado, a druga u katedrali u Sevilli. U Louvreu u Parizu čuva se svečeva slika, što je naslika slavni majstor El Greco.

SVETA JEANNE D' ARC, DJEVICA ORLEANSKA I MUČENICA

Jedva da je koja žena tako presudno utjecala na povijest svoje domovine i naroda kao Jeanne D'Arc (Ivana Arška), jednostavna seoska djevojka, koja sa 17 godina života stade na čelo francuske

vojske te u nevjerojatnom vojnom pohodu oslobodi svoju domovinu od vlasti tuđinca, a nakon dvije godine, upavši u ruke neprijatelja, bude osuđena i spaljena na lomači. Kratak život od 1412—1431., ali kako neobičan i tragičan! Njezina se tragika pretvorila ipak u trijumf, jer ju je Crkva g. 1909. proglasila blaženom, a g. 1920. svetom. Jedinstvena ličnost Jeanne D'Arc, u isto vrijeme i čarobna i zagonetna, zanosila je maštu mnogih umjetnika, mislilaca, pjesnika i pisaca proze.

Shakespeare je Djevicu Orleansku kao neprijateljicu svoga naroda pristrano prikazao kao vještcu i prostitutku.

Cinični Voltaire ju je obasuo zajedljivim prezirom. Kamo sreće da je on sâm imao hrabrosti i karakternosti kao jedna Jeanne D'Arc!

Schiller ju je u svojoj poznatoj drami prikazao takvu kakva u stvarnosti nije bila.

Pravi, objektivni pristup Djevici Orleanskoj omogućen je tek od g. 1849. kad je učenjak Quicherat u pet svezaka objavio sačuvana akta procesa protiv one koja je iz svoje domovine otjerala osvajače Engleze. Njezino je povijesno značenje u tome što je 100-godišnji rat između Francuske i Engleske, kad se njezinoj domovini bližila već katastrofa, pretvorila u neočekivanu pobjedu. Stvorila je, dakle, u povijesti svoga naroda jednu prekretnicu. Do toga je rata došlo zato što su engleski kraljevi svojatali pravo na francusko prijestolje.

Otkada je Vilim Osvajač, otisnuvši se iz Normandije, osvojio Veliku Britaniju i postao njezinim kraljem, Engleska je držala u svojoj vlasti neke dijelove Francuske. Engleska je god. 1339.

oružjem htjela osvojiti cijelu Francusku. I tako je došlo do rata što trajaše jedno stoljeće, a izgledalo je kao da uopće nikada više ni neće svršiti. Veliki dio Francuske potpade pod vlast njezina nadmoćnog neprijatelja. Kroz to su vrijeme ljudi podivljali, financije se srozale, polja ostajala pusta i neobrađena. Tima zlima pridružiše se i druga: horde pljačkaša su harale i palile, a onda i česta pošast kuge. Francuzi su među sobom bili strašno nesložni i gložili se, a kralj im je bio samo jedna figura.

Karlo VII. slabić, sin suluda čovjeka, nije bio još ni okrunjen za kralja, a neprijatelji su Englezi stajali već pred Orléansom. Osvojili su ga i pošli dalje. Francuzima je moral strašno opao i baš u toj očajnoj i bezizlaznoj situaciji stupa na pozornicu Jeanne D'Arc, Bogom odabrana junakinja, uzor pravog domoljublja, koja će svoju domovinu izvesti iz položaja poniženja i vratiti joj otetu čast.

Ivana se rodila 6. siječnja 1412. u Domremyu, pokrajine Lorene. Bila je jedno od petero djece seljačke obitelji Jakova D'Arca i Izabele Romée. Do trinaeste godine u njezinu životu nije bilo ništa neobična. Bila je kao i sva druga normalna seoska djeca. Ako se već tada može govoriti o nekim njezinim vrlinama, onda bi to bile: pobožnost, ljubav prema siromasima i velika te vedra dobroćudnost prema svakome.

U trinaestoj godini života Ivanica postade dionicom nekih viđenja. Ukazaše joj se sv. Mihovil i svete djevice i mučenice Katarina i Margareta te joj u ime »nebeskog Kralja« objaviše da je njezina zadaća osloboditi Francusku od Engleza i svečano

okruniti kralja. Trebalo je vremena dok se Ivana uvjeri u svoju misiju. No kad se uvjerila, onda je ništa više nije moglo zaustaviti. Ona je išla naprijed kao gonjena nekom nevidljivom silom.

Uspjelo joj je god. 1429. o svojoj životnoj zadaći uvjeriti Roberta de Baudricourt, kapetana Vaucouleurs-a. Taj joj je dao pratnju i poslao kralju u Chinon. Nakon 11 dana jahanja stigla je 23. veljače u taj grad, a dva dana kasnije primio ju je u audienciju sam kralj. On ju je poslao u Poitiers da je ondje ispitaju teolozi i prelati. Nakon tri tjedna ispitivanja izrečen je o njoj povoljan sud. Sad je bila sposobna za djelovanje pa je u kratko vrijeme pokrenula nepokretnoga kralja te na njegov dvor i među njegove vojnike unese neki neopisivi žar i želju za oslobođenjem domovine.

Na čelu francuske vojske krene sama Ivana prema Orléansu te nakon dvije pobjedonosne bitke oslobodi taj grad i njegovu okolicu. Odatle krenu prema Reimsu te kod Patay-a izvojeva opet jednu pobjedonosnu bitku. U reimskoj katedrali kralj je pomazan i okrunjen kao njegovi predšasnici. Taj događaj do tada razjedinjene Francuze ujedini oko vladara i svi se gradovi, kuda je prolazio, natjecahu radosnim klicanjem kralju. Ivana je sada htjela voditi rat sve dok Englezi ne budu posve otjerani iz Francuske. No kralj, na žalost, pod utjecajem loših savjetnika poče voditi vlastitu politiku.

Nakon neuspjeha kod Pariza, gdje je Ivana bila ranjena, hrabra djevojka morade prekinuti borbu. Nastavila ju je tek u proljeće g. 1430., kad je pohitjela u Compiègne, što su ga opsjedali Burgunđani. No, ondje bi zarobljena i doskora predana

Englezima. Protiv nje je pokrenut postupak, na kojem je upravo čudesnom jasnoćom i teološkom točnošću odgovarala na sva postavljena pitanja. Osuđena kao vještica, 30. svibnja 1431. spaljena je na lomači. Bilo je to u gradu Rouenu.

»Gledano zemaljski, mučeništvo je Ivane bilo poraz, nadnaravno gledano, uspon. Ona je u tom udesu na savršen način ispunila zadaću Kristova učenika: na se je uzela križ i slijedila ga. Kao o Kristu i o njoj se govorilo da zovodi narod i da je u savezu s Beelzebubom. Kao Krist i ona je čula najprije kako joj kliču 'Hosana!', a onda 'Raspni ga!' Kao Krist i ona je prepatila getsemansku agoniju, od svojih ostavljena i neprijateljima predana. Kao Krist stajala je pred sucima bez obrane, bila zlostavljana od vojnika, čas hrabro govorila, čas šutjela. I Ivanini su suci bili veliki svećenici, pismoznanci i predstavnici okupatora, koji su jedini imali pravo izreći sud i izvršiti ga. I taj je sud išao za pogubljenjem osuđenika, smatrajući da u ime Božje sudi zbog hule i veleizdajstva, a sve na temelju lažnih svjedoka. I taj je sud bio vođen iz straha da se ne bi zamjerilo cezaru. Ivana je isto tako kao i Krist pretrpjela zapuštenost i bila poslušna sve do smrti. I opet su se krvnici pokajnički udarali u prsa. Posmrtnim ostacima bile su uskraćene počasti. Na Kristov grob navaljen je kamen, a Ivanin je pepeo prosut u Seinu. Ali je opet i proslava uslijedila poslije poniženja. I tako se Ivana na jedinstven način potpuno suobličila Kristu, što je prema Pavlu zadaća svakog kršćanina. Ona je s Kristom trpjela i umrla, da s njime i uskrsne. Još je u smrti grlila njegov križ, a na usnama imala njegovo ime« (Gisbert Kranz).

To je najdivnija poruka ove neobične svetice. Ta je poruka daleko važnija od svega drugoga u njezinu životu. Kršćanin se poput Ivane u svemu mora suobličiti s Kristom kao učenik sa svojim učiteljem i sluga sa svojim gospodarom.

31. svibnja

POHOD BLAŽENE DJEVICE MARIJE

»U one dane Marija se žurno zaputi u planinski kraj prema jednom gradu Judinu. Uđe u kuću Zaharijinu i pozdravi Elizabetu. Čim Elizabeta ču Marijin pozdrav, zaigra dijete u njezinoj utrobi, i Elizabeta se napuni Duhom Svetim. Zatim klikne jakim glasom: 'Najblagoslovljenija si ti među ženama! I blagoslovljen plod utrobe tvoje! Odakle onda meni to da majka Gospodina moga dolazi k meni? Jer čim pozdrav tvoj dođe do mojih ušiju, od veselja mi dijete zaigra u utrobi. Blago onoj koja povjerova da će se ispuniti što joj je rečeno od Gospodina!'

Marija reče:

'Slavi duša moja Gospodina; duh moj kliče od radosti u Bogu Spasitelju mome, jer milostivo pogleda na neznatnu službenicu svoju. Gle! Odsad će me blaženom zvati svi naraštaji, jer mi velike stvari učini Silni, čije je ime sveto, i čije se milosrđe proteže od koljena do koljena nad onima koji ga štuju. Junačko djelo izvede mišicom svojom: rasprši one koji su oholi u misli srca svoga; zbaci s prijestolja vladare, a uzvisi neznatne; gladne zasiti dobrima, a bogataše otpusti praznih ruku; priskoči u pomoć Izraelu, sluzi svome, sjećajući se milosrđa — kao što obeća ocima našim — u prilog Abrahamu i potomstvu njegovu dovijeka.'

Marija ostade s Elizabetom oko tri mjeseca; zatim se vrati svojoj kući« (Lk 1, 39—56).

Događaju koji nam je tako plastično opisao sv. Luka dodajmo malo tumačenje! Bilo je to, vjero-

jatno, negdje svršetkom ožujka g. 748. od sagrađenja Rima. Židovi su se spremali za proslavu Pashe, svoga najvećega vjerskoga i narodnog praznika, koji im je dozivao u pamet oslobođenje iz egipatskoga ropstva, i tom su prigodom masovno hodočastili u Jeruzalem. Tu priliku iskoristila je i Marija, pridružila se jednoj karavani te pošla u pohod svojoj rođakinji Elizabeti u Ain Karim. Povod za to dao joj je anđeo kod navještenja, koji joj je rekao: »Gle! I tvoja rodica Elizabeta zače sina u svojoj starosti. Već je u šestom mjesecu ona koju zovu nerotkinjom, jer Bogu ništa nije nemoguće« (Lk 1, 36—37).

»Još prije nego sam Isus budu rekao da je najveća zapovijed — zapovijed ljubavi prema Bogu i bližnjemu, Marija ne misli na sebe, već misli na druge. Misli kako će jedan njezin pohod obradovati njezinu rođakinju, kojoj će moći i pomoći, s kojom će moći podijeliti veliku radost zbog skorog materinstva« (Gualberto Giachi, SI). Mariju, dakle, da poduzme naporan put od 3 do 4 dana pješačenja, vode motivi ljubavi prema bližnjemu, želja da pomogne u posljednjim mjesecima trudnoće majci u već poodmakloj dobi.

I Marija je došla u Ain Karim, dražesno i ubavo seoce, 7 km jugozapadno od Jeruzalema, što se diže po zelenim stepeničastim bregovima, okruženo boricima, maslinjacima i vinogradima. Susret se dviju majki zbio u doista lijepom krajoliku. Marija prva pozdravlja Elizabetu, a ona joj radosno otpozdravlja. U tom času Bog joj daje upoznati Marijinu tajnu i ona pod dojmom te tako bremenite spoznaje upada u zanosno klicanje i blagoslivljanje Bogorodice. »A Marijina ljubav izvodi prvo

duhovno čudo: Ivan Krstitelj u majčinu krilu prima Duha Svetoga, kao neko krštenje unaprijed« (Giachi).

Prigodom Marijina pohoda Elizabeti i rođenja Ivana Krstitelja u Ain Karimu se rodiše dvije najljepše biblijske pjesme: Magnificat i Benedictus, kojima već stoljećima Crkva u svom časoslovu jutrom i večerom pjeva pohvale Bogu. O tome već početkom VIII. stoljeća sveti Beda Časni piše ovako: »Tako je u svetoj Crkvi nastao običaj, odličan i nadasve spasonosan, da svi svakoga dana pjevaju Marijin himan s psalmima večernje pohvale. Češće sjećanje tim himnom na Gospodnje utjelovljenje potiče dušu vjernika na duh pobožnosti. Jednako tako i češće razmatranje primjera njegove Roditeljice osnažuje u postojanosti kreposti. Dobro je što se ljudima svidjelo da to čine kod večernje, da naša pamet, kroz dan zamorena i rastresena raznolikim mislima, postane tako na početku vremena za počinak sabrana u sjedinjenju svoga razmišljanja.«

Pred svetištem Marijina pohoda Elizabeti u Ain Karimu Gospin je Magnificat ispisan na mnogim jezicima, pa i na našem zvonkom i dragom hrvatskom jeziku. Kamo sreće da se tim lijepim materinjim jezikom, po primjeru Gospe, Elizabete i Zaharije, uvijek služimo na pohvalu Boga i njegovih veličanstvenih djela! Kamo sreće da ga nikad ne zlorabimo u psovci i huli!

U Ain Karimu uputimo se s Marijom na put vjere! Što to znači uči nas naš suvremenik, isusovac Jean Galot, teolog i duhovni učitelj. On u svom djelu »Djevica Marija u Crkvi« piše: »Kad Elizabeta, po nadahnuću Duha Svetoga, hvali Mariju,

onda joj kliče: 'Blago onoj koja povjerova da će se ispuniti što joj je rečeno od Gospodina!' (Lk 1, 45). Prvo je blaženstvo Evanđelja blaženstvo vjere.

Ne treba misliti da je ta vjera Mariji bila odmah posve dana, te da u njoj nije napredovala. Djevica je morala prolaziti kroz neku tamu i tražiti svjetlo. Isus se nalazio pred njom kao dijete pred očima svoje majke; ona je kroz svagdašnjost jednoga ljudskoga života morala u njemu otkrivati Božjega Sina. Događaji što su se odnosili na njega Djevicu su zbunjivali i ona se morala truditi da im odgonetne smisao. Sv. Luka nam kaže da koji put nije razumjela o čemu se radi, no da je u svome srcu čuvala tajne razmišljajući o njima (2, 19, 51).

U javnom životu ona svjedoči smionost svoje vjere moleći za prvo čudo. Pa ipak još nije bila na kraju hodačašća. Drama Kalvarije, strašna patnja, nanesena njezinu majčinskom srcu, bijaše jaka kušnja njezine vjere. U času tame Marija je morala stajati uspravno u vjeri kao i u žrtvi, vjerovati više nego ikada u trijumf svoga Sina i u potpunom porazu čvrsto vjerovati u Spasiteljev konačni uspjeh. U času smrti možemo si misliti kakav je napor morala učiniti da može povjerovati u uskrsnuće od Isusa unaprijed prorečeno.

Kristova ličnost i djelo bijahu za Mariju pravi misterij, u koji je sve dublje ulazila naprežući se da ga otkrije razmišljajući o njemu. Do čvrstog je uvjerenja došla kroz žrtvu.

I tako Djevica zacrtava put naše vjere. Ako se Isusova majka za svoju vjeru morala naprezati i boriti, onda se ne čudimo da naša kršćanska vjera traži napor stalnog prodiranja i borbu. Crkva nam prenosi istine vjere, no svatko sam mora nastojati

da u njima otkrije vrijednost za svoj život. Svatko mora sam proučavati te istine da bi im dokučio smisao i svatko se sam mora opirati napastima sumnje. A nadasve svatko sam u evanđeoskom liku Krista mora naučiti upoznati svoga Boga. Marijin primjer kršćaninu današnjice daje da može shvatiti potrebu razvijanja svoje religiozne kulture i potrebu osobnog napora razmišljanja o nauku uz koji pristaje. Vjera, dakle, nikad ne prestaje koracati i biti na hodočašću.«

Marijini blagdani, pa tako i ovaj što ga danas slavimo, krasna su prilika da malo zastanemo i oslobodimo se od onih svojih svagdašnjih posala i briga te uronimo u otajstva naše vjere. Tako ćemo i sami pripomoći onom potrebnom rastu u vjeri, te stvoriti povoljne uvjete za sve dublje poniranje u misterij Boga, koji spasava čovjeka.

MOLITVA

Svemogući vjekovječni Bože, Ti si nadahnuo blaženu Djevicu Mariju, dok je nosila Sina Tvoga, da pohodi Elizabetu. Daj molimo, da, poslušni nadahnućima Duha, možemo s njome uvijek Tebe veličati! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

GORE SRCA!

(Uz blagdan Spasova ili Gospodinova Uzašašća)

Da bismo osjetili Božju blizinu te kao na filmskom platnu vidjeli sve one događaje, u kojima je glavni junak bio Isus Krist, ništa nije sugestivnije od pogleda s vrha Maslinske gore. Pogled u pravcu juga seže prema Judejskoj pustinji, što se širi sve do Mrtvoga mora i završava uzbudljivim skalinadama, Kumranom — naseobinom starih esena. Pogled u pravcu sjevera leti prema Samariji, s kojom su povezane također brojne uspomene. Dosta se sjetiti samo Isusova razgovora sa ženom Samarijankom na Jakobovu zdencu. Pogled na istok dopire sve do Jordana, najsvetije i najpoznatije rijeke na svijetu, koju je svojim pokorničkim krštenjem posvetio sam Gospodin. No najveličanstveniji je pogled prema zapadu, preko Cedronske doline, na sveti grad Jeruzalem, čežnju svih Židova, kršćana i muslimana, grad opasan veličanstvenim, skladnim i lijepim zidinama sa sedam vrata, grad koji u sebi krije krivudavu, usku Viu dolorosu, ulicu Križnoga puta, Kalvariju, Božji grob, hramsku visoravan, na kojoj se diže ponosna Omarova zlatna džamija — poslije Meke najveća svetinja muslimana — i napokon glasoviti Zid plača, kojemu još i danas u svako doba dana pa i noći brojni Židovi dolaze na molitvu.

Vrh toga brda, puna neusporedivih vidika, izabrao je Isus da se iz ove naše suzne doline vrati k Ocu — što je tajna i sadržaj spasovskoga blagdana.

Bilo je prikladno da se utjelovljenje, prva etapa na putu poniženja kojim je pošla Božja Riječ, dogodilo u Nazaretu, do tada nepoznatu, pa čak i preziranu selu. Što se tada o njemu mislilo, sadržano je u Natanaelovu uzvičnom pitanju: »Iz Nazareta može li što dobro izići?!« (Iv 1, 46). Ali je isto tako dolikovalo da se uzašašće, kruna Isusova otkupiteljskog djela, zbude u Jeruzalemu, slavnom i svetom gradu, simbolu onoga nebeskoga grada u vječnosti. Još više je bilo dolično da to bude baš na vrhu jednoga brda, da čovjeku koga privlače Gide-ove »Nourritures terrestres« — posve zemaljska jela — doziva u pamet istinu: »G o r e s r c a !« Čovječe, nisi samo tijelo, već i duh! Podvojenost između zemlje i neba mora biti riješena u korist neba. Naprosto zato jer je ono čovjekovo konačno, dok je zemlja samo privremeno i prolazno stanje.

Kao što je Krist, da bi živio na ovoj zemlji, izišao od Oca — »izišao sam od Oca i došao na svijet« (Iv 16, 27) — i 40 dana nakon uskrsnuća ostavio svijet da se vrati k Ocu — »sad ostavljam svijet i idem k Ocu« (Iv 16, 28) — tako je i čovjek, krhka i lomna posuda dobra i zla, kreposti i mana, grijeha i otkupljenja, određen da ide istim putem te stigne do svoga konačnoga cilja.

Maslinska gora govori čovjeku, previše zagledanu u zemlju, zauzetu pretjeranom ovozemskom aktivnošću, da se oslobodi od svega toga i pripomogne svome vlastitome usponu, uzašašću prema gore, prema apsolutnom i neprolaznom. Na vrhu Maslinske gore, unutar jedne male mračne mošeje, pokazuje se otisak stopala, koji predaja uporno pripisuje Isusu. Iz Djela apostolskih, doduše, zna-

mo da je Isus s Maslinske gore uzašao na nebo, ali sa sigunošću ne znamo da li se to zbilo baš na tom mjestu gdje se nalazi taj otisak ljudskog stopala. No i taj otisak može biti jedan znak. Čovjek bi jednom nogom morao biti uvijek otisnut prema nebu.

Kaže se da su planine jedina mjesta na zemlji na kojima između onih koji se penju i spuštaju postoji prava srdačnost i iskreno prijateljstvo. O tome govori takozvana planinarska solidarnost. Na Maslinskoj gori ostvaruje se kudikamo veća srdačnost i solidarnost između Boga i čovjeka, jer nas je s toga brda Isus ostavio jedino zato da nam gore na Gori Gospodnjoj pripravi mjesto. Ostavio nas je samo vidljivo, ali ne i kao sirote, jer nas je prije poučio o svemu, otkrio nam sve za nas važne tajne i pokazao nam put kojim ćemo se i mi uspeti onamo kamo je on uzašao — to jest k Ocu.

Kad se pobožni jeruzalemski hodočasnik strmim putem, što od potoka Cedrona vodi na vrh Maslinske gore, polako uspinje, pun je uzbuđenja od želje da vidi otisak Isusove noge. I pred tim uzbuđenjem kao da nestaje i ona mošeja što krije taj otisak, pa i Jeruzalem, i svi vidici što pucaju s Maslinske gore. Sve to kao da iščezava i hodočasnika više ništa ne zanima, jer je sav zaokupljen mjestom s kojeg se Isus otisnuo u nebeski Jeruzalem, pa ga zahvati želja da bi i on onamo pošao.

Podno Maslinske gore u Jošafatskoj dolini nalaze se brojni grobovi. Mnogi su ondje željeli biti pokopani da kod Gospodinova drugog dolaska budu bliže njemu. Možda je ta želja bila najživlja kod onih koji su u ovom životu mnogo pretrpjeli od brutalne nepravde koja ih je naprosto gazila.

Gospodin je uzašao na nebo, ali će se kao sudac ponovno vratiti da izgladi sve ono što je bilo nepravedno i da svakome dadne po zasluzi. Sveta zemlja Palestina, Isusova zemaljska domovina, i danas glasno govori o Isusu. Svaki hodočasnik ondje to posvema duboko i živo proživljava. Isus je povijesna ličnost, živio je u točno određenom vremenu i prostoru. Sve to ima svoju veliku vrijednost, ali ne smijemo nikad smetnuti s uma, a pogotovo danas na Spasovo, da Krist Gospodin sa svojim tijelom nije zatvoren između rođenja u Betlehemu i smrti na Kalvariji u Jeruzalemu i da njegovo postojanje ne počinje s godinom njegova rođenja, već da je od vijeka. »U početku bijaše Riječ, i Riječ bijaše kod Boga — i Riječ bijaše Bog. Ona u početku bijaše kod Boga. Sve je po njoj postalo i ništa što postoji nije bez nje postalo« (Iv 1, 1—3). Isus je prvorođenac svega stvorenja. Na dan suda će opet doći i staviti točku na svu našu ljudsku povijest, konačno pobijediti zlo i s pravednicima trijumfirati kroz svu vječnost. Sve to je potpuni Isusov život, sve to je naš Krist Gospodin, u koga vjerujemo, u koga polažemo svu nadu, koga ljubimo.

Biblijsko hodočašće u Svetu zemlju završava s mjestom Isusova uzašašća na nebo. Biblija pak završava Apokalipsom, tajanstvenim otkrivanjem sv. Ivana. Apokalipsa pak završava Isusovim riječima: »Dolazim uskoro!« (22, 20). Na te riječi pisac Apokalipse, a za njim generacije prvih kršćana odgovaraju: »Tako neka bude! Dođi, Gospodine Isuse!« I tako poruka posljednje knjige Svetog Pisma nije riječ o propasti, o sutonu bogova, već ri-

ječ o uskrsnuću, o životu. Ona nam govori o novom nebu i o novoj zemlji. Pročitajmo taj divni tekst!

»Potom zapazih novo nebo i novu zemlju, jer su iščezli prvo nebo i prva zemlja: mora više nema.

I opazih kako Sveti grad — novi Jeruzalem — silazi od Boga s neba, opremljen poput zaručnice koja je nakićena za svoga muža. Tada čuh jak glas što dolazi od prijestolja kako viče: Evo stana Božjeg među ljudima! On će stanovati s njima: oni će biti njegov narod, i on sam, Bog bit će s njima. On će otrti svaku suzu s njihovih očiju. Smrti više neće biti; neće više biti ni tuge, ni jauka, ni boli, jer stari svijet prođe« (21, 1—4).

Na zemlji smo putnici hodočasnici. Krstareći Svetom zemljom, studirajući u njoj sveta mjesta i događaje u njima, doživljavamo najbolje svoj hodočasnički udes. Pojedini blagdani crkvene godine žele u nama još više produpsti taj doživljaj. Od svih blagdana, možda, to najviše uspijeva blagdanu Kristova uzašašća na nebo. Da li mu to uspijeva i s nama?

KRALJICA APOSTOLA

(Blagdan se slavi u subotu po Spasovu)

»Tada se apostoli vratiše u Jeruzalem s gore zvane Maslinske, koja je udaljena od Jeruzalema jedan subotni hod. Čim uđoše u grad, uziđoše u gornju sobu gdje su redovito boravili. To bijahu Petar i Ivan, Jakov i Andrija, Filip i Toma, Bartolomej i Matej, Jakov Alfejev i Šimun Revnitelj i

Jakovljev brat Juda. Svi su ovi bili jednodušno ustrajni u molitvi zajedno s nekim ženama, Isusovom majkom Marijom i braćom njegovom« (Dj 1, 12—14).

Temelj blagdana i naslova Gospe kao Kraljice apostola nalazi se u navedenom biblijskom tekstu. Apostoli se pred početak svoje velike navještalačke misije okupljaju u molitvi najprije oko Marije u očekivanju Duha Svetoga. Potrebna im je njezina prisutnost, primjer njezina života, nadahnuće što struji iz njezina bića, njezin majčinski utjecaj i zagovor. Ako su tu potrebu osjetili prvi apostoli, posve je razumljivo da će je isto osjećati i svi oni koji će se kasnije baviti apostolatom.

To osjećamo i mi danas pa je Crkva na II. vatikanskom saboru u Dekretu o apostolatu laika svečano izjavila: »Savršen uzor duhovnog i apostolskog života jest Blažena Djevica Marija, Kraljica apostola, koja je, dok je na zemlji slično svima nama provodila život pun obiteljskih briga i napora, uvijek bila intimno povezana sa svojim Sinom i na sasvim je poseban način surađivala u Spasiteljevu djelu; sada pak, na nebo uznesena, brine se svojom majčinskom ljubavi za braću svoga Sina koja još putuju zemljom u opasnostima i tjeskobama, dok ne budu dovedeni u sretnu domovinu. Neka je najodanije svi štuju i neka povjere svoj život i apostolat njezinoj majčinskoj brizi« (broj 4).

Marija je naročito uzor i nadahnuće onog apostolata koji je dostupan svima. To je apostolat molitve, žrtve i dobrog primjera. Po njezinu primjeru neka i naša molitva ima apostolsku dimenziju, neka se kreće oko promicanja i ostvarenja Božje-

ga kraljevstva na zemlji! Kao Marija i mi svaki dan sve radosno žrtvujmo Gospodinu: sve one svoje svakidašnje brige i poslove, radosti i žalosti, križeve, patnje, manja i veća razočaranja. Sve to u sjedinjenju s Isusovom Žrtvom može postati neprestano surađivanje s Kristom u njegovu otkupiteljskom djelu. Poput Marije i mi treba da u svojoj okolini svijetlimo dobrim primjerom. Apostolat dobrog primjera jedva da može biti zamijenjen i nadoknađen kojim drugim apostolatom. Primjerno ostvareno kršćanstvo u svagdašnjem životu kršćanina najsnažnija je propovijed o istinitosti, vrijednosti i ljepoti Evanđelja.

Marija je »svojim molitvama pomagala Crkvu u početku« (»Svjetlo naroda« broj 69). Ona ju je pomagala i žrtvom i primjerom. Zato je postala prototip i uzor svakog pravog apostolata i Kraljica svih apostola. Svećenike, koji su po svojoj službi naročito pozvani na apostolat, Crkva na II. vatikanskom saboru potiče: »Nju, Majku Vrhovnog i Vječnog Svećenika, Kraljicu apostola i zaštitnicu svoje službe, treba da prezbiteri sinovskom odanošću i poštivanjem časte i ljube« (Dekret o životu i službi prezbitera, broj 18). I Dekret II. vatikanskoga o misijskoj djelatnosti Crkve sve glasnike Evanđelja potiče ovako: »Istom ljubavlju kojom je za ljude izgarao Krist neka i oni plamte! No, svjesni da je Bog onaj koji čini da na zemlji dođe i njegovo kraljevstvo, neka mole sa svim kršćanskim vjernicima da narodi zagovorom Djevice Marije, Kraljice apostola, dođu što prije do spoznaje istine i da Božje svjetlo koje blista na licu Krista Isusa zasja svima po Duhu Svetom« (broj 42).

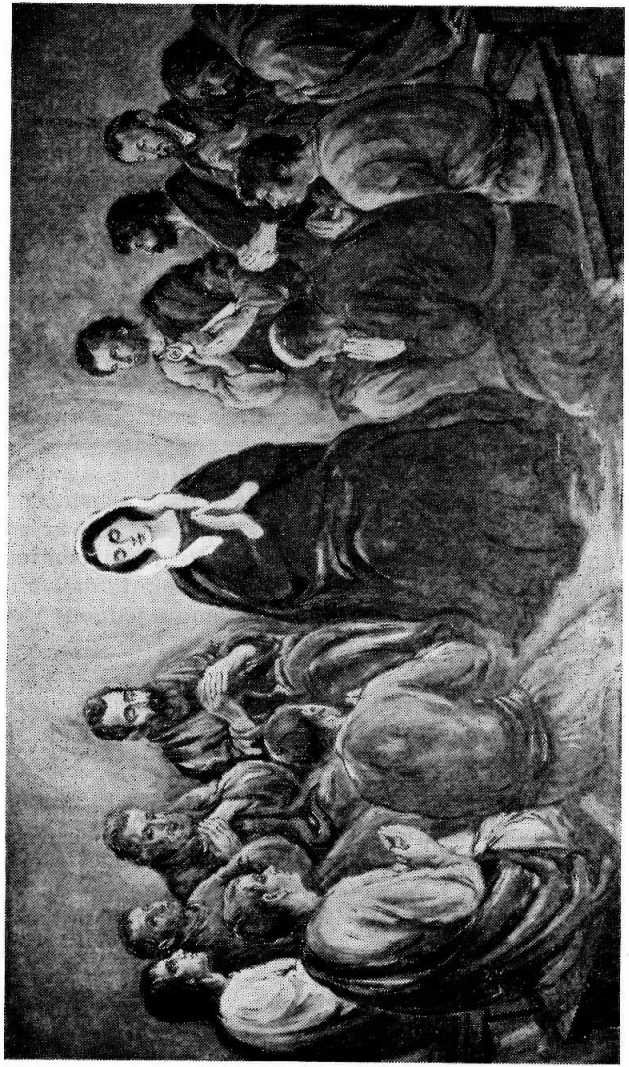

Povijest se, dakle, Crkve neprestano ponavlja. Pa kao što se prva Crkva u dvorani posljednje večere okupljala na molitvu oko Marije, Kraljice apostola, tako nas dokumenti II. vatikanskog sabora potiču da isto činimo. Zbog toga smatramo da je štovanje Gospe kao Kraljice apostola veoma suvremeno i nadahniteljsko.

U Zagrebu na Fratrovcu, u Malom sjemeništu Družbe Isusove, nalazi se lijepa kapelica Kraljice apostola, a u njoj reprezentativna oltarna slika, što je g. 1976. naslika naš poznati akademski slikar Bruno Bulić. Kapela sve više postaje malo svetište Kraljice apostola, mjesto susreta i molitve za svećenička, redovnička, misionarska i apostolska zvanja. U toj se kapelici svake godine blagdan Kraljice apostola sve svečanije slavi. Slavljenje njezina blagdana doziva nam u pamet sve naše apostolske dužnosti, koje u današnjim teškim, složenim i kriznim vremenima postaju sve glasnije i potrebnije. Da bi ih što bolje mogli vršiti, potrebno je da i mi danas, kao apostoli nekoć, budemo »jednodušno ustrajni u molitvi zajedno s Isusovom Majkom Marijom« (Dj ap 1, 14).

MOLITVA

Bože, Ti si svojim apostolima, dok su se molili s Majkom Isusovom Marijom, dao Duha Svetoga: daj i nama, na njezin zagovor, Tvome veličanstvu vjerno služiti i riječju i primjerom posvuda širiti slavu Tvog Imena! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

DODATAK

PRILOZI ZA UPOZNAVANJE SVETOSTI U HRVATA

BENEDIKT ROGAČIĆ

Uslijed naše ljudske slabosti i ograničenosti u prevelikom je radu uvijek neka opasnost da se poput Marte dadnemo na užurbanu djelatnost i pomalo zaboravimo ono što je Gospodin nazvao »unum necessarium — jedino potrebno«. O tome »jedino potrebnome« napisao je naš veliki sunarodnjak, Dubrovčanin, otac Benedikt Rogačić, DI, (1646—1719.) monumentalno djelo »Uno necessario«, koje otac Josip De Guibert, DI, ubraja među bolja asketska djela XVIII. stoljeća, i to zbog njegove pobožnosti, nadnaravnog osjećanja i znanstvene temeljitosti. A dubrovački piarist Frano Marija Appendini misli da to Rogačićevo djelo ide u red najboljih djela te vrste, što su u njegovu stoljeću uopće bila napisana. Velebnu zamisao tog djela mogao je stvoriti i ostvariti samo dubok i svestran genij kakav je bio Rogačićev. Djelo obuhvaća čitavu dogmatsku i moralnu teologiju, koju pisac tumači lijepo i duboko, imajući uvijek pred očima svrhu, a ta je: pomoći čitatelju da zadobije dobra vječnoga života — »ono jedino potrebno«. —

Njemački isusovac otac Jakov Brucker napisao je g. 1874. djelce pod naslovom »Die Kunst mit Gott zu verkehren — Umjetnost saobraćanja s Bogom«, koje je doživjelo, barem koliko je meni poznato, tri izdanja, a oslanjajući se velikim dijelom na djelo oca Rogačića. U predgovoru kaže da Rogačićevo djelo ima dvostruki cilj:

1. Dokazati kako je za pobožne duše korisno pouzdano saobraćati s Bogom.

2. Pobiti prigovore protiv toga pouzdanog saobraćanja.

Rogačićevo djelo dogmatski obrazlaže i tumači pitanja preko kojih se u duhovnim knjigama većinom prelazi, premda su za unutrašnji život duše od najveće važnosti.

Umjetnost saobraćanja s Bogom sv. Ignacije Lojolski naziva »familiaritas cum Deo« — prisnost s Bogom, lakoća u svemu i svagdje naći Boga. On želi da se ta vrlina cijeni i gaji više od svih posve naravnih vrlina i darova. Benedikt Rogačić bio je pravi Ignacijev sin baš po tome što je u svom životu ostvario tu krepost pouzdanog i prisnog drugovanja s Bogom. Svoj njegovoj subraći u Rimu to je bilo tako upadno da su ga nazivali »ocem koji je sav zaljubljen u Boga«. Rogačić je kao i toliki naši velikani poznat više u vanjskom svijetu negoli kod nas. Neka ovaj skroman prikaz pridonese barem nešto boljem poznavanju duhovne nauke toga našega velikana duha, a još više provođenju te nauke u naš vlastiti duhovni život i rad.

Promotrimo kako Bog želi da s njime pouzdano drugujemo! Jedan je stari pjesnik veoma dobro rekao da se ljubav i veličanstvo među sobom slabo podnose. Kralj, koji želi da ga njegovi podanici djetinje ljube, mora s dostojanstvom suverena i gospodara spojiti dobrotu oca. Ako dopusti da se njegov autoritet previše osjeća, ako pokazuje samo zapovjedničke crte lica, ako pripušta da mu se smije približiti samo u ropskoj podložnosti, tada će, doduše, ulijevati poštovanje i strah, ali nikada pouzdanje i ljubav. Zato su mnogi vojskovođe, o kojima je govor u povijesti, da zadobiju sklonost i simpatije svojih vojnika, često puta odložili znakove svoga dostojanstva, prijateljski se među njih pomiješali i pazili jedino na to da ne budu s njima

baš posve na istoj nozi. Tako nam Ciceron npr. opisuje Pompeja kako se za vrijeme javnih zborovanja znao pokazivati tako prijaznim da je, premda viši od sviju, nekom poniznošću sličio onima najnižima. — Rogačić je bio velik humanist i vrstan poznavalac klasične literature, pa se zato u svojim djelima često njome služi, navodeći iz nje primjere i citate.

Ta dobrota kojoj se divimo kod jednog vojskovođe ili kneza, a može je očitovati samo plemenit značaj i dobro srce, nalazi se u još kudikamo većoj mjeri kod najvišega Gospodina i Gospodara svemira, kod Gospodina Boga. Da bi On po svaku cijenu pridobio naša srca i zadobio našu djetinju ljubav, ne samo da dopušta nego i najžarče želi da s njime pouzdano saobraćamo kao prijatelj s prijateljem ili sin s predobrim Ocem, nastojeći da pri tom ne povrijedimo dužno poštovanje što ga dugujemo njegovu presvetom Veličanstvu.

Rogačić je isusovac, njegova je duhovnost ignacijska. Zato nas sve to što naučava podsjeća na ono što sv. Ignacije na koncu razgovora, nakon razmatranja o trostrukom grijehu, govori onome što obavlja duhovne vježbe: »Razgovor se zapodijeva pravo govoreći kao kad prijatelj razgovara s prijateljem, ili kao kad sluga razgovara s gospodarom, sad moleći koju milost, sad se optužujući zbog kakva prestupka, sad saopćavajući mu svoje stvari moleći za savjet u njima.« I ovdje se osjeća dvoje: prijateljsko povjerenje, ali i strahopočitanje sluge. Rogačićeva kao i svaka isusovačka duhovnost nužno izvire iz knjižice Duhovnih vježba, na njoj se nadahnjuje, njome se napaja, njome je pro-

žeta. Ono što nas uči Rogačić malo opširnije uči nas i sv. Ignacije u knjižnici Duhovnih vježba.

Da li nam je mogao na povjerljiviji i uvjerljiviji način neograničeni Gospodar svemira izreći tu želju svoga božanskoga Srca, negoli je to stvarno i učinio? Kad bi se koji zemaljski vladar lišio svih znakova svoga dostojanstva, kad bi obukao odijelo obična građanina, kad bi k svojim podanicima zalazio bez pratnje i tjelesne straže, kad bi skupa s njima sjedao za stol, kad bi s njima šetao i sve radio kao jedan od njih, kad bi ih nazivao prijateljima i braćom te dopustio da i oni njega tako zovu, da li bi se mogao još niže spustiti i pokazati im veću povjerljivost i prijateljstvo? — Jedva da bi mogao!

A upravo tako se Kralj i Gospodar neba i zemlje pokazao među svojim stvorovima, među ljudima kao jedan od njih, nama u svemu sličan osim u grijehu. O, uistinu, nepojmljivog li čuda, jer između najvećeg zemaljskog kralja i najzadnjeg podanika nije i ne može biti tako velika razlika, tako velik jaz kao između Boga i čovjeka, Stvoritelja i stvorenja.

Veličanstvo i slava našega Boga sakrila se pod siromašnu odjeću naše smrtnosti. Njegovo su prijestolje zamijenile siromašne i hladne jaslice. Njegovu vječnu palaču najprije zamazana stajica, a zatim siromašna tesarova kućica u Nazaretu. On se pomiješao među svoje podložnike kao jedan od njih. On na Jordanu čeka na red za krst pokore. On razgovara, putuje, hoda, sjeda za stol sa svojim podložnicima, kao njihov prijatelj i brat, kao jedan od njih. On ih naziva prijateljima i braćom.

On im je pristupačan i povjerljiv. I kako će dugo sve to trajati? — Ne samo nekoliko sati ili dana, nego pune 33 godine, čitav jedan mladi ljudski vijek. I ni to mu nije bilo dosta. Budući da je kanio ostaviti zemlju, zaodjenuo se u veo kruha, da sakramentalno ostane s nama sve do konca svijeta. Njegova ljubav ide i dalje: On želi da svi ljudi jednom dođu u njegovu palaču, da s njim skupa sjednu za isti stol na nebeskoj gozbi te da budu dionici njegove vlastite sreće i blaženstva.

O, doista, kojeg li čuda povjerljivosti, prijateljstva, dobrote, ljubavi i blizine našega Boga! On se ne zadovoljava da svoje podanike posjeti u njihovim kućama, on se sakramentalno po svetoj pričesti spušta i u njihova srca, i na taj način već na ovome svijetu imamo predokus neba.

Iz straha da nas ne bi prestrašilo njegovo Veličanstvo, i na taj način držalo daleko od sebe, on je sve učinio da se spusti k nama, da nam se približi i stekne naše povjerenje i ljubav.

Iz toga divnoga razlaganja oca Rogačića, što se temelji na knjižici Duhovnih vježba, a odiše onom kontemplacijom o ljubavi, Bog hoće na svaki način da s njime pouzdano drugujemo svaki dan. Vidjeli smo i dokazali s ocem Rogačićem, nadam se, na uvjerljiv način, kako Bog želi da s njime pouzdano prijateljujemo te s njime postanemo prisni. Protiv toga mogao bi se ipak navesti jedan ozbiljan prigovor, naime, da bi naša prevelika prisnost mogla povrijediti uzvišeno Veličanstvo najvišega Gospodina ili mu bar umanjiti dužno strahopočitanje. Ako smo s nekim previše prisni, onda smo nekako slobodniji i vladamo se kao njemu rav-

ni. Zato se velikani ovoga svijeta uvijek zaogrću nekim sjajem i brižno paze da se ne bi toliko spustili, pa previše olakšali pristup svojih podložnika. I ako bi netko prema njima bio odviše slobodan, oni će ga već svesti na suzdržljivost

Humanist otac Rogačić navodi za to nekoliko primjera iz antike. Pripovijeda se za cara Augusta da je jednom bio od nekoga pozvan k stolu, ali upadno škrto podvoren. Zato je na odlasku rekao onome koji ga je pozvao: »Nisam kanio stajati s tobom na tako intimnoj nozi.« O Septimiju Severu pripovijeda se nešto još više. Prije nego je postao car, bio je jednom zgodom kao poslanik poslan u Afriku. Ondje se susreo s nekim običnim čovjekom, koji je prije bio njegov pouzdanik i sada mu pohrli ususret raširenih ruku želeći ga zagrliti. Sever, koji se takvim ponašanjem osjetio povrijeđenim, dade ga izbiti, a jedan je glasnik pri tom izvikivao da plebejci ubuduće s više poštovanja moraju postupati s poslanikom rimskoga naroda.

Gospodin Bog, najviši gospodar, nije takav. Ako su ljudski mogućnici takvi, to je zato, kaže otac Rogačić, što njihova vlast počiva na slabom temelju pa se ne može bez poštivanja ni održati. A jer je veličanstvo nebeskoga Kralja neizmjerno i beskonačno te utemeljeno na samome njegovu neizmjerno savršenom biću, to se ono može sniziti po volji bez straha da bi bilo razgolićeno i lišeno sjaja dostojanstva.

Iznijeli smo barem mrvičak iz duhovne nauke našega velikoga sunarodnjaka Benedikta Rogačića u želji da nas to potakne na povjerljivost s Bogom — vrlinu vlastitu svim svecima — da Bog bude

naša prva stvarnost, bliži nam nego mi sami sebi, da naš život već ovdje na zemlji po primjeru svetaca bude neprestano prisno, duboko, pouzdano prijateljsko druženje s Bogom, da već ovdje svjesno posjedujemo svoje najveće Dobro, ono Dobro koje će i s onu stranu groba, u vječnosti biti naša potpuna sreća i neizrecivo blaženstvo.

DANICA ŠIROLA

U svesku duhovnih velikana za travanj upoznali smo autobiografiju Danice Širola do njezine 20. godine života. Jedan moj subrat, profesor u dubrovačkome Sjemeništu, pročitavši je, napisao mi je ovo: »Iznenadila me ljepota duše Danice Širola. Nikada za nju nisam čuo. Možda bi bilo dobro skupiti sve njezine spise i izdati ih. Njezin primjer mogao bi lijepo djelovati na duše naših kršćanskih djevojaka. A utješna je misao da smo u našem Zagrebu, uz Langa, Vošnjaka, Merza, imali i tako divnu dušu kao što je Danica . . . «

Da bismo je još bolje upoznali, iznijet ćemo najzanimljivije odsječke iz njezina duhovnog dnevnika od 8. XI. 1920. do 16. I. 1921. Na taj način njezinu autobiografiju samo u drugom obliku nastavljamo. Danica je nastavlja svojom lonzikom:

»S križem za Kristom!«

Krašić, 8. XI. 1920. Isuse!

U dva dana što sve preživjeh da opišem, previše bih izgubila vremena. Tek s nekoliko riječi glavnije da spomenem da istaknem prve utiske što ih učini na mene novo moje učiteljsko mjesto.

6. ovoga mjeseca odlazila sam od kuće. Čudno me obuzimalo neko čuvstvo, čudno, nikada još ne osjećano. Što bijaše razlog? Ne znam. Ta više puta odlazila sam već od kuće, ali to nikada još ne bijaše tako tjeskobno u duši kao tada. — Sobica moja — i s njom se tako teško rastavih. Suznih očiju klečala sam pred kipom presvetoga Srca Isusova na oltariću mojem što stoji, suznih očiju molila

sam: »Isuse molim Tebe, Ti da me pratiš, Ti da me nikada ne ostaviš.« I plakala sam klečeći, plakala sam i neka me bojazan obuzimala. »Isuse, nemoj me ostaviti!« — bio je vapaj duše moje. — Nisam se mogla odijeliti, dok me ne pozvaše, jer bijaše vrijeme da se krene na kolodvor.

— »Danice, ideš u svijet — rekao mi tata suznih očiju. — Ideš u svijet, kćeri, čuvaj se zla, jer zlo je najveća nesreća. Danice, Bog neka Te prati!« Zato što je tata plakao i ja sam morala plakati. Na kolodvor pratila me mama, a putovala sam s tetkom. I mama je plakala stavljajući znak sv. križa na čelo moje. U mojim se očima opet pojavile suze. — Isuse, bilo mi je tako teško.

Rastasmo se — vlak je krenuo. Isuse, u svijet idem na slavu da radim Tvoju. Isuse, nemoj me ostaviti, vapila je duša, a željeznica sve se više odmicala od Zagreba.

U večer oko pola 9 sati stigli smo u Krašić. Čulo se dugo večeri one, društvo bijaše veselo, tek ja uz najbolju volju i svladavanje nijesam izdržati mogla — odoh spavati.

Jučer 7. XI. prvi moj dan u Krašiću. Isuse, kako mi bilo u crkvi teško, plakala sam, nisam mogla primiti sv. Pričesti. Bijaše li to krivnja moja — moja nemarnost? Žrtva bijaše velika, Isuse. Koliko me bolilo vidjevši ono silno guranje u crkvi. Puna bijaše crkva ljudi — dupkom puna — tek se gurahu kao da ne znadu gdje su.

Poslije podne poslali iz vlastelinstva obližnjeg kola po tetku, pa trebala i ja s njome da krenem. Isuse, u kakovo ću društvo doći, Isuse, ja — koja

se nikada micala nisam iz sobice svoje. Isuse, Ti tako želiš — evo me idem i pošla sam.

Kod kuće bijahu tek stari gospodin i gospođa — prijazni ljudi. Ne mogahu dosta da se načude meni — tako malena, tako mlada — pa već učiteljica. U veče dali nas odvesti kući.

Htjela sam već jučer što da zabilježim, ali ne bijah raspoložena. Isuse, molila sam, vruće sam molila, dugo sam molila (zar predugo?). Molila sam, Isuse, da mi ne kratiš svete Pričesti, jer uskratiš li mi to, tad zaista slabost moja mogla bi me nadvladati. Isuse, Ti si čuo moje jučerašnje molitve? Isuse, jesi, jesi!

Digoh se danas u 6 sati i molila sam jutarnju molitvu, pomoći i jakosti molila sam... Spremih se tada i krenem u crkvu. Krenem u sakristiju do g. župnika. Zamolih ga za svakidanju svetu Pričesti. — Svaki dan bit će jako nespretno i meni nezgodno, jer ja ne dolazim tako rano.

— Da vam nespretno i nezgodno ne bude, pobrinuo se sam dobri Bog. Ta ja imam školu svaki dan samo poslije podne, pa mogu dolaziti i k sv. misi, a pod sv. misom primiti sv. Pričest. — I bi uređeno tako. I danas ja sam, Isuse, primila Tebe u svoje srce. Isuse hvala!

I u školi bijah danas prvi puta. Kako me gledahu djeca, baš čudo kako?! I počela sam raditi s Tobom, Isuse, u Tvoje ime. Bogu na slavu! Devedesetero djece. Lijepa četica. O Isuse, da mi je sva ova nježna srca privesti pred prijestolje Tvoje, privesti Tebi, Isuse. Isuse, ja ti prikazujem srca ova mala, ja Te molim Ti ih primi, Ti ih čuvaj, ta dječica tako su mila. Kako se sretna osjećah u njihovoj sredini. Isuse, ne dopusti mojom da kri-

vnjom propadne duša koja, nježna ova duša! O Isuse, kako se sretno osjeća duša moja, za Tebe malo raditi da smije! Isuse, dopusti prije nego umrem, nešto da učinim za Tebe!

10. XI. 1920. Službena vizita u župnom dvoru. Za mene kako je teško obavljati ovakove posjete. G. župnik dobro me primio. No, zašto me odgovara od svakidanje sv. Pričesti? I da vjeronauk ja držim u mojem razredu, želi g. župnik. Njemu je nezgodno poslije podne dolaziti u školu. Isuse, Ti to želiš?...

I na pošti bijah i tamo me predstaviše kao novu krašićku učiteljicu. Isuse, zašto je svima tako čudno što svaki dan idem na svetu Pričest? Ta već svi o tome govore, toga još ni vidjeli ni čuli nijesu. Isuse, daj da ustrajem do konca! Isuse, bez Tebe meni života nema.

11. XI. 1920. Odakle toliki umor? Ta ja ništa ne radim do ona tri sata u školi što proboravim, a može li se to nazvati radom kakvim? A moje nastojanje da slavu Tvoju širim, gdje je? Isuse, oprosti!

Zašto me san nadvladava ta tek je pola devet? Ništa više ne mogu, tek još večernju molitvu pa u krevet. A htjela sam još raditi danas.

I Kristina me posjetila. Učiteljica iz Vrhovca došla da posjeti krašićku učiteljicu. Isuse, i na to-me hvala!

Gospode, umijem li raditi po osnovama svojim, umijem li se pripravljati, onako kako sam ja zamislila za samostan? — Isuse, kada ću Te zaista svojim nazvati moći?

12. XI. 1920. Danas primih prvo pismo — a to je od tate, od moga dobroga tate. I kartu jednu također od tate. O, kako se radosno očekuje i prima pošta — vijesti od kuće što dolaze!

Isuse, zašto ja moram svaki dan živjeti u bojazni i strahu hoću li dobiti sv. Pričest? ... Zašto je g. župniku to tako teško? Zar mu time mnogo posla zadajem, zar mu time mnogo oduzimam vremena? Isuse, meni je tako žao kad vidim da je to g. župniku teško. Ali ja se time ne dam smesti. Ja vidim da mu je teško, ali ipak idem pa ga mučim. Činim li krivo? Isuse, oprosti, ali bez Tebe što mi je život? Isuse, bez Tebe kako bih izdržala borbu i svladala napasti? — Da ne idem svaki dan, da ne mučim g. župnika, pojavi mi se misao u duši. Je li to napast? Ja je odbijam, ja vapim za pomoć i Tebe čujem gdje mi dovikuješ: »Ustraj, ustraj!« Isuse, je li to Tvoj glas? Ne zadajem li ja zaista odviše posla g. župniku? Isuse, što mi je činiti?

U s t r a j !

Isuse, daj da na putu kojim me Ti vodiš ustrajem!

Euharistijski život ovdje kao da spava. Isuse, smiluj se narodu — ta ovaj je narod dobar i pobožan, dolazi k sv. misi. Tek pričest kao da ne postoji. Isuse, daj da upoznaju sakramenat Tvoje ljubavi, daj da upoznaju ljubav Tvoga presvetoga Srca!

I pobožnost Tvojemu presvetom Srcu ovdje nije poznata. O da mi je ove ljude upoznati s velikom ljubavi Tvoga presvetoga Srca! O da mi je ove duše privesti u Tvoje okrilje! Ti za njima čezneš. Isuke, reci što mi je činiti da ih upoznam s pre-

svetim Srcem Tvojim? Slaba sam i nemoćna, Isuse, Ti mi pomozi! O da mogu, prije nego umrem, nešto učiniti na slavu Tvoju!

Danas sam prvi puta ušla u neku seljačku kuću. Isuse, Ti želiš da radim. Isuse, Ti me vodi!

13. XI. 1920.

Sveti Stanislave, moli za nas!

G. župnik me molio mjesto njega da u svome razredu držim nauk vjere. Pristala sam, ta kako da mu ne pomognem, samo budem li ja to znala? — Isuse, Ti ćeš pomoći.

A sutra je nedjelja. Hoće li mi g. župnik dati Pričest? Isuse, dođi, nemoj me ostaviti!

Kako me čudno svi gledaju što polazim na sv. Pričest. Bijah sama, ali s koliko radosti sada, jer više nisam sama. Priključila mi se učiteljeva gospođa i dvije žene pristupile su danas k stolu gozbe Tvoje, Isuse!

Bogu hvala!

Isuse, samo milost ustrajnosti molim. O, ja sam uvjerena da me previše ljubiš, a da bi me ostavio samu. Isuse, kako mi je po Tebi duša puna radosti i sreće!

14. XI. 1920.

Današnja pošta donijela mi zamotak s lijepim brojem Glasnika presvetoga Srca Isusova. Isuse, Ti želiš da radim ljubavlju Srca Tvojega, kako bi je narod upoznao. Hoću, hoću, radit ću!

15. X. 1920.

Gospode, koliko radosti duši mojoj, koliko sreće joj pružaš! Ne osjećam se više osamljena. Tako danas opet pristupila žena neka k svetoj gozbi Tvojoj. A to se ovdje do sada nije vidjevalo.

O, kako bih ja bila sretna mnogi da dolaze gozbi svetoj Tvojoj! O jadnici, oni ne znaju milost gdje se u izobilju dijeli, ne znaju suze gdje se brišu, boli gdje se blaže, ne znaju jadnici ljubav gdje gori vruća, ljubav za svakoga pojedinoga.

Bijah opet u kući neke žene. Ovdje narod živi u zadrugama, pa sam govorila s više njih. I dala sam im jedan primjerak Glasnika, govorila o njemu. Oni će ga za dojduću godinu naručiti. Isuse, Ti mi pomozi da narod s Glasnikom upoznam, a po njemu upoznat će sami veliku ljubav Tvojega presvetoga Srca!

Isuse, budi mi na pomoći!

16. XI. 1920.

Zašto moram živjeti u neizvjesnosti hoću li primiti i dobiti svetu Pričest? I kad već pred oltarom klečim, jer uvijek nisam sigurna. A moja želja, moja čežnja sve veća biva. Koliko svaki dan molim da mi ne uskratiš svoga dara, Isuse!

O kako je radosna duša moja! Kako mi je lijepo ovdje u školi. Lijepo mi je, ali osjećam da ovo mjesto nije za mene. Moja duša traži nešto drugo. Isuse, u samostan!

17. XI. 1920.

G. župnik došao da mi vrati posjet. Kako me ljubezno pozdravio. Donio mi veliku sliku kako Isus pričešćuje.

— Za uspomenu od mene — rekao je smiješeći se. I napisao je na slici: Spomen gđici Danici Široli — Stjepan Huzek, župnik u Kraščiću.

Danas sam prvi put bila vjeroučitelj u školi. Imala sam tumačiti djeci Isusovo krštenje i izve-

sti: u Bogu su tri osobe — Bog Otac — Bog Sin — Bog Duh Sveti. Djeca su naučila.

18. XI. 1920.

Boli u glavi bivaju opet veće, osobito noću. Sretna sam, Isuse, da smijem malo i trpjeti.

20. XI. 1920.

— To je moj kapelan — tako me danas nazvao g. župnik. Kraščički kapelan — za mene opet jedno novo ime. Isuse, kad bih barem raditi mogla, mnogo raditi na slavu Tvoju, kao što bi mogao kapelan.

— Ali sada treba da jedeš i za učiteljicu i za kapelana, čuješ mala — rekla mi je tetka.

Kako me, zaista, muče tim jelom. Nikada im dosta ne jedem, neprestano u mene turaju, a to je za mene žrtva. Isuse, Ti to želiš?

Glava opet — glava.

Isuse, hvala! Isuse, daj da barem malo trpjeti mogu, kad ništa drugo ne radim.

Isuse!

21. XI. 1920.

Danas se otputih u obližnje mjesto, u Vrhovac da posjetim kolegicu. Na putu smo sreli nekoliko djevojaka. A kad sve do nas dođoše, zagledale se u mene kao u kakvo čudo. Da — njima još nepoznato biće.

— Ovo vam je nova gospodična — jedna će od njih.

— Koza, koja? — čuli se glasovi.

— Ova u crnom.

— Zar ova mala? To da je gospodična? Ti si zbilja bedasta, kako bi ova mala mogla biti gospodična?

— Je, je, ova mala vam je gospodična, ona u školi uči moju sestru.

Isuse, je li ova mala gospodična onakva kakva bi morala biti?

Snijeg je pršio, tu i tamo tek pahuljica koja — a put bio suh napola smrznut. Do Vrhovca nije daleko, tek jedan sat hoda, ali neprestano uspinjanje na brdo i silaženje niz brdo jako me izmorilo. Kad sam se vratila kući, bilo je pola osam.

23. XI. 1920.

Kolikom mi je opet radošću danas ispunjena duša. Danas samo da glasno ne kliktah od radosti kad pristupiše sv. Pričesti dva starija čovjeka i momak jedan, a da žene i ne spominjem.

Da spomenem i dnevni red po kojem ovdje živim.:

Ustajem u 6 sati.

Jutarnja molitva, krunica, razmatranje, sv. misa, sv. Pričest, zajutrak, slobodno vrijeme. Najprije priprema za školu, a što preostane vremena, čitam ili pišem.

Ručak. Od 1—4 ili 4 i pol škola. Zatim kratak pohod Isusu u Presv. Sakramentu. Poslije toga je slobodno vrijeme ili šetnja ili čitanje ili pisanje.

U 9 sati idem u krevet, a prije obavim večernju molitvu koja se koji puta četvrt sata produlji.

Isuse, sve na slavu Tvoju!

26. XI. 1920.

Danas sam primila dvije pretplate za Glasnik. Zar ću ipak moći nešto učiniti na slavu Tvoju, Isuse? Ja toga zavrijedila nisam.

Ide malo teško, jer glava sve jače boli. Dopusti, Isuse, da smijem više trpjeti! Želim trpjeti za spasenje neumrlih duša, za obraćenje grešnika.

28. XI. 1920.

Prva zornica. Još je mrak, a crkva osvijetljena tek s nekoliko svijeća. To tajanstveno svjetlo dušu napunja nekom pobožnošću. Crkva je bila puna.

2. XII. 1920.

Poveli me u Pribić. To je mjestance tek pola sata udaljeno od Krašića. I u velikom društvu, Isuse, ja sam samo uz Tebe.

3. XII. 1920.

Prvi petak. Ovdje se i ne zna da je prvi petak. Narodu je nepoznata pobožnost presvetom Srcu. On ne zna koliko Ti Isuse po svojem presvetom Srcu želiš dati milosti, on ne zna koliko silna ljubav u Tvome Srcu i za njih gori.

U crkvi doduše ima oltar presv. Srca Isusova, ali nije urešen, a danas je prvi petak. O, kad bih mogla sve ljude ove poučiti i upoznati s presvetim Srcem Tvojim, sve kad bih mogla privesti pred prijestolje ljubavi Tvoje, Isuse.

Što ja mogu? Isuse, što mi je činiti? Zar ja ne bih mogla ništa, baš ništa poraditi da se i ovdje upozna pobožnost presvetoga Srca Tvojega? Isuse, daj da i g. župnik poradi na tome i da počne propovijedati narodu o ljubavi presvetoga Srca Tvojega!

Isuse, daj da i ja nešto smijem učiniti na slavu Tvoju!

4. XII. 1920.

Ljubav me Tvoja, Gospodine, sve više omamljuje, ljubav me Tvoja sve više ispunja, silnu, neo-

doljivu budi u meni čežnju ... u samostan. O kada će doći onaj presretni čas u zagrljaju Tvojem, kad osjetim za vijeke da sam Tvoja? — Isuse!

6. XII. 1920.

Malo čudno bijaše mi u duši. Prvi put na ovaj dan za djecu tako radostan — sveti Nikola — da sam daleko od kuće. Dan kao svaki drugi — tek se vraćaju i redaju u svijesti one mile uspomene. Više nisam dijete, Isuse!

Donijeli mi opet pretplatu za Glasnik.

Kolima me odvezli u Draganić, obližnje mjesto. Da se izvezem na svježem zraku. Bilo je lijepo.

8. XII. 1920.

Blagdan je, a u našoj crkvi samo zornica. Mise nema poslije.

Mladen se povratio. Iz Albanije se povratio nakon dugog očekivanja. Vratio izmučen, izmrcvaren. Bogu dobrome hvala da je živ ostao — piše mi tata. Vratio se, Isuse, daj da se i k Tebi vrati! Dobar je bio — zbornik Marijin — misli li još na to? Isuse, molim i za spas njegove duše, a molbe moje odbiti nećeš.

Kolegicama poslali od naše kongregacije danas da obnove posvetu. A na mene zaboravili?

Nisam vrijedna, znam nisam vrijedna, ali ja sam ipak posvetu obnovila. Marijo, Marijo! Ti čuješ dijete svoje!

Zagreb, 23. XII. 1920.

Opet nekoliko dana usred braće i roditelja mojih. Kako me dočekaše ... mamica suznih očiju, a i tata tako se radovao. A čemu? Nevaljanka, vragoljanka mala, kako on kaže, što je došla kući.

Koliko radosti u duši, kad sam nakon oduljeg vremena prekoračila prag hrama Tvojega, Isuse! — I jednu molbu nijesi mi odbio. Danica, dobra Danica smije doći sa mnom u sobici mojoj Božićne dane da proboravi.

Isuse, Bogu hvala!

24. XII. 1920.

Badnji dan, o kako je lijepo prošao taj Badnji dan.

Skupismo se svi kod večere — posne večere. Mnogo nas je bilo. Osim domaćih bila kod nas i dobra Danica i učiteljica neka iz Čakovca. Božićno je drvce okićeno bilo, djeca su ga u velikom veselju kitila čitavo do podne.

Božica mala, kćerka brata mojega, dijete od 3 godine, bila je nestrpljiva.

— Bakica, kad bu došel Isusek? I ja imam Isuseka rado.

— Teta Danica, kaj ne da Isusek ima rado dobre pucice? Ja sam bila dobra. Ja se svaki dan molim Isuseku. Joj, joj, kaj bu meni Isusek donesel?

Najednom zazvoni u drugoj sobi zvonce.

— Isusek je došal i mala problijedi. Neki strah, neka bojazan obuzela je i ona grčevito uhvati majku svoju.

Pođemo svi u sobu odakle se zvono čulo.

Božićno okićeno je drvce, na njemu svjećice gore i posebnim ugodnim sjajem obasjavaju i dušu pune nekom radošću. Podno drveta poredani bili darovi sve zamotani u bijeli papir, okićeni borovim grančicama, a na svakome nečije ime.

Svi se zagledali u bor, a brat udari u glasovir i zaori veselo pjesma: »Narodi se kralj nebeski.«

Iz naših srdaca dizala se pjesma ova, a za njom veselo zapjevasmo: »O pastiri, čudo novo!« Kad to bi ispjevano, pred božićno drvce stupe Marica i Ružica da pozdrave sve prisutne prigodnom pjesmicom, što ju tata napisao. On to obično čini svake godine...

Djeca su završila, a uokolo još su svi plakali.

— Bakica, bakica, gledaj — stane najednom vikati mala Božica — Isusek je donesel puru. Gledaj, tamo je pod borom! Bilo je to tako zgodno rečeno te se svi počeli smijati, a Božidar udari u glasovir i svi složno zapjevasmo: »Svim na zemlji mir veselje.« Nakon toga svi kleknemo i molimo »Oče, naš...« Sada je slijedilo dijeljenje darova. Bogu hvala!

U Krašiću, 4. I. 1921.

Prošli su i Božićni praznici i staro ljeto i Nova godina. Prođe, u nepovrat prođe. Bijah kod kuće i lijepo mi je bilo.

Prošla evo godina 1920. Nema je više — ali uspomene, nezaboravne uspomene ostadoše. Bijaše gorkih časova, gorkih zaista, ali za njih radosno Bogu hvalim. Dopustio je Gospod u velikoj dobroti svojoj da okusim kapljicu iz pelin-čaše njegove gorke muke, dopustio je i ja boli da osjetim, a sve to dopustio je zato bolje da upoznam neizmjernu ljubav njegovu. O Gospode, hvala!

Što sve u sebi krije ovo novo ljeto? Što sve krije i za moju dušu? Isuse, ne znam i neću da nagađam. Znam, bit će samo ono što si Ti odredio, pa čega onda da se bojim? Zar nije sve što od Tebe dolazi za dobro moje duše? Tek jedno da Ti kažem na pragu ove nove godine.

Isuse, sve, sve prikazujem Tebi. I srce i dušu svoju i život svoj. Sve što činim, sve što će me ove godine zadesiti, pa bile radosti ili žalosti, boli ili teškoće, sve, sve, Isuse, prikazujem Tebi...

16. I. 1921.

Gospode, što mi je činiti da omilim Tebi? Što mi je činiti da postanem svetom? Je li to s moje strane moguće? Sveci su tvoji provodili pokornički život. A ja nikakvih pokora ne činim. Koliko me puta obuzme želja da si naložim oštru pokoru... Preslaba sam zdravlja, kažu, da trapim tijelo svoje. Prije dok još nisam znala da od mene tražiš poslušnost, često sam si zadavala male pokore, a sada ne smijem. Isuse, što mi je činiti da omilim Tebi?

Sveci su Tvoji provodili život molitve. A ja? Znadem li ja uopće moliti? O, koliko Te molim, Gospode, nauči me dobro moliti. Molim li ja dosta? Malo je ono što molim, premalo. Ujutro nešto. Ranije ustanem, to mi nisu zabranili, da obavim razmatranje i jutarnje molitve. A kroz dan? Često uzdišem i svoj posao prikazujem Tebi. Uvečer iza devete ure ne smijem više moliti. Opet poslušnost, tek se bojim da to nije samo moja nemarnost. Gospode, nauči me pravo i dobro moliti!

Tvoji su sveci provodili život kreposti. A kreposti, gdje su moje kreposti? Svece Tvoje resila je poniznost, a što ja nalazim u duši svojoj? Oholost. Ljubav, vruća ljubav resila je svece Tvoje, a moje je srce mlako, premda uviđa veliku ljubav Tvoju kojom ga susrećeš.

Gospode, Ti me vodi putem pravih kreposti!

Sveci su Tvoji provodili život rada. Da, radili su neumorno da prošire Tvoju slavu. A ja, Isuse,

što radim? Može li se to uopće nazvati radom? O, kako bih htjela barem nešto malo u životu da učinim na slavu Tvoju!

Što mi je činiti, kako urediti život, da vršim uvijek ono što ti želiš? Hoću li dočekati sretni onaj čas, kad više ništa ne budem činila po volji svojoj, već pravom sigurnosti da činim ono što Bog od mene traži?

Vidim, vidim život takav u samostanu. Odreći se posve volje svoje i raditi samo ono što Bog po poglavarima zapovijeda. Odreći se svijeta i ljubiti samo Boga, činiti sve iz ljubavi prema njemu. Gospode, daj izbavi me što prije iz vrtloga ovoga svijeta!

UZ DANIČIN DUHOVNI DNEVNIK

Iz ovog dijela Daničina dnevnika sve jasnije se nazrijevaju glavne silnice njezine duše. Izvanredno velika želja za Isusom u svetoj pričesti. Iako je to bilo nakon dekreta Pija X. o čestoj i svagdašnjoj pričesti, taj dekret u župi, u kojoj je kao učiteljica živjela, još nije bio ostvarivan. No ona će svojom upornošću, svojim nonkonformizmom malo-pomalo probiti led i učiniti da ono što je bilo čudno i neshvatljivo postane ipak razumljivim. Tako je ona svojom ljubavlju prema Euharistiji postala jednim od pionira procvata euharistijskoga života kod nas.

Danica nam se pokazuje i kao duša koja je prihvatila pobožnost Srcu Isusovu. Ona je uvjerena u njezinu vrijednost i želi je u svojoj okolini širiti. Tako se uvrštava i u apostole pobožnosti Srcu Isusovu kod nas. To su oni koji su shvatili da je ta pobožnost odlično sredstvo da se upozna Kristova

neizmjerna ljubav. Oni s Pavlom žele da u svima »Krist stanuje po vjeri; da u ljubavi uvriježeni i utemeljeni budu sposobni shvatiti zajedno sa svim svetima koja je tu širina, duljina, visina i dubina, i upoznati ljubav Kristovu, koja nadilazi spoznaju; da budu ispunjeni do sve punine koja dolazi do Boga« (Ef 3, 17—19).

Daničina je pobožnost prilično osjećajna, subjektivna i individualistička, no ipak nije zatvorena u se, jer se želi otvoriti i drugima, za njih nešto učiniti, njih bliže privesti Kristu.

Danica nam se, napokon, očituje kao duša koja čezne za redovničkim životom u samostanu. Ta je čežnja tako velika zato što je uvjerena da će na taj način najbolje sva pripadati Isusu. Mislim da je ona posve u skladu s onim što nas o redovničkom životu uči danas II. vatikanski sabor. I danas, kad Crkva strepi nad krizom i nestašicom redovničkih zvanja, svjesna koliko je to bolno pogađa, primjer Danice Širola može djelovati veoma pozitivno. Ona je po Isusovu nadahnuću shvatila ljepotu i vrijednost redovničkoga života.

Veseli nas također, dok čitamo ovaj dio njezina dnevnika, što se znatno poboljšalo i stanje u odnosu prema njezinim roditeljima. Oproštaj od kuće, pisma i povratak za Božić jasno to pokazuju. Netko je čvrsto zahvatio i u njezine moltve i pokore i nametnuo joj spasonosnu poslušnost. I na taj se način ispravljaju neke krivulje u njezinu životu. Sve u svemu, čitajući njezin dnevnik, pratimo ukorak pokrete milosti i naravi u njezinoj duši, postajemo svjedoci duhovne izgradnje jedne duše, koja je sigurno pod posebnim zahvatom milosti. Njezino duhovno iskustvo može i nama koristiti.

O ZAVIČAJU I DJETINJSTVU PETRA PERICE

»Lijepa naša domovino,
Oj junačka zemljo mila!
Stare slave djedovino,
Da bi vazda sretna bila!
Mila kuda si nam ravna,
Mila kuda si planina!

Pored srednjeg dijela dalmatinske obale uzdiže se visoka i vrletna planina Biokovo. Njezine obronke oplakuju, za vrijeme »bonace« miluju, a za vrijeme juga šibaju plavetni i pjenušavi jadranski valovi. Njezine vrhunce često ovijaju gusti tmasti oblaci i dostojanstveno nadlijeću kraljevski orlovi. »Oro gnijezdo vrh timora vije, jer slobode u ravnici nije!«

Planina je duga 36 km, a najveća joj je širina 9 i pol kilometara. Najviši vrh Sveti Jure, posvećen svecu, koji se u Dalmaciji mnogo štuje i čije ime nose mnogi Dalmatinci, visok je 1762 metra. Teško se na nj uspeti, ali tko se odvaži, neće se pokajati, jer će uživati u opojnoj planinskoj svježini, u čarobnoj ljepoti krajolika i prostranim vidicima, koji se lako ne zaboravljaju. Da, veličanstveno je to naše Biokovo, i kad ga pali žarko mediteransko sunce, i kad bjesni među njegovim stijenama strašna bura, i kad mu vrhove pokrije debela sniježna naslaga, koja se na nekim mjestima znade zadržati čak do mjeseca srpnja. No uza svu veličanstvenost puno je i dražesne idile, jer mu podnožje nadlijeću bijeli galebovi, a ljetnu žegu

ublažuje svježi maestral. Idilu povećavaju stada ovaca, koja pasu na biokovskim, makar i hladu oskudnim pašnjacima oko stalnih stanova i privremenih stanova. Uz more je razvijeno maslinarstvo, vinogradarstvo, ribarstvo, pomorstvo i turizam. Zato se tu nižu naselja jedno za drugim poput jata bijelih galebova. To su: Drvenik, Podgorá, Zaostrog, Brela, Gradac, Igrane i najveće i najpoznatije Makarska, prema kojem se čitav kraj zove Makarsko primorje.

Makarska je danas gradić, koji broji oko 8000 stanovnika. Ima ljepu luku i nadaleko je poznato kupalište. Grad se sastoji od stare jezgre tipičnog mediteranskog gradića sa stepenčastim zbijenim ulicama i mlađeg dijela uz obalu prema donjoj luci s plažom i borovom šumom.

Grad ima bogatu crkvenu prošlost. U njemu je osnovana biskupija već na Solinskom crkvenom saboru g. 533. Prvi biskup zvao se Stjepan. Od tada pa sve do XIV. stoljeća nepoznata je povijest makarske biskupije. Istina g. 1320. spominje se biskup Valentin, koji je pred Stjepanom Kotromanićem pobjegao u Omiš.

U XVII. stoljeću u Makarskoj biskupskoj časti većinom nose franjevci. Koncem XVII. stoljeća makarskim biskupom postaje splitski kanonik Nikola Bijanković, veliki misionar i propovjednik, koji je umro na glasu svetosti i o kome se vodio postupak za beatifikaciju. Na njegovo grob još i dandanas hodočasti pobožni narod. Leon XII. poznatom bulom »Locum beati Petri« od 30. VI. 1828. pripojio se makarsku biskupiju splitskoj. Stolna crkva sv. Marka iz g. 1766. proglašena je sustolnom, a prepozit kaptola s biskupskom čašću bijaše

vikar splitskoga biskupa za makarski teritorij sve do g. 1918., kad je posljednji biskupprepozit Dr. Juraj Carić postao splitskim biskupom.

Podno vrletnog Biokova, pola sata daleko od Makarske, nalazi se selo **Kotišina,** komšiluk župe Makar-Kotišina. Župa je osnovana g. 1760. Župska crkva sv. Ivana Krstitelja sagrađena je g. 1854. Osim nje postoji još jedna crkva i dvije kapelice. Župa broji oko 1.400 duša.

Tako je barem nekoć bilo. O novijim prilikama u Kotišini pisao mi je 30. svibnja 1964. Don Mate Kaleb, tadašnji kapelan u Makarskoj: »Kotišina s većim Makrom sačinjava jednu župu: Makar-Kotišinu. Jedan i drugi dio župe ima svoju župsku crkvu. Makar sv. Ivana Krstitelja i Kotišina sv. Ante Padovanskoga.

Kotišina je malo mjesto, koje sada ne broji niti 50 stanovnika, smješteno pod gordim klisurama Biokova. Odande puca lijep pogled na more te na otoke Brač, Hvar i poluotok Pelješac. Nekoć je ovo mjesto bilo znatno brojnije, a mislim da broj stanovnika nije nikada prelazio 200. Nakon II. svjetskog rata broj stanovnika naglo je počeo opadati. Mnogo ih je poginulo u ratu, a drugi uslijed novih uvjeta života pomalo su selili u obližnju Makarsku. Ali smrtni udarac i onako već umirućem dijelu župe zadao je jaki potres koji je 7. i 11. I. 1962. zahvatio ovo područje.

O vjeri ovoga naroda prije rata svjedoči nova lijepa crkva sv. Ante, sagrađena 1900—1901. uglavnom prinosima i radom samih mještana. Nakon rata vjerski nehaj i stotine drugih razloga i nerazloga silno su oslabili vjeru ovoga stanovništva. Oni koji je imaju, čvrsto su je zakopali u srcima da im

je tko ne primijeti. Sveta misa, uslijed nestašice svećenika, rijetko se nakon rata držala. Tek malo pred potres bila je uvedena svake druge nedjelje. Na misi bi prisustvovalo oko 20 osoba, uglavnom starice i nešto sitne djece, a od muškaraca samo jedan. Nakon potresa svak misli na seobu; već su mnogi iselili, a gotovo svi grade kuće u Makarskoj, tako da se može već nazreti skora smrt i opustošenje toga malog mjesta.

Prije rata ljudi su se uglavnom bavili poljodjelstvom, obrađivali škrtu zemlju, pa čak i po samim vrtačama Biokova. Ima nešto maslina i vinograda, danas većim dijelom zapuštenih. Ono malo mlađeg svijeta što ima, radi u Makarskoj i samo ide još na spavanje u Kotišinu. Iz Makarske može se doći onamo pješke za kojih 40 minuta po slabom i strmom putu.

Iznad mjesta nalazi se već spomenuta crkva sv. Ante, na čijem se mjestu nalazila prije druga crkvica, kasnije porušena. U crkvi su tri oltara. Glavni od drveta, pobočni sv. Ante od mramora i drugi pobočni od drveta na kojem se nalazi kip Srca Isusova i B. Dj. Marije te u sredini raspelo.

Crkva je u potresu veoma teško nastradala. Jedan dio zvonika pao je na krov i oštetio ga. Sa svake strane nastale su po dvije velike pukotine od vrha do dna. Na veće popravke ne može se ni misliti, jer nema sredstava, a nema se za koga niti popravljati.

Malo izvan mjesta nalazi se groblje i na njemu crkvica sv. Martina, sada potpuno porušena potresom. Mještani kažu da su tu bile benediktinke, ali o tome nemamo nikakvih sačuvanih dokumenata. Veliki kamen s Biokova pogodio je u bok crkvicu

i potpuno je razorio. Oštećeni su i grobovi. Kada čovjek ovuda prolazi, ima dojam potpune zapuštenosti.

Ispod Kotišine na putu Makarska-Tučepi, nalazi se mala kapelica sv. Andrije, veoma stara. Sveta misa je u njoj samo na blagdan sv. Andrije.

U selu Kotišini rodilo se 27. lipnja 1881. na koncu vanredne jubilejske godine muško dijete poljodjelcu Stjepanu Perici i Antici, rođenoj Srzić, iz istog sela. Bit će to njihovo zadnje i prema tome najmlađe dijete. Kako je za dva dana bila svetkovina sv. Petra, apostola, to će dijete dobiti ime Petar. I pravo je tako! To će dijete cijelog svog života nositi u srcu veliku ljubav prema svojoj domovini Hrvatskoj, a upravo sveti apostol Petar stoji u najužim vezama s tom blagoslovljenom zemljom.

Bizantski car Konstantin Porfirogenet piše u svom djelu »De administrando imperio« kako je sveti papa Agaton, koji je upravljao Petrovom lađom od g. 678—682. poslao vjerovjesnike Hrvatima, koji su ih krstili i da su Hrvati s tim papom sklopili ugovor »da neće provaljivati oružani nikad u tuđe zemlje, nego će čuvati mir sa svima, koji to žele.« Predstavnici Hrvata zakleše se sv. Petru da će ugovor obdržavati a papa im za uzvrat obećaje da će se moliti za njih i »ako bi kadgod drugi narodi u zemlju Hrvata provaljivali i ratom ih uznemirivali, nek im bude Bog osvetnik, a pobjedu neka im isprosi njihov zaštitnik, učenik sv. Petar.

Dijete se rodilo u mjesecu Srcu Isusova i to upravo u osmini blagdana Srca Isusova. I to će imati svoje veliko opravdanje, jer će čitav život

tog djeteta proteći u znaku Isusova Srca i u njegovoj službi. Srce Isusovo bit će prva ljubav i glavni životni ideal tog djeteta. Zato je Providnost odredila da se Božansko Srce nadvije već nad kolijevkom toga maloga.

Don Mate Kaleb piše u istom pismu: »Posjetio sam i kuću gdje se rodio pokojni Perica. Tu mu je kasnije stanovao brat Ante i nadogradio još jedan kat. Danas u toj kući nitko ne stanuje. Jedini su stanovnici pauci, koji svojim nitima sakrivaju u zaborav ovo mjesto gdje se rodio najveći sin tog podbiokovskog kraja...«

Dijete je krsteno u domaćoj župskoj crkvi u nedjelju 4. srpnja. Krstio ga je župnik Don Ilija Ravlić, kumovao Mate Krželj, zidar iz Makarske, a kao svjedok prisustvovao Ante Domjan iz Kotišine. Krsni je dan pao na prvu nedjelju u mjesecu, koja je također posvećena Srcu Isusovu. Dijete je po svetom obredu postalo Božje hram Duha Svetoga i posebni miljenik Božanskoga Srca. Ona vatra, koju je toga dana Božansko Srce zapalilo u srcu maloga Perice, neće se više ugasiti, nego će rasti, plamsati, gorjeti, dok ne bude izgorjela na žrtveniku smrti, ali da se ponovno zapali i više nikada ne ugasi kroz svu vječnost. Toga je presretnoga dana sklopljen savez između dva srca. Srca Božanskoga i srca maloga Perice, koji nikada neće biti raskinut i koji će na koncu biti zapečaćen i potvrđen mučeničkom krvlju. Toga su presretnog dana nebeski anđeli pjevali nad kolijevkom netom krštena djeteta: danas se rodio trubadur ljubavi Božanskoga Srca, čija će pjesma »Do nebesa nek se ori« umijeti Božansko Srce u svaki

hrvatski kraj, u svaku hrvatsku crkvu i kapelu, pod svaki hrvatski krov, na svako hrvatsko ognjište. Ovo je rođenje, ovo je krštenje, doista, u velikom i svetom znaku Srca Isusova. Čitav će ovaj život biti, doista, u znaku Srca Isusova.

O. Srećko Dragičević, koji je dobro poznavao patra Pericu, piše: »Veoma je bogata predaja da je naš Perica potomak Kačića, jednoga od najslavnijih hrvatskih plemena. Sam mi je o. Perica govorio: 'Moji su se pređi i potpisivali Perica-Kačić.' Ja ću njemu: 'Tako se i vi potpisujte! Valjda ste u daljnjem rodu s Milovanom, tj. s fra Andrijom Kačićem. Onda bi i vaše pjesme imale jači i širi odjek među Hrvatima. Vaš bi se dobar glas pjesnika dizao do nebesa. Kačići jesu od onih mjesta blizu Makarske. Time bi proslavili svoj zavičaj Kotišinu, koji nekako zvuči kao Kotlišina, kao kotao.' O. Perica me ispravio: 'Kotišina nije u dolini kao u kotlu, nego je nad Makarskom.' Na to ću ja: 'Suri orao visoko se diže, tako ćete se vi dizati visoko među pjesnicima. Pegaz će vas rado nositi. Vi niste težak, mršav ste, zato lagan. Bože moj, sve oko vas govori da ste pjesnik . . .' «

Petrov se otac Stjepan Perica, sin Mate, po zanimanju poljodjelac ženio dva puta. Prva mu je žena bila Matija Glavičić iz Kotišine, koja je umrla kod prvog poroda. Iza sebe je ostavila kćerkicu Katu. I Petrova se majka Antica, rođena Srzić, iz Kotišine dva puta udavala. Prvi joj je muž bio Petar Kovačević, sin Jerka iz Kotišine. Imali su jednu kćer, koja je umrla prije drugog Antičina vjenčanja. Antica je bila divna duša, što je naročito dolazilo do izražaja u majčinskom postupku

prema pastorci Kati, koju je ljubila kao da ju je sama rodila, ako ne i više. Pastorka ju je zato rado zvala majkom.

Dajmo opet riječ Don Mati: »Malo dalje nalazi se kuća u kojoj je stanovala sestra pokojnoga Perice. To je Matija, koja je umrla 9. II. 1964. u Kotišini. Stanovala je kod svoje kćeri Antonije. Ova je, dakle, umrla posljednja od braće i sestara. Bila je veoma pobožna. Kad nije bilo svete mise u Kotišini, dolazila je u Makarsku na svetu misu i pričest u dobi od preko 80 godina . . . Šteta da nije još živa, jer bi nam mogla, sigurno, pružiti neke podatke iz njegova djetinjstva. Umrla je spomenutog datuma primivši nešto prije smrti sakramente umirućih . . .

Druga sestra, sada već pokojna, Marija, udata Bezić imala je dvoje djece: Josipa, sada suca u Makarskoj, i Stanku, profesoricu u Splitu. Već spomenuta Matija, udata Lovreta, imala je sina Ivana, sada već pokojni, i kćerku Antoniju, udatu Srzić. Brat Ante imao je djecu: Stipu, živi u Australiji, Matiju, isto u Australiji, Katu, udatu u Bratušu kod Makarske, Tonu, udatu u Mostar . . .«

Mali je Petar proveo prvu mladost u strogo kršćanskom duhu, kako sam kasnije piše u svojim bilješkama. Najveća mu je radost bila služba Božja u seoskoj crkvi. Rado je išao kad je malo poodrastao i u nedaleku Makarsku na sv. misu i to ili u sustolnu crkvu sv. Marka ili u filijalnu sv. Filipa Neri ili u franjevačku blažene Gospe na nebo uznesene. U seoskoj crkvi za vrijeme jedne nedjeljne sv. mise rodila mu se prva želja za svetištem. Prije toga osjećao je želju da budu vojnik i vođa. No ta se želja pretvorila u želju za vrhunaravnim

vodstvom, da bude duhovni vođa i vojnik u službi Krista Kralja. U doba kad mu se počelo javljati svećeničko zvanje, pada smrt njegove polusestre Kate, koja je preminula neobično pobožnom smrću. Sve to dokazuje da je u Peričinoj obitelji vladao duboko religiozan život, da se živjelo i umiralo u duhu vjere, straha Božjega i pobožnosti.

Kad je Petar navršio 6 godina, s neobičnom je čežnjom pohitio u osnovnu školu u Makarsku. Bilo je to g. 1887. Kako je bio boležljiv i tanka zdravlja, dulje je bolovao i zbog toga morao ponavljati I. razred. Dragi Bog je kasnije blagoslovio njegov mar u naukama, tako da je poslije redovito bio među prvim đacima u razredu. Već u pučkoj školi počeo je sastavljati stihove.

Završio je pučku školu god. 1892. i započeo građansku, opet u Makarskoj. Među nastavnicima pučke i građanske škole življe su utiske ostavili u Petrovu srcu: Anđelinović, otac kasnijeg ministra; Luka Morović, veseljak i poštenjak; Don Miho Staničić, Don Niko Bibičić, a naročito Krsto Ćurković i Don Miho Pavlinović, nekadanji isusovački đak u Zadru i sinovac glasovitog narodnog vođe u Dalmaciji. Ta posljednja dvojica posebno su se isticala širokom naobrazbom i uz to očinskom dobrohotnošću prema malome Perici.

Glede prve svete ispovijedi, pričesti i krizme, sam pater Perica piše kasnije o sebi u trećem licu: »U drugom ili trećem razredu osnovne škole prvi put je Bogu pred njegovim zamjenikom u svetoj ispovijedi otkrio svoje srce i primio sveto odrješenje u sustolnici sv. Marka. U devetoj ili desetoj godini (u matici krizmanih nije ubilježen) primio je u istoj sustolnici na svetog Alojzija po-

tvrdu Duha Svetoga. Krizmao ga je pomoćni biskup i opći vikar u Makarskoj p. Stjepan Pavlović-Lučić. Kumovao je g. Frane Alačević Antin, sveučilištarac iz Makarske, a zamjenjivao ga je Mate Sužić Ivanov iz Kotišine. Na blagdan sv. Alojzija 1895. s vanrednim ushitom srca primio je dugo željkovanog gosta Božanskog u sv. pričesti na pobočnom oltaru sustolnice, koji je za tu zgodu sv. Ivan Nepomuk ustupio prvom zaštitniku mladeži...«

Djetinji dani odvijali su se u povoljnoj atmosferi, stoga nije nikakvo čudo da je u dječaku sve više rasla želja za svećeničkim zvanjem. Bog, koji ga je pozvao, svojom će Providnošću omogućiti da se ostvari ovaj uistinu lijep poziv.

Neka nam opet o tome pripovijeda sam otac Perica: »Srce me vuklo za Velikim Svećenikom Isusom. S mojom željom slagale su se i želje pobožnih roditelja, a napose moje kreposne majke. Ali ekonomske prilike nisu nam išle u prilog. U pomoć nam je priskočila Božja dobrota. Neki Božji darovi na meni, a osobito pjesnički dar, svratili su pažnju raznih uglednih osoba u gradu na moju neznatnu malenkost. Najviše su se zauzeli za moje daljnje školovanje, uz moga župnika i prvog rođaka Don Ivana Tamburovića iz Makra, g. učitelj Krsto Ćurković i vlč. ravnatelj građanske škole Don Miho Pavlinović, te vlč. oci franjevci. Dobri oci franjevci obećavali da će oni riješiti moje roditelje svake brige za moju daljnju naobrazbu, ako se odlučim za franjevački red. Žao mi je što nisam mogao primiti tu plemenitu ponudu, ali nisam osjećao poziva za to zvanje.

Kad sam bio u trećoj godini građanske škole, došao je u Makarsku na biskupski pohod tadašnji splitsko-makarski biskup Filip Franjo Nakić. Biskup je imao da posjeti i našu školu. G. učitelj Ćurković me nagovori da spjevam prigodnu pozdravnu pjesmu. Poslušao sam i pozdravio sam preuzvišenoga na ulasku u naš razred. Kad je pobožni biskup doznao za moju živu želju, obećao je da će me poslati u travničko Nadbiskupsko sjemenište, koje je on nedugo prije toga s velikim zadovoljstvom bio razgledao.

Tolika je bila moja čežnja za tim sjemeništem, da me nije nimalo uznemirivalo što su mi kazivali da tamošnji seminarci sve do mature ne smiju kući na praznike... « (što dakako ne stoji).

Mladi je Petar Perica, doista, imao pravo svećeničko zvanje, i Gospodin ga je namjerio na vrijednog biskupa Nakića, rodom iz Silbe u nadbiskupiji zadarskoj, koji je bio veoma odan Družbi Isusovoj, i koji će pobožnom i darovitom đaku omogućiti školovanje i odgoj kod isusovaca u Travniku.

Don Mate Kaleb pokupio je nekoliko crtica iz Petrove mladosti, koje mu je priopćio Stipe Srzić — jedini praktični vjernik od muškaraca u Kotišini, dakako današnjoj.

Jednom zgodom na povratku iz škole susrete maloga Pericu neki seljak pa mu porugljivo reče: »Sinko moj, nikada od tebe čovjeka« — bio je naime posve malen. A mali odvrati: »Barba moj, ne mjeri se čovjek aršinom nego pameću!«

Dok je bio đak, preko praznika okupio bi gotovo svaku večer svu djecu iz sela u jednom ograđenom dvorištu uz svoju kuću. Tu bi ih učio vjeronauk, a nakon toga okitili bi cvijećem Gospinu sliku ili sliku Srca Isusova, te molili i pjevali.

Eto, to je sve što nam je zasada poznato iz Petrova djetinjstva.

On će kasnije stupiti u travničko sjemenište, zatim u Družbu Isusovu. Postat će poznat po »dvije najživlje i najpopularnije hrvatske crkvene pjesme 'Do nebesa nek se ori' i 'Zdravo Djevo, svih milosti puna', koje potresaju i potresat će eterom ne samo u domovini nego i po cijeloj kugli zemaljskoj« (Fra Karlo Jurišić), svagdje gdje ima Hrvata katolika — a gdje ih danas nema? Svoj zemaljski vijek nakon plodnog tridesetgodišnjeg rada isusovac otac Petar Perica završio je 25. listopada 1944. u Dubrovniku. Kod mnogih koji su ga poznavali ostao je u najljepšoj uspomeni.

LITERATURA

Roland Cluny, L'Eglise agit par ses Saints (Crkva djeluje preko svojih svetaca). — 97. svezak Katoličke enciklopedije XX. stoljeća »Je sais — Je crois«. U njemu je povijesna studija o specifičnoj svetosti, koja odgovara potrebama prelomnih razdobija Crkve. Prikazan je sv. Pavao, kao onaj koji Crkvu otvara prema univerzalnosti, sv. Augustin, koji Crkvi poslijerimskog vremena zacrtava kršćanske norme, sv. Bernardo, izabrani sudac srednjovjekovja, sv. Franjo Asiški, koji usred feudalnog društva ponovno otkriva Evanđelje, sv. Ignacije Lojolski, apostol modernoga doba. Uz njih su posve kratko spomenuti i toliki drugi, preko kojih se očituje djelovanje Crkve i to ono koje ide u dubinu. Pisac djela, dobitnik mnogih literarnih nagrada, bogat novinarskim i spisateljskim iskustvom, zna oživjeti svetačke heroje prošlosti, a s njima i njihove doba.

Der Diener Gottes P. Johann Philipp Roothaan (Isola del Liri 1937).

Carlo Gasbarri, Freiheit und Freude Philipp Neri (Verlag Neue Stadt München—Zürich—Wien 1976).

Tavelić (veliki zbornik povodom kanonizacije Nikole Tavelića 1970, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1971).

Janko Rogina, S. J., Aspetti della figura spirituale del Servo di Dio Pietro Barbarić (1874—1897) secondo gli Atti del Processo Ordinario Informativo sulla fama di santità. — Esercitazione per la Licenza (Pontificia Universitas Gregoriana — Institutum Spiritualitatis — Roma, 1 settembre 1976).

Ferdinand Holböck, Dilexit ecclesiam, Dokumente der Treue (Salzburg 1970, Verlag Anton Pustet).

Domenico Mondrone, I santi ci sono ancora (Edizioni Pro Santitate — Roma 1976).

Ta knjiga s nizom velikih kršćana novijeg vremena želi biti dar svjetla i nade jednako za onoga koji vjeruje kao i onoga koji ne vjeruje. A u stvari sveti ljudi, što su drugo negoli svjetlo i nada Crkve i svijeta? To su zato što su najbolji svjedoci Boga i što nam govore da je Krist među nama neprestano živ i djelotvoran i da Crkva oplođena njegovom krvlju unatoč svim suprotnim priviđenjima neprestano proizvodi neusporedivo blago istine i ljubavi, nevinosti i radosti, ljubavi što osvaja i pobjede. Da bismo živjeli u tome svjetlu, potrebno je da budemo u neprestanoj vezi sa svecima i da se neprestano uzdižemo prema njima. 22 lika prikazana u knjizi oca Mondronea jesu životvorni i plodni izdanci kršćanske svetosti. Da bi odgovorili pozivu Boga i svoga vremena, oblikovali su se u borbi, premašili same sebe pa čak i svoje mogućnosti. Svaki je od njih pravo čudo, svaki posjeduje silu zalaganja za dobro, svaki je od njih izvršio snažan utjecaj na svoje suvremenike, a izvršivat će ga i na buduća pokoljenja.

Ostala literatura, kojom sam se obilno služio, navedena je u prijašnjim svescima. Iz popisa literature vidi se kako se i danas o svecima i svetosti mnogo piše, što je svakako utješna činjenica.

SADRŽAJ

Prvi petak — »Kod Isusova križa stajala njegova majka« (Iv 19, 25) 5
Motto 13

1. svibnja:
Sveti Josip Radnik 15
Za svibanjsko čitanje: Svečani zaključak hrvatske marijanske godine 18

2. svibnja:
Sveti Atanazije, biskup i crkveni naučitelj . . 35
Mariologija u otačko doba 39

3. svibnja:
Sveti Filip i Jakov, apostoli 43
Blaženi Stanislav Kazimierczyk 47
Paulina Jaricot, časna Božja službenica . . 49

4. svibnja:
Sveti Florijan, mučenik 53
Blaženi engleski kartuzijanci, mučenici . . 55
Blažena Alix Le Clerc, redovnica 60
Blaženi Ivan Martin Moyë 63

5. svibnja:
Sveti Gothard, biskup 69
Blaženi Nunzio Sulprizio 73

6. svibnja:
Alfonz Ratisbonne, obraćenik 76
Marija Katarina od sv. Ruže Troiani, Božja službenica 79
Mučenikova krunica 81

7. svibnja:
Sveti Dujam, solinski biskup i mučenik . . 84
Blažena Ruža Venerini 88

8. svibnja:
O. Ivan Filip Roothaan, Božji sluga . . . 92

9. svibnja:
Sveti Kristofor, mučenik 106
Sveti Pahomije, opat 109
Fra Šimun Filipović, časni sluga Božji . . 113

10. svibnja:
Sveti Antonin, biskup 117
Sveti Ivan Avila 122
Dr Ivan Merz, sluga Božji 127

11. svibnja:
Sveti Franjo de Geronimo 132
Sveti Ignacije iz Laconia 135

12. svibnja:
Sveti Nerej, Ahil i Pankracije, mučenici . 138
Blaženi Leopold Mandić 141

13. svibnja:
Sveti Andrija Hubert Fournet 148

14. svibnja:
Sveti Matija, apostol 152
Sveti Mihael Garicoïts, svećenik 155
Sveta Marija Dominika Mazzarello 158

15. svibnja:
Sveti Izidor, ratar 164
Petnaesti u mjesecu — Dan molitve za proslavu Petra Barbarića 167

16. svibnja:
Sveti Andrija Bobola, mučenik 170
Čudesno ozdravljenje oca Hilarija Odachowskog, DI po zagovoru sv. Andrije Bobole . . . 174
Sveti Šimun Stock 178
Sveti Ivan Nepomuk 179

17. svibnja:
Sveti Paškal Baylón, redovnik 185

18. svibnja:
Sveti Ivan I., papa 190
Sveti Feliks, solinski mučenik 192
Sveti Feliks iz Cantalice 194
Sveta Rafaela Marija od Presvetoga Srca Isusova 198

19. svibnja:
Sveti Celestin V., papa 205
Uz rođendan Petra Barbarića 210
Pedro Kasui, mučenik za vjeru 213

20. svibnja:
Sveti Bernardin Sienski, franjevac 215
Bartolomej Holzhauser, svećenik 220

21. svibnja:
Blaženi Eugen Mazenod, biskup 226

22. svibnja:
Sveta Rita iz Cascie 230
Sveti Vladimir 233

23. svibnja:
Sveti Ivan Krstitelj de Rossi, svećenik . . 236

24. svibnja:
Sveti Vinko Lerinski 241
Marija Agredska, časna Božja službenica . . 244

25. svibnja:
Sveti Beda Časni, crkveni naučitelj 251
Sveti Grgur VII., papa 257
Sveta Magdalena De'Pazzi 263

26. svibnja:
Sveti Filip Neri, svećenik 270

27. svibnja:
Sveti Augustin, apostol Engleske 277

28. svibnja:
Blažena Marija Bartolomeja Bagnesi . . . 281

29. svibnja:
Sveti Polion, vinkovački lektor i mučenik . 284

30. svibnja:
Sveti Ferdinand III., kralj Leóna i Kastilije . 288
Sveta Jeanne D'Arc, djevica orleanska i mučenica 291

31. svibnja:
Pohod Blažene Djevice Marije 297
Gore srca!
(Uz blagdan Spasova ili Gospodinova Uzašašća) 302
Kraljica apostola 306

Dodatak

Prilozi za upoznavanje svetosti u Hrvata . . 311
Benedikt Rogačić 313
Danica Širola 320
Uz Daničin duhovni dnevnik 334
O zavičaju i djetinjstvu Petra Perice . . . 336

Literatura 348

Sadržaj 351

Odjeci na niz »S duhovnim velikanima«

»Treći svezak o svecima, za treći mjesec. Marljivi autor nastavlja svoje solidno djelo o svecima, koji su svijetle zvijezde na kršćanskom nebu, a uz to putokaz solidnog, uzornog života i djelovanja među braćom na zemlji, a napose za sigurno spasenje. Opisi su kratki i jezgroviti, povijesno pouzdani, bez ukrasnih legendi.

Korisno je što je autor uz svece opisao kratko i neke velike ličnosti duhovnog života uz datume njihove smrti, iako nisu proglašeni svecima. Tako postaje knjiga još suvremenija i aktuelnija, a ostaje ipak objektivna, jer ne donosi nikakvih 'odluka'.

Zaslužuje preporuku.«

(Blagovest, travanj 1977.).

»S duhovnim velikanima kroz travanj: Knjige o. Josipa Antolovića, DI, poznate su po laganom stilu, a i solidnosti. U njima je zdrava nauka. Život svetaca pod gornjim naslovom za ranije mjesece baš je zbog toga privukao pažnju i dobio svestranu preporuku. Knjiga je zgodnog, džepnog formata, na dobrom papiru i s jasnim tiskom. Pohvalno je što je autor na početku progovorio i o pobožnosti presv. Srcu Isusovu na prve petke, što je u prošlosti urodio bogatim plodovima, a u naše vrijeme htjeli bi neki, na žalost, to omalovažiti. A sam ju je božanski Spasitelj preporučio. — Knjigu preporučamo.«

(Blagovest, svibnja 1977.)

»Prvim dvjema knjigama: S duhovnim velikanima kroz siječanj i veljaču, priključuje se i treća knjiga o. Antolovića. Bez sumnje, pisac na sažet način zna kazati što je bitno u životu svakoga pojedinog Božjeg ugodnika. Knjiga će odlično doći svakome tko po primjeru svetaca želi živjeti u ljubavi s Bogom i bližnjim.«

(Tavelić, God. XVII. 1977. broj 1)

»Vaše edicije 'S duhovnim velikanima' kroz mjesece u godini dragocjeno je duhovno štivo kako za razmatranje tako još više za propovijedi i katehizaciju ... « (Fra Bogdan Cvetković, OFM, voditelj Audiovizuelnog centra« Znaci svjetla«, Našice).

»Omogućili ste mi da tiho, tiho iz prikrajka budem svaku večer za neko vrijeme u društvu Božjih ugodnika. Zaista, travanj je pun ushita i nadobudnog poleta najuzvišenijeg djelovanja. Ta Vaša galerija portreta uz snagu dokumenta, ima sve odlike visokog umjetničkog kazivanja. Snimka svetog mladića Petra Barbarića je vjerna izvorniku, kao takova me raduje ...

Dozvolite mi da se sada osvrnem barem na jedan Vaš portret iz ove jedinstvene travanjske zbirke. Radi se o živom liku Božjeg prosjaka Fra Ciprijana Lisice. Naslikan širokim sočnim namazom i živim koloritom. — Dobro sam ga poznavao. Temperamentan, otvoren uvijek vedar, ali neobično marljiv i stvaran. Ukratko, svet. Upravo tih poratnih godina nalazio sam se u Zadru na dužnosti obnove naših spomenika. Imao sam čast i zadovoljstvo da ga promatram i da surađujem na njegovu djelu ... « (Bruno Bulić, akademski slikar).

»Zelo ste me presenetili s knjigo ‚S duhovnim velikanima kroz ožujak i travanj'. Vesel sem take knjige pred seboj.

Kako veste imamo tudi na slovenskem 'Leto svetnikov'. Pa ne najdem tistega, kar ravno najdem v vaših knjigah. Zato mi je zelo dobrodošla. Svetniki nas učijo živeti, oni so zvezde našega neba, ki nikoli ne zaidejo, ki svetijo v temne dni našega zemeljskega popotovanja. Hvala vam, da bodo mnogi spoznali te zvezde preko vaših knjig ... « (Jedan mladi slovenski svećenik).